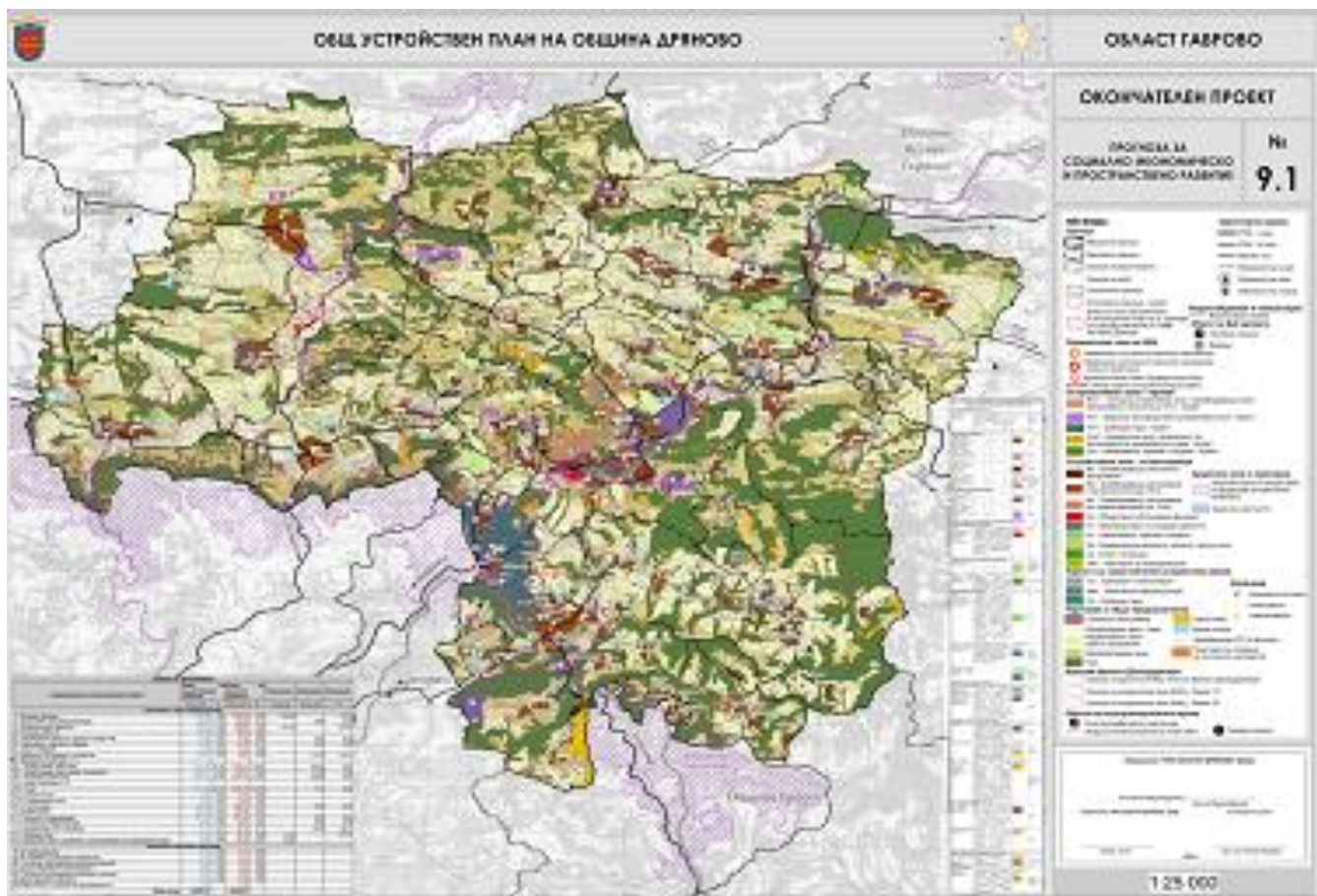

ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА НА ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ДРЯНОВО

Възложител: Община Дряново

СЪДЪРЖАНИЕ:

Списък на използваните съкращения	
ВЪВЕДЕНИЕ.....	9
ИНФОРМАЦИЯ ЗА ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ НА ПЛАНА	12
I. ОПИСАНИЕ НА ОСНОВНИТЕ ЦЕЛИ НА ПЛАНА И ВРЪЗКА С ДРУГИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ	
1. Анотация на плана	13
2. Описание на основните цели и задачи на ОУП на Община Дряново	14
3. Концепция за устройствено развитие на Община Дряново	15
4. Основни устройствени елементи, зони и територии, определени с проекта за ОУП на Община Дряново – баланс на територията	23
4.1. Правила и нормативи за прилагане на плана	29
4.2. Състояние на съществуващия сграден и жилищен фонд на територията на Община Дряново и нейното землище. Развитие на системата „Обитаване“	34
4.3. Промислени и селскостопански територии и зони за приложение на труд. Състояние и прогнози, съгласно окончателния проект за ОУПО	35
4.4. Комуникационно-транспортна инфраструктура. Съществуващо състояние и прогнози, съгласно проекта за ОУП на Община Дряново.....	43
4.5. Енергийна система. Електроразпределение. Телекомуникация. Съществуващо състояние и прогнози, съгласно проекта за ОУП на Община Дряново.....	46
4.6. Водоснабдителна и канализационна инфраструктура	48
4.6.1. Водоснабдителна система община Дряново.....	48
4.6.2. Канализация и пречистване на отпадъчните води	50
4.7. Газоснабдяване и топлоснабдяване	54
4.8. Зелена система, спорт и отдих. Прогнози, съгласно проекта за ОУП на Община Дряново	54
5. Връзка на плана с други планове и програми	54
II. ТЕКУЩО СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ФАКТОРИТЕ, КОИТО ЗАМЪРСЯВАТ ОКОЛНАТА СРЕДА И ЕВЕНТУАЛНО РАЗВИТИЕ БЕЗ ПРИЛАГАНЕ НА ПЛАНА	60
1. Атмосферен въздух и климат.....	60
2. Повърхностни и подпочвени води	74
2.1. Повърхностни води (хидрографска мрежа.....	75
2.2. Подземни води. Хидрогеоложки условия и фактори за формирането на подземните води.....	97

2.3. Зони за защита на водите на територията на Община Дряново.....	105
2.3.1. Зони за защита на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване съгл.чл.119а ал.1 от ЗВ.....	105
2.3.2. Водни обекти в Община Дряново съгласно ПУРБ, обявени за зони за отдих, водни спортове и/или за къпане, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 2.....	106
2.3.3. Зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи, включително територии, обявени за уязвими зони съгласно Директива 91/676/ЕЕС и територии, обявени за чувствителни територии съгласно Директива 91/271/ЕЕС.....	106
2.3.4. Водни обекти в Община Дряново съгласно ПУРБ, обявени за зони за отдих, водни спортове и/или за къпане, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 2	106
2.3.5. Защитени територии и зони, определени или обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване.....	107
2.4. Минерални води на територията на Община Дряново.....	108
2.5. Опасни хидроложки явления. Риск от наводнения.....	108
2.5.1. Състояние на хидротехническите съоръжения, в региона, към който попада Община Дряново.....	110
2.5.2. Информация за риска от наводнение на територията на община Дряново, съгласно ПУРН 2016-2021.....	110
2.5.3. Програма от мерки за намаляване риска от наводнения.....	111
2.6. Характеристики на водоползването и водопотреблението (използване на водни ресурси) в община Дряново.....	113
2.6.1 Използване на повърхностно течащите води.....	114
2.6.2 Водоснабдяване и водопотребление.....	114
2.6.3. Канализация и пречистване на отпадъчните води в община Дряново.....	122
3. Почви.....	123
4. Геоложка основа	128
5. Ландшафт	132
6. Защитени природни обекти	134

6.1.	Защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии (към Национална екологична мрежа)	134
6.2.	Защитени зони от Европейската екологична мрежа Natura 2000 (към Национална екологична мрежа)	136
6.3.	Защитени вековни или забележителни дървета	151
7.	Биологично разнообразие	152
7.1.	Растителен свят и гъби (Флора и микота)	152
7.1.1.	Флористично райониране	152
7.1.2.	Консервационно значими видове	154
7.1.3.	Други важни растителни видове и лечебни растения	154
7.2.	Животински свят (Фауна)	155
7.2.1.	Зоогеографско райониране	155
7.2.2.	Консервационно значими и други важни видове	156
8.	Културно-историческо наследство	159
9.	Фактори, които замърсяват или увреждат околната среда	180
9.1.	Опасни вещества	180
9.2.	Отпадъци	180
9.3.	Рискови енергийни източници - шум, вибрации, радиации	194
10.	Здравно-хигиенни аспекти на околната среда	202
11.	Материални активи	220
12.	Евентуално развитие на компонентите и факторите на околната среда без прилагане на плана	234
III. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ТЕРИТОРИИ И ОБЕКТИ, КОИТО МОГАТ ЗНАЧИТЕЛНО ДА БЪДАТ ЗАСЕГНАТИ		237
IV. СЪЩЕСТВУВАЩИ ЕКОЛОГИЧНИ ПРОБЛЕМИ, УСТАНОВЕНИ НА РАЗЛИЧНО НИВО, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПЛАНА, ВКЛЮЧИТЕЛНО ОТНАСЯЩИ СЕ ДО РАЙОНИ С ОСОБЕНО ЕКОЛОГИЧНО ЗНАЧЕНИЕ		240
V. ЦЕЛИ НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА НАЦИОНАЛНО РАВНИЩЕ, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПЛАНА И НАЧИНЪТ, ПО КОЙТО ТЕЗИ ЦЕЛИ И ВСИЧКИ ЕКОЛОГИЧНИ СЪОБРАЖЕНИЯ СА ВЗЕТИ ПОД ВНИМАНИЕ ПО ВРЕМЕ НА РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПЛАНА		244

1.	Цели на опазване на околната среда на национално и международно равнище, имащи отношение към плана	245
2.	Цели на опазване на околната среда на местно ниво, имащи отношение към плана ...	254
VI. ВЪЗМОЖНИ ЗНАЧИТЕЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ФАКТОРИТЕ, КОИТО Я УВРЕЖДАТ И ВРЪЗКИТЕ МЕЖДУ ТЯХ		256
1.	Въздействия върху атмосферен въздух	256
2.	Въздействия върху повърхностни и подземни води	256
3.	Въздействия върху земеползване и почви	259
4.	Въздействия върху геоложка основа	260
5.	Въздействия върху ландшафт	262
6.	Въздействия върху защитени природни обекти	263
6.1.	Защитени територии по смисъла на ЗЗТ	263
6.2.	Защитени зони от Европейската екологична мрежа Natura 2000	263
6.2.1.	Описание на въздействията върху целостта на защитените зони с оглед на тяхната структура , функции и природозащитни цели	263
6.2.2.	Заключение за вида и степента на отрицателното въздействие съобразно критериите по чл.22 на наредбата за ОС	267
6.3.	Защитени вековни и забележителни дървета.....	269
7.	Въздействия върху биологичното разнообразие (извън предмета на опазване в ЗЗ).....	270
8.	Въздействия върху културно-историческо наследство	272
9.	Фактори, които замърсяват или увреждат околната среда	273
9.1.	Въздействия от опасни вещества	273
9.2.	Въздействия от отпадъци	273
9.3.	Въздействия от рискови енергийни източници – шум, вибрации, разиации	274
9.3.1.	Въздействия от шума	274
9.3.2.	Въздействия от йонизиращи лъчения	275
9.3.3.	Въздействия от нейонизиращи лъчения	275
10.	Въздействия върху здравно-хигиенни аспекти на околната среда	276
VII. МЕРКИ, КОИТО СА ПРЕДВИДЕНИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ И ВЪЗМОЖНО НАЙ-ПЪЛНО ОТСТРАНЯВАНЕ НА НЕБЛАГОПРИЯТНИТЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ПЛАНА ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА		277

VIII. МОТИВИ ЗА ИЗБОР НА РАЗГЛЕДАНИТЕ АЛТЕРНАТИВИ И ОПИСАНИЕ НА МЕТОДИТЕ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА, ВКЛЮЧИТЕЛНО ТРУДНОСТИТЕ ПО СЪБИРАНЕ НА НЕОБХОДИМАТА ЗА ТОВА ИНФОРМАЦИЯ	286
1. Алтернативни варианти за постигане на целите на плана и на околната среда ...	286
2. Мотиви за избор на алтернатива	289
3. Описание на методите за извършване на екологична оценка	289
IX. ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ МЕРКИ ВЪВ ВРЪЗКА С НАБЛЮДЕНИЕТО ПО ВРЕМЕ НА ПРИЛАГАНЕТО НА ПЛАНА – СРОКОВЕ, ОТГОВОРНИЦИ, САНКЦИИ	295
X. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ	299
XI. ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ДОКЛАДА ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА	304

Използвани съкращения в Екологичната оценка	
АИС	Автоматична измервателна система
БДДР	Басейнова дирекция „Дунавски район“
ВГ	Водна група
ВЕЛ	Въздушна електропроводна линия
ВИ	Възобновими източници
ВТ	Водно тяло
ГКМ	Градска канализационна мрежа
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ГРС	Газорегулираща станция/ Газоразпределителна станция
ДКЕВР	Държавна комисия за енергийно и водно регулиране
ЕАОС	Европейска агенция по околна среда
ЕГО	Едрогабаритни отпадъци
ЕО	Екологична оценка
ЖК	Жилищен комплекс
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗВ	Закон за водите
ЗВСГЗГФ	Закона за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд
ЗЕВИ	Закон за енергията от възобновяеми източници
ЗЗ	Защитена зона
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗМ	Защитена местност
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗСПЗЗ	Закон за собствеността и ползването на земеделските земи
ЗТ	Защитена територия
ЗЧАВ	Закона за чистотата на атмосферния въздух
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ИВТ	Изкуствени водни тела
ИЕО	Индивидуални емисионни ограничения
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии

ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електронно и електрическо оборудване
ИУЖЛ	Излезли от употреба живачни лампи
ИП	Инвестиционно предложение
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КИН	Културно историческо наследство
ККР	Кадастрални карти и кадастрални регистри
ЛПСОВ	Локална пречиствателна станция за отпадни води
МГТ	Междуградски транспорт
МЕК	Максимална еднократна концентрация
МЗ	Министерство на здравеопазването
МОПТ	Масов обществен пътнически транспорт
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МПС	Моторни превозни средства
МРО	Масово разпространени отпадъци
Наредба за ЕО	Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми
Наредба за ОС	Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони
НАТУРА 2000	Европейска екологична мрежа от защитени зони
НБО	Неопасни битови отпадъци
НИНКН	Национален институт за недвижимо културно наследство
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НПДЕВИ	Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници
НПУДО	Национална програма за управление на дейностите по отпадъците
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НОЧЗ	Норми за опазване на човешкото здраве
НСИ	Национален статистически институт
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ОГП	Общ градоустройствен план
ОП	Опорен план

ОСР	Отпадъци от строителни работи
ПВТ	Подземно водно тяло
ПОРН	Предварителна оценка на риска от наводнения
ПУП	Подробен устройствен план
ПУРБ	План за управление на речния басейн
ПУРН	План за управление на риска от наводнения
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РЗПЗН	Райони със значителен потенциален риск от наводнения
РДВ	Рамкова директива за водите
РДНО	Регионално депо за неопасни отпадъци
РИОСВ	Регионалната инспекция по околна среда и води
РПМ	Републиканска пътна мрежа
СГ	Средно годишна/о
СД	Средно дневна/о
СГН	Средно годишна норма
СДН	Средно дневна норма
СМВТ	Силно модифицирани водни тела
СОЗ	Санитарна охранителна зона
СПВ	Стандарт за питейно водоснабдяване
БЕК	Биологични елементи за качество
ФХЕК	Физико-химични елементи за качество
СЗ	Специфични замърсители
РДВ	Рамкова директива за водите
СГС	Средна годишна стойност
СКОС	Стандарт за качество на околната среда
НУЗ	Нитратно-уязвима зона
ПоМ	Програми от мерки
СЧН	Средно часова норма

ВЪВЕДЕНИЕ

Предмет на настоящата Екологична оценка (ЕО) е Предварителен проект на „Общ устройствен план (ОУП) на община Дряново. Възложител на ОУП е кмета на община Дряново.

Екологичната оценка е неразделна част от Общия устройствен план на Община Дряново и се разработва едновременно с разработването и одобряването на плана, съгласно разпоредбите на чл. 82, ал. 1 от ЗООС.

В съответствие с изискванията на *Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми* (Наредба за ЕО), Община Дряново е уведомила писмено РИОСВ-Велико Търново за разработването на плана (входирано Задание за определяне обхвата и съдържанието на Доклад за Екологична оценка на „Общ устройствен план на Община Дряново“). В отговор с писмо Изх. № 3568/04.10.2016 г. (Приложение №2) РИОСВ-Велико Търново уведомява, че проектът на ОУП попада в обхвата областите (по-специално устройствено планиране), изброени в чл. 85, ал. 1 от ЗООС, както и в обхвата на т. 11.1. на Приложение № 1 на цитираната Наредба за ЕО и подлежи на задължителна ЕО, тъй като с проекта за ОУПО се очертава рамката на бъдещото развитие на инвестиционни предложения по Приложения №1 към чл. 92, ал. 1 и Приложение №2 към чл. 93, ал. 1, т. 1 и 2 на ЗООС.

В териториалният обхват на община Дряново попадат частично четири защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна:

1) **BG0000214 „Дряновски манастир“**, обявена със Заповед №РД-312/31.03.2021 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 50/2021 г.) – разположена е в землищата на гр. Дряново, с. Геша, Караиванца, Радовци, Скалско, Царева ливада;

2) **BG0000263 „Скалско“**, обявена със Заповед №РД-287/31.03.2021 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 47/2021 г.) – разположена е в землищата на с. Скалско и Янтра;

3) **BG0000282 „Дряновска река“**, включена в списъка със защитена зони, приет с РМС №122 от 02.03.2007 г. (ДВ, бр. 21/2007 г.) и РМС №588 от 06.08.2021 г. (ДВ, бр. 67/13.08.2021 г.) за коригиране на границите и площта – разположена е в землищата на селата Ганчовец, Геша, Длъгня, Зая, Косарка и гр. Дряново;

4) **BG0000610 „Река Янтра“**, обявена със Заповед №РД-401/12.07.2016 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 62/2016 г.), изменена и допълнена със Заповед №РД-1068/07.11.2022 г. на министъра на околната среда и водите – разположена е в землищата на с. Гостилица, Каломен, Скалско, Славейково, Чуково, Янтра.

В териториалния обхват на община Дряново попадат изцяло и частично следните защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии (ЗЗТ):

1) **Природна забележителност „Пещера Бачо Киро“** – с наземна площ 0.5 хектара, разположена в землището на с. Царева ливада, обявена със Заповед №2810 от 10.10.1962 г., (ДВ, бр. 56/1963 г.).

2) **Защитена местност „Дряновски манастир“** – с площ от 311.14 хектара, обхващащ територии от землищата на гр. Дряново, с. Геша и с. Царева ливада, обявена като историческо място със Заповед №357/09.02.1973 г. на МГОПС (ДВ, бр. 21/1973 г.), прекатегоризирана в защитена местност със Заповед №РД-1324/27.12.2002 г. на МОСВ (ДВ, бр. 70/2004 г.).

Съгласно разпоредбите на чл. 31, ал. 1 от ЗБР и чл. 2, ал. 1, т. 1 от *Наредба за условията и реда за извършване на оценка степента на въздействие на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони* (Наредбата за ОС, обн., ДВ, бр. 73 от 11.09.2007 г.), предвиденият ОУПО на община Дряново подлежи на процедура по Оценка за степента, предмета и целите на опазване на защитените зони.

Извършената проверка за допустимост на ОУПО по реда на чл. 36, ал. 2, във връзка с чл. 12, ал. 2, ал. 4 и ал. 5 от Наредбата за ОС, установи следното:

Проектът за ОУП на община Дряново е допустим за осъществяване при условие, че планирането на устройствените зони и предвижданията на плана не противоречат на режимите на посочените по-горе защитени зони и територии, определени със ЗБР и ЗЗТ и заповедите за обявяването им.

Съгласно изискванията на чл. 36, ал. 3 от Наредбата за ОС е извършена преценка за вероятната степен на отрицателно въздействие, при която се установи, че проектът на ОУПО има вероятност да окаже значително отрицателно въздействие върху природни местообитания, популации и местообитания на видове, предмет на опазване в описаните защитени зони и следва да се изготви Оценка на степента на въздействие на ОУП на Община Дряново, която да бъде представена под формата на доклад, отделно приложение към доклада за ЕО, съгласно чл. 31, ал. 4 от ЗБР и чл. 34, ал. 1 от Наредбата за ОС, като компетентният орган дава допълнителни указания за следващите действия.

Съгласно изискванията на чл. 36, ал. 7 на Наредбата за ОС и тези, посочени в писмо с Изх. №3568/04.10.2016 г., на Директора на РИОСВ – Велико Търново относно план/програма: „Общ устройствен план на Община Дряново“ с Възложител - Община Дряново е изготвен Доклад за оценка на степента на въздействие (ДОСВ) на план/ програма: „Общ устройствен план на Община Дряново“.

Докладът за оценка на степента на въздействие върху защитени зони от екологичната мрежа Natura 2000 по смисъла на Закона за биологичното разнообразие, е изготвен в съответствие с изискванията на чл. 34 и чл. 36, ал. 6 от Наредбата за ОС.

С писмо изх. №3568-2016(4)/03.09.2020 г., (Приложение №3) РИОСВ-Велико Търново съгласува Заданието за определяне на обхвата и съдържанието на Доклада за екологична оценката. Дадените препоръки от компетентният орган по околна среда, както и всички становища и предложения, получени в резултат от проведените консултации по обхвата и съдържанието на ЕО са отразени и дискутирани в настоящия доклад. Копия от цитираната кореспонденция и пълна справка за проведените консултации е представена в Приложение №4.

Екологичната оценка е разработена от колектив от експерти с ръководител, които отговарят на изискванията, поставени с чл. 83 ал. 1 и ал. 2 от ЗООС. Съгласно тези изисквания, към доклада са приложени:

- списък на авторския колектив, изработил екологичната оценка;
- писмени декларации на експертите, с които декларират, че не са лично заинтересувани от реализацията на плана (Приложение №5).

Обхвата на настоящата екологична оценка е съобразен изцяло с изискванията за съдържание, поставени в чл. 86, ал. 3 от ЗООС, указанията на компетентния орган и резултатите

от проведените консултации по изготвения Доклад за ЕО с всички приложения с компетентния орган по околна среда, други институции и трети лица. Всички те са отразени и дискутирани в настоящия доклад. Копия от цитираната кореспонденция и пълна справка за проведените консултации е представена в Приложение №3.

Целта на Доклада за ЕО е да отчете екологичните проблеми на най-ранния етап на вземане на решение и да направи този процес на оценяване на екологичните последици от предложения план по-прозрачен, посредством консултации с държавни ведомства, неправителствени организации и участие на широката общественост. Резултатите, получени при разработването на Доклада за ЕО ще се вземат предвид при изготвяне на Окончателния проект на Общия устройствен план на Община Дряново.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ НА ПЛАНА

Възложител: Кмет на Община Дряново, гр. Дряново 5370, ул. „Бачо Киро” № 19, ЕИК: 000215729

Телефон, факс и e-mail: тел.: 0676/72350, факс: 0676/74303; e-mail: kmet@dryanovo.bg, <http://www.dryanovo.bg>

Лице за контакти: инж. Трифон Панчев – Кмет на Община Дряново

I. ОПИСАНИЕ НА ОСНОВНИТЕ ЦЕЛИ НА ПЛАНА И ВРЪЗКА С ДРУГИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ

1. Анотация на плана

Основания за изготвяне на ОУП

Предварителният проект ОУП на Община Дряново, се изготвя въз основа на Планово задание и опорен план за изработване на Общ устройствен план (ОУП) на Община Дряново.

Разработването на проекта за ОУП на община Дряново, е в съответствие с действащото законодателство и актуалната нормативна уредба на страната - *Закон за устройство на територията, Наредба №7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени схеми, Наредба №8 за обема и съдържанието на устройствените схеми и планове, Закон за регионалното развитие, Закон за опазването на околната среда* и др.

При разработването на ОУП на община Дряново са проучени внимателно, анализирани и систематизирани предложения за териториално-устройствено и социално-икономическо развитие, направени в рамките на други проекти и планове за територията на общината, отделни нейни части или населени места, а така също и регионални планове и проучвания.

Необходимостта от изготвяне на актуален ОУПО Дряново е продиктувана от няколко обстоятелства:

- С влизането в сила на ЗИД на ЗУТ /обн. ДВ, бр.82 от 26.10.2012г./ се поставят нови съществени изисквания към устройството на отделните видове територии и значително се ограничават инвестиционните намерения на физически и юридически лица при липса на действащ ОУПО;
- Наличието на актуален ОУПО Дряново е условие и предпоставка за кандидатстване и получаване на финансиране по линия на оперативните програми на европейските структурни фондове;
- ОУПО ще създаде благоприятни условия за инвестиционно проектиране и строителство в община Дряново;
- ОУПО ще допринесе за по-ефективното планиране на общинската територия, при прилагането на интегриран подход за постигане на устойчиво развитие в перспектива.
- Правилата и нормативите за прилагане на ОУПО ще допринесат за по-доброто му управление и това на общината.

За територията на общината са влезли в сила и предстоят да бъдат актуализирани система от документи за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие по смисъла на Закона за регионално развитие. Реализациите на предвижданията на тези стратегически документи, в т. ч. и тяхното евентуално финансиране по оперативни програми на ЕС, се нуждаят от актуална и адекватна устройствена планова основа. За осигуряване на такава основа, ЗУТ регламентира възможността за изработване на ОУПО, който обхваща населените места в общината и техните землища.

Ръководството на Община Дряново оценява потребността от изработване на ОУПО като основа на бъдещото управление на територията на общината. Настоящият проект е

разработен в съответствие със стратегическата рамка за регионално развитие на Североизточна България, област Габрово, община Дряново и законовата нормативна уредба в тази сфера като спазва изискванията, дефинирани в Техническото задание на Възложителя.

Концепцията за изработване на ОУПО Дряново е свързана с разработването на ефективен инструмент за интегрирано устройствено планиране, чрез който да се създадат необходимите предпоставки и условия за:

- Динамично и комплексно развитие на общинската територия;
- Повишаване качеството на живот на местната общност;
- Подобряване условията за бизнес;
- Повишаване на инвестиционната атрактивност на общината;
- Устойчиво ползване на природните и поземлени ресурси;
- Опазване на биологичното разнообразие.

Методологичната концепция за изработването на ОУПО Дряново има сложен композитен характер и включва в себе си елементи на интегрираното териториално планиране, на традиционното устройствено планиране и на класическата концепция на стратегическото планиране и управление на територията.

От основно значение за разработването и апробацията на ОУПО е осигуряването и използването на максимално актуална информация, отразяваща достатъчно точно текущата ситуация и тенденции. Дейността по информационното осигуряване има няколко основни аспекта, които ще спомогнат, както за изработването на ОУПО, така и в бъдещето му управление и реализация:

- Анализирание на различните заинтересовани страни към изготвянето на ОУПО Дряново и техните нужди.

- Намиране и организиране на необходимите изходни данни за анализа, с цел създаване на система от териториални социално-икономически индикатори. Тъй като информационната обезпеченост на анализа е от критично значение за успешното изпълнение на договора, е необходимо да бъдат внимателно проучени и оценени изходните данни и да бъдат идентифицирани информационните дефицити и недостатъците в качеството на данните. За целта е създаден работен механизъм за анализ на информационната обезпеченост. С помощта на този инструмент се създаде основата за събиране, оценка и обработка на източници на данни и информация и индикатори при осъществяването на дейностите по проекта.

- Фактическото събиране, обработка и интеграция на необходимите данни в централизираната географска база, част от специално разработеното за целите на управление и реализация на ОУПО специализирано ГИС приложение. То служи и като платформа за събиране и анализ на данни, генериране на информация, осигуряване на широк достъп до информационните ресурси, разработения ОУПО Дряново и неговото управление.

2. Описание на основните цели и задачи на ОУПО Дряново

Стратегическа цел:

Стратегическа цел на ОУПО Дряново е да служи като управленски инструмент в планирането и устройствената политика на местната власт, като създава оптимални пространствени и функционални структури и връзки за развитие, изграждане и комплексно устройство на цялата територия в хармонично единство на урбанизираните територии и на природните дадености, изхождайки от специфичните, регионални и местни условия.

Специфични цели:

Стратегическата цел на ОУПО Дряново ще се реализира чрез постигането на няколко групи специфични цели:

1. Идентифициране възможностите и ограниченията за развитие, като се изведат потенциалните ползи и ресурси и се предложат адекватни модели за тяхното ползване:

- Създаване на условия за развитие и обновяване на социално икономическия комплекс, така че да се осигури заетост на наличната и на потенциалната работна сила в общината;
- Предлагане на решения за ефективното използване на ресурсите и потенциалите на извън урбанизираната територия за целите на социално – икономическото развитие на общината.

2. Оценяване на регионалните връзки и контакти като се изведат възможните насоки на общи действия със съседни и други общини в постигането на общи цели:

- Анализ на транспортната инфраструктура и на настоящите и прогнозни потребности и предлагане на решение в съответствие с устройствената концепция /акценти – връзките с населените места в област Габрово и съседните области/;
- Извеждане на визия за устройствено развитие на общината на базата на интегриране на местните условия и възможности с тези от регионална значимост.

3. Развитие и трансформация на съществуващи и създаване на нови функции, както в населените места, така и в извън урбанизираните територии в обхвата на общината; предлагане на функционално дефиниране на населените места:

- Преразпределение на функции, което да осигури обживяване на населените места;
- Обединение на населените места в система и интегрирано управление на публичните услуги;
- Органично и функционално обвързване на град Дряново с останалите населени места в екологично, икономическо, художествено и културно отношение;
- Активизиране на малките населени места и формиране на по широк спектър на функции в тях;
- Формиране на „контактни зони” около населените места и зоната на активно влияние на туристическите активности.

3. Концепция за устройствено развитие на Община Дряново

Община Дряново е разположена в Северна централна България, в източната част на област Габрово. На север и изток граничи с община Велико Търново, на юг с община Трявна, на югозапад с община Габрово и на запад с община Севлиево.

Общата площ на община Дряново е 248,5 км², което представлява близо 0,22 % от територията на страната и 12,28% от територията на област Габрово (2023 км²). Това ѝ отрежда последно място сред четирите общини в областта по този показател.

От общата площ на община Дряново, близо 63% е заета от земеделски територии, 28,8% - от горски територии, 0,8% - от водни площи, 1% са териториите, заети за транспорт и инфраструктура едва 6,00 % - от населени места и урбанизирани територии.

Цялата територия на община Дряново е формирана от землищата на 63 населени места: град Дряново - административен център на общината и 62 села – с. Балалея, с. Балванците, с. Банари, с. Билкини, с. Бучуковци, с. Ганчовец, с. Геня, с. Геша, с. Глушка, с. Гоздейка, с. Големи Българени, с. Горни Върпища, с. Горни Драгойча, с. Гостилница, с. Гърня, с. Денчевци, с. Джуровци, с. Длъгня, с. Добрените, с. Долни Върпища, с. Долни Драгойча, с. Доча, с. Дурча, с. Еленците, с. Зая, с. Игнатовци, с. Искра, с. Каломен, с. Караиванца, с. Катранджии, с. Керека, с. Косарка, с. Косилка, с. Крънча, с. Кукля, с. Куманите, с. Къртипъня, с. Малки Българени, с. Маноя, с. Муця, с. Нейчовци, с. Пейна, с. Петковци, с. Плачка, с. Пърша, с. Раданчето, с. Радовци, с. Ритя, с. Руня, с. Русиновци, с. Саласука, с. Скалско, с. Славейково, с. Соколово, с. Станча, с. Сухолоевци, с. Сяровци, с. Сяровци, с. Туркинча, с. Царева ливада, с. Чуково, с. Шушня, с. Янтра.

На таблицата по-долу са представени кметствата, кметските наместничества и населените места в общината.

КМЕТСТВА/КМЕТСКИ НАМЕСТНИЧЕСТВА И НАСЕЛЕНИ МЕСТА В ОБЩИНА ДРЯНОВО		
№	Административен център / кметство / кметски наместничества	Населени места
1	Административен център – град Дряново	гр. Дряново с. Гърня, с. Муця, с. Крънча
	КМЕТСТВО	
1	с. Царева ливада	с. Царева ливада, с. Бочуковци, с. Искра, с. Куманите, с. Сяровци, с. Горни Върпища, с. Долни Върпища, с. Долни Драгойча, с. Доча,

		с.Джуровци, с. Косилка, с. Нейчовци, с. Станча, с.Пърша, с. Добрените, с. Къртипъня
КМЕТСКИ НАМЕСТНИЧЕСТВА		
1	с. Гостилица	с. Гостилица, с. Славейково
2	с. Ганчовец	с. Ганчовец, с. Руня, с. Саласука, с. Зая и с. Геня
3	с. Скалско	с. Скалско, с. Янтра, с. Караиванца, с. Геша, с. Ритя, с. Балалея
4	с. Денчевци	с. Денчевци, с. Пейна, с. Чуково, с. Плачка, с. Каломен, с. Радовци, с.Малки Българени, с. Големи Българени, с. Горни Драгойча, с. Дурча, с. Шушня, с. Глушка, с. Билкини, с.Раданчето, с.Петковци, с. Кукля, с. Игнатовци, с.Сухолоевци, с. Русиновци, с. Банари
5	с. Керека	с. Керека, с. Балванци, с. Еленци, с. Длъгня, с. Туркинча, с.Катранджии, с. Гоздейка
6	с. Соколово	с. Соколово, с. Маноя, с. Косарка

Таблица 1: Кметства/кметски наместничества и населени места в община Дряново
(Източник: Община Дряново)

Географското положение предопределя мястото на община Дряново спрямо формираната структура на националното пространство и в значителна степен обуславя характера на нейното териториално и икономическо развитие. В това отношение, територията на община Дряново може да се характеризира до голяма степен като териториална единица с ясно изразени периферни особености, които се отразяват, както на модела на развитие на селищната мрежа, така и на спецификата на местната икономика и нейния потенциал. В

териториалната структура на общината се е формирала една единствена урбанистична структура с градски характер, която с оглед наличните условия и ресурси, естествено попада в категорията „малки градове с микрорегионално значение за територията на група общини“.

Регионалният контекст на развитието на територията на общината се определя от няколко комплексно влияещи фактора, които могат да бъдат класифицирани в следните основни групи:

- Фактори, свързани с географското положение на общината: в това число централното ѝ разположение в рамките на област Габрово и в териториалната структура на Северен централен район. Към тази група се отнася и природогеографската предопределеност на територията, както и свързаните с това климатични, хидрографски условия, формираната горска растителност, почвена покривка и др, които от своя страна се явяват и ресурси за развитие на местната икономика;

- Природогеографски условия и ресурси;
- Особености в историческото развитие на територията;
- Административно-териториално – мястото ѝ в административната структура на област Габрово;

- Традиционните връзки, които общината поддържа с областният център Габрово, което пряко влияе върху усвояването на ресурсите и установените модели на развитие на урбанистичната и икономическа структури на общината.

Спецификата на територията на общината в географско и природно-ресурсно отношение, в съчетание с наличния социално-икономически и геодемографски потенциал, естествено резултират в приоритетно развитие на добивни и преработващи отрасли, базирани на местни ресурси и суровини. Съвременното социално-икономическо състояние на община Дряново се намира в пряка зависимост от наличните локални ресурси, историческо развитие, местоположение, транспортни връзки, макроикономически условия, активност на местното население и администрация и други. Икономиката на община Дряново е съсредоточена в промишлено-аграрния отрасъл. Водещи в икономическата структура на общината са тежката промишленост.

Специфична особеност на регионалния контекст, в който се развива територията на община Дряново е наличието на общински център като главна икономическа, социална и обслужваща сила и периферни малки селища без ключови функции. Общ модел за териториално развитие за областта, би позволил постигането на кумулативен растеж, ефект на мултипликатора /синергичен ефект/, при ефективното ползване на ресурсите, потенциалите и сравнителните предимства както на община Дряново, така и на съседните общини.

Необходимите действия за подобряване на състоянието на околната среда на територията на община Дряново са обект на специализирани проучвания и планиране и са отразени в редица документи като Програма за опазване на околната среда и устойчивото развитие на община Дряново (2021-2028), Програма за намаляване на нивата на замърсителите в атмосферния въздух и достигане на установените норми за вредни вещества (2011-2014). Поради постигане на нормите за вредни вещества през 2015 год. община Дряново е освободена от необходимостта да разработва програма за КАВ.

Община Дряново се намира в границите на „Северна Централна България” от ниво NUTS 1, Северен Централен район за планиране от ниво NUTS 2 и е включена в административните граници на област Габрово ниво NUTS 3, съгласно общата класификация за статистически цели на териториалните единици NUTS и ЗРР на Република България.

Фигура 1. Статистически райони според класификацията на териториалните единици за статистически цели в България /NUTS 2/.

Административният център град Дряново отстои на 22 км от областния център град Габрово, на 24 км от административния център на област Велико Търново и на 212 км от българската столица София. Най-близката столица до града е Букурещ (201 км). През общината минава първокласен път Е-85, който свързва основни икономически центрове: Русе – Велико Търново – Габрово – Шипка – Казанлък – Стара Загора. През територията на общината преминава и основната железопътна артерия, свързваща Северна и Южна България: Русе – Горна Оряховица – Дъбово – Стара Загора – Подкова. Най-близкото летище се намира на 40 км разстояние в град Горна Оряховица.

В йерархичната система от градове-центрове, като общински и основен център в общината град Дряново попада в 5^{то} ниво.

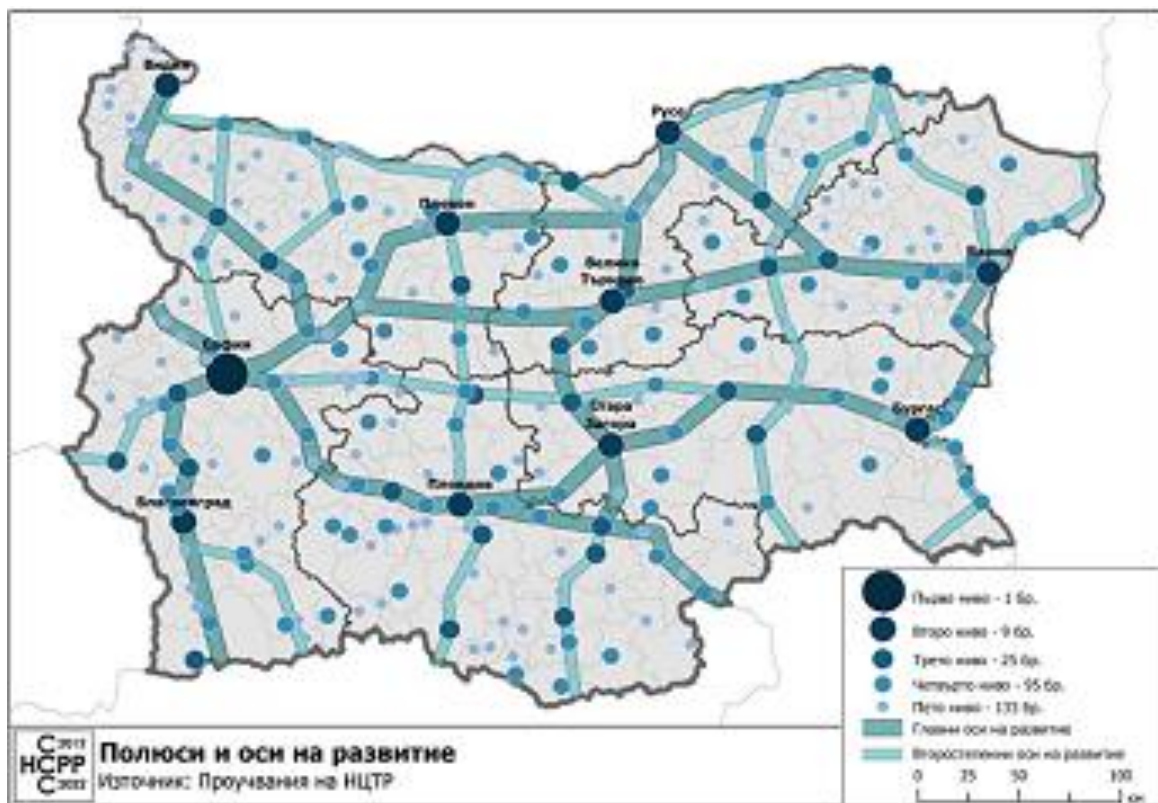
Фигура 2. Йерархична система от градове-центрове, Източник: Национална стратегия за регионално развитие на Република България.

В градоустройствената класификация на населените места по брой жители град Дряново попада в категорията „много малки градове и села“.

Урбанистичната структура на общината е подчертано централна с концентрация на функции в общинския център и периферни селища с различен характер. В общинския център град Дряново са съсредоточени административното и социално обслужване и основната част от икономическата дейност в общината.

Осите на урбанистично развитие за територията на страната на ниво „район за планиране“ следват Националната концепция за пространствено развитие, Националната стратегия за регионално развитие и Регионалният план за развитие на северозападен регион.

Фигура 3. Полюси и оси на развитие, Източник: Национална Стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Община Дряново се тангира от една от главните оси на развитие, определена от НСРР, по направление, свързващо градовете София, Велико Търново и Габрово.

Населените места в общината са свързани помежду си и с останалата част на страната чрез съществуваща пътна мрежа.

В териториалната структура на община Дряново определящо влияние за пространственото разположение на населените места има релефът – равнинен и отчасти хълмист релеф, който е предпоставка за хетерогенното разпределение на селищата отчасти основно по протежението на реките, което формира линейния характер на пространствената структура, както на селищната мрежа, така и на повечето от населените места.

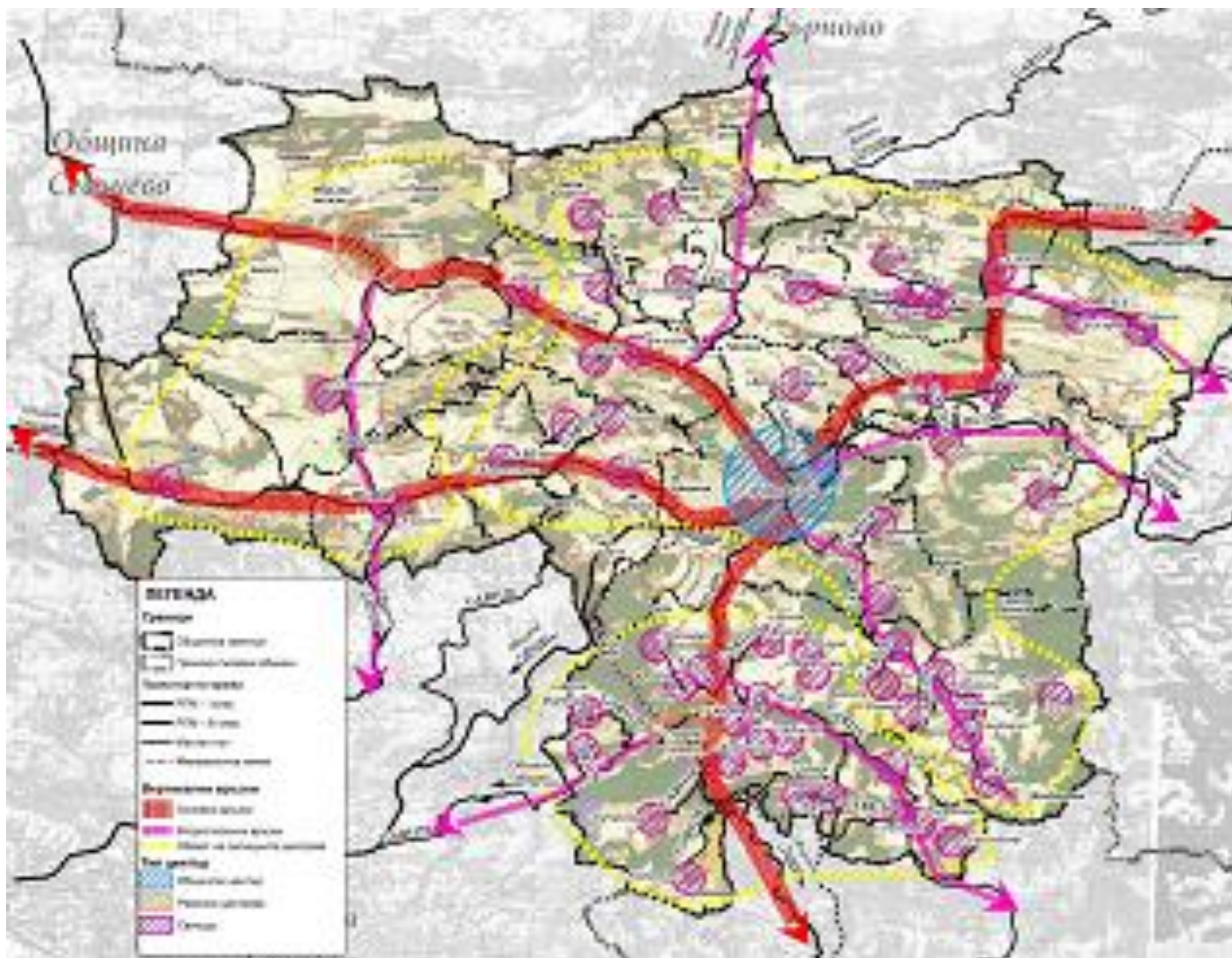
В пространствената структура на общината се открояват няколко основни направления, по които са разположени повечето селищни структури.

Пространствената структура на комуникационната система и мрежата от населени места следват естествените форми на релефа, разполагайки се по поречията на реките, което е фактор за устойчивото развитие и изпълнение на основните ѝ функции във времето. Характерно за пространствената структура на селищната мрежа е тенденцията за усвояване на нови терени по дължината на комуникационните връзки, като на някои места тези нови образувания постепенно се сливат със съществуващите селища.

Урбанизираните територии на общинския център се явяват основен носител на растежа в рамките на територията на общината, като той се отличава със сравнително по-високо ниво на динамика в развитието и свързаната с него изменчивост на пространствено-функционалните характеристики на отделните урбанизирани територии.

В съответствие с основните национални и европейски стратегически насоки за развитие през следващия програмен период, развитието на основните урбанизирани територии следва да се фокусира върху следните тематични направления:

- Условия за живот, бизнес и работа на местната общност в рамките на урбанизираната територия;
- Еколого-устойчиво и енергийно ефективно развитие на града и неговите функционални системи;
- Ефективна пространствена организация на територията и адекватно инфраструктурно осигуряване;
- Управление на града и прилежащата територия;
- Устойчиви решения за мобилност.

Фигура 41. Селищна структура и обитаване.

Освен общинския център, проектът предвижда две от останалите населени места като възможни районни центрове, където може да се съсредоточи общественно-обслужваща дейност, при възникване на необходимост от такава. Това са с. Царева ливада и с. Гостилница. Географското им разположение или размер по население обуславя тяхната възможност да обслужват останалите селища в техния район.

4. Основни устройствени елементи, зони и територии, определени с предварителния проект за ОУП на Община Дряново.

Изхождайки от целта и основните задачи на проект за ОУП на Община Дряново, плановото задание и възприетите решения на предварителния проект, са обосновавали промени в поземлените ресурси на общината. За устойчивото развитие на общината, ключово значение има синхронизирането на стратегическото и устройственото планиране.

Отчитайки съществуващите в общината тенденции и перспективи, настоящият проект за ОУП на Община Дряново, следва да създаде необходимата устройствено-териториална основа за постигането на заложените приоритети. В тази връзка с проекта е предвидено, окрупняване на съществуващи производствени зони, отчасти стопански дворове в част от населените места в общината като новите зони Пп1 са предвидени предимно за сметка на обработваеми и необработваеми земи. Новите зони са с обща площ от приблизително 161,62 ха.

Предвижданията съгласно изготвения предварителен проект, за територията на Общината са както следва:

• Жилищни и предимно производствени територии

По последни данни от 2021 г., населението на общината възлиза на 7650 жители. В Общината са разположени гр. Дряново и 62 малки селища.

Според тенденцията за отрицателен прираст на населението в бъдещ план не се очаква рязко повишаване на търсенето на жилища. Необитаемият жилищен фонд потвърждава негативните тенденции на обезлюдяване в общината. При бъдещ икономически растеж на община Дряново би следвало да се създадат условия за повишаване на стандарта на живот на жителите, което би довело до нужда от реконструкция на част от жилищния фонд. Тези факти потвърждават голямата необходимост от иновативни мерки, които да задържат населението на територията на общината, предлагайки му възможности за реализация и добър стандарт на живот, довеждайки до нови зони на растеж и прекратяване на негативните тенденции. В прогнозата по отношение на системата обитаване са предвидени една голяма зона с размер 219,32 ха и множество не малки по размер терени Жм1. Обща площ на всички зони е приблизително 259,93 ха (Фиг. 5). Зоните уплътняват съществуващия жилищен фонд предимно за сметка на имоти с предназначение обработваеми земи. При евентуално обръщане на негативните тенденции в бъдещите десетилетия докато функционира устройствения план няма да има недостиг на площи за жилищни нужди.

Фигура 5. Пространствено разположение на проектите терени за жилищни зони Жм1 на територията на общината.

Община Дряново е повлияна от икономическите кризи, което в голяма степен определя нейното развитие. Бъдещето на общината се определя основно от нейните уникални сравнителни предимства, които създават разнообразни възможности за развитие.

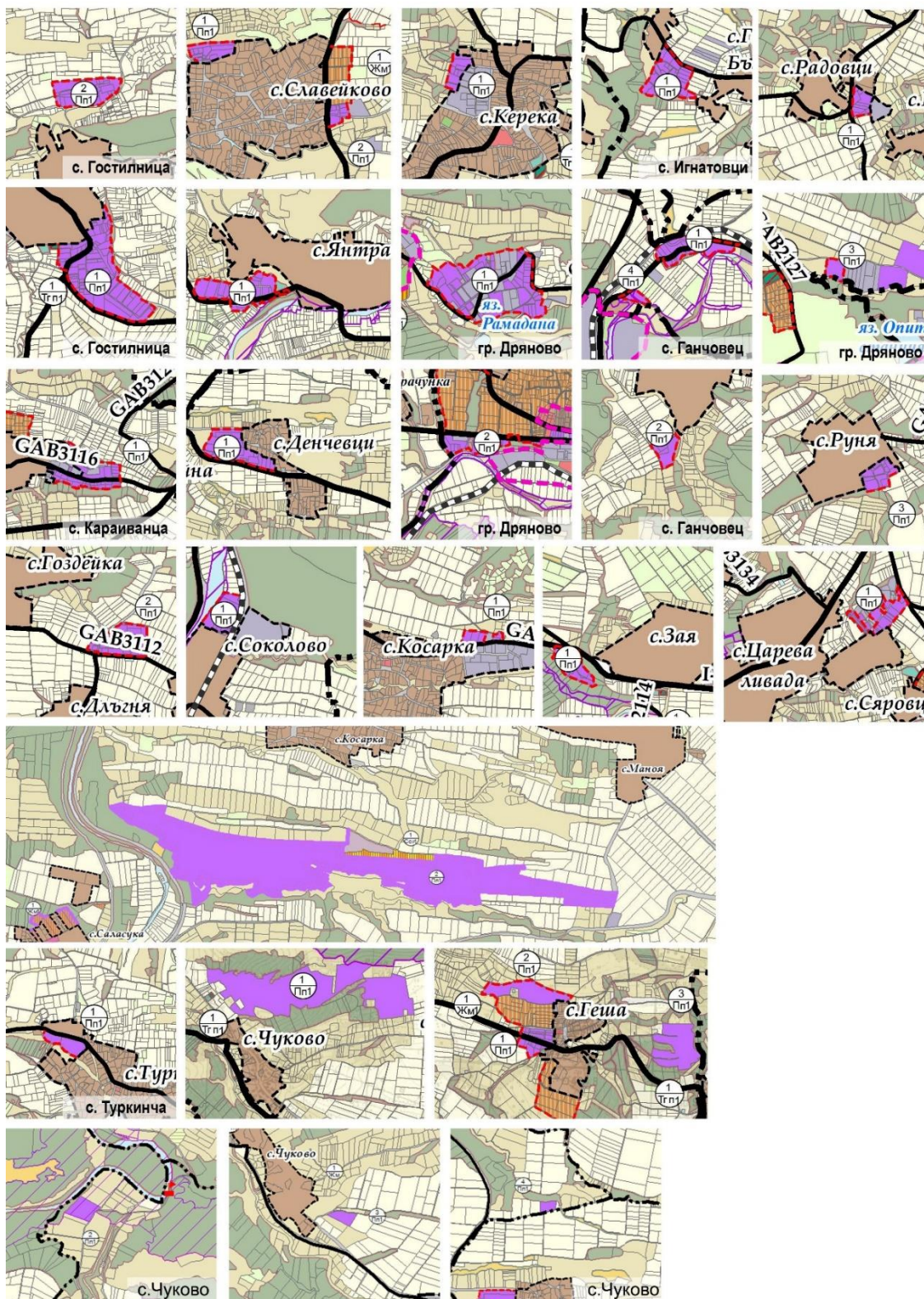
Икономиката на общината отчита динамично развитие в някои от секторите и застои и задълбочаващи се проблеми в други. Перспективен отрасъл за общината е туризма, като той има реален потенциал за развитие през следващите години, но и нужда от сериозни усилия за подобряване и разнообразяване на предлаганите туристически услуги.

Наличието на свободни терени и сгради и не на последно място усилията на местните власти да подпомагат развитието на бизнеса, са предпоставки за повишаване на инвеститорския интерес към общината.

За устойчивото развитие на общината, ключово значение има синхронизирането на стратегическото и устройственото планиране. Отчитайки съществуващите в общината тенденции и перспективи, настоящият ОУПО Дряново следва да създаде необходимата устройствено-териториална основа за постигането на заложените приоритети.

Четири от новите зони се намират в общинския център, а останалите са в част от другите населени места. При проява на бъдещи инвестиционни намерения, устройственият план подпомага инвестицията в производствени терени в много от селищата. Част от зоните окрупняват съществуващи производствени зони отчасти стопански дворове, като новите зони Пп1 са предвидени предимно за сметка на обработваеми земи – ниви и необработваеми земи. Новите зони са с обща площ от приблизително 161,62 ха (Фиг. 6).

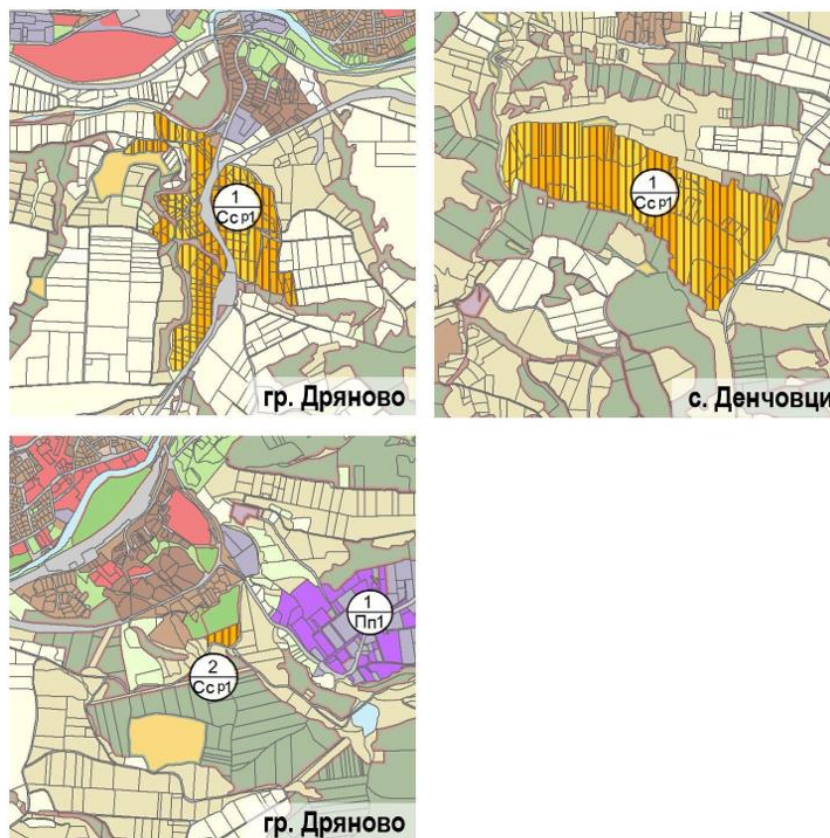

Фигура 62. Пространствено разположение на проектните терени за Предимно производствени зони Пп1 на територията на общината.

Стратегическа цел от Общинския план за развитие е най-широкообхватна, защото тя обхваща селското стопанство, преработващата и хранително - вкусовата промишленост, туризма, транспортните и логистични дейности и др. Промяната на предназначението на територията, предвидена в Общия устройствен план на общината, залага на насърчаването и подпомагането на селското стопанство и неговата модернизация и предоставянето на нови възможности. За улесняване на тези намерения в проекта са заложени няколко проектни терена Сср1 с обща площ от приблизително 50,36 ха (Фиг.104). Сср1 е земеделска зона с възможност за промяна предназначението и застрояване за неземеделски нужди.

Фигура 7. Пространствено разположение на проектните терени земеделска земя с възможност за застрояване за неземеделски нужди Сср на територията на община Дряново.

- **Система отдих и рекреация**

Устройствения план не предвижда нови устройствени зони за отдих и рекреация.

- **Зелена система**

Състоянието на околната среда на територията на община Дряново е обект на специализирани проучвания и планиране от документи като Програма за опазване на околната среда на община Дряново. Устройствения план не предвижда специални мерки за подобряване на зелената система с нови терени за озеленяване. Добра стратегия е насърчаване на публично-частното партньорство при залесяването и озеленяването на територията.

Предвиждат се много нови терени за гробищни паркове Тгп1 в близост до много населени места (Фиг. 8), увеличавайки капацитета на съществуващия Тгп терен с приблизителна площ от 12,47 ха.

Фигура 8. Пространствено разположение на проектните терени за гробищни паркове Тгп1 на територията на общината.

• **Транспортна инфраструктура**

Транспортната достъпност на всички населени места на територията на община Дряново, не е добре осигурена. Липсата на средства за ремонт на пътната инфраструктура в комбинация с повишената интензивност на водна ерозия, особено на пътищата с трошенокаменна настилка и пътищата на земно легло, обясняват лошото състояние на общинската пътна мрежа. Налице са множество осъществени и предвидени общински проекти за реконструкция и рехабилитация на пътната инфраструктура. Общият устройствен план, не предвижда нови транспортни връзки.

Баланс на територията, съгласно предвижданията на проекта за ОУП на община Дряново

В следващата таблица е представен баланса на територията на община Дряново, според начина на трайно ползване.

БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА								
Наименование на териториалния елемент	Площ съществуващи елементи		Площ на проектни елементи		Увеличение площ /ха/	Намаление площ /ха/	Изменение %	
	площ /ха/	%	площ /ха/	%				
Територии с общо предназначение								
1. Жилищни функции	1129,05	4,55	1388,98	5,59	259,93		23,02	
2. Обществено-обслужващи функции	28,88	0,12	28,28	0,11		0,60	-2,09	
3. Производствени дейности	159,04	0,64	320,66	1,29	161,62		101,62	
4. Складови дейности	48,56	0,20	48,56	0,20				
5. Рекреационни дейности, курорти и вилни зони	6,88	0,03	6,43	0,03		0,45	-6,55	
6. Озеленяване, паркове и градини	31,95	0,13	31,70	0,13		0,25	-0,80	
7. Спорт и атракции	4,26	0,02	4,26	0,02				
8. Комунално обслужване и стопанство	50,34	0,20	8,40	0,03		41,94	-83,31	
9. Земеделски територии, в т.ч.:								
9.1. Обработваеми земи-ниви	7632,80	30,74	7416,65	29,87		216,16	-2,83	
9.2. Обработваеми земи-трайни насаждения	794,27	3,20	726,40	2,93		67,86	-8,54	
9.3. Необработваеми земи	5645,01	22,74	5512,13	22,20		132,88	-2,35	
10. Горски територии, в т.ч.:								
10.1. Гори	7977,36	32,13	7970,19	32,10		7,17	-0,09	
10.2. Защитни гори	0,00	0,00	0,00	0,00				
10.3. Рекреационни гори	0,00	0,00	0,00	0,00				
10.4. Горски земи	226,96	0,91	226,50	0,91		0,46	-0,20	
11. Водни площи	150,38	0,61	150,38	0,61				
12. Транспорт и комуникации	877,38	3,53	871,69	3,51		5,69	-0,65	
13. Техническа инфраструктура	12,99	0,05	12,95	0,05		0,04	-0,29	
14. Недефиниран НТП и функция	37,25	0,15	26,39	0,11		10,86	-29,17	
15. Гробищен парк	9,76	0,04	22,22	0,09	12,47		127,78	
16. Земеделска зона с възможност за застрояване на неземеделски нужди	0,00	0,00	50,36	0,20	50,36			
Защитени и нарушени територии								
А) За природозащита	0,37	0,00	0,37	0,00				
Б) За опазване на културното наследство	2,74	0,01	2,74	0,01				
В) С особена териториалноустройствена защита	0,00	0,00	0,00	0,00				
Г) За възстановяване и рекултивация	0,00	0,00	0,00	0,00				
Д) С активни и потенциални свлачища и срутища	0,00	0,00	0,00	0,00				
Е) Други нарушени територии	0,00	0,00	0,00	0,00				
Ж) Обща площ (с отчитане на припокриването)	3,10		3,10					
Обща площ:	24826,23		24826,23					

Таблица 1. Баланса на територията на община Дряново, според начина на трайно ползване

Тук балансът представя съществуващото положение спрямо настоящия начин на трайно ползване на имотите, така както са отразени в действащите кадастрални карти и кадастрални регистри на землищата и населените места. Единствено защитените територии „За природозащита“ (ПЗ „Пещера Бачо Киро“ и ЗМ „Дряновски манастир“) се припокриват с горски територии, тъй като трайното предназначение на територията може да бъде едновременно и от двата вида.

Изхождайки от целта и основните задачи на проекта за ОУП на Община Дряново, плановото задание и възприетите решения на предварителния проект, са обосновани промени

в поземлените ресурси на общината. За устойчивото развитие на общината, ключово значение има синхронизирането на стратегическото и устройственото планиране.

Отчитайки съществуващите в общината тенденции и перспективи, настоящият проект за ОУП на Община Дряново, следва да създаде необходимата устройствено-териториална основа за постигането на заложените приоритети. Предвижданията съгласно изготвения предварителен проект, за територията на Общината са както следва:

4.1. Правила и нормативи за прилагане на плана

Към предварителния проект, на основание чл. 104, ал. 2 от Закона за устройство на територията са изработени правила и нормативи за прилагане на плана и те са неразделна част от Общия устройствен план на община Дряново.

Правилата и нормативите са изработени в съответствие с наредбата по чл. 13, ал. 1 от Закона за устройство на територията и се одобряват едновременно с Общия устройствен план на община Дряново.

Съгласно правилата и нормативите към Общия устройствен план на община Дряново:

Жилищните устройствени зони (Жм и Жм1) се застрояват предимно със сгради за постоянно и/или временно обитаване. По характер застрояването в жилищните устройствени зони (Жм и Жм1) на територията на община Дряново се определя като преобладаващо ниско - с височина до 10 м. В проектна жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване с височина до 10 м (Жм1), максималната плътност на застрояване е до 30%, кинт – 0,80, минимален процент на озеленяване – 50%. В границите на жилищна устройствена зона Жм1 е допустимо свободно и свързано застрояване в два и повече индивидуални урегулирани поземлени имоти, както и групово застрояване в големи урегулирани поземлени имоти, съчетано със застрояване в отделни урегулирани поземлени имоти.

Предимно производствени устройствени зони и терени (Пп и Пп1) се застрояват с производствени, складови и обслужващи сгради и съоръжения. Допуска се изграждане на здравни пунктове, магазини и заведения за обществено хранене за ежедневните нужди на работещите, административни сгради и научно-експериментални бази към предприятията, гаражи и паркинги, както и жилища за охраната.

Териториите в устройствени зони (Оо) са предназначени предимно за осигуряване на обекти за обществено обслужващи дейности – образование, здравеопазване, социални грижи, обществено хранене, култура, религия, административни и делови услуги и др.

Устройствените зони и терените за рекреационни дейности (Ов, и Са) се застрояват предимно със сгради за временно обитаване и рекреационно ползване, както и обслужващи обекти и съоръжения за нуждите на индивидуалния и организиран отход и туризма.

В съществуващите и проектни устройствени зони за озеленяване, паркове и градини (Оз) могат да се изградят детски площадки, площадки за спортни и културни дейности – концертни естради, летни амфитеатри, изложбени площи, да се разполагат произведения на

монументалните изкуства и/или на парковото и градинското изкуство, преместваеми търговски обекти, информационни и рекламни елементи и др. В съществуващите терени за гробищни паркове (Тгп) могат да се допускат произведения на монументалните изкуства и/или на парковото и градинското изкуство, преместваеми обекти и др.

Подробни устройствени планове за елементите на техническата инфраструктура се съобразяват с изискванията на Закона за устройство на територията, Закона за пътищата, Закон за водите, Закон за енергетиката, Закона за електронните съобщения и други, както и поднормативните им актове по тяхното прилагане и настоящите правила и нормативи.

При спазване на изискванията на Закона за горите и на Закона за опазване на земеделските земи и след промяна предназначението на горите и на земеделските земи е допустимо изграждането на проводи и съоръжения на инженерната инфраструктура. Мрежите и съоръженията на техническата инфраструктура в земеделските и горските територии се устройват с парцеларни планове съгласно чл. 110, ал. 1, т. 5 от Закон за устройство на територията. Парцеларните планове се изработват в обхват минимум една структурна единица.

Терени за възстановяване и рекултивация включват съществуващите сметища, които подлежат на поетапно закриване и рекултивация. След рекултивацията им тези терени се използват при спазване на режимите, установени за териториите, в които попадат.

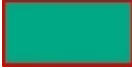

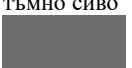

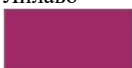
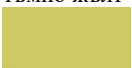
Терени за възстановяване и рекултивация се обособяват върху терени за добив на полезни изкопаеми с прекратена добивна дейност. Подлежат на поетапно закриване и рекултивация. След рекултивацията им тези терени се използват при спазване на режимите, установени за териториите, в които попадат.

Изработване на подробни устройствени планове за поземлени имоти, попадащи в границите на защитените територии и зони е допустимо при съобразяване с изискванията на Закона за устройство на територията, Закона за опазване околната среда, Закона за защитените територии и Закона за биологичното разнообразие, поднормативните актове по тяхното прилагане и настоящите правила и нормативи.

Територии за защита на недвижимите културни ценности се устройват съобразно изискванията и определените от НИОНКЦ режими за опазване на недвижимите културни ценности. В частите от извън урбанизираните територии на община Дряново, за които са установени данни за наличие на недвижими културни ценности, се установява режим на превантивна устройствена защита. За тях се изготвят подробни устройствени планове. След декларирането им или след предоставянето на статут на недвижима културна ценност по реда на Закона за културното наследство, допустимите дейности и ограниченията при стопанисването, ползването и застрояването на тези територии се определят с режима за опазване и с планове за опазване и управление на недвижимите културни ценности, приети съгласно изискванията на Закона за културното наследство.

Неразделна част от правилата и нормативите за прилагане на Общия Устройствен План са показателите за застрояване на отделните видове територии, устройствени зони и самостоятелни терени, представени в Таблица 3.

УСТРОЙСТВЕНИ ПОКАЗАТЕЛИ						
Устройствена категория	Устройствени параметри					
	макс. плътност на застр. в%	макс. Кинт	мин. озеленена площ в%	макс. кота корниз в м.	Цвят	Площ / контур
1	2	3	4	5	6	7
ЖИЛИЩНИ ТЕРИТОРИИ						
1. Жм-Жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване съществуваща	30	1,20	50	10	Кафяво 	площ
2. Жм1 - Жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване проектна	30	0,80	50	10	Оранжево със светло-кафяво райе 	площ с шрих върху основния цвят
ПРОИЗВОДСТВЕНИ ТЕРИТОРИИ						
3. Пп - Предимно производствена устройствена зона и терени съществуващи	80	2,5	20		Тъмно лилаво 	площ
4. Пп1 - Предимно производствена устройствена зона и терени, проект	50	1,50	50		Светло лилаво 	площ
ОБЩЕСТВЕНО-ОБСЛУЖВАЩИ ТЕРИТОРИИ И СМЕСЕНИ МНОГОФУНКЦИОНАЛНИ ЗОНИ						
5. Оо - Устройствена зона за обществено-обслужващи дейности, съществуваща	Устройството и застрояването се осъществяват след изработване на подробен устройствен план, съобразен целите на застрояване и нормативите отредени в Наредба №7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони и одобрен от главния архитект на общината.				Червено 	площ
ТЕРИТОРИИ ЗА РЕКРЕАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ						
6. Ов - вилна зона, съществуваща	40	0,8	50	7	жълто с зелено райе 	площ с шрих върху основния цвят
7. Са - Други рекреации (спорт, атракции и др.), съществуваща	Зони за озеленяване, спорт и атракции. За спортни и атракционни обекти със специфичен устройствен режим, конкретизиран с ПУП и одобрени от главния архитект на общината.				зелено с червен контур 	площ/контур
ОЗЕЛЕНЕНИ ТЕРИТОРИИ						
8. Оз – Устройствена зона за озеленяване, паркове и градини, съществуваща	Устройството и застрояването се осъществяват след изработване на подробен устройствен план, съобразен с целите на застрояване и нормативите отредени в Наредба №7 за				светло зелено 	площ

	правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони и одобрен от главния архитект на общината. Изграждането и поставянето на обекти в зоните за озеленяване се извършват съгласно чл. 32, ал. 3 от Наредба №7 за правила и Нормативи за устройство на отделните видове територии.		
9. Тгп - Терени за гробищни паркове, съществуващи	По периферията на гробищните паркове, в рамките на регулацията им се предвижда задължителна изолационна зеленина с мин. ширина 10 м., в която се допуска разполагане на колумбарийни стени (урнови стени).	тъмно зелено с червен контур 	площ / червен контур/
10. Тгп1 - Терени за гробищни паркове, проектна		тъмно зелено с червен шрих и контур 	площ / контур и шрих
ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА			
11. Тти - Терени за транспортна инфраструктура	Устройството и застрояването на елементите на техническата инфраструктура се съобразяват със Закона за устройство на територията, Закона за пътищата, Закон за водите, Закон за енергетиката, Закона за електронните съобщения и други, както и поднормативните им актове по тяхното прилагане и настоящите правила и нормативи.	светло сиво 	площ
12. Тевк - Терени за площи обекти на техническата инфраструктура		тъмно сиво 	площ
ГОРСКИ И ЗЕМЕДЕЛСКИ ТЕРИТОРИИ			
13. Гори	Устройството и застрояването се осъществяват по реда на Закона за горите. Допуска се изграждане на проводи и съоръжения на инженерната инфраструктура, при спазване изискванията на ЗГ.	тъмно зелено 	площ
14. Горски терени	Устройството и застрояването се осъществяват по реда на Закона за горите. Допуска се изграждане на проводи и съоръжения на инженерната инфраструктура, при спазване изискванията на ЗГ.	тъмно жълт със зелен контур 	площ /контур
15. Сср1 - Земеделска зона с възможност за застрояване за неземеделски нужди	Предвидена е предимно върху земи ниска категория. Допустимите функции и параметри на застрояване се определят съобразно функционалното предназначение и параметри на съседните устройствени зони и терени. В случаите, когато е допустимо обитаване, застрояването е ниско при макс. плътност 25 % и макс. Кинт 0,6. Строителство се разрешава въз основа на ПУП и след смяна на предназначението на земеделската земя.	тъмно жълт с кафяв шрих 	площ с шрих върху основния цвят
НАРУШЕНИ ТЕРЕНИ			
16. Терени за възстановяване и рекултивация	При поетапно закриване и рекултивация, следва да се спазват всички законови изисквания и след рекултивацията им тези терени се използват при спазване на режимите, установени за териториите, в които попадат.	Лилаво 	площ
17. Други нарушени територии	Спазвайки всички законови изисквания по наредба №26 след рекултивацията тези терени се използват при спазване на режимите, установени за териториите, в които попадат.	тъмно жълт 	площ
КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО			

18. Ткн - Територии за опазване на културното наследство	Допълнителен режим, с който се изисква изпълнението на разпоредбите на Закона за културното наследство.	оранжево с кафяв контур 	площ/контур
ДРУГИ ТЕРЕНИ			
19. Тзсп - Територии за природозащита	Устройството на тези територии се осъществява съгласно Закона за защитените територии и въз основа на планове за управление и други устройствени планове. Строителство се допуска, ако е предвидено по тези планове и при влязъл в сила подробен устройствен план.	зелено с жълт вертикален шрих 	площ с шрих върху основния цвят

Таблица 3. Устройствови параметри и показатели заложени в проекта за ОУП на Община Дряново, съгласно „*Правила и нормативи за прилагане на ОУПО „Дряново“*“.

Съгласно разпоредбите на Закона за устройство на територията (чл. 103, ал. 2) общите устройствени планове определят преобладаващото предназначение и начин на устройство на отделните структурни части на териториите, обхванати от плана. Конкретното предназначение и начин на устройство на отделните имоти в обхвата на ОУПО се определя от подробни устройствени планове. Предвид горепосоченото, на този етап не може да се предвиди конкретна реализация (изграждане) на предприятия, съоръжения, дейности или инвестиционни предложения по Приложение № 1, 2 или 4. Такива предприятия и съоръжения могат да бъдат предвиждани в следващите нива и етапи на проектиране и при условие, че се прояви такава инвестиционна инициатива и се предприемат съответните действия по реда на ЗООС. При условие, че при реализацията на даден инвестиционен проект се спазват стриктно регламентиранияте процедури по глава шеста и глава седма, не следва да се очаква отрицателно въздействие върху компонентите и факторите на околната среда.

4.2. Състояние на съществуващия сграден и жилищен фонд на територията на Община Дряново и нейното землище. Развитие на системата „Обитаване“

По данни на НСИ за 2011 броят на жилищните сгради е 4821, като статистиката показва, че 48% от жилищния фонд е обитаван.

	Общо	Вид сграда			
		жилищна обитавана	жилищна необитавана	жилищна за временно обитаване	жилищна за колективно домакинство
1985					
Област Габрово	40742	30624	1192	8897	29
Община Дряново	4738	3401	80	1252	5
2001					
Област Габрово	45372	27738	5964	11649	24
Община Дряново	4892	2660	1113	1112	7
2011					
Област Габрово	43614	24648	16694	2238	32
Община Дряново	4821	2269	2538	442	9

Таблица 4. Жилищни сгради по вид на сграда

Източник: НСИ

	Жилища	Сгради	Полезна площ – кв.м	
			общо	в т.ч. жилищна
1985				
Област Габрово	63834	178256	3961779	2436309
Община Дряново	5324	16142	35858	216013
2001				
Област Габрово	68507	194790	4281465	2688114
Община Дряново	6170	18935	407388	254186
2011				
Област Габрово	79040	239977	5632368	4176581
Община Дряново	6974	23398	574199	433645

Таблица 52. Жилищни сгради по вид на сградата

Източник: НСИ

Конструкция на жилищния фонд

От всички жилищни сгради 4821, най-многобройни са масивните сгради - 4333. 0,2% са еднопанелните сгради, а 2,5% са скелетно стоманобетонните.

	Общо	В това число		
		стоманобетонни – еднопанелни	стоманобетонни – скелетни	масивни
1985				
Област Габрово	31845	158	436	25237
Община Дряново	3486	8	20	3047
2001				
Област Габрово	33726	190	1555	26257
Община Дряново	3780	10	202	3179
2011				
Област Габрово	43614	227	856	36217
Община Дряново	4821	8	119	4333

Таблица 6. Жилищни сгради по конструкция на сградата

Източник: НСИ

4.3. Промислени и селскостопански територии. Състояние и прогнози, съгласно предварителния проект за ОУПО

Икономическото състояние на област Габрово, на територията на която е разположена община Дряново, като цяло е задоволително.

Благоприятното местоположение на община Дряново обуславя нейното многоотраслово икономическо развитие.

На територията на община Дряново развиват дейност предприятия от почти всички отрасли на икономиката. Общината е специализирана в няколко индустриални направления, които се основават главно на използването на местната суровинна база.

- Селско и горско стопанство;
- Преработваща промишленост;
- Строителство;
- Търговия и др.

Броят на предприятията в общината се е увеличил от 361 през 2008 г. на 382 през 2012 г., т.е. отбелязан е ръст от 21 броя.

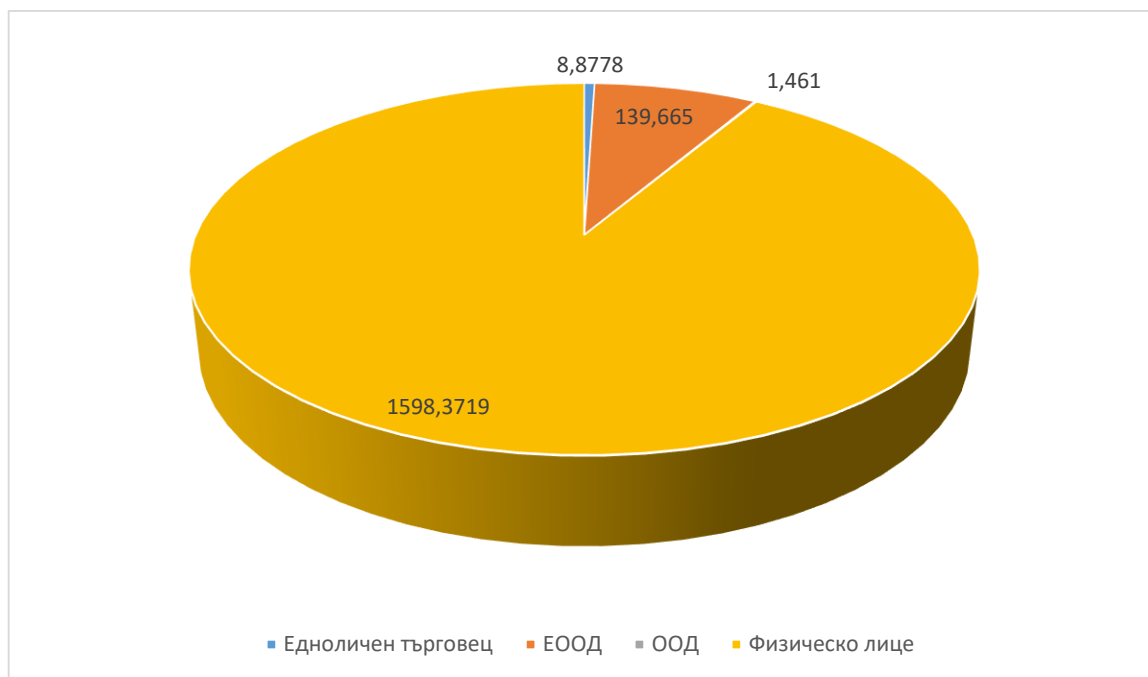
Икономически дейности (A21)	Приходи от дейността	Приходи от дейността	Приходи от дейността	Приходи от дейността	Приходи от дейността
	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.
Общо за страната	234326729	202297212	206623058	229152801	240567449
Общо за област Габрово	2746129	2177771	2291530	2671988	2810691
Общо за община Дряново	102793	113421	109561	115897	121397
А Селско, горско и рибно стопанство	2984	3132	3992	4587	5851
В Добивна промишленост	-	-	-	-	-
С преработваща промишленост	54882	66156	65650	77413	81824
Д Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	-	-	-	-	757
Е Доставка на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	-	-	-	-	-
Ф Строителство	2007	1979	612	798	504
Г Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	38083	35973	33932	27988	26829
Н Транспорт, складиране и пощи	744	494	482	561	1211
І Хотелиерство и ресторантьорство	1005	1399	1470	1389	1773
Ј Създаване и разпределение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	-	-	985	-	-
L Операции с недвижими имоти	434	383	-	630	700
М Професионални дейности и научни изследвания	287	179	554	582	424
Н Административни спомагателни дейности	-	979	-	-	-
Р Образование	-	-	-	-	-
Q Хуманно здравеопазване и социална работа	1107	1454	858	1008	832

R Култура, спорт и развлечения	262	-	-	111	170
S Други дейности	64	382	46	90	128

Таблица 7: Основни показатели на нефинансовите предприятия по икономически дейности на община Дряново (в хил. лв.) Източник: НСИ

Земеделие

По данни на Общинска служба „Земеделие” на Община Дряново през 2013 г. селскостопанския фонд на община Дряново възлиза на 150 170 декара, от които обработваеми са 91 107 декара. Общият горски фонд е 79 773,6 дка декара, от които 29 805 декара частна собственост. Основните отглеждани култури са мека пшеница (2 953 дка) и царевица за зърно (1 330 дка). Много от земеделските стопани поддържат и естествени ливади (8 870 дка).

Фигура 93. Засети основни площи по собственост, ха

Източник: Общинска служба „Земеделие”

От горната графика е видно, че основните земеделски площи към края на 2013 г. се ползват от физически лица – земеделски стопани.

Наблюдението на заявените намерения на земеделските стопани за отглеждане на култури през 2014 г. показват, че основният интерес е в отглеждането на слънчоглед, като са заявени над 1 300 дка. Физическите лица, развиващи земеделска дейност, са заявили и площи за отглеждане на зеленчуци, картофи и лешници. Налице е и интерес към отглеждането на зеленчуци в оранжерийни условия, макар и на малки площи, което е новост за отрасъла в общината.

Животновъдство

Справката от Общинска служба „Земеделие” на Община Дряново показва, че през 2013 г. в община Дряново са се отглеждали 901 глави едър рогат добитък (говеда и биволи), 1297 овце и 185 кози. Четирима стопани отглеждат калифорнийски червеи върху общо 1477 кв.м., а един

стопанин отглежда охлюви върху 900 кв.м. Тези нови за района земеделски практики показват, че отрасълът има потенциал за бъдещо развитие и интерес към него имат значителен брой лица – регистрираните земеделски стопани – физически лица наброяват 116 души.

На територията на община Дряново осъществяват дейност и единствената в област Габрово кланица за червени меса („Чех – Йосиф Новосад” ООД в с. Соколово) и три от осемте действащи в областта млекопреработвателни предприятия за краве мляко (с. Соколово, с. Керека и с. Гостилица).

Горско стопанство

Горските територии заемат 7977,36 дка (32,13 % от общата площ), което включва държавни гори, частна собственост и общински, на юридически лица и др.

Дърводобивно предназначение имат преди всичко бързо растящите гори, но делът им от общата залесена площ е драстично намаляла.

Въпреки неголемия относителен дял на горите от общата площ на общината, неопценимо значение за екологичния статус има тяхната водорегулираща, противоерозионна и рекреационна функция.

Анализът на горските територии показва необходимост от увеличаване на горските площи с цел рекултивация.

Преработваща промишленост

В общината преобладават предимно малки и микро предприятия и фирми, работещи в областта на преработвателната промишленост, търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети, като в процентно съотношение те представляват повече от 50% от общия брой регистрирани предприятия на територията на община Дряново. Броят на същите през последните 5 години се запазва относително постоянен.

Туризм

Районът на община Дряново има богато културно-историческо наследство и красива природа. Основните туристически обекти, разположени на територията на община Дряново, са посочени по-горе.

Брой обекти	2009	2010	2011	2012	2013
В община Дряново	29	28	33	34	37
В гр. Дряново	12	12	12	13	13
В селата	16	16	21	21	24

Таблица 83: Брой туристически обекти в община Дряново за 2009 – 2013 г.

Източник: Общинска администрация Дряново

Видно от таблицата по-горе, през 2009 и 2010 г. броят на туристическите обекти, разположени на територията на общината, е еднакъв, като се увеличава с всяка следваща година. В град Дряново обектите се увеличават само с един през разглеждания период, докато в селата туристическите обекти се увеличават с по-високи темпове. Към 2022 г., местата за настаняване в гр. Дряново са 12, а в селата 35.

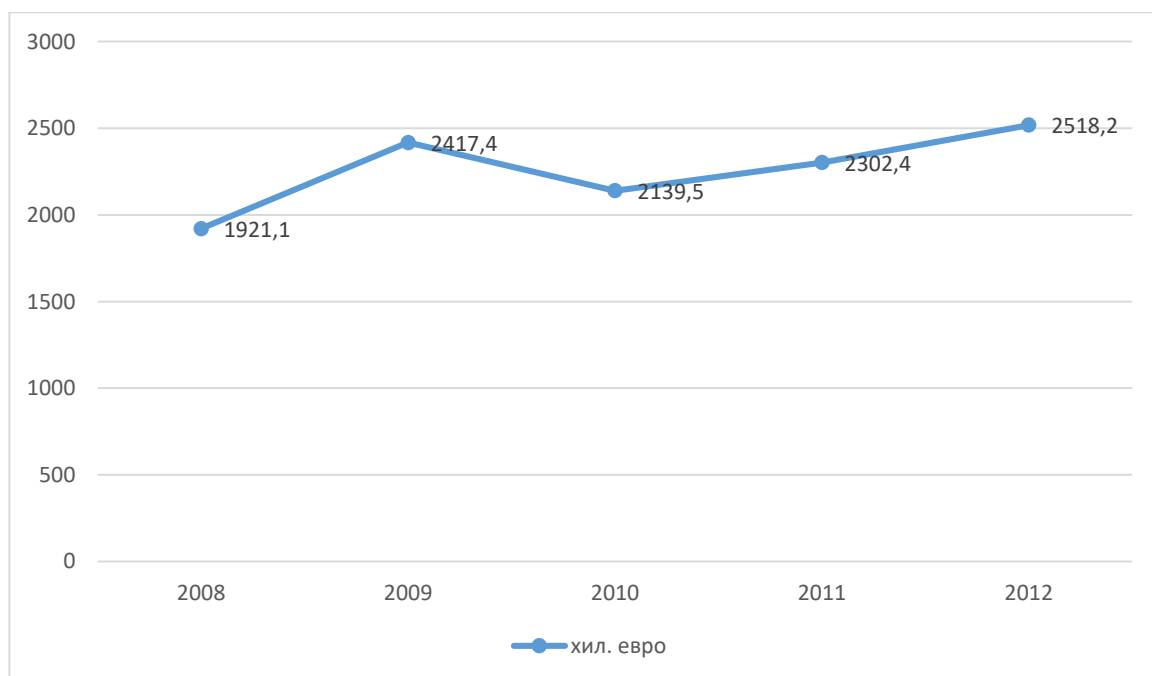
Инвестиционна активност

Инвестициите са особено важни за устойчивото общинско икономическо развитие, тъй като в тяхната основа стоят финансови средства, които се влагат за по-продължителен период от време. На базата на направените инвестиции се очаква нарастване на доходите след определен период от време. Инвестиционната дейност представлява самото влягане на средствата и осъществяването на практически действия за нарастване на доходите, капитала или друг полезен икономически ефект. За предприятията, функциониращи в пазарни условия, инвестициите са важно условие за повишаване на тяхната конкурентоспособност и за развитието.

Въпреки доброто ниво на чуждестранни инвестиции в областта, ПЧИ в община Дряново не заемат съществено място в тяхното общо формиране:

	2008	2009	2010	2011	2012
Област Габрово	237015,1	211265,8	225165,9	271647,9	270817,2
Община Дряново	1921,1	2417,4	2139,5	2302,4	2518,2
Относителен дял %	0,81	1,14	0,95	0,85	0,93

Таблица 9: Преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) на предприятията от нефинансовия сектор за периода 2008 – 2012 г. Източник: НСИ

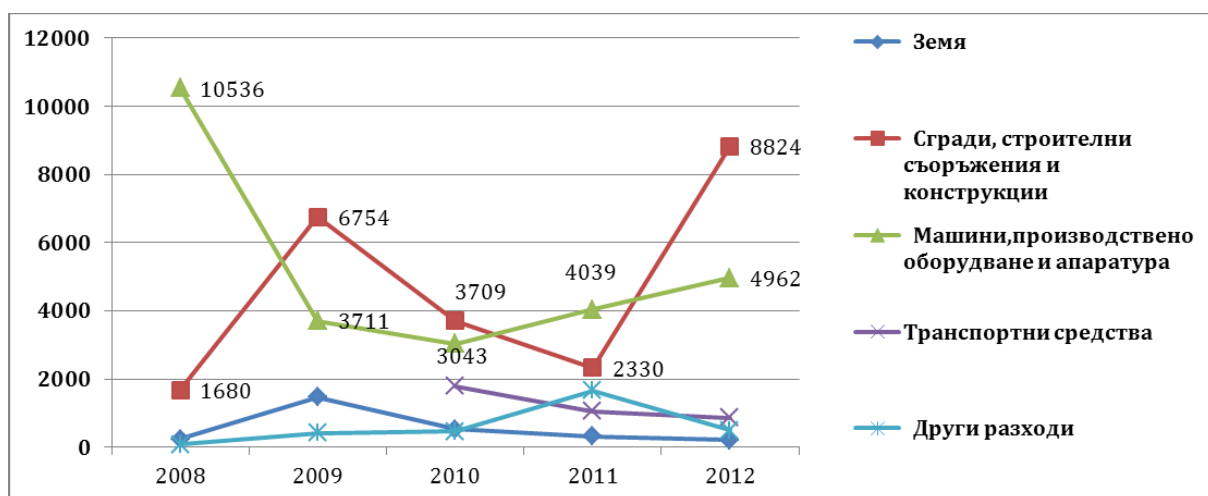

Фигура 10. Преки чуждестранни инвестиции в нефинансовия сектор към 31.12. за периода 2008 – 2012 г. за община Дряново (хил. евро) Източник: НСИ

	2008	2009	2010	2011	2012
Общо	12538	12350	9531	9399	15365
Земя	242	1468	524	316	212
Сгради, строителни съоръжения и конструкции, в т.ч.:	1680	6754	3709	2330	8824

Жилищни сгради	372	34	-	114	-
Нежилищни сгради	1186	5463	-	1350	-
Строителни съоръжения и конструкции	122	1257	1555	866	3180
Машини, производствено оборудване и апаратура	10536	3711	3043	4039	4962
Транспортни средства	-	-	1786	1055	865
Други разходи	80	417	469	1659	502

Таблица 104: Придобити дълготрайни материални активи в община Дряново за периода 2008 – 2012 г. Източник: НСИ

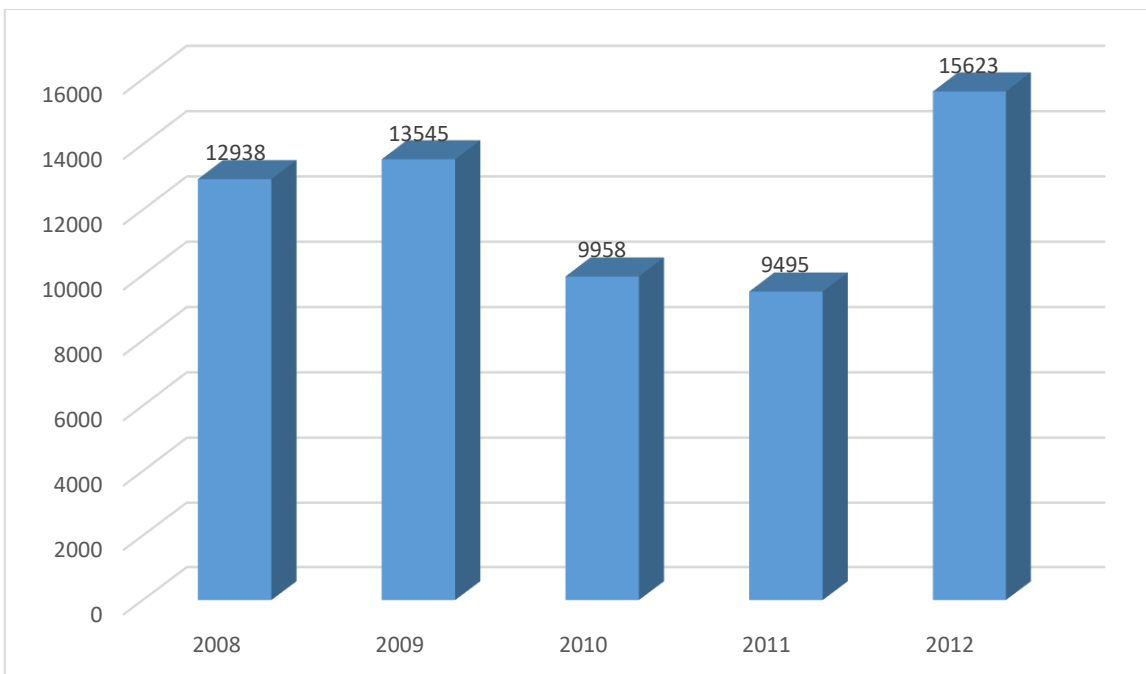

Фигура 11. ПДМА по видове за периода 2009 – 2012 г. (хил.лв.) Източник: НСИ

Основният дял на дълготрайните активи за целия наблюдаван период в общината – 44,4%, се състои от „Машини, производствено оборудване и апаратура”, 39,4% са инвестирани в „Сгради, строителни съоръжения и конструкции”, 6,3% са инвестициите в транспортни средства, 4,7% са инвестициите в закупуване на земя.

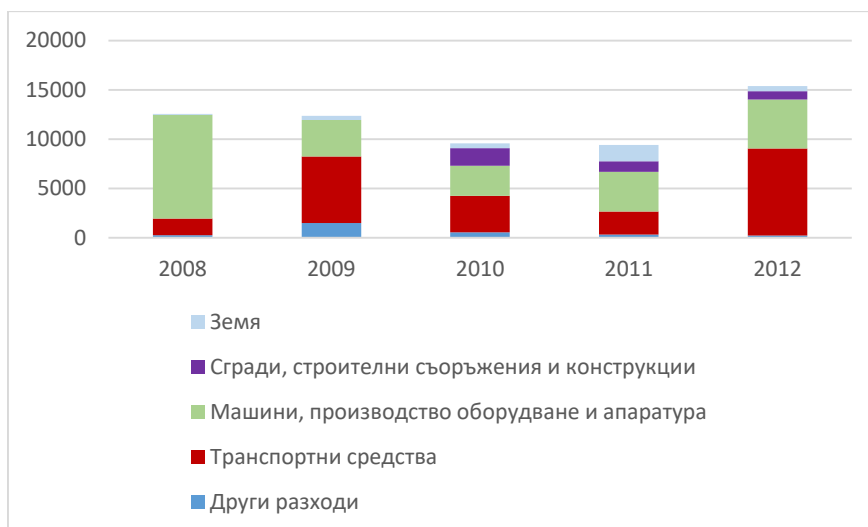
Прави впечатление, че придобитите дълготрайни материални активи (ПДМА) в община Дряново са най-големи през 2012 г. – 15 365 хил. лв. През същата година най-големи инвестиции (8 824 хил. лв.) са регистрирани в изграждането на сгради, строителни съоръжения и конструкции, а инвестициите в машини, производствено оборудване и апаратура са в размер на 4 962 хил. лв. Това показва един сериозен ръст на публичните инвестиции на територията на общината, в сравнение с 2010 и 2011 г., когато в общината са инвестирани съответно 9 531 хил. лв. и 9 399 хил. лв.

Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (РДМА) предполагат развитието на нови високотехнологични производства, създаващи висока добавена стойност, привличане на инвестиции в наукоемки производствени дейности и др.

Фигура 124. РДМА г. в Община Дряново за периода 2008 -2012 г (хил.лв.)Източник: НСИ

Стойността на общите разходи за придобиване на дълготрайни материали активи (ДМА) в община Дряново за периода 2008 – 2012 г. отбелязва значително увеличение през 2012 г. в сравнение с предходните години, най-вече 2011 и 2010 г. В сравнение с 2011 г., когато за петгодишния период РДМА са най-ниски – 4 495 хил. лв., през 2012 г. те нарастват до 15 623 хил.лв. По-голямата част от тях са разходите за придобиване на сгради, строителни съоръжения и конструкции – 8 824 хил. лв., разходите за машини, производствено оборудване и апаратура са 4 962 хил.лв.

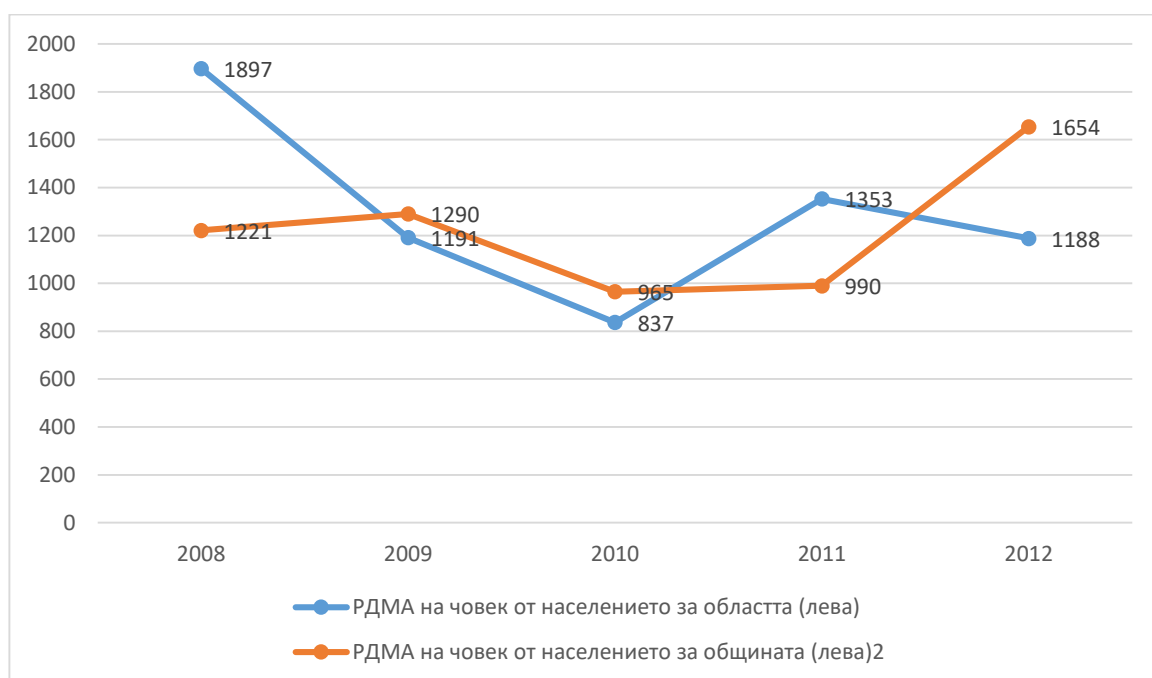

Фигура 135. РДМА по видове в Община Дряново за периода 2008 - 2012 г. (хил.лв.)
Източник: НСИ

Разходите за машини, оборудване и апаратура са най-високи през 2008 г. – 10 536 хил. лв., което в сравнение с 2012 г. е над два пъти повече.

	2008	2009	2010	2011	2012
Област Габрово (хил. лв.)	250211	154879	106972	164290	142520
Население	131911	130001	127750	121389	119971
РДМА на човек от населението за областта (лева)	1897	1191	837	1353	1188
Дряново (хил. лв.)	12938	13545	9958	9495	15623
Население	10596	10502	10315	9587	9446
РДМА на човек от населението за общината (лева)	1221	1290	965	990	1654

Таблица 11: РДМА на човек от населението в община Дряново и област Габрово за периода 2008 – 2012 г. Източник: НСИ

Фигура 14. Равнище на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението на област Габрово и община Дряново за периода 2008 – 2012 г. Източник: НСИ

Равнището на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението показва нивото на инвестиции, които пък от своя страна са показателни за това доколко местните предприятия виждат перспективи за развитие на своя бизнес. Въпреки ниската стойност на инвестициите през 2009 г., те изпреварват средния показател за област Габрово. Разликата за 2009 г. спрямо средния разход за инвестиции в страната е повече от два пъти. През 2012 г., когато инвестициите в ДМА са най-големи, показателят РДМА на 1 човек от населението отново изпреварва средната стойност за областта.

Проучването сред представителите на бизнеса в проведено в периода 14 май – 11 юни 2012 г. показва, че през 2009, 2010 и 2011 г. типовете инвестиции, които най-често

осъществява бизнеса в община Дряново са за замяна на износено/остаряло оборудване, подобряване условията на труд и увеличаване на производствения капацитет. В механизация, автоматизация и въвеждане на нови технологии инвестират едва 17,4% от анкетираните.

Участвалите в проучването представители на бизнеса не възнамеряват да извършват промени в инвестиционната си политика. Инвестициите, които биха могли да бъдат подпомогнати в рамките на Структурните и Кохезионния фондове са в областта на повишаване на енергийната ефективност смята бизнеса. Много положителен е фактът, че 42% от анкетираните фирми в общината възнамеряват да разширят дейността си през следващите 3 години.

4.4.Комуникационно-транспортна инфраструктура. Съществуващо състояние и прогнози, съгласно проекта за ОУП на Община Дряново

Транспортната обвързаност на общината с националната и регионална транспортнокомуникационна инфраструктура показва, че през нейната територия преминават пътища от висок клас (автомагистрала, първокласни и второкласни републикански пътища).

Пътната инфраструктура на територията на общината, включва частично преминаване на 7 пътя от Републиканската пътна мрежа на България с обща дължина 89.8 km, както следва:

- Републикански път I-5/E-85 „Граница В. Търново - Дряново- Габрово - вр. Шипка – граница Стара Загора“ (с участък от 17.9 км, преминаващ през територията на общината);
- Републикански път III-609 „Граница Стара Загора – Кръстец - Плачковци - Трявна - Царева ливада - Дряново - Гостилица - Буря“;
- Републикански път III-4041 „Севлиево - Янтра - Скалско-Геша - Дряново- Габрово“;
- Републикански път III-5002 „Дряново-Габрово/Донино – Велковци – Скалско - Славейково - Гостилица“;
- Републикански път III-5502 „Граница В. Търново - Ганчовец - Дряново“;
- Републикански път III-303 „Пушево – Дряново – Керека - Граница община (Дряново - В. Търново) – Шемшево - Велико Търново“;
- Републикански път III-406 (О.п. Севлиево – Велико Търново) – (Севлиево – Янтра).

Община Дряново се намира в Северен централен район на планиране на България (област Габрово). През територията на общината преминава републикански път I-5, съвпадащ с европейски път E85: Русе – Бяла – Велико Търново – Стара Загора – Хасково – Свиленград, осигуряващ добрата транспортна достъпност на населените места до общинските и областните градове в региона. Връзката с тях се осъществява предимно с автомобилен транспорт като общината се характеризира с ниска гъстота на пътна мрежа. Отстоянията на населените места до общинския център град Дряново в километри са както следва:

Населено място	км.
град Дряново – с. Царева ливада	6
град Дряново – с. Радовци	15
град Дряново – с. Янтра	15
град Дряново – с. Скалско	10

град Дряново – с. Гостилница	15
град Дряново – с. Славейково	12
град Дряново – с. Керека	10
град Дряново – с. Соколово	10
град Дряново – с. Маноя	15
град Дряново – с. Косарка	13
град Дряново – с. Дългня	15
град Дряново – с. Денчевци	5
град Дряново – с. Зая	6
град Дряново – с. Ганчовец	6

Таблица 12: Отстояния на населените места до общинския център град Дряново в километри

Анализът на транспортната достъпност показва, че средното отстояние на населените места до общинския град Дряново е 11 км. В северозападната част на общината са разположени най-отдалечените населени места - с. Янтра /15 км/ и с. Гостилица /15 км/. Най-добра транспортна достъпност имат гравитиращите населени места около град Дряново до 6 км /с. Зая, с. Царева Ливада, с. Денчевци и с. Ганчовец/.

Транспортна достъпност и осигуреност на територията

Общинската пътна мрежа се състои от 105 км, които не са в добро състояние на пътната настилка и прилежащата техническа инфраструктура. Тези фактори водят и до затруднени транспортни връзки на селата с общинския и областния център. Това представлява ограничител и за инвестиционните намерения на територията на общината и донякъде спира нейното пространствено и социално-икономическо развитие.

Долупосочените данни са от 2 бр. автоматични устройства записващи трафик (АУЗПТ) разположени по път I-5/E-85 “Граница В. Търново – Дряново - Габрово“, в гр. Дряново и в близост до с. Соколово.

	АУЗПТ в гр. Дряново 131+800	АУЗПТ в близост до с. Соколово 122+670
2015 г.	4307 бр. МПС	3976 бр. МПС
2016 г.	3859 бр. МПС	4237 бр. МПС
2017 г.	4008 бр. МПС	4315 бр. МПС
2018 г.	4361 бр. МПС	4342 бр. МПС

Таблица 13: Средно-денонощна годишна интензивност на автомобилното движение път I-5/E-85 „В.Търново – Дряново - Габрово“

Източник: Областно пътно управление - Габрово

През територията на община Дряново преминават две жп линии от железопътната инфраструктура на Република България, както следва:

- **жп линия № 4 Русе - Подкова**

През територията на общината преминава отсечка от 4-та главна жп линия Русе - Подкова, в участъка от км 144+900, в междугарието Дебелец - Разделен пост Соколово, до км 167+905, в междугарието Царева ливада - Трявна, с дължина 23,005 км, както и отсечка от км 169+097 до км 169+828, с дължина 0,731 км, в междугарието Царева ливада - Трявна. Трасето на 4-та жп линия започва от землището на с. Длъгня, като преминава през землищата на с. Косарка, с. Ганчовец, гр. Дряново, с. Царева ливада и с. Радовци. Отредената територия за жп транспорт е 540,42 дка. Пресичането на пътищата с железопътната линия се осъществява чрез изградените 7 бр. железопътни прелези. Изградени са 2 бр. тунели № 4 и № 5 с обща дължина 333 м. Жп линията е единична, изцяло електрифицирана, категория „железопътна магистрала“. Скоростта съгласно Графика за движение на влаковете за 2020 г. е 65 км/ч.

- **жп линия №42 Царева ливада - Габрово**

През територията на общината преминава отсечка от 42-ра жп линия Царева ливада - Габрово от км 0+000 до км 3+170, с дължина 3,170 км. Отредената територия за жп транспорт е 87,94 дка. Изградени са 4 бр. тунели №№ 1, 2, 3 и 4 с обща дължина 516 м. Трасето на 42-ра жп линия започва и завършва в землището на с. Царева ливада. Жп линията в участъка е единична, изцяло електрифицирана, категория „железопътна магистрала“. Скоростта съгласно Графика за движение на влаковете за 2020 г. е 40 км/ч.

Общата дължина на текущия железен път на територията на община Дряново е 26,906 км, разположено на територия, отредена за жп транспорт с обща площ 628,36 дка.

На територията на общината се намират следните експлоатационни пунктове, всички по 4-та жп линия:

Разделен пост Соколово на км 148+278;
Жп спирка Ганчовец на км 153+060;
Жп спирка Дряново на км 156+400;
Жп гара Дряново на км 157+859;
Жп спирка Бачо Киро на км 162+255;
Жп гара Царева ливада на км 165+909.

Фигура 15 Карта с местоположението на община Дряново, област Габрово

Транспортната достъпност на всички населени места на територията на общината не е добре осигурена. Липсата на средства за ремонт на пътната инфраструктура в комбинация с повишената интензивност на водна ерозия, особено на пътищата с трошенокаменна настилка и пътищата на земно легло, обясняват лошото състояние на общинската пътна мрежа. Има множество от осъществени и предвидени общински проекти за реконструкции и рехабилитация на пътната инфраструктура. Устройственият план не предвижда нови транспортни връзки.

4.5. Енергийна система. Електроразпределение. Телекомуникации. Съществуващо състояние и прогнози, съгласно проекта за ОУП на Община Дряново

Съоръженията и електроразпределителната мрежа се поддържат и експлоатират съгласно нормативни изисквания и правила. Относно сервитути на съоръженията е необходимо да бъдат спазени изисквания съгласно Наредба №16/2004 год. (ДВ. Бр.12/2014 г.)

Развитието на електроразпределителната мрежа се извършва от Електроразпределение Север АД съгласно ЗЕ, Наредба №6 НШКЕЕПРЕМ от 24.02.2014 г., като бъдат спазвани всички нормативни и законови изисквания.

собственост	подстанции. бр	електропроводи СрН, км	трафопостове, бр	Трансформатори, инсталирана мощност, kVA
ЕРП-Север АД	0	225	122	5400
Чужда собственост	1	нямаме информация	60	нямаме информация

Таблица 145: Електроразпределителна мрежа на община Дряново Източник: ЕРП – Север

Подстанция „Дряново“ 110/20 kV е собственост на Електроенергиен системен оператор ЕАД. Има четири вход/изхода по ВЕЛ 110 кВ. Разполага с два силови трансформатора с инсталирана мощност 16 и 25 MVA. Най – висока консумация се наблюдава през зимния сезон достигаща до 8 MW. Най-ниска е консумацията през есенният и пролетен сезон. Една пета от консумацията в общината има промишлен характер. С оглед товарите и инсталираната мощност не се налага изграждане на нови подстанции на територията на община Дряново.

Изградени мощности за производство на ел. енергия на територията на Община Дряново са както следва:

- ФЕЦ – 17 бр. с обща инсталационна мощност 1306 kW;
- ВЕЦ – 2 бр. с обща инсталационна мощност 895 kW;

Електропроводната и електроразпределителната мрежа осигуряват достатъчна сигурност и оперативност в захранването на всички селища. Електроенергийната система на прилежащата територия е добре развита и оразмерена да поема по-голямо натоварване. Съществуването на ПС - Дряново улеснява включването на бъдещи консуматори, което ще стимулира икономическото развитие. Техническото състояние на използваните съоръжения е добро и към настоящия момент не е необходимо изграждането на нови такива. Налице са достатъчно мощности при необходимост да бъдат захранени новоизградени производствени или жилищни територии.

Инсталираната мощност е оразмерена за по-големи товари от сегашното потребление, което улеснява включването на бъдещи консуматори. Управлението на съоръженията и електропроводите се извършва от Център за управление на мрежата – Горна Оряховица.

Телекомуникации

Телекомуникационните мрежи са добри и обхващат всички населени места като има 100% телефонизация с цифрови апарати и покритие от мобилните оператори.

Мобилните телефонни услуги са представени от трите национални мобилни оператора /А1, Йетел и Виваком/, които осигуряват покритие със сигнал на територията на общината.

В териториалния обхват на община Дряново се предоставя достъп до интернет. Осигуреността на компютър и достъп до интернет в общината показва, че 1389 обитавани жилища имат компютър, а от тях 1272 достъп до интернет.

общини	общо		В градовете		в селата	
	жилища	живеещи лица	жилища	живеещи лица	жилища	живеещи лица
Дряново						
Кабелна телевизия	2058	5374	1859	4898	199	476
Сателитна антена	924	2409	468	1415	456	994
Компютър	1389	4338	1200	3782	189	556
Достъп до интернет	1272	4019	1111	3531	161	488

Таблица 15: Осигуреност на обитаваните жилища с кабелна телевизия, сателитна антена и компютър и достъп до интернет
Източник: НСИ, 2011 г.

Всички населени места са телефонизирани, но броят на телефоните рязко намалява. Броят на радиоприемниците е запазен, а на телевизионните приемни се увеличава. Населението се обслужва от девет броя пощенски станции: Дряново, Царева ливада, Ганчовец, Соколово, Керека, Гостилица, Славейково, Скалско и Янтра. Останалите села се обслужват спорадично от трактова кола.

4.6. Водоснабдителна и канализационна инфраструктура

4.6.1. Водоснабдителна система на община Дряново

В община Дряново има частично изградена водоснабдителна мрежа, която не е на необходимото ниво за задоволяване на питейните нужди на общината. В общината са налични селища с ограничения по отношение на използването на вода, особено в летния период. Водоснабдени са 25 от селата, 24 не са и 1 е с режим. Въпреки тази статистика, процентът на неводоснабденото население е едва 2,8%.

Местните водоизточници, които се използват са 18 бр. каптажи и 1 бр. сонажен кладенец. Общата дължина на довеждащите водопроводи е 113,953 км. Общата дължина на разпределителните водопроводи е 112,731 км. Предвиждат се и подобрения в тази насока чрез реализирането на разнообразни проекти свързани с ВиК сектора.

В настоящия момент на територията на общината има проблеми с много аварии, които нарушават инфраструктурата поради остарелите етернитови тръби на водоснабдителната мрежа.

Обитаваните жилища по източник на водоснабдяване в общината са 3846, като в 55 от тях няма източник на вода и 43 жилища са със собствен водоизточник и нямат осигурено обществено водоснабдяване.

Община	Общо	В градовете	В селата
Дряново	3846	2798	1048
Обществено водоснабдяване	3723	2767	956
Собствен водоизточник	43	8	35
Собствено водоснабдяване и собствен водоизточник	25	10	15
Няма източник на вода	55	13	42

Таблица 166: Обитавани жилища по източник на водоснабдяване и местонамиране

Източник: НСИ

На територията на общината има 7 водоснабдителни системи:

- **ВС „Йовковци“**

Водоизточници – 2бр. каптажи, ПС „Килифарово“, ПС „Косарка“, ПС „Длъгня“, ПС „Руня“, ПС „Гостилница“, ПС „Никоевци“, напорни водоеми – 13 бр. с общ обем $V = 7375\text{м}^3$, довеждащи водопроводи – 49,941 км, вътрешна водопроводна мрежа – 64,59 км;

- **ВС „Стойките“**

Водоизточници – 3 бр. каптажи, ПС „Буря“, ПС „Янтра“, напорни водоеми – 5 бр. с обем $V = 585 \text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 23,514 км, вътрешна водопроводна мрежа – 31,404 км;

- **ВС „Царева ливада“**

Водоизточници – 3 бр. каптажи, ПС „Царева ливада“, напорни водоеми – 2бр. с обем $V = 200 \text{ м}^3$, довеждащи до водопроводи – 15,500 км, вътрешна водопроводна мрежа – 11,855 км;

- **ВС „Геша“**

Водоизточници – 1бр. каптажи, ПС „Геша“, напорни водоеми – 1 бр. с обем $V = 100\text{м}^3$, довеждащи водопроводи – 3,046 км, вътрешна водопроводна мрежа – 3,274 км;

- **ВС „Скалско“**

Водоизточници – 3бр. каптажи, ПС „Скалски“, напорни водоеми – 1 бр. с обем $V = 100 \text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 3,490 км, вътрешна водопроводна мрежа – 2,773 км;

- **ВС „Големи Българени“**

Водоизточници – 3бр. каптажи, ПС „Българени“, ПС „Петковци – Игнатовци“, напорни водоеми – 3бр. с общ обем $V = 75 \text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 1,350 км, вътрешна водопроводна мрежа – 4,594 км;

- **ВС „Гоздейка“**

Водоизточници – 1бр. сондажен кладенец, с обем $V = 25\text{м}^3$.

№	Разрешително №	Водоизточник	Краен срок на действие
1.	11510584/30.11.2010г.	К Длъгня 1,2	10.12.2027г.
2.	11510582/24.11.2010г.	К Янтра 1,2,3	10.12.2027г.
3.	11510606/20.12.2010г.	К Славейково 1,2	10.12.2027г.
4.	11510581/18.11.2010г.	К Скалско	10.12.2027г.
5.	11510583/30.11.2010г.	К Геша	10.12.2027г.
6.	11510592/20.12.2010г.	К Топлика, Джуровци, Пейова чешма	14.01.2028г.
7.	11510585/30.11.2010г.	К Марча	14.01.2028г.
8.	11510591/14.12.2010г.	К Българени 1,2	14.01.2028г.
9.	271/10.05.2001г.	СК Радовци	10.05.2026г.

Таблица 17: Списък на водоизточници за водоснабдителни системи на Община Дряново

Източник „ВиК“ ООД – Габрово

година	доставени водни количества (м3)			Фактурирани водни количества (м3)		
	от собств. водоизточници	закупена	общо	население	фирми	общо
2014	51925	777509	829434	302432	192291	494723
2015	65261	785191	850452	315324	182689	498013
2016	30236	868894	899130	321700	194944	516644
2017	33800	986088	1019888	315821	204868	520689
2018	34774	897701	932475	310685	200383	511068

Таблица 187: Доставени и фактурирани водни количества в община Дряново за периода 2014 – 2018 г.

Източник „ВиК“ ООД - Габрово

4.6.2. Канализация и пречистване на отпадъчните води

Канализационна мрежа гр. Дряново

На територията на Община Дряново има изградени две канализационни системи: КС „Дряново“ - смесена канализационна система – бетонни тръби - с дължина 15 190 м. и КС „Царева ливада“ - смесена канализационна система – бетонни тръби - с дължина 4 936 м. Общата дължина на канализационната мрежа на територията на Община Дряново е 20,126 км. В бизнес-плана на ВиК Габрово за периода 2022-2026г. дължината КС „Дряново“ е 14 493м, а на КС „Царева ливада“ - 5 028м.

Обитаваните жилища по наличие на канализация в община Дряново са 3846 бр., като в 849 от тях не е налична канализация и 400 са свързани с попивна яма.

Година	Фактурирани отведени водни количества (м3)		
	Битови и приравнени към тях обществени, търговски и други потребители	Промислени и други стопански потребители	Общо
2014	205973	25802	231775
2015	209624	27670	237294
2016	219192	27561	246753
2017	218495	28081	246576
2018	214078	24109	238187

Таблица 19: Фактурирани отведени водни количества в община Дряново за периода 2014 – 2018 г.

Източник „ВиК“ ООД – Габрово

№	Населено място	Подадени водни количества	Факторирани водни количества	Загуби на вода	
		(м3/г)	(м3/г)	(м3/г)	%
1.	гр. Дряново	518 811	303 557	215 254	41,49
2.	с. Ганчовец	13 290	8 610	4 680	35, 21
3.	с. Руня	3 122	1 719	1 393	44,76
4.	с. Зая	4 602	2 925	1 677	36,44
5.	с. Саласука	1 360	963	397	29,19
6.	с. Дългня	8 956	2 114	6 842	76,40
7.	с. Катранджии	5 731	3 657	2 074	36,19
8.	с. Косарка	7 768	5 847	1 921	24,73
9.	с. Туркинча	3 095	2 593	502	16,22
10.	с. Соколово	105 574	87 004	18 570	17,59
11.	с. Керека	32 523	3 697	28 826	88,63
12.	с. Маноя	8 540	3 485	5 055	59,19
13.	с. Гостилница	41 354	14 732	26 622	64,38
14.	с. Янтра	24 734	10 758	13 976	56,51
15.	с. Царева ливада	37 417	25 037	12 380	33,09
16.	с. Геша	3 842	1 257	2 585	67,28
17.	с. Караиванца	5 058	1 884	3 174	62,75
18.	с. Скалско	8 035	3 599	4 436	55,21
19.	с. Г. Българени	630	543	87	13,81
20.	с. Петковци	290	254	36	12,41
21.	с. Игнатовци	240	200	40	16,67
22.	с. Гоздейка	1 334	716	618	46,33
23.	с. Славейково	4 018	2 966	1 052	26,18
24.	с. Радовци	4 797	2 741	2 056	42,86
	ОБЩО Р-Н ДРЯНОВО	845 111	490 858	354 253	41,92

Таблица 20: Подадени и фактурирани водни количества по населени места за 2019 г.

Източник „ВиК“ ООД – Габрово

Процентът на физическа изграденост на канализационната мрежа на гр. Дряново спрямо дължината на уличната мрежа е 40,54%. Част от отпадъчните води се отвеждат в септични ями, като събраните отпадъчни води се извозват периодично със специализирана техника и също се изпускат чрез съществуващата канализационна мрежа.

Обитаваните жилища по наличие на канализация и местоположение в община Дряново са 3846 бр., като в 849 от тях не е налична канализация и 400 са свързани с попивна яма. Разпределението на обитаваните жилища по начина на отвеждане на отпадъчни води е показано в таблицата по-долу.

Община	Общо (бр.)	В градовете (бр.)	В селата (бр.)
Дряново	3846	2798	1048
Свързана с обществена канализация	2997	2686	311
Свързана с изгребна яма	60	6	54
Свързана с септична яма или друго пречиствателно съоръжение	281	20	261
Свързана с попивна яма	400	63	337
Няма канализация	108	23	85

Източник: НСИ

Заустването на отпадъчни води от канализацията на гр. Дряново се извършва в съответствие с разрешително 13140228/13.08.2013 г., издадено от БДДР. Срокът на действие на разрешителното е продължен с Решение № 2022/11.11.2016г.

Канализационната мрежа на гр. Дряново зауства отпадъчните води в р. Дряновска в 3 точки на заустване, описани в разрешително № 13140228/13.08.2013 г. - заустване №1 (м. „Ганчеви лъки“) - смесен поток битови и промишлени отпадъчни води, заустване; №2 (в близост до градски пазар) смесен поток битови и промишлени отпадъчни води и заустване №3 (кв. „Априлци“) смесен поток битови и промишлени отпадъчни води в р. Дряновска.

На територията на общината функционират следните производствени обекти с локални пречиствателни съоръжения за производствени отпадъчни води

№	Вид контролирани емитери	Вид пречиствателно съоръжение
1	“ВСК Кентавър-ИЗ Динамика” ЕООД, гр. Дряново	Пречиствателна станция за битови отпадъчни води и пречиствателна станция за производствени отпадъчни води
2	Млекопреработващо предприятие „Млека груп“ ООД, с. Гостилица	Пречиствателно съоръжение с биологично пречистване.
3	Млекопреработващо предприятие “Чех – 99” ООД, с. Соколово	Пречиствателно съоръжение с биологично пречистване.
4	Месопреработващо предприятие “Чех – Йосиф Новосад” ООД, с. Соколово	Пречиствателно съоръжение с биологично пречистване.

Производствени обекти с пречиствателни станции на територията на община Дряново (Източник: РИОСВ – Велико Търново)

Изградените локални пречиствателни съоръжения за производствени отпадъчни води на Млекопреработващо предприятие с. Соколово на “Чех-99” ООД гр. В. Търново и Кланица и месопреработка с. Соколово на “Чех-Новосад” ООД гр.В. Търново, поради недобра експлоатация, работят с променлив ефект на пречистване, което определя тези обекти като рискови по компонент води. На тези два обекта са налагани еднократни и месечни санкции по реда на чл. 69 от ЗООС за заустване на отпадъчни води над индивидуалните емисионни ограничения (ИЕО), поставени в разрешителните за заустване.

Заустването на непречистени отпадъчни води от канализацията на гр. Дряново е най-значимият точков източник на натиск върху повърхностните води на р. Дряновска, който оказва негативно влияние върху екологичното състояние на водното тяло.

На територията на община Дряново няма изградена пречиствателна станция за битови отпадъчни води (ГПСОВ).

Необходимостта от изграждане на ГПСОВ е оценена от местните власти в началото на 80-те години. Тогава е реализирано и първоначалното проучване за изграждане на ГПСОВ в гр. Дряново. През 2012г. община Дряново сключва договор за безвъзмездна финансова помощ за проектно предложение „Подготовка и изпълнение на инвестиционен проект „Изграждане на Градска пречиствателна станция за отпадни води (ГПСОВ), реконструкция и доизграждане на канализационна система и реконструкция на водоснабдителна система на гр. Дряново”. С безвъзмездно предоставената финансова помощ община Дряново се задължава да подготви инвестиционен проект за изграждане на ГПСОВ, за реконструиране на наличната и доизграждане на нова канализация в града, което се очаква значително да подобри състоянието в сектора.

Определен е имот - площадка за реализация на пречиствателната станция. Площадката е разположена на левия бряг на р. Дряновска по течението в посока с. Ганчовец. Площадката е обособена в поземлен имот № 14458.4.40 (стар номер на имота 004040), област Габрово, община Дряново, с. Ганчовец, вид собств. Общинска частна, вид територия Урбанизирана, НТП За друг вид застрояване, площ 11041 кв. м.

Прогноза за развитие на ВиК системите в община Дряново:

Развитие на водоснабдителните системи на база на нови потребители не се предвижда, тъй като населението ще продължи да намалява в близкото бъдеще. Централно водоснабдени са 25 населени места и едно е частично водоснабдено. Делът на водоснабденото население е приблизително 97.2%. Останалите населени места се водоснабдяват от локални източници. Водопроводната мрежа е остаряла и амортизирана. Ненадеждни и морално остарели тръби водят до чести аварии и до значителни загуби на питейна вода, както и на влошаване на нейните хигиенни характеристики.

Близо 90% от водородната мрежа трябва да бъде подменена. Липсва съоръжение за пречистване на отпадните води, което заедно с използваните в останалите населени места септични ями и попивни кладенци, води до замърсяване на реките и околната среда. Няма проекти за реконструкция на водопроводната мрежа.

4.7. Газоснабдяване и топлоснабдяване

В териториалния обхват на община Дряново селищните структури и прилежащите им промишлените зони не са газифицирани и не се осигурява употребата на природен газ за битови и промишлени нужди.

4.8. Зелена система, спорт и отдих. Туризм. Прогнози, съгласно проекта за ОУП на Община Дряново.

Състоянието на околната среда на територията на община Дряново са обект на специализирани проучвания и планиране от документи като Програма за опазване на околната среда на община Дряново. Устройственият план не предвижда специални мерки за подобряване на зелената система с нови терени за озеленяване. Добра стратегия е насърчаване на публично-частното партньорство при залесяването и озеленяването на територията.

Устройственият план не предвижда нови устройствени зони за отдих и рекреация.

Горските територии заемат 7977,36 ха (32,13 % от общата площ), което включва държавни гори, частна собственост и общински, на юридически лица и др.

Дърводобивно предназначение имат преди всичко бързо растящите гори, но делът им от общата залесена площ е драстично намалял.

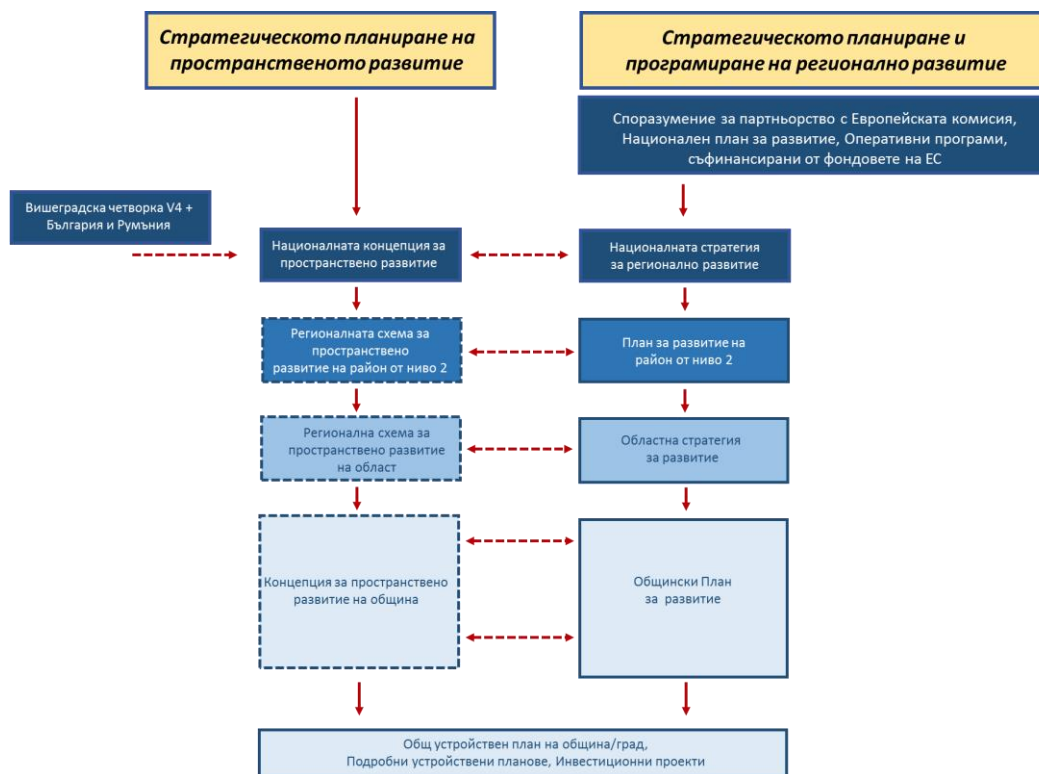
Въпреки неголемия относителен дял на горите от общата площ на общината, неocenимо значение за екологичния статус има тяхната водорегулираща, противоерозионна и рекреационна функция.

Анализът на горските територии показва необходимост от увеличаване на горските площи с цел рекултивация.

5. Връзка на плана с други планове и програми

Планирането и управлението на територията представлява сложен, динамичен и пространствено обусловен процес, който се задвижва от нуждите и желанията на местната общност, съобразява се с наличните ресурси и потенциали за развитие, структурира се в политики и стратегии за развитие и се прилага чрез конкретни модели за устройство на територията.

Разглежданата в този контекст задачата е изготвяне на ОУПО Дряново като документ, заемащ междинно йерархическо ниво и изпълняващ ролята на редуктор, осигурявайки плавен преход и конкретизация при реализирането на насоки, дефинирани от планови документи на стратегическо ниво, като се започне от Национална стратегия за регионално развитие през регионалните планове за развитие и областните стратегии към местното планиране на ниво община с общински план за развитие при реалното им прилагане на територията на общината. ОУП съдържа в себе си ясно дефинирани устройствени зони в рамките на територията с конкретни граници, предназначение и устройствени режими, изпълняващи залегналото в плановите документи от по-високо ниво.

Фигура 16. Място на ОУП в системата от документи за стратегическото планиране на пространственото развитие.

При разработване на аналитичната част на ОУП са отчетени тенденциите в развитието на територията на общината, както и предвижданите интервенции в действащите и предстоящите стратегически документи, имащи отношение към планирането и управлението на територията. Основните документи, които имат въздействие върху изработването на ОУП са следните:

- **Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г.**

Националната стратегия за регионално развитие е стратегически документ, който задава модела на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната. НСРР определя дългосрочните цели и приоритети на политиката за регионално развитие и следи за тяхното постигане и взаимно допълване. Главната стратегическа цел на НСРР е „Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие, базирано на използване на местния потенциал и сближаване на районите в икономически, социален и териториален аспект“. ОУП следва да допринесе за реализацията на някои от стратегическите цели, заложи в НСРР 2012-2022г., някои от които са: „Балансирано териториално развитие чрез укрепване на мрежата от градове-центрове, подобряване свързаността в районите и качеството на средата в населените места“ и „Социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера чрез развитие и реализация на човешкия капитал“;

- **Национална концепция за пространствено развитие на Република България 2013-2025 г.**

Националната концепция за пространствено развитие е стратегически документ, определящ пространствено-устройствената основа за развитие и планиране на елементите на националната територия, с цел постигане на комплексно и интегрирано планиране за осъществяване не само на регионалното, но и на отделните социално-икономически секторни планирания на национално ниво, в контекста на общеевропейското пространствено развитие. Концепцията служи за подпомагане на различните секторни политики в различните йерархични нива, включително и на ниво град. НКПР дава визия за бъдещото пространствено развитие на територията през 2025г.;

▪ **Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030**

С Националната програма за развитие България 2030 са определени визията, целите и приоритетите за развитие на страната до 2030. Определени са три стратегически цели – ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за чието изпълнение правителствените намерения са групирани в пет области (оси) на развитие и са определени 13 национални приоритета. Програмата включва детайлизирани стратегии по приоритетите, индикативна финансова рамка, предварителна оценка на въздействието върху основни макроикономически индикатори от изпълнението на заложените интервенции, както и механизъм за наблюдение и контрол на изпълнението на стратегическия документ.

Съотносимите оси към ОУПО са:

1. Ос на развитие 2. Зелена и устойчива България, включваща следните приоритети:

П4. Кръгова и нисковъглеродна икономика

П5. Чист въздух и биоразнообразие

П6. Устойчиво селско стопанство

2. Ос на развитие 3. Свързана и интегрирана България, включваща следните приоритети:

П7. Транспортна свързаност

П8. Цифрова свързаност

П9. Местно развитие

Ос на развитие 4. Отзивчива и справедлива България, включваща следните приоритети:

П10. Институционална рамка

П11. Социално включване

Прилагането на Общия устройствен план на община Дряново ще допринесе към изпълнение на целите, по три от приоритетните оси за развитие, заложи в Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030.

▪ **Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите 2020 – 2030 г.**

Генерална стратегическа цел на страната, свързана с опазването, устойчивото ползване и възстановяване на функциите на почвите е: „Устойчиво ползване на почвите, осигуряващо съхраняване функциите на почвата, висока продуктивност, поддържане на екосистемната цялост, а където е необходимо, предотвратяване на вредното въздействие върху почвите“.

Съотносими към ОУПО са мерките и направленията по приоритет 2: Предотвратяване възникване на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите, като прилагането на настоящия план може да се счете, че ще допринесе за постигане на

заложения национален приоритет по отношение опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на повите.

▪ **Стратегия за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията на Република България 2014 – 2023 г.**

Заложените стратегически цели са следните:

ВиК отрасълът отговаря на националните/европейските изисквания;

ВиК отрасълът е екологосъобразен, финансово и технически жизнеспособен;

Цените на ВиК услугите са социално поносими за потребителите;

Качеството на услугите и ефикасността на ВиК операторите съответстват на добрите европейски практики.

ОУПО не предлага конкретни решения за постигане на целите на стратегията.

▪ **Национален план за управление на отпадъците 2021 – 2028 г.**

В плана са формулирани три основни цели със съответни програми, както следва:

Цел 1: Намалване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване:

- Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци с
- Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни

Отпадъци;

Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци:

- Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци;
- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради;
- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО с
- Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки

Цел 3: Намалване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци

- Програма за намалване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци;

Програмите съдържат както инвестиционни мерки (дейности), така и неинвестиционни "меки" мерки. Инвестиционните мерки включват основно изграждането на инфраструктура. Меките мерки включват разнообразна палитра от дейности в т.ч.: нормативни промени; обучение на служители; подготовка на проекти; разработване на методики, изпълнение на контролни дейности; провеждане на информационни кампании; разработване и внедряване на информационни системи и др. Заложените в НПУО мерки (дейности) са описани в Раздел 9.2 от настоящия доклад.

▪ **Национален план за действие за енергията от възобновяеми енергийни източници за периода 2010 – 2020 г.**

Връзката на ОУП с Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници до 2020 г., наричан по-нататък за краткост НПДЕВИ, е по линията на ограниченията за използване на местните възобновяеми източници за производство на електроенергия. Тези ограничения се съдържат в Становището № 1-2/2012 г. на МОСВ по Екологична оценка на НПДЕВИ, обхващат целия период на действието му и се отнасят до използването на потенциалите на слънчевата и вятърната енергии. Същността на ограниченията е разписаната в специфичните мерки, произтичащи от Становището по Екологичната оценка на НПДЕВИ следва да се съобразяват при прилагането на ОУПО.

▪ **Регионален план за развитие на Северен централен район за периода 2014-2020 г.**

Регионалният план за развитие на Северен централен район е планов средносрочен документ, задаващ цели и приоритети за устойчив растеж на регионално равнище. Той анализира силните и слабите страни на региона, неговите възможности за развитие, но и неговите слабости. Регионалният план анализира актуалните проблеми за всяко едно населено място, част от региона, и се стреми да прилага целенасочени политики, които да спомогнат за тяхното разрешаване. Осигурява достъп на информация и публичност, както и подпомага развитието на местния потенциал, включвайки го в целите и приоритетите на района;

▪ **Областна стратегия за развитие на област Габрово за периода 2014-2020 г.**

Областната стратегия за развитие определя рамката за развитие и устройство на областта и е стратегически документ, който кореспондира с Регионалният план за развитие и общинските планове за развитие. Тази тясна взаимовръзка между отделните равнища на планиране и управление в страната е показател за синхрон и допълняемост при стратегическото целеполагане с оглед на регионалното развитие. Областната стратегия за развитие на Област Габрово има за цел „да се постигне висока степен на социално-икономическо развитие на област Габрово в условията на устойчиво и балансирано развитие на районите в Република България“, както и „да се повиши териториалната свързаност и устойчивост за подобряване качеството на живот в област Габрово.“;

▪ **План за интегрирано развитие на Община Дряново за периода 2021-2027 г.**

Структурата на стратегическата част на ПИРО Дряново обединява визията за развитие на общината до 2027 г., а именно: „Дряново – просперираща община! Място за инвестиции, съхранени традиции, сигурност, устойчива здравна система и отлична бизнес инфраструктура“ и е базирана на една главна стратегическа цел: „Постигането на интегрирано устойчиво развитие и повишаване стандарта на живот. Създаване на достъпна, ефективна и устойчива здравна система, подготвена за бъдещи здравни кризи. Преодоляване на демографската криза, чрез стабилни темпове на икономически растеж на основата на собствени и привлечени ресурси и местния потенциал на територията“.

За постигането на главната стратегическа цел в ПИРО са заложили следните стратегически цели и приоритети:

1. Стратегическа цел „Подем в икономиката“:
  - 1.1. Приоритет „Привличане на инвестиции“:
  - 1.2. Приоритет „Насърчаване на иновациите“:
  - 1.3. Приоритет „Откриване на нови работни места и насърчаване на заетостта“:
  - 1.4. Приоритет „Развитие на туризма“:
  - 1.5. Приоритет „Развитие на селското и горското стопанство“:
  - 1.6. Приоритет „Опазване на околната среда и биоразнообразието“:
2. Стратегическа цел: „Развитие на човешките ресурси“:
  - 2.1. Приоритет „Повишаване на образователното равнище на населението на общината“:
  - 2.2. Приоритет „Подобряване на услугите и достъпността“:
  - 2.3. Приоритет „Повишаване на административния капацитет и качеството на административното обслужване“:
  - 2.4. Приоритет „Развитие на транспортната и цифрова инфраструктура“:

- 2.5. Приоритет „Развитие на екологосъобразна инфраструктура“:
- 2.6. Приоритет „Развитие на културната и спортната инфраструктура“:
- 2.7. Приоритет „Развитие на енергийната инфраструктура“:
- 2.8. Приоритет „Развитие на градска инфраструктура“:

- **Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на Община Дряново за период 2020-2030 г.**

Главната стратегическа цел на програмата е: „Нарастване дела на енергията от възобновяеми източници и биогорива, чрез развитие и прилагане на нови технологии за постигане на модерна и устойчива енергетика в община Дряново“.

Главната стратегическа цел предопределя нова енергийна политика на община Дряново, основана на два основни приоритета:

П1: Използване на местните енергийни ресурси за повишаване дела на възобновяемите източници в брутното крайно потребление на енергия.

П2: Насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници за подобряване на средата за живот и труд в общината.

Специфични цели:

1. Стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката, чрез търсенето, производството и потреблението на енергия от ВЕИ и биогорива.

2. Гарантиране на енергия на достъпни цени за всички потребители и повишаване на енергийната сигурност.

3. Балансирано оползотворяване на местния потенциал от възобновяеми енергийни източници за намаляване на вредните емисии в атмосферата и опазване на околната среда.

- **Стратегията „Европа 2020“ /2010 г./** – Тя задава рамката на необходимите интервенции за постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж в страните и регионите на ЕС;

- **Петият кохезионен доклад** – В него е разписана оценка на постиженията на европейската политика за сближаване, както и структуроопределящи насоки за развитието на ЕС през програмния период 2014-2020 г.;

- **Лисабонската стратегия 2000 г.** /и актуализациите в нея/ - Главният акцент се поставя върху необходимостта от развитие на икономика, базирана на знанието чрез адаптиране към промените в информационното общество и ускоряване на научноизследователската и развойната дейност, както и усъвършенстване на социалния модел чрез инвестиране в развитието на човешките ресурси и провеждане на активна политика на заетост;

- **Хартата от Лайпциг за устойчиви европейски градове /2007 г./** – В нея са заложили общите принципи и стратегии на политиката за развитие на градските райони /интегрирано развитие на градските райони, балансирана териториална организация на основата на европейската полицентрична градска структура и др./

Основната стратегическа цел на предварителният проект за ОУП на Община Дряново е да служи като управленски инструмент в планирането и устройствената политика на местната власт, като да създава оптимални пространствени и функционални структури и връзки за развитие, изграждане и комплексно устройство на цялата територия в хармонично единство на урбанизираните територии и на природните дадености, изхождайки от специфичните, регионални и местни условия.

II. ТЕКУЩО СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ И ФАКТОРИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА, КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО И ТЯХНОТО ЕВЕНТУАЛНО РАЗВИТИЕ БЕЗ ПРИЛАГАНЕ НА ПЛАНА.

1. Атмосферен въздух и климат.

Съществени фактори, от значение за климатичните характеристики при формирането на природния потенциал и на замърсяването на въздуха в района са: интензивност на слънчевото греене; сила и посока и скорост на вятъра; брой на дни с мъгла и температурни инверсии; честота и количество на валежите и др.

Община Дряново попада в умерено-континенталната климатична област. Климатът е умереноконтинентален, характеризира се със снежна, не много студена зима, късно настъпваща пролет, прохладно и влажно лято, топла есен с първи есенни застудявания в началото на ноември. Районът се характеризира с най-висока за страната годишна продължителност на слънчевото греене и липсващи мъгливи дни. Средната годишна температура е 10 – 10.5°C, като средната януарска температура е 1,3°C. Лятото е горещо със средна юлска температура около 21°C. Преобладават западните, северозападните и североизточни ветрове, ориентирани по речните долини. Средната скорост на вятъра е около 1 м/сек. Има наличие на прояви на някои местни типове вятър – планинско-долинен и бора.

Валежите са с летен максимум, зимен минимум и средногодишен обем от 750 мм. Най-много валежи падат през месеците май-юни, а най-малко през месеците януари и февруари. Издигането на настъпващите неустойчиви въздушни маси през лятното време са причина за развитието на гръмотевично-дъждовна облачност, която поражда поройни валежи и градушка. Този характер на летните валежи се отразява неблагоприятно върху климата и става причина за интензивните ерозионни процеси по склоновете, както и за прииждането на реките. При южните ветрове снегът бързо се топи и заедно със стичащите се води и пролетни валежи понякога причиняват големи наводнения. Реките Дряновска и Янтра често излизат от коритата си. През лятото при издигането на въздушните маси в Предбалкана, обикновено се поражда мощна гръмотевично – дъждовна облачност.

Опазване чистотата на атмосферния въздух е от изключителна важност, тъй като пряко влияе върху човешкото здраве. Основните замърсители в атмосферния въздух вредни за човешкото здраве, са: *азотен диоксид, серен диоксид, общ прах и фини прахови частици, бензен, олово, кадмий, арсен, полиароматни въглеводороди, толуол, стирол, амоняк, фенол и серовъглерод*. Качеството на атмосферния въздух се оценява чрез норми, т.е. определени нива (стойности) за концентрациите на основните замърсители в атмосферния въздух, регистрирани за определен период от време (1 час, 8 часа, 24 часа, 1 година), установени с цел избягване, предотвратяване или ограничаване на вредни въздействия върху здравето на населението и /или околната среда, като тези нива следва да бъдат постигнати в определен за целта срок, след което да не бъдат превишавани.

Азотният диоксид се образува при горивни процеси. Основни източници са моторните превозни средства, ТЕЦ, някои промишлени предприятия, тютюнопушене. Под въздействието на интензивна слънчева светлина и в присъствие на летливи органични замърсители в атмосферния въздух азотният диоксид взаимодейства химически, в резултат на което се образува вторичния замърсител озон.

Азотният диоксид е газ, поради което единственият път на експозицията е дишането. По-голямата част от азотния диоксид се абсорбира в организма, а значителна част от него

може да се задържи продължително в белия дроб. Вредното въздействие на азотния диоксид се изразява предимно върху дихателните функции. Неблагоприятно се повлияват хронично болните с респираторни инфекции, а особено чувствителни към повишаване нивото на азотния диоксид са болните с белодробна астма.

Установено е, че най-ниската концентрация, при която се наблюдава ефект при кратковременна експозиция на астматици (в течение на 1 час) е $560 \mu\text{g}/\text{m}^3$, която служи като основа за определяне на допустимите граници за замърсяване на въздуха.

Въглеродният оксид е газ без цвят, без мирис, без вкус, малко по-лек от въздуха. Представлява един от най-широко разпространените атмосферни замърсители, който се образува при непълното горене на въглерод съдържащи материали.

Въглеродният оксид прониква в организма чрез дишането. В кръвта се свързва с хемоглобина и образува карбоксихемоглобин, чиято връзка е 250 пъти по-стабилна отколкото на оксигемоглобина. Вредното му въздействие произтича от нарушаване преноса на кислород до тъканите. Пренаталната експозиция води до увреждане на плода. Образуването на карбоксихемоглобин определя здравните ефекти на въглеродния оксид.

Образуваният карбоксихемоглобин води до хипоксия в тъканите и смущения в чувствителните на кислородния дефицит органи: сърце, мозък, кръвоносни съдове и формени елементи. Рискът за здравето се оценява на базата на образувания карбоксихемоглобин в организма, което зависи от концентрацията му във въздуха и продължителността на експозицията. При ниски концентрации на карбоксихемоглобин (под 10%) агравират симптомите при болни от стенокардия или се манифестират невроповеденчески ефекти.

Като безопасно ниво се определя 2,5 – 3,0 % карбоксихемоглобин, което е еквивалентно на 30 минутна експозиция на $60 \text{mg}/\text{m}^3$ или при 8 часова експозиция на $10 \text{mg}/\text{m}^3$. Това ниво се препоръчва за опазване здравето на населението, включително и чувствителните групи от него.

Общ прах и фини прахови частици

Праxът е основен атмосферен замърсител на въздуха. Вредният му здравен ефект зависи главно от големината и химическия състав на суспендираните прахови частици, от адсорбираните на повърхността им други химически съединения, в това число мутагени, ДНК-модулатори и др., както и от участъка на респираторната система, в който те се отлагат. Праxът постъпва в организма предимно през дихателния тракт, при което по-едрите частици се задържат в горните отдели, а по-фините частици (под $10 \mu\text{m}$ - ФПЧ_{10}) достигат до по-ниските отдели на дихателната система.

Вредният ефект на замърсяването с прах е по-силно изразен при едновременното присъствие на серен диоксид в атмосферния въздух. Установено е тяхното синергично действие по отношение на дихателните органи и откритите лигавици. То се проявява с дразнещо действие и зависи от продължителността на експозицията. Кратковременната експозиция на $500 \mu\text{g}/\text{m}^3$ прах и серен диоксид увеличава общата смъртност при населението, а повишена заболяемост и нарушаване на белодробната функция се наблюдава при концентрации наполовина по-ниски. Продължителна експозиция на серен диоксид и прах се проявява с повишаване на неспецифичните белодробни заболявания, предимно респираторни инфекции на горните дихателни пътища и бронхити - при значително по-

ниски концентрации (от 30 до 150 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), което е особено силно изразено при деца. Най-раними от комбинираното действие на праха и серния диоксид са хронично болните от бронхиална астма и от сърдечно-съдови заболявания.

Озонът е мощен оксидант. В атмосферния въздух се образува при въздействието на слънчевата радиация върху азотния диоксид. Липсват антропогенни емисии във въздуха. Естествените фонове стойности на озона във въздуха са около 30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, но могат да стигнат много по-високи стойности (напр. 120 $\mu\text{g}/\text{m}^3$).

Озонът прониква и оказва токсичното си действие чрез дихателната система. То се изразява в окисление на сулфхидрилните и аминокрупите на ензимите, ко-ензимите, белтъците и пептидите. Окислява също ненаситените мастни киселини до мастни прекиси.

Токсичността на озона е ясно зависима от нивото на експозицията. Краткосрочните остри ефекти започват с дразнене на очите при около 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ озон и при по-високи концентрации засягат белия дроб. Епидемиологични проучвания установяват белодробни увреждания при експозиция на деца на 220 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Промени в белодробната функция се наблюдават също и при астматици при експозиция на 160-340 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Въз основа на наблюденията за здравните ефекти на озона Световната здравна организация (СЗО) препоръчва допустима 1-часова концентрация 150-200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, а за 8-часова експозиция – 100-120 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

На територията на община Дряново няма изградена и функционираща автоматична измервателна станция за контрол на качеството на въздуха като част от НСМОС.

В съответствие с изискванията на Наредба № 7 към Закона за чистотата на атмосферния въздух, Община Дряново попада в X-ти район за оценка и управление качеството на атмосферния въздух: общините, класифицирани по чл. 30 ал. 1, т. 4, райони, в който нивата на замърсяване не превишават долните оценъчни прагове, не разполагат със стационарен пункт за контрол на качеството на атмосферния въздух. Епизодичните измервания на атмосферния въздух в общината показват, че съдържанието на всички наблюдавани параметри е значително по-ниско от допустимите.

Контролът на територията на общината се извършва от мобилна лаборатория на Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС). През последните пет години в периода 2018-2022 г. няма извършвани актуални измервания на качеството на атмосферния въздух в община Дряново. Последните извършвани измервания са от 2017 година. Проконтролирани са замърсителите: озон, въглероден оксид, азотен диоксид, азотен оксид и фини прахови частици. Единственото отклонение от нормите се наблюдава при фините прахови частици през зимните месеци. През тях има локални замърсявания причинени от повишеното използване на въглища и дърва за отопление от местното население. В близост до по-големите пътни артерии също се наблюдават локални замърсявания, но като цяло качеството на атмосферния въздух в общината е много добро поради наличието на множество горски територии. Характерът на извършваните производствени дейности на територията на общината не предполага наднормено натоварване на атмосферния въздух. Съществуващите източници на емисии са с незначителна мощност и са с локален характер. През следващите няколко години не се очакват значителни промени.

От РИОСВ се контролират 9 обекта на територията на община Дряново, източници на емисии в атмосферния въздух. Дейността на предприятията не предполага замърсяване на

атмосферния въздух. От тях 3 обекта притежават пречиствателни съоръжения на източниците на емисии. За останалите обекти, такива не са необходими. За периода 2015-2019 година от тези обекти не са констатирани превишения на предвидените норми в законодателството, свързано с опазване на чистотата на въздуха.

Природните фактори, географските и метеорологични условия са основна предпоставка, която гарантира добро качество на въздуха в общината. Замяряването на въздуха се причинява от работещите предприятия и тяхното реално производствено натоварване. Фактор на замяряването е също интензивността на автомобилния транспорт и нерегламентирано изгаряне на селскостопанските отпадъци. През летните месеци, засушаването и ветровете са предпоставка за високата запрашеност на въздуха.

Поради ниския потенциал за замяряване и наблюдаваното добро качество на въздуха, община Дряново не е включена в Единната система за наблюдение и контрол на атмосферния въздух. На територията ѝ, няма разположени станции за контрол на КАВ, не са извършвани измервания нивата на основните показатели, характеризиращи КАВ в приземния слой, съгласно чл. 4, ал. 1 от ЗЧАВ.

На територията на общината няма големи източници на вредни вещества в атмосферния въздух, както и интензивен автомобилен транспорт. Основният източник на емисии на вредни вещества е от битовото отопление с твърди горива през зимния сезон.

Обща оценка на замяряването на атмосферния въздух

На базата на оценката на съществуващите източници на замяряване чрез дисперсионно моделиране на емисиите в атмосферния въздух с използването на модела на EPA за комплексни източници ISC-Aermod, във версията BREEZE AERMOD PRO PLUS на Trinity Consultants, в Доклада за екологична оценка е направена прогнозна оценка на качеството на атмосферния въздух в района, във връзка с реализацията на ОУПО на община Дряново.

Необходимо е да се отчете, че реализацията на този план не е свързана с появата на нови значителни източници на емисии в атмосферния въздух, които да окажат отрицателно въздействие върху качеството на въздуха в община Дряново.

Дисперсионното моделиране е извършено за гр. Дряново, като административен център и най-голямо населено място в община Дряново за основния потенциален замярявател на въздуха в района, който представляват праховите частици, определени като ФПЧ₁₀.

В дисперсионното моделиране са отчетени основните източници на емисии в атмосферния въздух, които са свързани със секторите- битово отопление, транспорт и промишленост.

Разграничена е сезонност на замяряването по отношение на използването на твърди горива за битово отопление, използвани за периода Октомври – Март, съответно неизползвани в периода Април – Септември.

Основна роля при извършване на моделирането на замяряването с ФПЧ₁₀ е отредена на метеорологичните данни, въведени електронно за целите на моделирането като сила на вятъра, температура на въздуха, височина на слоя на смесване (за извънградски и градски район), категория на устойчивост на атмосферата и други. Тези параметри отразяват устойчивостта на атмосферата в шест степенна скала (a,b,c,d,e,f) и се изчисляват по

корелационни съотношения в зависимост от силата на вятъра и интензивността на слънчевото греене.

След въвеждането на горните два основни входящи параметъра се въвеждат последователно и данните за източниците на емисии, които водят до замърсяване на въздуха на изследваната територия.

Принципната последователност на изчисленията е следната:

1) Изчисляват се приземните концентрации на замърсителите, предизвикани от първия източник, по време на работата му през първия час на годината, за всички налични рецептори, като тази процедура се повтаря за всеки следващ източник.

2) Повтарят се същите изчисления за следващите часове от дадения времеви период, като се получават данни за окончателните приземни концентрации за всеки рецептор и за съответния зададен времеви период (за всеки час от периода).

3) На базата на получените едночасови концентрации се изчисляват най-високи стойности за средночасова, средноденоношна, средномесечна, средногодишна и тн. концентрации.

Крайните резултати от моделирането са представени директно върху картата на гр. Дряново във вид на концентрации в $\mu\text{g}/\text{m}^3$. За целта предварително е разработена специфична за територията мрежа от рецептори, включваща общо 441 бр. рецептори, която да покрие наличните източници на емисии.

Осредняването на резултатите в моделирането е направено за всеки час, за всяко денонощие и месечно.

Броят на едновременно изследваните източници е неограничен, като източниците са групирани по сектори (транспорт, битово отопление, промишленост) и по териториално разположение. Групирането на източниците по този начин позволява да се определи влиянието на отделните източници (сектори) върху замърсяването на атмосферния въздух.

За всеки източник са изчислени размери, надморска височина, височина на източника и масов дебит на замърсителите. Масовият дебит отразява максималното емитирано количество от съответния източник в g/s .

Дисперсионното моделиране е извършено с цел да се определи влиянието на източниците на емисии от битово отопление, транспорт, промишленост и други върху качеството на атмосферния въздух по отношение на замърсяването с прахови частици, определени като ФПЧ_{10} .

Промисленост

Липсват съществени източници на емисии в атмосферния въздух от промишлеността, които да оказват по-осезаемо въздействие върху качеството на въздуха в община Дряново и в непосредствена близост до нея.

Промислеността като отрасъл в община Дряново почти не е застъпена, а обектите контролирани от РИОСВ- Велико Търново не предполагат емисии в атмосферния въздух, които да окажат осезаемо въздействие върху качеството на въздуха и промяна на обичайните нива на средноденоношни концентрации на замърсители и в частност на ФПЧ_{10} .

Основните предприятия, представени в общината и имащи отношение към околната среда, които съответно са контролирани от РИОСВ - Велико Търново са посочени в долната таблица:

Наименование на фирмата (ЮЛ, ЕТ) седалище и адрес на управление	Наименование на обект, населено място, дейност
Общинска администрация Дряново ЕИК 000215729 ул. "Бачо Киро" № 19, тел. 0676/2350	Управление на територията на Община Дряново
ОП „ЧИСТО ДРЯНОВО“, ЕИК: 0002157290190 седалище и адрес на управлението: област Габрово, община Дряново, гр. Дряново, ул. „Шипка“ № 165	транспорт на битови отпадъци от територията на община Дряново
КПЗ АД, ЕИК 107040016, с. Царева ливада, общ. Дряново	Производство на подвижни лостове, вентили и други, с. Царева ливада
"ДЖИ ТИ ЕС-ТЕХ" ЕООД, град Дряново	Производство на метални изделия, машини и оборудване в гр. Дряново
"Милена 98" ЕООД, ЕИК200610055, гр. Дряново, ул. АРХ. ПЕНЧО КОЙЧЕВ 15,	Производство на хлебни и сладкарски изделия
ДОНИ СТАЙЛ ЕООД, ЕИК 200978580, гр. Дряново, ул. "ШИПКА" 148	Шивашко предприятие гр. Дряново, транспорт на отпадъци
ОБЩИНСКО ДЕПО, гр. Дряново	Депо гр. Дряново
ТИСИНА ООД, ЕИК 107531500, гр. Габрово, ул. "Брянска" 5, вх. А, ет. 4, ап.8	гр. Дряново, Леярна за черни метали
БОРЯНА ГРУП ООД, ЕИК 200080429, гр. Дряново, ул. ТРЕТИ МАРТ № 12	търговия и дистрибуция на гуми
В И К ООД, ЕИК 817040128, гр. Габрово, бул. "Трети март" № 6 клон гр. Дряново	Градска канализация в гр. Дряново
ВСК КЕНТАВЪР-ИЗ ДИНАМИКА ЕООД, ЕИК 107538312, гр. Дряново, ул. "Шипка" № 1	гр. Дряново, Металообработващо предприятие
ЧЕХ - ЙОСИФ НОВОСАД ООД, ЕИК 104616827, гр. В.Търново ул. "Никола Габровски" № 43	с. Соколово, Млекопреработващо предприятие
ЧЕХ - ЙОСИФ НОВОСАД ООД, ЕИК 104616827, гр. В.Търново ул. "Никола Габровски" № 43	с. Соколово, Кланица и месопреработвателен цех
"Студио четири по четири еко" ЕООД, село Царева ливада	с. Царева ливада, УПИ IV- 608 в кв. 38, по плана на село Царева ливада, с площ от 1000 кв.м.
ВАГОНЕН ЗАВОД- ИНТЕРКОМ АД, ЕИК 200984996, гр. Дряново ул. "Шипка" № 4	гр. Дряново, Производство и ремонт на железопътен подвижен състав
ЛУКОЙЛ БЪЛГАРИЯ ЕООД, ЕИК 121699202, гр.София,бул.Годор Александров 42	Бензиностанция Б196 гр.Дряново
КАРМА-48 ЕООД, ЕИК 201126541, гр.Габрово ул.Зелена ливада 23	Бензиностанция гр.Дряново главен път Габрово-В.Търново
КАРМА- 48 ЕООД, ЕИК 201126541, гр.ГАБРОВО, ул. ЗЕЛЕНА ЛИВАДА №23 вх.Г ет.6 ап.18	Автосервиз (смяна на автомобилни гуми) гр. Дряново до бензиностанция ШЕЛ
ПЕТРОЛ АД, ЕИК 831496285, гр.София, Община Лозенец,бул. Черни връх 43	Бензиностанция 4304 град Дряново, ул.Шипка №214

"ВЕРОНА - РН" ООД, ЕИК 201572472, Област Габрово, общ. Габрово, гр. Габрово, п.код 5300, ул. СТЕФАН КАРАДЖА 16, ет. 1, ап. 3	Производство на ризи, блузи и друго долно облекло цех: гр. Дряново, ул. Стара планина №1
МИЛПАК - 2013 ООД, ЕИК 202484491, Област Габрово, общ. Дряново, гр. Дряново, п.код 5370, ул. "Стефан Стамболов" 26	Производство на маргарин и други подобни хранителни мазнини
"МОРТАЛИ" ООД, ЕИК 200409547, Област Габрово, общ. Дряново, гр. Дряново, п.код 5370, ул. БАЧО КИРО 13	Производство на конфекционирани текстилни изделия, без облекло
"Юръпън Бединг Къмпани" ЕАД, ЕИК 200354168, Област Габрово, общ. Дряново, гр. Дряново, п.код 5370, ул. "Бачо Киро" 13	Производство на конфекционирани текстилни изделия, без облекло
МОДУС-МАРИН МАРИНОВ ЕТ, ЕИК 107019901, гр. Дряново ул. "Георги Измирлиев" № 5	гр.Дряново, Производство на ПЕ торбички
"МаБак инженеринг" ЕООД, село Скалско, ЕИК 204253753	производство на опаковки
"Троймаш" ООД, ЕИК 107047167, гр. Дряново, ул. "Пахомий Стоянов" №4	гр. Дряново, ул. "Димитър Крушев" №17 - производство на инструменти, детайли и възли за машиностроенето, селското стопанство и бита
"Хевея" ООД, ЕИК 107556520, гр. Дряново, ул. "Пенчо Черковски" №23	Производство на други изделия от каучук
ЕВРО ПАРТ 2012 ЕООД, ЕИК 201901448, гр.СОФИЯ, жк Горубляне, бул.Самоковско шосе №22	гр. Дряново, Цех - производство на други мебели без столове
САКСО БГ ООД, ЕИК 123689744, гр. Стара Загора, кв. Казански, бл. 32, вх. В, ет. 7, ап. 88	с. Царева Ливада, ул. "Поп Харитон" №1, общ. Дряново, Мебелно производство - без столове
ТПК "Сила", гр. Дряново, ул. Д-р В.Генчев № 88	с. Царева Ливада, ул. Общ. Дряново, Мебелно производство
УНИТРАФАД ООД, ЕИК 104039642, гр. В.Търново, ул. Г.Измирлиев № 7	гр. Дряново, ул. "Припек" № 1, Производство на двигатели
МАРИПЕН-2006 ЕООД, ЕИК107584620, гр.Дряново, жк.Априлци, бл.13, ет.3, ап.7	гр.Дряново, ул.Шипка 209А, Производство на каучукови изделия
ИНЕКС АГРО ООД, ЕИК 175039993, гр. София, ул. КОСТА ЛУЛЧЕВ № 15А, ет. 1, ап. 16	с. Славейково, Община Дряново, Хладилни складове
ВЕГА - ВАЛЕНТИН ЖОРОВ ЕТ, ЕИК 817005376, гр. Дряново, ул.БОРОВА ГОРА № 1	гр. Дряново, Производство на други метални изделия
ЛЕА ТРЕЙДИНГ ООД, ЕИК 131463264, гр. Дряново, УЛ. СТАРА ПЛАНИНА № 2	Дървообработващ цех
ДАНИ – 2006 ЕООД, ЕИК 107585162, гр. Дряново, ул. "Христо Дряновски" № 19	гр.Дряново, местност "Припека" поземлен имот с идентификатор 23947.104.42 Площадка за третиране на отпадъци
МЕТАЛОЛЕЕНЕ – ДРЯНОВО ООД, ЕИК 107565918, гр. Дряново ул. МАТЕЙ ПРЕОБРАЖЕНСКИ № 40	гр. Дряново, Леярна за черни метали
ПРОФИКАР 07 ООД, ЕИК 107593119, гр. Дряново, ХАДЖИ ДИМИТЪР № 24, ет. 1	Автосервиз, гр. Дряново
МЕДИЦИНСКИ ЦЕНТЪР-СВЕТА ПЕТКА ООД, ЕИК 107556958 гр. Дряново, ул. ШИПКА № 164	Медицински център
МЕДИЦИНСКИ ЦЕНТЪР ПУЛС ООД, ЕИК 107507007, гр. Дряново, ул. ШИПКА № 164	Медицински център
ШХУНА-ЙОРДАН СТОЙЧЕВ ЕТ, ЕИК 817004192, гр. Дряново	Автосервиз гр. Дряново

<i>СЕРВИЗ-ТАСЕВ ЕООД, ЕИК 107582419, гр. Дряново, местност ПРИПЕКА, СТОПАНСКИ ДВОР № 52</i>	<i>Автосервиз</i>
<i>Склад за съхранение на негодни за употреба пестициди – гр. Дряново</i>	<i>Склад за съхранение на негодни за употреба пестициди – гр. Дряново</i>

Таблица 21 Основните предприятия в община Дряново, имащи отношение към околната среда

Битово отопление

Оценката на емисиите на $FPCH_{10}$ от битовото отопление е направена на базата на данни на Националния статистически институт за разхода на горива и други енергоизточници за 100 домакинства. Тъй като не съществува стройна система за отчитане на общинско ниво в страната предложеният подход е единствено възможният.

Поради невъзможността всички комини на домашни печки и камини да се дефинират като самостоятелни точкови източници, за целите на моделирането е прието те да се групират и да се представят като площни източници.

За да се оценят годишните емисии на вредни вещества от битовото отопление на населените места е необходимо да се разполага с точни данни по отношение на годишния разход на горива по видове (дърва, въглища, брикети, нафта, газ и т.н.). С такава точна информация не разполага нито една община в България, тъй като няма изградена единна система за инвентаризация на горивата, ползвани от населението за отопление и други битови нужди. В тази светлина най-достоверна информация може да се получи от официалните бюлетини на Националния статистически институт (НСИ) и Международната енергийна агенция (IEA), които отразяват средногодишното потребление на горива и енергия.

За изчисляването на емисиите от битово отопление се използват балансови методи с използването на емисионни фактори, като е оценено приблизителното разпределение на различните видове битово отопление. Източници на емисионни фактори обикновено са методиките на: МОСВ, Европейската агенция по околна среда (ЕЕА) и Агенцията по околна среда на САЩ (US EPA).

Общо, брой жители	Общо, брой домакинства	Брой домакинства с ТЕЦ	Брой домакинства с газ	Брой домакинства с отопление с електроенергия	Брой домакинства на твърди горива
7 650	2 824	-	-	848	1976

Таблица 22 Разпределение на видовете горива за отопление по домакинства.

Показател	дърва	въглища	тец	газ	електро	общо
<i>Разпределение</i>	47%	23%	-	-	30%	100%
<i>необходима енергия за отопление на 1 домакинство, квтч за год</i>	10 000	10 000			6 500	
<i>количество топливо т/г/дом</i>	3.5	3				
<i>емисионен ф-р, kg /t</i>	15	7				
<i>емисия кг/г на домакинство</i>	52.5	21				
<i>среднопретеглена емисия, кг/г на домакинство</i>	24.7	4.8				29.5

Таблица 23 Подход за изчисляване на емисиите на ФПЧ₁₀ от твърди горива.

Резултатите от горната таблица се основават на следните допускания и данни:

разпределението на начина отопление е направено на база на данни от НЕК и НСИ;

Представената приблизителната консумация на 1 домакинство за отопление е изчислена, като е взето предвид, че отоплението на твърдо гориво води до топлинни загуби, които определят ефективност от 54 до 68% <http://www.epa.gov/ttnchie1/ap42/ch01/final/c01s10.pdf>;

количеството дърва и въглища, съответстващо на показаните консумации е изчислено с използване на данни за приблизителната топлотворна способност на въпросните енергоносители;

емисионните фактори са взети от документи на Агенцията за ОС на САЩ US EPA:

<http://www.epa.gov/ttnchie1/ap42/ch01/final/c01s10.pdf> Emission factors, Residential Wood Stoves;

USEPA, <http://www.epa.gov/ttnchie1/ap42/ch01/final/c01s01.pdf> Emission factors, Bituminous And Subbituminous Coal Combustion.

на предпоследния ред е емисията на ФПЧ₁₀, която би се получила при отоплението на едно семейство - при използване на дърва едно домакинство емитира 52.5 kg/год ФПЧ₁₀, а при въглища 21;

в последната колона е изчислена среднопретеглената стойност за едно домакинство без централно отопление, като са взети предвид процентното разпределение от и изчислената емисия за различните горива - около 29.5 кг на година.

Съответно годишното количество на емисиите на ФПЧ₁₀ за гр. Дряново от изгарянето на твърди горива за отопление е изчислена в размер на 58.3 т.

Транспорт

Транспортът има дял в замърсяването на въздуха с прах, азотни оксиди, въглероден оксид и в по-малка степен ФПЧ₁₀.

По отношение на запрашаемостта и съдържанието на фини прахови частици във въздуха съществено допринасят износените улични настилки, които увеличават уноса, недостатъчното прилагане на комунални дейности и недостига на средства за развитие на модерно и ефективно комунално стопанство.

Емисиите на ФПЧ₁₀ от транспорт зависят най-вече от типа на превозните средства, които се използват (съотношението леки коли/тежкотоварни и автобуси), вида на използваното гориво (бензин, дизел, газ), интензивността на трафика и състоянието на пътната мрежа. Емисиите се изхвърлят неравномерно, както в рамките на денонощието, така и през дните от седмицата и сезоните, но събирането на точна и надеждна информация е изключително трудно и до момента няма практика да се извършва. По тази причина решаващо влияние имат изчислените максимални емисии за един час за съответната пътна отсечка или улица в рамките на денонощието. Най-високите нива може да се предполага, че са вечер в интервала 16-20 ч., а най-ниските съответно през нощта в интервала 0-6 ч.

Главната пътна отсечка, която преминава през гр. Дряново е републикански път I-5 (участък Габрово- Велико Търново). За изчисляването на годишните емисии от транспортните средства по този път са използвани данни за пътния трафик от преброяването от най-близкия автоматичен измервателен пункт на АПИ за 2021 г.

Изчислението на емисиите може да се раздели на две части. Първото изчисление обхваща движението на автомобили по републикански път I-5, за който са налични реални данни от преброяване на трафика от АПИ и по тези данни може да се направи сравнително точна оценка на емисиите, а второто изчисление обхваща общите емисии от транспортните средства, които се движат в гр. Дряново, за които не са налични данни за трафика и по тази причина следва за тях да се използват експертни допускания за броя на движещите се автомобили средно за едно денонощие.

<i>Път</i>	<i>Широчина на пътното платно, м</i>	<i>Дължина на изследваната отсечка, м</i>	<i>Оценени автомобили средно за 24ч.</i>	<i>Изчислени емисии, кг/г</i>
<i>I-5 Габрово- Велико Търново</i>	8	3 000	2 300	141.4

Таблица 24 Годишни емисии от транспортни източници по републикански път I-5.

<i>Път</i>	<i>Средна широчина на пътно платно, м</i>	<i>Среден пробег в гр. Дряново, м/24ч</i>	<i>Оценени автомобили средно за 24ч.</i>	<i>Изчислени емисии, кг/г</i>
<i>I-5 Габрово- Велико Търново</i>	6	3 000	400	31.4

Таблица 25 Оценени годишни емисии от транспортни средства по други отсечки в гр. Дряново

Общите годишни емисии от транспортните средства в гр. Дряново при сумиране на двата вида източници се получават в размер на 172.8 кг/г.

Регионален фон

Регионалното фоново ниво представлява концентрацията на даден замърсител, която не е в резултат на антропогенната дейност на територията на общината. На практика това е замърсяване, за което тя не е в състояние да вземе съответните мерки за намаляването му.

Източниците, формиращи регионалния фон, могат да се разделят на две групи:

- антропогенни замърсявания, идващи от съседни райони;
- замърсявания от естествени процеси, които протичат на територията на общината или в близост до нея.

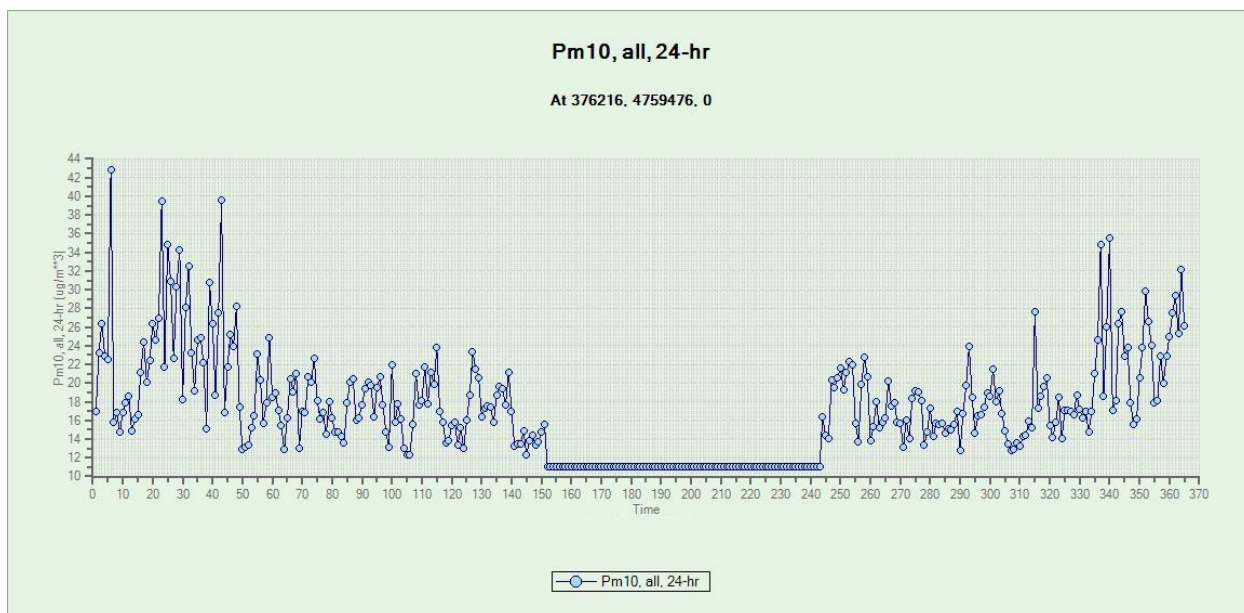
Отчитането на фоновото ниво на ФПЧ₁₀ е от значение за получаването на точни резултати от дисперсионното моделиране.

За охарактеризиране на елементите на фоновата концентрация са необходими сериозни дългогодишни проучвания на междубщинско ниво, каквито към момента не са факт.

По тази причина за фоново ниво на концентрациите на ФПЧ₁₀ в община Дряново за целите на представянето на резултатите от дисперсионното моделиране е избрана условна стойност от 11 µg/m³, която по експертна оценка отговаря на реалните условията в общината, като тази стойност е съобразена и с данните от измерванията на фоновите нива за последната календарна година в рамките на фоновите пунктове от Националната система за мониторинг на околната среда.

Резултати

На следващата фигура е представено разпределението на средноденонощните концентрации на ФПЧ₁₀ за цялата година за представителна точка в гр. Дряново, която е отчетена като точката с най-висока средногодишна концентрация.

Фигура 17 Средноденонощни концентрации от всички източници за всеки ден от годината

От фигурата се вижда, че по-високите концентрации на ФПЧ₁₀ се формират през зимните месеци, което е свързано с изгарянето на твърди горива за битово отопление от населението. Битовото отопление е напълно изключено като източник на емисии за целите на изчисленията за летните месеци. Допълнителен принос за задържането на замърсителите през зимните месеци оказват и неблагоприятните метеорологични условия. През летните месеци, при липсата на принос от битово отопление и по-слънчеви и топли дни, средноденонощната концентрация е близка до фоновата.

Най-високата единична стойност за средноденонощната концентрация е в размер на близо $44 \mu\text{g}/\text{m}^3$, като е получена за месец януари. Тази стойност отговаря изцяло на нормативните изисквания, т.к. в съответствие с Наредба №12 от 15 юли 2010г. са определени следните норми:

- средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве (СДН) – $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (която не трябва да бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на една календарна година);
- средногодишна норма (СГН) за опазване на човешкото здраве – $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Както се вижда от фигурата всички стойности, включително и през зимните месеци са под нормата за средноденонощна концентрация, като съответно това води и до липсата на превишения на средногодишната норма.

На долната фигура е представено разпределението на средноденонощните концентрации на територията на община Дряново, както са изчислени за деня с най-висока концентрация- $44 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Фигура 18 Разпределение на средноденонощните концентрации на ФПЧ₁₀

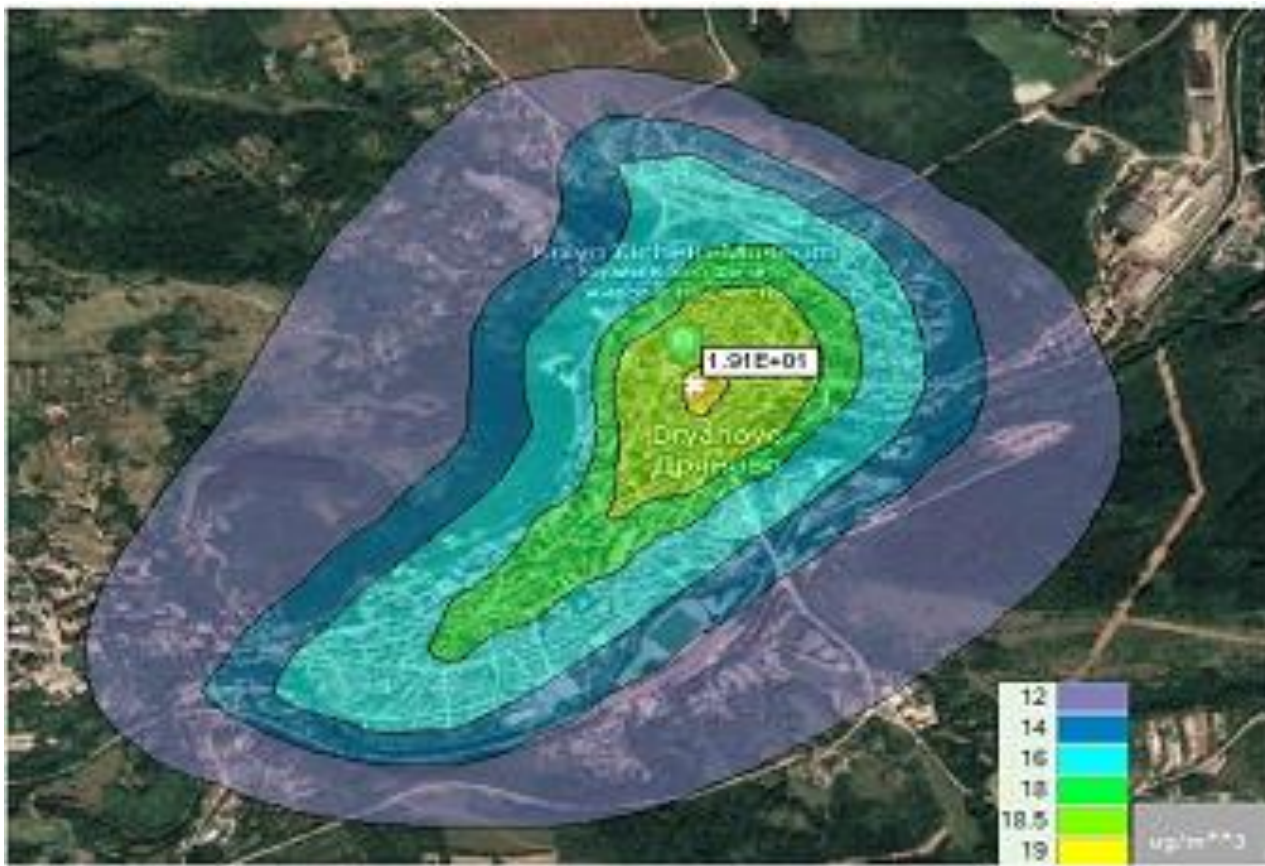
На фигурата точката с най-висока концентрация е представена с „x“ и е в размер на близо $44 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (с точност- $43.9 \mu\text{g}/\text{m}^3$, отбелязана като $4.39\text{E}+01 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Легендата на цветовите контури показва бързото намаляване на концентрациите от централната част към периферията на гр. Дряново, съответно от над $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ в жълт цвят, през над $30 \mu\text{g}/\text{m}^3$ в зелен до $15 \mu\text{g}/\text{m}^3$ в лилав цвят и по-ниски от $15 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (много ниски стойности на ФПЧ₁₀) извън цветовите контури.

На долната фигура е представено и разпределението на средногодишните концентрации за изследваната територия в община Дряново.

В съответствие с резултатите за средноденонощните концентрации, показани на последните две фигури, средногодишните концентрации на ФПЧ₁₀ за изследваната територия в община Дряново също изцяло отговарят на нормата от $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$, като в нито една точка не се наблюдава превишение на нормата.

Получените най-високи стойности на средногодишните концентрации са два пъти по-ниски от нормативно допустимите.

Фигура 19 Разпределение на средногодишните концентрации на ФПЧ₁₀

Най-високата отчетена средногодишна концентрация е $19.1 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (отбелязана като $1.91\text{E}+01 \mu\text{g}/\text{m}^3$).

В съответствие с легендата на цветовете контури средногодишните концентрации също намаляват от централната част към периферията на гр. Дряново, съответно от над $19 \mu\text{g}/\text{m}^3$ в жълт цвят за много малка част от територията, през над $18 \mu\text{g}/\text{m}^3$ в зелен до $12 \mu\text{g}/\text{m}^3$ в лилав цвят и по-ниски от $12 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (близки до фоновите стойности на ФПЧ₁₀) извън цветовете контури.

Оценка на приноса на различните източници при формиране на средногодишната концентрация

Средногодишната концентрация, отчетена от модела от $19.1 \mu\text{g}/\text{m}^3$, както е определена на горната фигура в съответствие с резултатите от дисперсионното моделиране, се формира приблизително по следния начин:

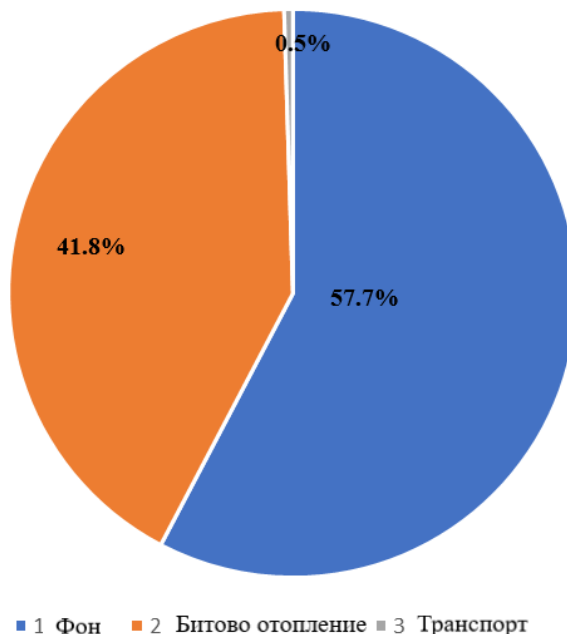
- от битово отопление – $8 \mu\text{g}/\text{m}^3$;
- от автотранспорт- $0.1 \mu\text{g}/\text{m}^3$;
- от регионален фон- $11 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Съответно в процентно изражение приносът на отделните източници може да бъде изразен, както следва:

от битово отопление – 41.8 %;

от автотранспорт- 0.5 %;

от регионален фон- 57.7 %.

Фигура 20 Принос на различните източници при формиране на средногодишната концентрация

Като резултат може да се направи заключение, че на територията на община Дряново, в зависимост от метеорологичните условия, използването на твърди горива за битово отопление и натоварването на пътната мрежа с транспортни средства, може да се наблюдава увеличение на концентрациите на ФПЧ_{10} в определени части на общината, в сравнение с обичайните фонове такива, но не се превишава средноденонощната норма от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$, като не се превишава и нормата за средногодишната концентрация от $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$, което показва пълно съответствие на качеството на въздуха в община Дряново с нормативните изисквания и липсата на необходимост от предприемане на специални мерки за подобряване на качеството на атмосферния въздух на този етап, освен спазване на националната политика в областта и препоръките на компетентните институции, които се издават при необходимост.

2. Повърхностни и подпочвени води

Водите във всичките им форми: повърхностни, подземни, питейни и отпадъчни са съществен фактор за постигане на балансирана, качествена и устойчива среда за обитаване, труд и отдих на населението.

Изменението в една от тези основни системи предизвиква промени на компонента на околната среда „води“ в една или друга посока. С цел предотвратяване или намаляване опасността от здравен, екологичен и социален риск, при изготвянето на Екологичната оценка ще бъде направен анализ на характеристиките и съществуващото състояние на водите на територията на общината - повърхностни, питейни, отпадъчни и подземни, и ще бъдат

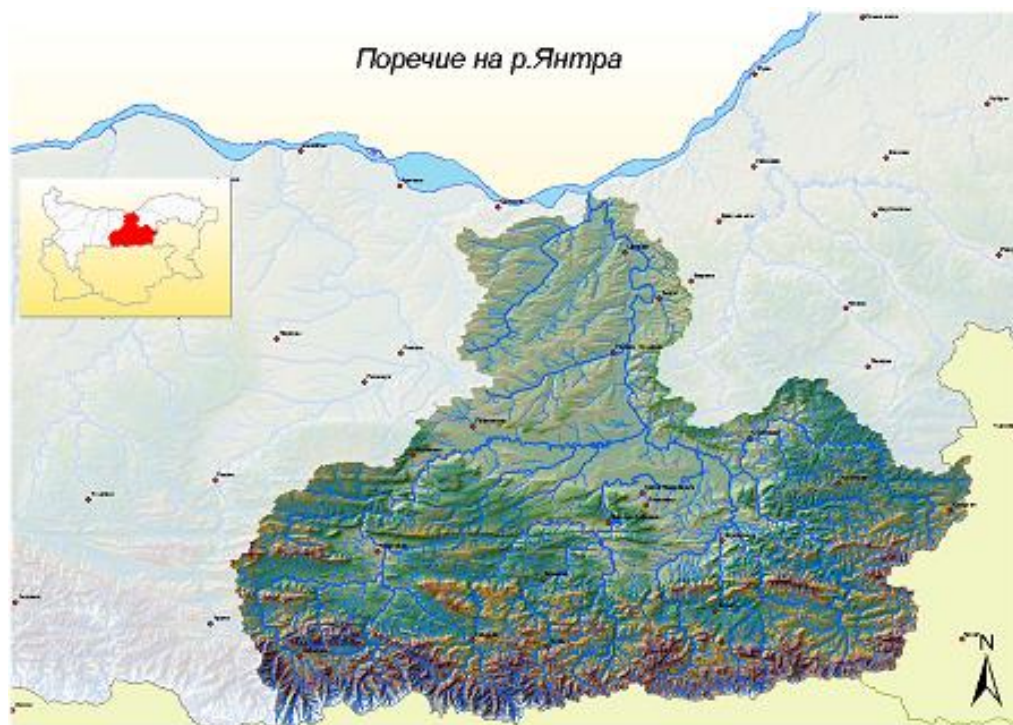
препоръчани мерки за избягване на евентуални негативни въздействия върху компонента на околната среда „води“.

Съчетанието между релеф, климат, скален състав, почви и растителност са основни фактори за формирането и териториалното разпределение на водите в община Дряново. По отношение на водните ресурси, територията на Община Дряново се отнася към хидроложката област с умереноконтинентално климатично влияние.

2.1. Повърхностни води (хидрографска мрежа)

Община Дряново попада в Дунавски район за басейново управление на водите, част от международния басейн на река Дунав и от Екорегиян 12 (Черноморска провинция (*Pontik province*)). Територията на общината е част от водосбора на река Янтра (7861,909 км²), второто по водосборна площ поречие в Дунавския район след това на река Искър. Водосборната област на река Янтра граничи на запад с поречието на река Осъм, на изток и югоизток с поречието на реките Русенски Лом и Камчия, а на юг с поречието на р.Тунджа. Река Янтра има тридесет притока с дължина над 10 км. По-големи от тях са реките Росица с дължина 164 км. и водосборна площ 2265 км², Стара река (Лефеджа) - 92 км. с площ 2 424 км²., Джулюница - 85 км. с площ 892 км².

Водните ресурси в общината се формират от преминаващите през територията реки Янтра и Дряновска с техните притоци Андъка, Рамадана, Мала Дрянка и др. Дебитът на тези реки е малък и се характеризират с дъждовно-снежен режим с пролетен максимум и есенен минимум на оттока. Най-голяма е р. Янтра.

Фигура 21. Поречие Янтра

Река Янтра

Река Янтра води началото си от Атово падало (1495 m) в Шипченска планина на Стара планина, на 1220 m н.в.. Водите си черпи от шест неголеми извора, които се събират в една глава (образуват общ извор) с диаметър около 3.5 м. Дебитът на този извор е около 30 л./сек. Дължината на р. Янтра е 285,5 км. До гр. Велико Търново реката тече в североизточна посока, след това завива на изток, прави остър десен завой и приема северна посока, която посока запазва до вливането си в р. Дунав под с.Кривина с кота 18 м..

От извора на р. Янтра до вливането в нея на р. Бяла, коритото на реката е доста стръмно и е с наклон приблизително 30%. Реката е много буйна, изпъстрена е с доста водопади, шумна и пенлива. Коритото ѝ е покрито с камъни с различни размери, а самото дъно е от скален произход. След с.Априлово до гр.Габрово, р.Янтра навлиза в горната част на средното си течение. Коритото на реката тук достига до 40 м ширина а дъното ѝ е покрито с чакъл и пясък. От гр. Габрово до с. Самоводене, р. Янтра протича през долната част на средното си течение. Излизайки от гр. Габрово, р. Янтра е оформена вече като голяма река вследствие на няколкото притока, които вливат в нея доста вода. Долината ѝ е широка и почти изцяло се заема от обработваеми земи. Коритото на реката достига до 60 - 80 м и е оградено със сравнително немного високи брегове (до 3 м) а дъното му е покрито с дребен чакъл и пясък. Скоростта на водата е ниска, вследствие на което се срещат вирове, острови и пр. От гр. Велико Търново надолу до към с. Раданово, р. Янтра навлиза в своето долно течение. Напречният профил на долината е разлят, трапецовиден. Тук течението е напълно спокойно и тихо. Коритото се разширява, като в района на с. Темниско и гр. Долна Оряховица надминава 100 м. Главно в участъка между с. Първомайци и гр. Долна Оряховица реката силно меандрира. Дъното е песъчливо-чакълесто.

Гъстотата на речната мрежа в поречието варира. За река Янтра тя е 0.7 км/км², докато за притоците се движи в граници от 0.3 км/ км² (за река Елийска) до 1.5 км/ км² (за река Острецка). Средната надморска височина за цялата водосборна област е 470 м., а средният наклон се изменя от 10.6 % (за Стара река) до 48 % (за река Плачковска). По-големи са наклоните на реките в горното течение (от 71 % до 124 %). Река Янтра има в горното си течение среден наклон около 34 %, докато при устието стига до 0.25 %, където се характеризира и с голям коефициент на извитост (около 3.1).

Янтра е река със значителни сезонни колебания на оттока. В Стара планина максималният отток е през месеците март-юли, дължащ се на снеготопенето, а в Дунавската равнина – януари-юли. Минималният отток е в периода от август до октомври. През пролетното пълноводие протича около 70 - 80% от годишния отток, а през лятно-есенното маловодие – 9 – 10%. Средногодишният отток при гр. Габрово е 4 m³/s, при гр. Велико Търново – 11,9 m³/s; а при с. Каранци – 36,8 m³/s.

За горното поречие на р. Янтра са характерни високите планински ридове и върхове на Стара планина. Горите в поречието заемат 28 % от цялата водосборна област. Те са предимно два вида – букови гори и широколистни нискостеблени, като по-значителни от тях се намират във водосборната област на р. Лефеджа. Така залесеността към ХМС при с. Водолей на р. Росица е 27%, а към ХМС Бреговица на р. Лефеджа е 42%. От вливането на р. Лефеджа до устието на р. Янтра, залесеността значително намалява, като се простира главно от дясната страна на реката. След с. Полско Косово до устието, водосборът е напълно обезлесен. Цялата долина в тази част е заета от обработваеми площи. При такъв характер на водосборната област реката се влива в р. Дунав

Река Дряновска

Река Дряновска извира от югозападното подножие на връх Каменарката (1072 м) в Дряновска планина, на 980 м надморска височина (н.в.), под името Плачковска река. Дължината ѝ, 59,3 км, ѝ отрежда 67-мо място сред реките на България. До град Плачковци реката тече в дълбока залесена долина, която се разширява до град Трявна, след което реката отново навлиза в дълбока и залесена долина. Между селата Дурча и Царева ливада долината ѝ отново се разширява, след което образува дълбок, трудно проходим пролом в източната част на Стражата, където се намира Дряновският манастир. След град Дряново долината ѝ за пореден път става широка и западно от град Дебелец се влива отляво в река Белица, на 144 м н.в. Площта на водосборния басейн на Дряновска река е 335,6 км², което представлява 45,4% от водосборния басейн на река Белица. Леви притоци са реките Дълбоки дол, Самаринска и Енчовска, а десни Андъка и Брусин дол. Средногодишният отток при село Царева ливада е 2,06 m³/s, като максимумът е от март до юни, а минимумът — юли-октомври. По течението на реката са разположени 12 населени места, в т.ч. 4 града и 8 села: село Радевци, град Плачковци, село Азманите, град Трявна и село Стайновци (Община Трявна) и селата Дурча, Царева ливада, Ганчовец, Саласука и Соколово и град Дряново (Община Дряново), град Дебелец, Община Велико Търново.

По долината на реката преминават два пътя от Републиканската пътна мрежа:

- 18,4 км (от Дебелец до Дряново) от първокласен път № 5 Русе — Стара Загора — Маказа;
- 20,8 км (от село Радевци до село Царева ливада) от третокласен път № 609 село Дъбово — Трявна — Дряново.

По цялата долина на реката, от село Радевци до град Дебелец, с изключение на 4 км от най-горното ѝ течение, преминава трасето на жп линията Русе — Стара Загора — Подкова. В живописния пролом на реката между Царева ливада и Дряново е сгъстен Дряновският манастир „Свети Архангел Михаил“, а близо до него, в отвесните скали на пролома е входа на пещерата "Бачо Киро".

Фигура 22. Община Дряново – хидрографска мрежа

Състояние на повърхностните води на територията на община Дряново.

Състоянието на водите е най-значимият индикатор за въздействието на човешката дейност върху естествената водна среда. Постигането и поддържането на добро състояние на водните обекти е предмет на управлението на водите в България, което се осъществява съгласно Закона за водите, транспониращ изискванията на Директива 2000/60 на ЕС – Рамкова директива за водите (РДВ). Основен инструмент на управлението на водите в Плана за управление на речните басейни (ПУРБ), който се разработва, съгласно изискванията на РДВ и се актуализира на всеки шест години.

В момента се изпълняват дейности по актуализация на План за управление на речните басейни (ПУРБ) за трети цикъл на управление с период на действие 2022 – 2027 г.

На основание § 6 от Преходните и Заключителни разпоредби към Закон за изменение и допълнение на Закона за водите (Обн. ДВ. бр.20 от 11 Март 2022г.), Плановете за управление на риска от наводнения за периода 2016 - 2021 г. и Плановете за управление на речните басейни за периода от 2016 - 2021 г. се прилагат до приемането на актуализирани планове по реда на чл. 146о ал. 3 и чл. 159 ал.3 от Закона за водите. Съгласно цитираната разпоредба, към момента се прилага ПУРБ 2016-2022.

Източници на антропогенен натиск върху водите

В ПУРБ 2016-2022 в Дунавски РБУ са определени основните сфери на човешка дейност (движещи сили), които оказват влияние върху състоянието на водите, а именно:

- Селско стопанство
- Промисленост
- Урбанизация
- Климатични изменения

Тези движещи сили обуславят различни видове източници на антропогенен натиск и свързаното с тях въздействие върху водите, като основните включват :

➤ *Точкови източници на натиск*

Източници на антропогенен натиск	Въздействие върху повърхностните води
<i>Заустване на непречистени или частично пречистени битови отпадъчни води от населени места (неизградени или недействащи ГПСОВ)</i>	<i>Органично замърсяване на водите на водоприемника с хранителни вещества (биогенни елементи) – води до влошаване на кислородните показатели и промени в кислородния баланс на повърхностните води. Оказва влияние върху състава на водните популации на екологичното състояние на водата.</i>
<i>Заустване на непречистени или недостатъчно пречистени промишлени отпадъчни води, вкл. заустване на недостатъчно пречистени отпадъчни води в селищни канализационни системи – неизградени или неефективно функциониращи промишлени ПСОВ</i>	<i>Химично замърсяване - с метали, химични индустриални разтворители и др. определени като специфични замърсители и приоритетни вещества. Оказва влияние на екологичното и на химичното състояние на повърхностните води</i>
<i>Заустване на недостатъчно пречистени отпадъчни води от животновъдни ферми-неспазване на изискванията</i>	<i>Органично замърсяване на водите</i>

Таблица 26 Точкови източници на натиск.

➤ **Дифузни източници на натиск**

Източници на антропогенен натиск	Въздействие върху повърхностните води
<i>Населени места без изградена или с частично изградена канализационна мрежа/система</i>	Замърсяване на водите с биогенни елементи; влошаване на екологичното състояние
<i>Площадки на стари общински сметища; Нерегламентирани сметища;</i>	Органично замърсяване на водите
<i>Площадки на стари промишлени депа за отпадъци; Промислени лагуни;</i>	Химично замърсяване – специфични и приоритетни вещества
<i>Използване на земята</i>	<i>Въздействие в зависимост от категориите земеползване във водното тяло (земеделски земи, урбанизирани територии, промишлени зони и др.)</i>
<i>Торене на земеделски площи, Използване на препарати за растителна защита,</i>	<i>Замърсяване с азотни и фосфорни съединения, пестициди и други химични вещества</i>
<i>Площадки за съхранение на торове, Складове за препарати за растителна защита,</i>	<i>Замърсяване с химични вещества</i>

Таблица 27 Дифузни източници на натиск

➤ **Хидроморфологичен натиск (изменение на физичните характеристики на водните обекти)**

Източници на антропогенен натиск	Въздействие върху повърхностните води
<i>Изграждане на водовземни съоръжения</i>	<i>Изменение на оттока след водовземането; въздействие върху водните екосистеми</i>

Източници на антропогенен натиск	Въздействие върху повърхностните води
<i>Изграждане на напречни преградни съоръжения – язовири, бентове и прагове</i>	<i>Нарушаване на надлъжната свързаност на реките; нарушение на преноса на седименти и изменение на речното дъно (изравяне); негативно въздействие върху водните екосистеми</i>
<i>Съоръжения за защита от наводнения- диги, корекции</i>	<i>Изменения на напречната свързаност (свързаност с крайбрежните зони); отделяне и пресушаване на влажните зони</i>

Таблица 28 Хидроморфологичен натиск.

Основният инструмент за анализа на натиска и въздействието върху водите, оценката на състоянието и планиране на мерките за постигане на екологичните цели в процеса на басейново управление е мониторингът на водите. Мониторингът на повърхностните и подземните води е част от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС).

Мониторингът на водите бива оперативен, контролен и проучвателен. Целта на мониторинговите програми за контролен мониторинг е да осигурят необходимата информация за оценка на състоянието на водите в рамките на района за басейново управление. Оперативните програми за мониторинг имат за цел да определят състоянието на водните тела, за които е идентифициран риск от непостигане на поставените цели и да оценят промените, които са настъпили в резултат от прилагането на програмата от мерки. Проучвателният мониторинг, за разлика от контролния и оперативния, в повечето случаи не се планира дългосрочно, а се назначава и изпълнява по конкретен повод.

БДДР е разработила мрежата за мониторинг на водите, която е проектирана и планирана с цел осигуряване на цялостна информация на всички елементи за качество, необходими за оценка екологичното и химично състояние на повърхностните водни тела и количественото и химичното състояние на подземните водни тела в ДРБУ.

Мониторингът на водите се извършва по одобрени от министъра на околната среда и водите програми, разработени от басейновите дирекции в съответствие със спецификата на водните тела и техните характеристики.

Показателите, които са обект на мониторинг в Дунавски РБУ, са разделени в следните основни групи:

- биологични елементи за качество – макрофити, фитобентос, фитопланктон, макрозообентос и риби
- хидроморфологични елементи за качество - непрекъснатост на реката, хидрологичен режим, морфологични условия и течения и вълнение;

- основни физико-химични показатели - температура, рН, неразтворени вещества, електропроводимост, биогенни елементи (NH₄-N, NO₃-N, PO₄), разтворен кислород, наситеност с кислород, БПК, ХПК, желязо, манган, сулфати, хлориди и др.;
  - специфични замърсители - органични вещества, тежки метали и металоиди, цианиди, феноли и други специфични вещества;
  - приоритетни и приоритетно опасни вещества, в т.ч. силно токсични, устойчиви и лесно биоакмулиращи се (общо 45 бр.).
- Честотата на мониторинг е от 4 до 12 пъти годишно, в зависимост от вида на мониторинг (контролен, оперативен) и измерваните показатели

Водни тела на територията на община Дряново

Основната единица за управление на водите съгласно РДВ и ПУРБ е водното тяло. Съгласно ПУРБ 2016-2021 Територията на Община Дряново обхваща част от водосборната площ на следните повърхностни водни тела:

Код на ВТ	Име на водното тяло	Географски обхват	В обхвата на Община Дряново
BG1YN900R1015	ЯНТРА YNRWB1015	р. Янтра от вливане на р. Козлята при Габрово до вливане на р. Белица при Велико Търново	Частично – основно течение на р.. Янтра и притоци от границата с Община Габрово до границата с Община в.Търново
BG1YN800R1016	ДРЯНОВСКА ПЛАЧКОВСКА YNRWB1216	р. Дряновска от Трявна до вливане в р.Белица при Дебелец	Частично – основно течение на р.Дряновска с притоци от границата с Община Трявна до граница с община в.Търново
BG1YN800R1033	БЕЛИЦА YNRWB1033	р. Белица от вливане на р. Райковска при Вонеща вода до вливане в р. Янтра при Велико Търново вкл. приток - р. Еньовица	Обхваща малка площ в западната част от водосбора на ВТ. Не обхваща основния сегмент тяло а само малки участъци от притоци в западната част на ВТ

Таблица 29 Повърхностни водни тела на територията на Община Дряново

Фигура 23. Повърхностни водни тела на територията на Община Дряново

В проекта на ОУП на Община Дряново, представен на най-ранен етап от процедурата по екологична оценка, са описани водните тела съгласно първия ПУРБ за периода 2010-2015 г. В ПУРБ 2016-2021 са преразгледани границите на повърхностните водни тела в Дунавски РБУ, при което са променени кодовете и описанието на водните тела. Във финалния вариант на плана следва да се отразят коректните кодове на водните тела, съгласно ПУРБ 2016-2021.

Идентифицирани източници на натиск върху повърхностните води в Община Дряново

Съгласно ПУРБ 2016-2020 в Дунавски РБУ, за водните тела, в чиито водосбор попада община Дряново, са идентифицирани следните значими източници на натиск, оказващи влияние върху състоянието на водите:

Дифузни източници на натиск:

- **Населени места над 2000 е.ж.** без изградена или с частично изградена канализационна мрежа

Единствената агломерация над 2000 е.ж. на територията на Общината е Дряново, в която е налична канализационна мрежа. Канализационната мрежа не е напълно изградена и не обхваща всички битови отпадъчни води, като изградената канализация е в незадоволително състояние. Съгласно ОУП на Община Дряново, обитаваните жилища по

наличие на канализация и местоположение в община Дряново са 3846 бр., като в 849 от тях не е налична канализация и 400 са свързани с попивна яма.

- **Структура на земеползването във водосборната площ на водните тела**

Код на водно тяло	Водосборна площ на водно тяло, км ²	Урбанизирана територия, км ²	Промислена територия км ²	Земеделска територия км ²	Горска територия км ²
BG1YN900R1015	311,814	23,620	6,678	160,456	121,059
BG1YN800R1016	226,786	13,363	2,026	100,442	110,954
BG1YN800R1033	233,855	7,920	0,103	108,210	117,622

Таблица 30 Структура на земеползването във водосборната площ на водните тела

- **Използвана земеделска площ** и обработваема земя във водосборната площ на повърхностните водни тела

В ПУРБ 2016-2021 на Дунавски РБУ, информацията е анализирана на ниво водно тяло, както следва:

- Съгласно карта - Приложение 2.2.2.2А към Раздел 2 на ПУРБ, използваната земеделска площ от водосбора на водните тела, в които попада Общината, е от порядъка на **11-21%**, т.е. водните тела в този район не са сравнително по-слабо натоварени от земеделски дейности, спрямо долната част на водосбора на р.Янтра

- Разпределение на използвана земеделска площ във водосборната площ на повърхностните водни тела според отглежданите земеделски култури:

Код на водни тела	Водосборна площ, км ²	Използвана земеделска площ км ²	Обработваема земя във водосборната площ км ²	Зърнени култури във, км ²	Технически култури, км ²	Фуражни култури, км ²	Овощни и други трайни насаждения без лозя км ²	Лозя км ²
BG1YN900R1015	311.8135	50.0666	28.7345	15.7240	9.1182	1.9424	0.6933	0.1421
BG1YN800R1016	226.7856	25.1859	7.5068	4.2661	1.9410	0.7125	0.5380	0.0469
BG1YN800R1033	233.8549	59.5765	49.3488	27.0190	18.8420	2.0609	0.1267	0.3052

Таблица 31 Използвана земеделска площ във водосборната област на ПВТ с прямо отглежданите земеделски култури

- **Натиск от наторяване**

- Разпространение на общ азот чрез торене в ДРБУ съгласно Резултати от модел MONERIS за периода 2010 – 2012г. (ПУРБ 2016-2021 в Дунавски РБУ)

Код на повърхностното водно тяло	товар общ азот от торене във водосбора на повърхностното водно тяло, кг/ха/год
BG1YN900R1015	2.327262897

Код на повърхностното водно тяло	товар общ азот от торене във водосбора на повърхностното водно тяло, кг/ха/год
BG1YN800R1033	1.699077403
BG1YN800R1016	1.997728975

Таблица 32 Разпространение на общ азот чрез торене в ДРБУ за периода 2010 – 2012г.

Горепосочените данни се отнасят за цялата водосборна площ на цитираните водни тела. Като е посочено по-горе, територията на Община Дряново обхваща само част от водосборната им площ.

Съгласно информацията в проекта на ОУП на Община Дряново, по данни на Общинска служба „Земеделие“ на Община Дряново през 2013 г. селскостопанският фонд на община Дряново възлиза на 150 170 декара, от които обработваеми са 91 107 декара. Общият горски фонд е 79 941 декара. Основните отглеждани култури са мека пшеница (2 953 дка) и царевица за зърно (1 330 дка). Много от земеделските стопани поддържат и естествени ливади (8 870 дка).

• **Площадки на стари депа за отпадъци и нерегламентирани сметища**

Общинското депо за отпадъци в гр.Дряново е с преустановена експлоатация. Събраните отпадъци на територията на общината се извозват и депонират в „Регионално депо - Севлиево“. В общината обаче съществуват нерегламентирани сметища във всички населени места в непосредствена близост до прилежащата им територия. Съставът на депонираните отпадъци е предимно от органична материя, строителни отпадъци и земни маси.

Точкови източници на натиск върху водите на територията на Общината:

➤ **Водно тяло с код BG1YN900R1015**

- Заустване на отпадъчни води от *Цех за производство на млечни продукти, с. Гостилица* – Разрешително № 13140232/27.9.2013

➤ **Водно тяло с код BG1YN800R1016**

- Заустване на битови отпадъчни води от *Канализация на гр. Дряново* – разрешително № 13140228/13.08.2013, продължено с Решение № 2022/11.11.2016.
- Заустване на отпадъчни води от *Кланица и цех за месопреработка, и млекопреработвателно предприятие с. Соколово* – разрешително № 13140027/27.08.2007г., продължено с Решение 2765/ 09.10.2019.
- Заустване на отпадъчни води от ПСОВ на *Производствен обект за инструментална екипировка -"ВСК КЕНТАВЪР-ИЗ ДИНАМИКА" ЕООД, гр. Дряново* – разрешително №13140139/06.10.2009г.

Съгласно информация от РИОСВ В. Търново, в ОУП на община Дряново, за периода 2009-2013 г., изградените локални пречиствателни съоръжения за производствени отпадъчни води на Млекопреработващо предприятие с. Соколово на “Чех-99” ООД гр. В.Търново и Кланица и месопреработка с. Соколово на “Чех-Новосад” ООД, гр. В. Търново, поради недобра експлоатация, работят с променлив ефект на пречистване, което определя тези обекти като рискови по компонент води. На тези два обекта са налагани еднократни и месечни санкции по реда на чл. 69 от ЗООС за заустване на отпадъчни води над индивидуалните емисионни ограничения (ИЕО), поставени в разрешителните за заустване.

Източници на хидроморфологичен натиск:

В ПУРБ 2016-2021 е идентифициран следният натиск от физични изменения върху водните тела, в чиито обхват попада Община Дряново:

Код на водно тяло	Корекции на реки	Язовири, изградени на реки	Миграционни бариери	Водовземане	Регулиране на оттока	Укрепване на бреговете	Изземване на наносни отложения
BG1YN800R1016	да	не	не	да	не	не	не
BG1YN800R1033	не	не	не	да	не	не	не
BG1YN900R1015	да	не	да	да	не	не	не

Таблица 33 Натиск от физични изменения върху водните тела, в чиито обхват попада Община Дряново

На територията на Община Дряново действат две водни електрически централи от деривационен тип, изградени на р.Янтра, водно тяло с код BG1YN900R1015:

- ВЕЦ „Янтра” - в землището на с.Янтра (на границата на Община Дряново с Община Габрово)- в експлоатация от 1937 г.
- ВЕЦ „Каломен”- в землището на с. Каломен.- в експлоатация от 1998г.

Действащите ВЕЦ оказват влияние върху състоянието на водните тела чрез изградените преградни съоръжения (миграционни бариери), изменението на оттока в участъка между местата на водовземане и отвеждане на отработените води.

Фигура 24. МВЕЦ на територията на Община Дряново

Екологично и химично състояние на повърхностните води

Екологично състояние

Екологичното състояние на повърхностните водни тела се оценява съобразно разработените типово специфични референтни условия и класификационна система за биологичните елементи за качество, и поддържащите ги основни физико-химични елементи за качество за всяка от категориите повърхностни води - реки, езера, преходни води и крайбрежни морски води.

При силно модифицираните и изкуствените водни тела вместо екологично състояние се определя екологичен потенциал (ЕП), като най-високата степен е „добър ЕП”.

Класификацията на екологичното състояние включва:

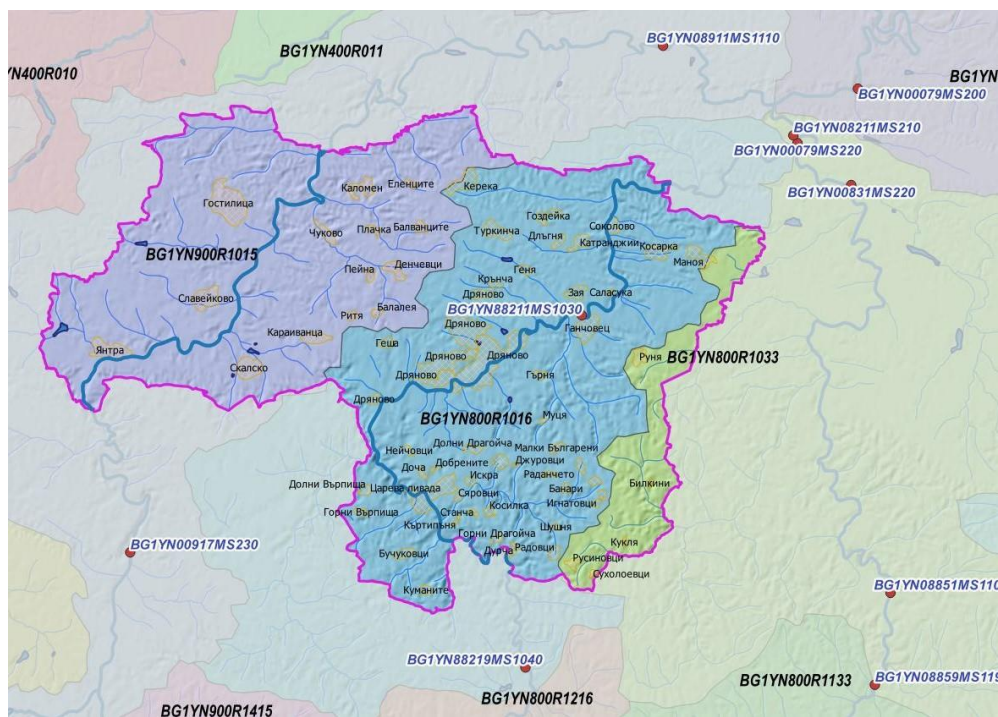
- Състоянието на биологичните елементи за качество - макробезгръбначни, риби, макрофити, фитобентос и фитопланктон (за езерата);
- Концентрациите на основните физико-химични елементи, подкрепящи биологичните и на специфичните замърсители - за разграничаване на отлично, добро и умерено състояние;
- Състоянието на хидроморфологичните елементи за качество - за разграничаване на отлично от добро състояние.

Нормите за отделните показатели, използвани при оценка на екологичното състояние на повърхностните води са регламентирани с *Наредба №Н-4 за характеризирание на повърхностните води*, в сила от 23.09.2014г.

Оценката на екологичното състояние се извършва на база резултатите от извършения мониторинг. Водните тела, в чиято водосборна площ попада община Дряново се наблюдават от следните мониторингови пунктове:

Код на ВТ	Код на мониторингов пункт	Име на пункта	Име на река	На територията на Община Дряново
BG1YN900R1015	BG1YN00917MS230	р. Янтра, след Габрово-мост за Севлиево	Янтра	НЕ
BG1YN900R1015	BG1YN08911MS1110	р.Янтра при с. Леденик	Янтра	НЕ
BG1YN800R1016	BG1YN88211MS1030	р.Дряновска след Дряново, моста за с. Ганчовец	Дряновска	ДА
BG1YN800R1016	BG1YN88219MS1040	р.Дряновска след Трявна мост над р.Дряновска	Дряновска	НЕ
BG1YN800R1016	BG1YN00079MS220	р.Дряновска преди вливане в р.Белица	Дряновска	НЕ
BG1YN800R1033	BG1YN08211MS210	р.Белица преди вливане в р.Янтра*	Белица Дряновска	НЕ
BG1YN800R1033	BG1YN08851MS1100	р.Белица при с.Въглевци	Белица	НЕ

Таблица 34 Мониторингови пунктове на водните тела, в чиято водосборна площ е община Дряново

Фигура 25. Пунктове за мониторинг на повърхностни води в района на Община Дряново

Общата оценка на екологичното състояние се определя от оценката на групите анализирани показатели – БЕК, ФХЕК и СЗ, съгласно изискванията на РДВ, вкл. при прилагане на принципа „one-out-all-out”. Оценката на екологичното състояние се извършва в пет класа - добро, добро, умерено, лошо и много лошо, които класове се изобразяват с цвятова схема съгласно РДВ:

ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ				
много добро	добро	умерено	лошо	много лошо

Оценката на екологичното състояние на водните тела, в които попада Община Дряново съгласно ПУРБ 2016-2021 е както следва:

Код на повърхностното водно тяло	Оценка по отделни БЕК					Оценка по БЕК	Оценка по отделни физико-химични показатели															Обща оценка по ФХЕ	Обща Екологична оценка
	Оценки по физико-химични показатели																						
	Кислороден режим						Биогенни замърсители					Специфични замърсители											
Y	MZE	Md	ФБ	Риб	1-5,U	PH	Електр	Съд. н-р mg/l	БПК	NH4	NO2	NO3	N-tot	P-PO4	P-tot	>СКОС	G,F,U	1-3,U	1-5, U				
BG1YN800R1016				No	3											0	G	3	3				
BG1YN800R1033					3											0	G	3	3				
BG1YN900R1015					4											0	G	3	4				

Таблица 35 Оценката на екологичното състояние на водните тела, в които попада Община Дряново съгласно ПУРБ 2016-2021

В периода на прилагане на ПУРБ 2016-2021, БДДР извършва текуща оценка и анализ на състоянието на водните тела. Анализът за състоянието на водните тела за периода 2019-2020г. показва следните резултати:

➤ **Водно тяло „Река Янтра от вливане на р. Козлята при Габрово до вливане на р. Белица при Велико Търново“ - код BG1YN900R1015**

Водното тяло се наблюдава с два мониторингови пункта:

- Пункт с код BG1YN00917MS230 - р. Янтра след Габрово - мост за Севлиево;
- Пункт с код BG1YN16421MS1110 - р.Янтра при с. Леденик.

Нито един от тези пунктове не попада на територията на Община Дряново.

Пунктовете, наблюдаващи водното тяло, не са участвали в програмата за мониторинг 2020 – 2021 г. поради което за анализа са използвани данни от периода 2016 – 2019 г.

Към 2020 г. състоянието на водното тяло се оценява като умерено. Констатирани са с отклонения от СГС-СКОС на показатели БПК5, азот амониев, азот ниратен, азот нитритен, общ азот, общ фосфор и ортофосфати. По-лоши резултати се наблюдават в пункта след гр. Габрово. Вероятната причина за отклонение от нормите за добро състояние по физикохимичните елементи за качество е факта, че двата пункта за мониторинг се намират след промишлените зони на гр. Габрово и гр. В. Търново, където все още има обекти, които не са включени към ГПСОВ.

Резултатите от измерване на специфични замърсители показват отклонения от нормите за добро състояние по показател алуминий в пункта след гр. Габрово,

В периода 2019-2020 г. е проведен хидробиологичен мониторинг и в двата пункта, намиращи се в това тяло, като са изследвани макрозообентос (МЗ) и фитобентос (ФБ). И по двата показателя се констатира подобрение – по МЗ тялото е оценено в умерено състояние (в ПУРБ оценката по този показател е „лошо състояние“), а по ФБ оценката на състоянието е „добро“ (срещу „умерено“ в ПУРБ)

Констатира се подобрение на общото екологичното състояние Според резултатите, към 2020 г., тялото се оценява в умерено екологично състояние, докато в ПУРБ (към 2015г) оценката на екологичното е „лошо“.

➤ **Водно тяло „Река Дряновска от Трявна до вливане в р. Белица при Дебелец“ с код BG1YN800R1016**

Водното тяло се наблюдава се с три пункта за мониторинг:

- Пункт с код BG1YN88219MS1040 - *р. Дряновска след Трявна мост над р. Дряновска;*
- Пункт с код BG1YN88211MS1030 - *р. Дряновска при с. Ганчовец на моста;*
- Пункт с код BG1YN00079MS220 - *р. Дряновска преди вливането ѝ в р. Белица.*

На територията на Община Дряново се намира само пункта при с. Ганчовец с код с код BG1YN88211MS1030.

Оценката на състоянието към 2020 г. е изготвена на база наличните мониторингови данни от предходни периоди и е следната :

По физикохимичните елементи за качество водното тяло отговаря на умерено състояние, което се дължи на отклонения от СКОС по показателите азот нитритен, общ фосфор и ортофосфати. Стойности над СКОС са измерени и по показателите общ азот и БПК5 в два от пунктовете за мониторинг – при с. Ганчовец и преди вливане в р. Белица. Най-добро е състоянието на водното тяло в пункта след гр. Трявна. Отчетените по-високи концентрации на замърсителите в другите два пункта най-вероятно се дължат на заустване на непречистени води от канализацията на гр. Дряново и разположените в района промишлени и селскостопански обекти.

Анализът на резултатите от мониторинг на специфичните замърсители не показва превишения над СКОС и по този показател водното тяло е в добро състояние.

За периода на 2019-2020 г. е изпълнен хидробиологичен мониторинг само в един от трите пункта, този на р. Дряновска преди вливането ѝ в р. Белица, като са анализирани БЕК макрозообентос и фитобентос, а резултатите показват умерено състояние.

Не се наблюдава промяна на състоянието на водното тяло спрямо оценката в действащия ПУРБ.

➤ **Водно тяло „Река Белица от вливане на р. Райковска при Вонеща вода до вливане в р. Янтра при Велико Търново вкл. приток - р. Еньовица“ с код BG1YN800R1033.**

Територията на Община Дряново покрива малка част от водосборната площ на водното тяло, включваща горните течения на няколко малки притока на р. Белица.

Водното тяло се наблюдава с пункт за мониторинг р. Белица преди вливане в р. Янтра с код BG1YN08211MS210 - извън територията на Община Дряново. Към 2020 г., водното тяло е оценено в умерено екологично състояние.

Предвид географското разположение и характеристики на водосборната площ, дейностите на територията на Община Дряново не оказват значим антропогенен натиск върху състоянието на водното тяло

Химично състояние

Оценката на химичното състояние се извършва чрез сравнителен анализ на средногодишните измерени концентрации приоритетните вещества и определените СКОС, съгласно *Наредба за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители*, от 09.11.2010 г., приета с ПМС No 256 от 01.11.2010 г.

„Добро химично състояние” е състоянието, при което средногодишната стойност (СГС) на замърсителите не превишава стандартите за качество на околната среда (СКОС).

Съгласно оценката в ПУРБ 2016-2021 за Дунавски РБУ, и трите водни тела, които попадат на територията на Община Дряново, са в добро химично състояние, като оценката е извършена на база мониторинг в матрица „вода“.

Съгласно публикувания на интернет страницата на БДДР анализ на състоянието на водите към 2020 г., трите водни тела запазват доброто си химично състояние, оценено в матрица „вода“.

Състояние на водните тела и цели за опазване за повърхностните водни тела съгласно ПУРБ 2016-2021 г. в Община Дряново

Екологичните цели при управление на водите и сроковете за постигането им се определят в чл. 4 на Директива 200/60/ЕС (РДВ), транспонирана в Закона за водите.

Съгласно чл. 156а, ал. 1 от ЗВ,

„цели за опазване на околната среда (екологични цели) се определят по отношение на повърхностните и подземните води и по отношение на зоните за защита на водите, и са насочени към:

- предотвратяване на влошаването и постигане на добро количествено и качествено състояние/потенциал на подземните и повърхностните води;
- постигане на целите на законодателството, по силата на което е определена или обявена зоната за защита на водите.

В случаите, когато за едно водно тяло са поставени повече от една цел, се приема най-строгата.

Съгласно чл. 4 от РДВ, срокът за постигане на целите за опазване на околната среда е 2015 г. В чл. 156в - 156е от ЗВ са регламентирани случаите, в които се допускат изключения от така определените цели и от сроковете за тяхното постигане, без това да се счита за нарушение на РДВ или на ЗВ. Тези изключения включват:

- удължаване на сроковете за етапно постигане на целите за опазване на околната среда;
- определяне на по-малко строги цели за опазване на околната среда;
- временно влошаване на състоянието на водните тела, в резултат от естествени или непреодолими причини/обстоятелства, които не са могли да бъдат предвидени;
- не постигане на добро състояние поради ново изменение на физичните характеристики на повърхностното водно тяло в резултат на нови дейности за устойчиво човешко развитие със социално-икономически ефект или непостигане на добро състояние на подземните води поради изменение на нивото им.

В ПУРБ са определени екологичните цели за всички водни тела в Дунавски басейн, като, където е приложимо, са обосновани изключения от постигане на тези цели.

Актуализираните екологични цели за повърхностните водни тела, в които попада територията на Община Дряново, определени в ПУРБ 2016-2021 в Дунавски РБУ, са:

Код на повърхностното водно тяло	Географско описание на повърхностното водно тяло	Екологично състояние	Химично състояние	Показатели с отклонения от СКОС- за екологично състояние	Показатели с отклонения от СКОС- за химично състояние	Цел 2021г.	Цел 2027г.	Цел след 2027г.
BG1YN800R1016	р. Дряновска от Трявна до вливане в р.Белица при Дебелец	3	2	умерено (N-total, P-total, P-PO4, МЗБ, МФ, ФБ)		Постигане на СКОС за N-total, P-total, P-PO4, МЗБ, МФ, ФБ за добро екологично състояние до 2021г. Предотвратяване влошаване на екологичното състояние по останалите елементи за качество. Предотвратяване на замърсяването и запазване на добро химично състояние	Запазване на добър екологичен потенциал и добро химично състояние	Запазване на добро екологично и добро химично състояние
BG1YN800R1033	р. Белица от вливане на р. Райковска при Вонеща вода до вливане в р. Янтра при Велико Търново вкл. приток - р. Еньовица	3	2	умерено (N-NH4, P-total, P-PO4, МЗБ, МФ, ФБ)		Постигане на СКОС за N-NH4, P-total, P-PO4, МЗБ, МФ, ФБ за добро екологично състояние до 2021г. Предотвратяване влошаване на екологичното състояние по останалите елементи за качество. Предотвратяване на замърсяването и запазване на добро химично състояние	Запазване на добър екологичен потенциал и добро химично състояние	Запазване на добро екологично и добро химично състояние

Код на повърхностното водно тяло	Географско описание на повърхностното водно тяло	Екологично състояние	Химично състояние	Показатели с отклонения от СКОС- за екологично състояние	Показатели с отклонения от СКОС- за химично състояние	Цел 2021г.	Цел 2027г.	Цел след 2027г.
BG1YN900R1015	р. Янтра от вливане на р. Козлята при Габрово до вливане на р. Белица при Велико Търново	4	2	лошо (N-съединения, P-съединения, MЗБ, МФ, ФБ, Риби)		Постигане на СКОС за N-съединения, P-съединения, MЗБ, МФ, ФБ, Риби <u>за умерено</u> екологично състояние до 2021г. Предотвратяване влошаване на екологичното състояние по останалите елементи за качество. Предотвратяване на замърсяването и запазване на добро химично състояние	Постигане на СКОС за N-съединения, P-съединения, MЗБ, МФ, ФБ, Риби <u>за добро</u> екологично състояние до 2027г. Предотвратяване влошаване на екологичното състояние по останалите елементи за качество. Предотвратяване на замърсяването и запазване на добро химично състояние	Запазване на добро екологично и добро химично състояние

Таблица 36 Актуализирани екологични цели за ПВТ на територията на Община Дряново, спрямо ПУРБ 2016-2021 в Дунавски РБУ.

За горепосочените повърхностни водни тела в ПУРБ на Дунавски район са обосновани следните изключения от постигането на екологичните цели

Код на повърхностното водно тяло	Географско описание на повърхностното водно тяло	Изключения съгл.ЗВ	Изключения съгл.Методика за прилагане на изключения	Стартиралаи/Планирани мерки
BG1YN900R1015	р. Янтра от вливане на р. Козлята при Габрово до вливане на р. Белица при Велико Търново	чл.156 в до 2027г	чл.6(1)Технически причини -Технически необходимото време, за изпълнение на мерките - когато подобренията/ мерките могат да бъдат осъществени за по-дълъг срок по причини от технически характер - например: време за подготвяне на строителните работи и за изпълнението им; Екологични аспекти (естествени причини)Време за екологично възстановяване - когато се изпълняват необходимите мерки	Стартирала е следната основна мярка: 1.Доизграждане на КМ на гр. Габрово , финализирано е изграждане на 3 -то стъпало на ПСОВ Габрово.; 3.Част от ВТ се намира в НУЗ.Прилагат се добри земеделски практики, отчетени са резултати от намаляване на концентрацията на емисии от общ азот от земеделие /MONERIS виж Раздел 4.35.3.1.1. от ПУРБ 2016-2021/. Необходимо е време да се осъществи достигане на екологичната цел чрез прилагане на мерки. Ефекта от прилагането им се очаква след 2015г.
BG1YN800R1016	р. Дряновска от Трявна до вливане в р.Белица при Дебелец	чл. 156в до 2021г.	чл.6(1)Технически причини Технически необходимото време, за изпълнение на мерките - когато подобренията/ мерките могат да бъдат осъществени за по-дълъг срок по причини от технически характер - например: време за подготвяне на строителните работи и за изпълнението им; Екологични аспекти (естествени причини)Време за екологично възстановяване - когато се изпълняват необходимите мерки	Стартирала са следните основни мерки: 1.Доизграждане на КМ на гр. Дряново; Изграждане на ПСОВ Дряново. 2.Депото за битови отпадъци в гр.Трявна в процес на закриване и рекултивация. 3.Част от ВТ се намира в НУЗ. Прилагат се добри земеделски практики, отчетени са резултати от намаляване на концентрацията на емисии от общ азот от земеделие /MONERIS виж Раздел 4.35.3.1.1. от ПУРБ 2016-2021/. Необходимо е време да се осъществи достигане на екологичната цел чрез прилагане на мерки. Ефекта от прилагането им се очаква след 2015г.

BG1YN800R1033	р. Белица от вливане на р. Райковска при Вонеща вода до вливане в р. Янтра при Велико Търново вкл. приток - р. Еньовица	чл. 156в до 2021г.	чл.6(1)Екологични аспекти (естествени причини)Време за екологично възстановяване - когато се изпълняват необходимите мерки	ВТ се намира в НУЗ.Прилагат се добри земеделски практики, отчетени са резултати от намаляване на концентрацията на емисии от общ азот от земеделие /MONERIS виж Раздел 4.35.3.1.1. от ПУРБ 2016-2021./ Необходимо е време да се осъществи достигане на екологичната цел чрез прилагане на мерки. Ефекта от прилагането им се очаква след 2015г.
----------------------	---	--------------------	---	--

Таблица 37 Изключения от постигането на екологичните цели на горепосочените ПВТ

2.2 Подземни води. Хидрогеоложки условия и фактори за формирането на подземните води

Територията на община Дряново почти изцяло попада в обхвата на подземно водно тяло с код BG1G0000TJK045 и наименование „Карстови води в Централния Балкан”. Минимална част от територията на Общината при северната граница застъпва подземно водно тяло с код BG1G00000K1040 и име Карстови води в Ловеч-Търновския масив, но застъпването е минимално (съизмеримо в точността на ГИС-данните) и антропогенните дейности на територията на Общината не оказват влияние на това водно тяло.

Количествена и качествена характеристика на подземните води. Мрежа за мониторинг на подземни води

Характеристика на подземните водни тела, в обхвата на които попада Община Дряново

Съгласно характеристиките на подземно водно тяло (ПВТ) с код BG1G0000TJK045 в ПУРБ 2016-2021, водното тяло спада към „подземни водни тела разположени в карстови басейни, разположени в територии, разположени в пукнатинни колектори“. Вместващият колектор е карстов тип. Площта на ПВТ е 8 904 км², като разкритата площ 9229.69 км².

Покриващите пластове в зоната на подхранване са мергелно-песъчливи материали, повърхностни и подземни карстови форми. Защитното действие на покривните пластове е благоприятно в 80 % и средно в 20 %.

Литоложкият строеж включва песъчливи, алевритни варовици, доломитизирани варовици и доломити, карбонатен флиш. Защитното действие на покривните пластове е благоприятно за 80 % и средно за 20 %. Типът на ПВТ, според хидрогеоложките условия по горнището му е безнапорен и взаимодействието му с повърхностни води е затруднено.

Мониторинг на подземните води

Мониторингът на подземните води се извършва с цел събирането на подробна информация за оценка на състоянието на подземните води във всеки район за басейново управление.

Програмите за мониторинг на подземните води се разработват в съответствие с изискванията на Закона за водите. Данните от провеждания мониторинг допълват, проверяват и потвърждават оценката на риска и осигуряват надеждна оценка на количественото състояние и на химичното състояние на подземните водни тела. Данните от мониторинга на химичното състояние на подземните води са основа за идентифициране на значимите и устойчиви тенденции за повишаване концентрацията на всеки замърсител в подземните води и за прилагането на мерки за насочването им в обратна посока.

За мониторинг на подземните води в Дунавски район се изпълняват:

- Програма за количествен мониторинг на подземните води, включваща 170 пункта
- Програма за мониторинг на химичното състояние, включваща 153 пункта, като оперативен мониторинг се изпълнява в 30 пункта, а контролен мониторинг – в 123 пункта

Количественото състояние на подземно водно тяло с код BG1G0000TJK045 „Карстови води в Централния Балкан” се наблюдава в 12 пункта за мониторинг, като никой от тези пунктове не се намира на територията на Община Дряново:

Код на пункт	Име на пункт	Населено място	Община	Област
BG1G00000K1MP213	Хотница, КИ "Бохот"	Хотница	В. Търново	В. Търново
BG1G00000K1MP215	Самоводене, КИ "Крайната чешма"	Самоводене	В. Търново	В. Търново
BG1G0000TJKMP257	Етрополе, Каптиран карстов извор "Света Троица"	Етрополе	Етрополе	София
BG1G0000TJKMP258	Златна Панега, КИ "Глава Панега"	Златна Панега	Луковит	Ловеч
BG1G0000TJKMP259	Гложене, КИ "Голяма видра"	Гложене	Тетевен	Ловеч
BG1G0000TJKMP260	Гложене, КИ "Малка видра"	Гложене	Тетевен	Ловеч
BG1G0000TJKMP262	Български извор, КИ "Голям извор"	Български извор	Тетевен	Ловеч
BG1G0000TJKMP263	Тетевен, арт.кл.№1243а	Тетевен	Тетевен	Ловеч
BG1G0000TJKMP264	Тетевен, КИ "Ключ"	Тетевен	Тетевен	Ловеч
BG1G0000TJKMP266	Голяма Железна, КИ Топля	Голяма Железна	Троян	Ловеч
BG1G0000TJKMP267	Голяма Железна, КИ Топля-пещерата	Голяма Железна	Троян	Ловеч
BG1G0000TJKMP268	Дълбок Дол, КИ	Дълбок Дол	Троян	Ловеч

Таблица 38 Пунктове за мониторинг на количество ПВТ BG1G0000TJK045 (източник БДДР)

Мониторинг на химичното състояние на BG1G0000TJK045 „Карстови води в Централния Балкан” се изпълнява в 7 бр. пунктове за мониторинг:

Код на пункт	Име на пункт	Населено място	община	област
BG1G0000TJKMP265	Тетевен, Л-35	Тетевен	Тетевен	Ловеч
BG1G0000TJKMP323	Средни колиби, Извор - чешма	Средни колиби	Елена	Велико Търново
BG1G0000TJKMP324	Семерци, КИ "Дюрмелика"-ВиК Търговище	Семерци	Антоново	Търговище

Код на пункт	Име на пункт	Населено място	община	област
BG1G0000TJKMP449	КИ Поповец - Етрополе	Етрополе	София-област	Етрополе
BG1G0000TJKMP451	КИ Соколски манастир – Община Габрово – Чарково	Чарково	Габрово	Габрово
BG1G0000TJKMP459	СК1 Би Си Си Хандел - Елена	Елена	Елена	Велико Търново
BG1G0000TJKMP460	КИ Дончовци 1 ВиК Габрово - Бангейци	Бангейци	Трявна	Велико Търново

Таблица 39 Пунктове за химичен мониторинг на ПВТ BG1G0000TJK045 (източник БДЦР)

Последните четири пункта (в Етрополе, Чарково, Елена, Бангейци) са включени в програмата за мониторинг за 2020г.

На територията на Община Дряново не попада пункт за мониторинг на химичното състояние на ПВТ BG1G0000TJK045 „Карстови води в Централния Балкан”.

Количествено състояние на подземните водни тела

Количественото състояние на подземните водни тела в Дунавски РБУ е определено в Плана за управление на речните басейни, съгласно одобрен национален подход и на база данни от мониторинга на количественото състояние на ПВТ и данни от собствения мониторинг на водните нива във водоземни съоръжения за черпене на подземни води.

В съответствие с Директивата за подземните води, оценка на състоянието е извършена само за ПВТ, определени в риск. ПВТ за които е установено, че няма риск автоматично са класифицирани като такива в добро състояние.

Основните критерии за оценка на доброто количествено състояние са разполагаемите ресурси на ПВТ и нивото на подземните води.

Подземното водно тяло се определя в добро количествено състояние, когато са изпълнени следните критерии:

- Нивото на подземните води в ПВТ е такова, че разполагаемите ресурси не са превишени от общото средно многогодишно черпене, включващо черпенето на базата на издадени разрешителни за водоземане и черпенето от кладенците за задоволяване на собствените потребности на гражданите;
- Промените в нивото на подземните води, в резултат от черпенето, не е предизвиквало временна или постоянна промяна в посоката на потока, включително на ограничени територии, които могат да доведат до: непостигане на целите за свързаните повърхностни водни тела, влошаване на състоянието на повърхностни водни тела; увреждане на сухоземни екосистеми, зависещи пряко от подземните води, привличане (интрузия) на солени води или други замърсени води;

Оценката на риска за подземните водни тела да не постигнат добро количественото състояние е извършена по подхода „баланс разполагаеми ресурси-черпене“. Съгласно оценката в ПУРБ 2016, за 13 броя ПВТ в Дунавски район е установен риск за непостигане на добро количествено състояние. За водно тяло BG1G0000TJK045 „Карстови води в Централния Балкан” не е идентифициран риск от непостигане на добро състояние.

Съгласно ПУРБ 2016-2021, BG1G0000TJK045 „Карстови води в Централния Балкан” е оценено в добро количествено състояние. Подземното водно тяло се определя в добро количествено състояние, когато разполагаемите ресурси на ПВТ (средномногогодишното подхранване на ПВТ минус необходимите за екосистемите водни количества), не са надвишени от общото годишното черпене на подземни води от ПВТ и в пунктовете от

националната мрежа за мониторинг на количественото състояние на ПВТ не е установена тенденция към понижаване на водните нива в периода..

Разполагаемите ресурси на подземните водни тела се определят ежегодно въз основа на определените от НИМХ естествени ресурси на подземните водни тела и необходимите за екосистемите водни количества. Съгласно регистъра на располагаемите ресурси на подземните водни тела, към 01.12.2021г. располагаемият ресурс е 8632 л/сек.

Като значим натиск за подземните води се определя всяко черпене или група черпени в определен район, при които експлоатационният индекс (съотношение между общото черпене от ПВТ/част от ПВТ и располагаемите ресурси) е над 40%.

Съгласно публикуваната на интернет страницата на БДДР информация, към 01.11.2022г, експлоатационният индекс на ПВТ BG1G0000TJK045 „Карстови води в Централния Балкан” е 18%, от което може да се заключи, че подземното водно тяло не е подложено на значим натиск от водочерпене.

Химично състояние на подземните водни тела

За оценка на химичното състояние на подземните води се прилагат стандартите за качество, определени в Приложение No1 към *Наредба 1/2007г. за проучване, ползване и опазване на подземните води*, и праговите стойности на показателите на замърсяване. За оценката в ПУРБ 2016-2022 са използвани резултатите от мониторинга на подземните води, изпълняван по националната програма за периода 2010-2014г. и резултатите от собствен мониторинг съгласно издадените разрешителни.

За всеки наблюдаван показател в даден мониторингов пункт, за подземното водно тяло се извършва статистическа обработка на редицата от данни за периода, като се определя стойността на медианата. Получената стойност се сравнява с най-строгата прагова стойност и стандарта за качество за съответния замърсител. Когато получената стойност е под праговата стойност/стандарта за качество, са изпълнени изискванията за добро химично състояние на водата в пункта по този показател. Ако по всички показатели, измерени в пункта, състоянието е „добро“, състоянието на водата се определя, като „добро“. Ако по някой от показателите състоянието е „лошо“, състоянието на водата в пункта се определя като „лошо“. Ако в района на всички пунктове за мониторинг в тялото състоянието е оценено като „добро“, то и цялото ПВТ се определя в „добро“ химично състояние. Ако в района на някой от мониторинговите пунктове състоянието е „лошо“, се извършва допълнителен анализ за окончателна оценка състоянието на водното тяло.

Съгласно ПУРБ 2016-2021, подземно водно тяло BG1G0000TJK045 „Карстови води в Централния Балкан” е оценено в лошо химично състояние, поради констатирани превишения на стандартите за качество по показатели нитрати и амоний.

Съгласно годишния доклад за състоянието на подземните води за 2020 г, публикуван на интернет страницата на БДДР, е налице подобрение в химичното състояние на водното тяло. Съгласно доклада, анализът на резултатите от проведения през 2020 г. мониторинг на водата в трите пункта, по които е оценено състоянието в ПУРБ 2016., показва съответствие със стандартите за подземни води. След прилагане на „Подхода за оценка на химично състояние на подземни водни тела“, ПВТ се оценява в „добро химично състояние“.

От 2020 г. в програмата за мониторинг на това водно тяло са включени и мониторинговите пунктове: пункт с код BG1G0000TJKMP451 и име КИ Соколски манастир; пункт с код BG1G0000TJKMP449 и име Етрополе, пункт с код BG1G0000TJKMP459 и име Елена, СК1 Би Си Си Хандел, и пункт с код BG1G0000TJKMP460 и име КИ Дончовци 1 ВиК Габрово,

Целта на включване на новите пунктове е да се подобри гъстотата на мрежата за мониторинг и респективно, достоверността на оценката на състоянието. Пунктовете са били

в контролен мониторинг през 2020 г. и резултатите от проведените изпитвания показват, че водното тяло отговаря на критериите за добро химично състояние. Съгласно доклада на БДДР, в пункт с код BG1G0000TJKMP459 и име Елена, СК1 Би Си Си Хандел, еднократно е измерена стойност на концентрация на амониеви йони превишаващи СК, но при следващо измерване на същия показател превишението не се потвърждава

Състояние, Цели и Програма за постигането на целите за ПВТ, в обхвата на което попада Община Дряново, съгласно ПУРБ

Целите за опазване на околната среда на подземните водни тела (ПВТ) са определени в ПУРБ на база:

- оценка на химичното състояние, вкл. определяне на показатели с отклонения от СКОС;
- оценка на количественото състояние на ПВТ;
- отчитане изпълнението на планираните в първия ПУРБ цели и изключения от постигането им.

В ПУРБ са планирани конкретни мерки за постигане на определените цели

Цели за опазване на околната среда съгласно ПУРБ, за подземно водно тяло върху което е разположена територията на Община Дряново

Актуализираните екологични цели за подземно водно тяло BG1G0000TJK045 „Карстови води в Централния Балкан” определени в ПУРБ 2016-2021 в Дунавски РБУ, са:

Код ПВТ	Количествено състояние	Химично състояние	Показател с отклонение от СКОС	Цел 2021	Цел 2027	Цел след 2027
BG1G0000TJK045	добро	лошо	NO3, NH4	1. Запазване на добро количествено състояние; 2. Предотвратяване на влошаването на химичното състояние по показатели NO3 и NH4; 3. Запазване на добро химично състояние по останалите показатели	1. Запазване на добро количествено състояние; 2. Постигане и запазване на добро химично състояние;	1. Запазване на добро количествено и химично състояние;

Таблица 40 Актуализирани екологични цели за подземно водно тяло BG1G0000TJK045 „Карстови води в Централния Балкан” определени в ПУРБ 2016-2021 в Дунавски РБУ

За подземното водно тяло е обосновано изключение от постигане на екологичните цели по отношение на химичното състояние, със следните основания и причини

Код ПВТ	Име на ПВТ	Основание за изключение	Причини за изключение от постигане на екологичните цели
BG1G0000TJK045	Карстови води в Централния Балкан	чл. 156в, т. 1, б. „в” от ЗВ (4.4.от РДВ) до 2027г.	В изключение по чл. 156в до 2027г., съгл. ПУРБ 2010-2015г. Запазва се изключението и във втория цикъл на ПУРБ. При оценката на химичното състояние е констатирано запазване на постоянни стойности на замърсителите без възходящи тенденции. Това показва бавно подобрение в състоянието. Постигане на целта за добро химично състояние ще бъде възможно при прилагането на програмата от мерки, но за по-дълъг период. Във втория ПУРБ са планирани мерки насочени към източниците на

			замърсяване, а именно земеделие, депа и пречиствателни станции/канализации.
--	--	--	---

Програма от мерки за постигане на целите на ПУРБ

В ПУРБ са планирани Програми от мерки (ПоМ) за опазване и подобряване състоянието на повърхностните и подземните водни тела и на зоните за защита на водите с оглед постигане на определените екологични цели.

ПоМ включват основни, допълнителни, а при необходимост и допълващи мерки. В ПУРБ 2016 – 2021 г. за Дунавски РБУ са планирани мерки за предотвратяване и намаляване на антропогенния натиск (точкови и дифузни източници на замърсяване) и въздействие върху водните ресурси, мерки за мониторинг и контрол, включително мерки за зоните за защита на водите, в т. ч. мерки съгласно Становище по Екологична оценка № 7-3/2016 г. на проекта на ПУРБ (Приложение № 7.2.10 и Приложение 7.2.11). Всяка мярка в ПоМ включва набор от действия, чрез които мярката се реализира.

Мерките и действията към тях, приложими за Община Дряново, в т.ч. посочените в писмо на БДДР изх. № СКЗЗВ-02-168(3) /03.09.2020 г., включват:

Код на мярка	Наименование на мярка	Действия за изпълнение на мярката	Код на действие	Повърхностни ВТ /Подземни ВТ /Зони за опазване на водите	Място на прилагане	Прилагащ орган
UW_2	Осигуряване на събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води на населените места	4. Изграждане, реконструкция или модернизация на канализационна мрежа за агломерации с над 2000 е.ж.	UW_2_4	Подземни води - BG1G0000TJK0 45	Дряново	Общини, ВиК Дружества
UW_2	Осигуряване на събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води на населените места	5. Изпълнение на проекти за изграждане, реконструкция или модернизация на канализационна система вкл.ГПСОВ, определени за конкретните агломерации с над 2000 е ж., съгласно приложение № 2 към Националния каталог от мерки	UW_2_5	Повърхностни води - BG1YN800R101 6	Дряново	Общини, ВиК Дружества
EW_1	Намаляване на водоземането чрез въвеждане на водоспестяващи технологии	6. Популяризиране на методите за пестеливо използване на водата	EW_1_6	повърхностни ВТ/подземни ВТ	ДРБУ	МОСВ, Общини, ВиК
EW_2	Намаляване на водоземането чрез намаляване загубите на вода в общественото водоснабдяване	6. Реконструкция на водопреносната мрежа, вкл. облицоване на напоителни канали за обществено напояване	EW_2_6	повърхностни ВТ/подземни ВТ	ДРБУ	ВиК, Общини, МЗХ

Код на мярка	Наименование на мярка	Действия за изпълнение на мярката	Код на действие	Повърхностни ВТ /Подземни ВТ /Зони за опазване на водите	Място на прилагане	Прилагащ орган
EW_3	Осигуряване на измерване на количеството ползвани повърхностни и подземни води	1. Монтиране/изграждане на устройства за измерване на ползваните водни количества	EW_3_1	повърхностни ВТ/подземни ВТ	ДРБУ	ВиК, МЗХ, Собственик или оператор на съоръжението
DW_5	Проучване и изграждане на необходимата инфраструктура за подобряване на питейното водоснабдяване	1.Извършване на проучвания и изграждане на нови водовземни съоръжения за осигуряване на алтернативно и/или допълнително водоснабдяване на райони с трайно установени отклонения във водата от водното тяло, предназначено за питейно водоснабдяване.	DW_5_1	повърхностни ВТ/подземни ВТ	ДРБУ	Община, ВиК
DW_5	Проучване и изграждане на необходимата инфраструктура за подобряване на питейното водоснабдяване	2.Проучване и изграждане на съоръжения за водовземане, осигуряващи алтернативно и/или допълнително питейно водоснабдяване в райони, в които е констатиран недостиг на вода	DW_5_2	повърхностни ВТ/подземни ВТ	ДРБУ	Община, ВиК
DW_5	Проучване и изграждане на необходимата инфраструктура за подобряване на питейното водоснабдяване	3.Изграждане на съоръжения за пречистване на питейните води	DW_5_3	повърхностни ВТ/подземни ВТ	ДРБУ	Община, ВиК
HY_1	Възстановяване и защита на речните брегове и речното корито от ерозия	1. Защита на речните и морски брегове от ерозия, абразия и свързаните с тях свлачищни процеси	HY_1_1	повърхностни ВТ	ДРБУ	Община, Област, Напоителни системи
HY_1	Възстановяване и защита на речните брегове и речното корито от ерозия	2. Затревителни и залесителни мероприятия	HY_1_2	повърхностни ВТ	ДРБУ	МЗХ, Община
HY_1	Възстановяване и защита на речните брегове и речното корито от ерозия	7. Залесяване на бреговете и заливаемите тераси с подходящи дървесни видове	HY_1_7	повърхностни ВТ	ДРБУ	МЗХ, Община

Код на мярка	Наименование на мярка	Действия за изпълнение на мярката	Код на действие	Повърхностни ВТ /Подземни ВТ /Зони за опазване на водите	Място на прилагане	Прилагащ орган
OS_2	Подобряване на естественото задържане на водата	на 1. Изграждане на съоръжения за естествено задържане на водата (заливни равнини и др.)	OS_2_1	повърхностни ВТ	ДРБУ	МОСВ, Общини, Области
OS_2	Подобряване на естественото задържане на водата	на 2. Създаване на управляеми полдери и малки буферни басейни в заливни тераси на реките	OS_2_2	повърхностни ВТ	ДРБУ	МОСВ, Общини, Области
NI_2	Подобряване на информираността на заинтересованите страни в селското стопанство относно изискванията за постигане на добро състояние на водите	на 5. Срещи, семинари и обучения на еколози от общините и НПО	NI_2_5	повърхностни ВТ/подземни ВТ	ДРБУ	МОСВ, Общини, НПО
DP_14	Намаляване на дифузното замърсяване от отпадъци на населени места	на 3. Изгражда се на PCO	DP_14_3	повърхностни ВТ/подземни ВТ	ДРБУ	Общини
DP_14	Намаляване на дифузното замърсяване от отпадъци на населени места	на 5. Рекултивация на терени, замърсени от битови отпадъци	DP_14_5	повърхностни ВТ/подземни ВТ	ДРБУ	Общини
DP_14	Намаляване на дифузното замърсяване от отпадъци на населени места	на 6. Закриване и рекултивация на депо за неопасни отпадъци	DP_14_6	повърхностни ВТ/подземни ВТ	ДРБУ	Общини
OS_1	Смекчаване на натиска от климатичните промени	на 8. Изследване на възможността за изграждане на съоръжения за улавяне и използване на биогаз в пречиствателни станции за отпадъчни води	OS_1_8	повърхностни ВТ	ДРБУ	ВиК, Общини
OS_1	Смекчаване на натиска от климатичните промени	на 9. Изграждане/реконструкция/модернизация на съоръжения за използване на биогаз в пречиствателни станции за отпадъчни води	OS_1_9	повърхностни ВТ	ДРБУ	ВиК, Общини

Таблица 41 Мерки и действия към тях, приложими за Община Дряново в ПоМ

2.3. Зони за защита на водите на територията на Община Дряново

Зоните за защита на водите се определят в Плана за управление на речните басейни в Дунавски район за басейново управление, на основание чл.119а от Закона за водите. Съгласно действащия ПУРБ, на територията на Община Дряново попадат зони за защита на водите както следва:

2.3.1. Зони за защита на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване съгл.чл.119а ал.1 от ЗВ

Повърхностни води

На територията на Община Дряново няма повърхностни водни тела, определени като зони за защита на води, предназначени за питейно битово водоснабдяване.

Подземни води

Подземно водно тяло с код с код BG1G0000TJK045 и име „Карстови води в Централния Балкан” е определено като зона за защита на води, предназначена за ПБВ в съответствие с изискванията на чл.119 ал.1 т.2.

Санитарно-охранителни зони

Към настоящия момент на територията на община Дряново има определена 1 брой санитарно-охранителна зона (СОЗ) по реда на Наредба № 3/16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване – СОЗ на водоизточник за допълнително водоснабдяване на с. Радковци.

Заповед за определяне на СОЗ №	Водовземно съоръжение	Тип	Разрешително №	Титуляр	Населено място	Община
СОЗ-01/10.07.2003	Сондаж Л 97	подземен-защитен	0271/10.05.2001	Община Дряново	Радовци	Дряново

Таблица 42 СОЗ на водоизточник за допълнително водоснабдяване на с. Радковци, община Дряново.

Съгласно информация от ВиК Габрово, за всички останали водоизточници с разрешителни за водовземане на територията на Община Дряново са подадени заявления за откриване на процедури за учредяване на СОЗ.

За опазване на водовземните съоръжения за питейно водоснабдяване, за които не са учредени СОЗ, се изисква прилагането на забрани и ограничения в буферна зона (зона с радиус 1 км. около съоръжението) съгласно мярка в ПУРБ с код DW_1 „Забрани и ограничения за изпълнение на дейности в зоните за защита на питейните води и в определените СОЗ и буферните зони около водовземните съоръжения/системи“, с действие за изпълнение DW_1_4 - „Спазване на забрани и ограничения в СОЗ съгласно заповедта за определяне на зоната и списъка по приложение № 1 към Националния каталог от мерки (ПУРБ)“. Приложение № 1 към Националния каталог от мерки за ПУРБ (http://www5.moew.government.bg/?wpfb_dl=17375) съдържа Списък на дейностите, забранени или ограничени в зоните за защита на питейните води в определените СОЗ по Наредба № 3 и буферните зони около водовземните съоръжения/системи, в случаите когато не са определени СОЗ.

Предвид горесцитираната мярка и с оглед опазване на питейните води, в ОУП на Община Дряново следва да се предвиди и осигури спазването на ограниченията съгласно Приложение 1 към Националния каталог от мерки в зона с радиус 1 км около водоземни съоръжения без учредени СОЗ.

2.3.2. Водни обекти в Община Дряново съгласно ПУРБ, обявени за зони за отдых, водни спортове и/или за къпане, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 2

На територията на Община Дряново няма водни тела, определени като води за отдых и водни спортове, както и няма определени зони с води за къпане.

2.3.3. Зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи, включително територии, обявени за уязвими зони съгласно Директива 91/676/ЕЕС и територии, обявени за чувствителни територии съгласно Директива 91/271/ЕЕС

Уязвими зони

Водите, които са замърсени и застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници и уязвимите зони, в които водите се замърсяват с нитрати от земеделски източници се определят със заповед на Министъра на околната среда и водите.

Съгласно действащата Заповед № РД-660/28.08.2019 г. на територията на Община Дряново не попадат повърхностни или подземни водни обекти, определени като води, замърсени и застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници, както и не са определени уязвими зони, в които водите се замърсяват с нитрати от земеделски дейности.

Чувствителни зони

Територията на Община Дряново попада в чувствителна зона „Водосбор на р. Янтра“ с код BGCSARI14. Като чувствителна зона се характеризира водоприемник, който се намира в или има риск да достигне състояние на еутрофикация - обогатяване с биогенните елементи азот и фосфор, в резултат на което настъпва нежелано нарушаване в баланса на присъстващите във водите организми и влошаване на качеството на водите. Това изисква отпадъчните води от всички агломерации с над 10 000 еквивалентни жители, които се заустват в него, да бъдат предмет на допълнително пречистване с цел отстраняване на биогенните елементи азот и фосфор до определените в разрешителното за заустване концентрации (индивидуални емисионни ограничения). По този начин водоприемникът се предпазва от допълнителна еутрофикация и се цели подобряване в неговото състояние.

2.3.4. Зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми

В ПУРБ 2016-2021г.. на територията на ДРБУ са определени 39 бр. зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми съгласно изискванията на чл.119а ал.1 т. 4 от ЗВ. Определянето на зоните е извършено съгласно изискванията на Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА), Наредба No 4 от 20.10.2000 г. за качеството на водите за рибовъдство и за развъждане на черупкови организми и утвърден от министъра на ОСВ, Списък на стопански ценни видове риби и други водни организми (Приложение 3.4.1 към ПУРБ). При определянето на тези зони са взети предвид изискванията на ЗРА и Заповед РД 09-152/09.03.2015г на министъра на земеделието и храните, с определените речни участъци и рибностопански обекти, в които се забранява извършването на риболова.

На територията на Община Дряново не попадат водни обекти, определени като зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми.

2.3.5. Защитени територии и зони, определени или обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване.

На основание чл.119а ал.1 т.5 от ЗВ, като зони за защита на водите се определят и защитените територии и зони, определени или обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване.

Тези зони са определени, съгласно включените зони в Национална екологична мрежа (НЕМ), която е изградена в съответствие с изискванията на Закон за биологичното разнообразие (ЗБР). НЕМ включва:

- Защитени зони, като част от Европейската екологична мрежа Натура 2000, в които могат да участват защитени територии. Обектите на Натура 2000 са зони, обявени съгласно Директива 92/43/ЕИО за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за местообитанията или хабитатите) и Директива 79/409/ЕИО относно опазването на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците);
- Защитени територии, които не попадат в защитените зони. Защитената територия е предназначена за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи. В тях се включват предимно гори, земи и водни обекти. Защитените територии се делят на няколко категории, регламентирани в Закона за защитените територии (ЗЗТ): национален парк, природен парк, резерват, поддържан резерват, природна забележителност и защитена местност

В територията на Община Дряново попадат площи от четири защитени зони от Националната екологична мрежа Натура 2000 за опазване на местообитания, които са определени като Зони за защита на водите съгласно чл.119а ал.1 т.5 от ЗВ и са включени в Регистъра на защитените зони за опазване на типове природни местообитания и местообитания на видове растения и животни (без птици) в ПУРБ 2016 в Дунавски РБУ, а именно:

Код на защитената зона	Име на защитената зона	Документ за обявяване на защитената зона	Площ на цялата защитена зона, km ²	Площ в Община Дряново km ²	Забележка - тип на защитената зона
BG0000282	Дряновска река	РМС № 122 от 2 март 2007г./обн. ДВ бр. 21 от 09.03.2007г.	1.636	0.868	Защитена зона по ЗБР (Директива за местообитанията)
BG0000214	Дряновски манастир	РМС № 122 от 2 март 2007г./обн. ДВ бр. 21 от 09.03.2007г.	29.865	14.315	Защитена зона по ЗБР (Директива за местообитанията)
BG0000610	Река Янтра	Заповед за обявяване № РД-966 от 20.12.2013г./обн. ДВ бр. 9 от 31.01.2014г.	138.999	3,989	Защитена зона по ЗБР (Директива за местообитанията)
BG0000263	Скалско	РМС № 122 от 2 март 2007г./обн. ДВ бр. 21 от 09.03.2007г.	21.906	4.679	Защитена зона по ЗБР (Директива за местообитанията)

Таблица 43 Зони за защита на водите в ПУРБ 2016 в ДРБУ.

Фигура 26. Защитени зони съгласно чл.119а ал.1 т.5 от ЗВ на територията на Община Дряново

2.4. Минерални води на територията на Община Дряново

На територията на общината са известни два минерални извора - в близост до селата Чуково и Маноя. Поради малкия и силно променлив през различите сезони дебит (0,5 л/сек) изворите не са регистрирани като значими.

2.5. Опасни хидроложки явления. Риск от наводнения

Наводненията са естествени природни явления, които не могат да бъдат избегнати. За нашата страна те се определят като най-значимото природно бедствие, нанесло щети за стотици милиони левове само през последните няколко години.

Наред с пораженията, които нанасят, наводненията като естествен природен феномен играят важна роля за поддържане на баланса в природата. Те са важен екологичен фактор за поддържане на водните екосистеми.

За разлика от другите природни бедствия, наводненията се поддават в значителна степен на прогнозиране, както по отношение на възникването и разпространението им, така и по отношение на възможните последици. Независимо, че те са естествени явления, появата им в голяма степен се повлиява от човешката дейност.

Рискът от наводнения се увеличава като следствие от редица човешки дейности - разширяването на урбанизираните територии и индустриални зони в заливните територии, увеличаването на гъстотата на застрояване, нерегулирани промени в земеползването, увеличаването на обработваемите земи, в комбинация с отсъствието на добри практики за устойчивото ползване на почвите, премахване на водоотвеждащи канали и полезащитни растителни пояси и др. Всичко това води от една страна до влошаване на водно-физичните характеристики на почвите във водосборите, а от друга - до увеличаване на размера и скоростта на повърхностния отток и оттам до значително увеличаване на заплахата от наводнения. Обезлесяването също е сериозен проблем, който спомага за увеличаването на риска от наводнения.

Изследванията на изменението на климата показват, че както поради естествената цикличност на природните процеси, така и в резултат от антропогенното влияние, чрез увеличаване на парниковите газове, климатичните промени също са съществен фактор за повишаване на риска от наводнения. Резултатите са видими за всички - по-високи стойности на интензивните валежи по-голям брой на дните през годината с краткосрочни валежи над критични стойности и др.

Нанесените щети от наводнения през последните години са показател, че обществото не е достатъчно подготвено да се противопостави на този нарастващ риск. Констатира се, че прилаганите дейности по защита от наводнения не са достатъчни и е необходимо да се премине към политика на цялостно управление на риска от наводнения в условията на „съвместно съществуване” с наводненията. Целта е да се постигне намаляване на бъдещия риск чрез проучване, оценка и въздействие върху всички фактори, влияещи върху появата на наводненията и значимостта на последиците им върху човешкото здраве, стопанската дейност и околната среда. Такъв комплексен подход на управление на риска от наводнения се въвежда от Директива 2007/60/ЕС – Европейска Директива за наводненията (ДН), транспонирана в Закона за водите.

По смисъла на Закона за водите, "риск от наводнения" е съчетанието от вероятността за наводнение и възможните неблагоприятни последици за човешкото здраве, околната среда, културното наследство, техническата инфраструктура и стопанската дейност, свързани с наводненията,

Директивата за наводненията изисква от държавите членки да приложат подход на дългосрочно планиране за намаляване на риска от наводнения в три етапа:

- Изготвяне на Предварителна оценка на риска от наводнения за всеки район на басейново управление и определяне на Райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН)
- Съставяне на карти на районите под заплаха от наводнения и карти на райони с риск от наводнения за определените РЗПРН
- Разработване на План за управление на риска от наводнения (ПУРН) с включена Програма от мерки (ПоМ)

Първият План за управление на риска от наводнения (ПУРН) в Дунавски район е изготвен за периода 2016-2021г. и на основание § 6 от Преходните и Заключителни разпоредби към Закон за изменение и допълнение на Закона за водите (Обн. ДВ. бр.20 от 11 Март 2022г.), ПУРН 2016 - 2021 г. се прилага до приемането на актуализиран план по реда на чл. 146о ал. 3 от Закона за водите.

Като първа стъпка от актуализацията на ПУРН за следващия планов период, през 2021г. е публикувана актуализирана Предварителна оценка на риска от наводнения за втория цикъл на управление, определени са актуализираните РЗПРН в Дунавски район, а през 2022г. са публикувани и актуализираните карти на заплаха и риска от наводнения за определените РЗПРН.

Най-значимото наводнение на територията на Община Дряново за последните 10 години е регистрирано на 19 юни 2014г, когато р. Дряновска излиза от коритото си и залива част от с. Царева ливада, наводнени са мазите и приземните етажи на 10 къщи. Асфалтовата настилка в самото село е разбита и е непроходима за движение на МПС. Река Дряновска излиза от коритото си по цялото поречие на територията на гр. Дряново, наводнени са 50 къщи, складови помещения на фирма „Боряна Груп”, предприятия - фирма „Чех” - с. Соколово, „Юропиън хаус оф бест”, бивша сграда на фирма „Кольо Фичето”, Спортна зала, хотел „Каса Волей” (сега Бутиков семеен хотел „ВСК Кентавър“). В района на Дряновски манастир река Андъка излиза от коритото си залива ресторант „Андъка”, разрушени са два

пешеходни моста, наводнено бунгало на къмпинг „Стринава“. Наводнена е ж.п. гара Дряново, участъка Дряново - с. Царева ливада е непроходим.

2.5.1. Състояние на хидротехническите съоръжения, в региона, към който попада Община Дряново.

На територията на Дунавския район за басейново управление съществуват хидротехнически съоръжения, които участват в различна степен при безпрепятственото провеждане на формирани се високи вълни по речните легла, осъществяват защитата от наводнения и вредното въздействие на водите, съобразно тяхното техническо предназначение. Такива хидротехнически съоръжения са: язовирните хидротехнически съоръжения и корекциите на реките

Състоянието на хидротехническите съоръжения в Област Габрово, в която попада Община Дряново, се контролира ежегодно от Междуведомствена комисия, назначена от Областния управител

През 2020г междуведомствена комисия, назначена със Заповед на областния управител е извършила обследване на язовирите на територията на област Габрово. Това включва оглед за техническото състояние на язовирните стени, прилежащите им хидротехнически съоръжения, както и участъка до 500 м под язовирната стена, наличието на техническа, експлоатационна документация и актуалността на аварийните планове.

Проверени са петдесет и един язовира като за всеки един от тях комисията е съставила констативни протоколи по образец на ДАМТН. Всички язовири, разположени на територията на област Габрово, са с установен собственик и в добро състояние. Към момента на проверката при четири от язовирите, които при предходна проверка е констатирано неизправно техническо състояние с неработещи изпускатели, се е извършвал основен ремонт от Държавната консолидационна компания. За констатираните несъответствия и неизправности са дадени предписания за отстраняване.

След прегледа на състоянието на язовирите е извършена класификация на язовирите на територията на всяка община по степен на потенциална опасност, съгласно чл. 141б от Закона за водите. 52 язовира са разгледани и категоризирани в три групи – 33 са класифицирани като първа степен на потенциална опасност – от тях 6 бр. в община Габрово, 5 бр. в община Дряново, 21 бр. в община Севлиево и 1 бр. в община Трявна. 13 язовира са класифицирани като втора значителна степен на потенциална опасност и 6 като трета ниска степен.

На територията на общината са разположени и 8 микроязовира, общинска собственост – „Опитна станция“, „Янтра“, Рамадана“, „Горнич“, „Скалско“, „Царева ливада“, „Гостилица“ и „Геня“. Съгласно ОУП на Община Дряново. Съгласно информацията в ОУП, четири от тях са категоризирани като „потенциално опасни“, поради което периодично се правят проверки во за състоянието им.

По информация в ОУП и в Плана за интегрирано развитие на Община Дряново 2021-2027, корекциите и брегозащитните съоръжения /габиони, диги, подпорни стени и др. /, разположени на речното легло на р. Янтра при гр. Дряново са в добро техническо състояние.

2.5.2. Информация за риска от наводнения на територията на Община Дряново, съгласно ПУРН 2016-2021

При изготвяне на предварителната оценка на риска от наводнения в Дунавски район и определяне на Районите със значителен потенциален риск от наводнения за първия ПУРН 2016-2021г е извършен анализ на значимите минали наводнения в района, както и на вероятността за повторното им настъпване, при което биха настъпили значими последици за човешкото здраве, стопанската дейност, околната среда и културното наследство.

След извършения анализ, в ПУРН 2016-2021г. на територията на Община Дряново не е определен РЗПРН. По теченията на реките Янтра и Дряновска, над територията на община Дряново, и не много отдалечени от границите на Общината, са определени два РЗПРН:

- РЗПРН с код BG1_APSFR_YN_031 „Река Янтра при Габрово“ - на р.Янтра
- РЗПРН с код BG1_APSFR_YN_101 “р.Дряновска между градовете Плачковци и Трявна“

При актуализацията на Предварителната оценка на риска от наводнения и на РЗПРН за следващия ПУРН 2022-2027 също не е определен РЗПРН на територията на Община Дряново. Горепосочените два РЗПРН, разположени на р.Янтра и р.Дряновска над Община Дряново са разширени (включени са и притоци).

ПУРН 2016 – 2021 г. е приет с Решение № 1104/29.12.2016 г. на Министерски съвет. За утвърдените райони със значителен потенциален риск от наводнения са изготвени карти на заплахата и риска от наводнения при вероятен период за повторно настъпване 20 г., 100 г. и 1000 г.

ПУРН съдържа Програма от мерки за намаляване на риска от наводнения и неблагоприятните последици по отношение на човешкото здраве, стопанска дейност, околната среда и културното наследство с място на прилагане в РЗПРН, извън РЗПРН и за целия Дунавски район за басейново управление.

Тъй като Община Дряново не попада в РЗПРН, по отношение на ОУП са приложими мерките в ПУРН, приложими извън РЗПРН и за целия Дунавски РБУ.

2.5.3. Програма от мерки за намаляване риска от наводнения

Съгласно писмо на БДДР изх. № СК33В-02-168(3) /03.09.2020г., приложими за Община Дряново са следните мерки от ПУРН 2016-2021:

Код по национален каталог	Наименование на мярка	Описание на мярката (по каталога)	Място на прилагане	Отговорна институция
PRE27-REAC28	Почистване и стопанисване на речните легла в границите на урбанизирана територия	Осъществяване на дейности по ликвидиране на натрупвания, създаващи препятствия за свободно преминаване на водите, чрез почистване на участъци от речните корита от дървета и храсти, падащи дървета, дънери, битови и строителни отпадъци и др.	РБУ	Кмета на общината
PRE24-REAC25	Премахване на незаконни постройки, подприщващи съоръжения, огради, складирани материали и други намиращи се в границите на речните легла или дерета	Отстраняване на всички подприщващи строежи и съоръжения, намиращи се в речните корита и нарушаващи тяхната проводимост; създаване на обстановка на нетърпимост към незаконно изградените такива обекти	РБУ	Кмета на общината

Код по национален каталог	Наименование на мярка	Описание на мярката (по каталога)	Място на прилагане	Отговорна институция
PRE46-PRO30-REAC117	Реконструкция и ремонт на язовири	Реконструкция на самата язовирна стена, като повишаване височината на нейната корона, увеличаване проводимостта на съоръженията за отвеждане на високите води <i>/отнася се за общинските язовири/</i>	РБУ	Кмета на общината
PRE19-REAC20	Постоянен мониторинг на застрояването в близост до заливаемите зони	Нормативно регламентиране на дейностите на местните власти за ограничаване на строителството, вкл. незаконното, в и в близост до заливните зони, като се сравняват сателитни снимки, извършват се геодезични заснемания, ежегодни проверки на място и други дейности	РБУ	Кмета на общината
PREP31-REAC78	Разработване и актуализиране на плановете за защита при бедствия (в част наводнения)	Участие на компетентните органи за УРН от самото начало при разработването на плановете за действия при природни бедствия, аварии.	РБУ	Областния управител; Кмета на общината
PRE59-PRO44-REAC132	Разработване и изпълнение на областни и общински програми за намаляване риска от бедствия вкл. от наводнения	Областните и общинските програми включват планиране на мероприятия за защита на критични участъци при опасност от преливане на диги и оградни съоръжения или локална защита на съоръжения от особена важност при критични ситуации.	РБУ	Областния управител; Кмета на общината
PRE31-PREP2-RR7-REAC39	Ефективно управление на водните нива на язовири и ретензионни водохранилища. Недопускане на преливане през короната на дигите при поройни валежи в сравнително малки водосборни области	Преоценка на хидроложка и хидравлична осигуреност на язовирните стени, особено на тази от насипен тип, от гледище на новите нормативни изисквания за сигурност на стените и асоциираните с тях водопроводящи съоръжения. Актуализиране на аварийните планове; запознаване на населението под такива съоръжения със съществуващите рискове.	РБУ	Собственика на съоръжението/съоръженията
PRE48-PRO32-REAC119	Премахване на опасни, пречещи	Премахване на някои малки язовири, които не изпълняват своето първоначално	РБУ	Собственика на съоръжение

Код по национален каталог	Наименование на мярка	Описание на мярката (по каталога)	Място на прилагане	Отговорна институция
	и/или неефективни язовири	предназначение и представляват потенциална опасност за разположените под тях обекти и населени места <i>/Изисква информацията от мярка ВМ-А.3.6.5/</i>		то/съоръженията

Таблица 44. Програма от мерки за намаляване риска от наводнения, приложими за Община Дряново

Прилагането на горесцитираните мерки следва да е съобразено с приложимите мерките от Становището по екологичната оценка на ПУРН 2016-2022, а именно:

- Изпълнението на мерки за отстранявания на затлачвания на речното корито и почистване на речни участъци и дерета за осигуряване преминаване на висока вълна: да се осъществява само в коритата на реките, без да се засягат крайречната и естествената островна растителност; да се прилагат извън размножителния период на водозависимите видове; да се прилага при доказана необходимост по надлежния ред.
- Мерките за премахване на опасни, пречещи и/или неефективни язовири и регулиращи съоръжения за изпускане на води зад дигите да се изпълняват:
  - чрез регулирано източване с по-малък дебит и по-голяма продължителност с цел намаляване на върха на високата вода.
  - извън размножителния период на консервационно значимите водозависими и крайречни животински видове
- При прилагане на мерките, свързани със строителство, да не се допуска замърсяването на речните легла със строителни материали и гориво-смазочни материали от строителната техника;
- При прилагането на мерките за възстановяване на компрометирани диги, надграждане на диги, изграждане на земно-насипна дига и комбинация, планиране и изграждане на линейни защитни съоръжения /охранителни канали, преустройство или изграждане на дренажни съоръжения, строителните работи да се извършват за кратък период извън размножителния сезон на животинските видове по Приложения № 2 и № 3 на Закона за биологичното разнообразие, от март до юли, за да се намалят въздействия като смъртност и безпокойство на видовете животни, предмет на опазване;
- При прилагане на структурните мерки в защитени зони всички съпътстващи дейности (напр. обслужващи строителството пътища) да бъдат ситуирани при възможност извън природни местообитания или местообитания на видовете, вкл. птици, предмет на опазване в защитените зони;
- С цел недопускане на значително кумулативно отрицателно въздействие всички планове, проекти, програми и инвестиционни предложения, които могат да окажат хидроморфологичен натиск върху повърхностните водни тела в обхвата на ДРБУ и не са свързани с изпълнение на мерки от ПУРН и ПУРБ, да бъдат консултирани с БДДР и съобразени с териториалния обхват и период на изпълнение на предвидените в ПУРН мерки, които следва да се считат за приоритетни.

2.6. Характеристики на водоползването и на водопотреблението (използване на водните ресурси) в община Дряново

Едни от природните ресурси с най-голямо стратегическо значение за човечеството са водните ресурси. Те са жизнено необходими ресурси, определящи живота на човека и социално-икономическото развитие на обществото

Формите за използване на водните ресурси са две – водоползване и водопотребление. Водоползването, по своята същност, е количествено запазване на водата. Такива водоползватели са водният транспорт, рибното стопанство, спортни дейности и др. Водопотреблението се свързва с количествено изземване и качествено изменение на водите в производството и битата. Такива водопотребители са индустрията, селско стопанството и битовия сектор.

При анализа на характеристиките на и водопотреблението се отчитат основните принципи за постигане целите на ефективно, устойчиво, балансирано и справедливо използване на водните ресурси, залегнали в националното законодателство, в т.ч.:

- интегрирано управление и дългосрочно опазване на наличните водни ресурси;
- управление на водностопанските системи на технологичен и басейнов принцип в съответствие с условията на разрешителните за ползване и опазване на водите и водните обекти
- комплексно, многократно и ефективно използване на водните ресурси;
- предотвратяване или намаляване на замърсяването на водите при източника на замърсяване

Използването на водните ресурси в Община Дряново е свързано с осигуряване на социално-икономическото развитие дейности на Общината.

Основен дял във водопотреблението в Община Дряново заема питейното водоснабдяване, вкл. отвеждане на отпадъчните води.

Промишленото водоснабдяване се извършва съгласно издадени от БДДР разрешителни за водовземане от собствени водоизточници на отделни стопански субекти, като водовземането за промишлени цели заема относително малък дял от водопотреблението в общината. За напояване се използват общинските язовири на територията на общината, както и води от р.Янтра (1 бр. водовземане) и от подземни води (2 бр.) съгласно регистъра на издадените от БДДР разрешителни.

2.6.1. Използване на повърхностно течащите води

Основните повърхностни водни течения на територията на община Дряново са р.Янтра и р.Дряновска.

На река Янтра са изградени 2 бр. малки ВЕЦ – ВЕЦ „Янтра“ и ВЕЦ „Каломен“, които използват водите на реката за производство на електроенергия. При работата на ВЕЦ издетото и отработено водно количество се връща обратно във водния обект, поради което този вид водоползване (хидроенергетика) се отнася към водоползването, а не към водопотреблението. Използването на повърхностно течащите води за производство на електроенергия не променя количеството на водите (ресурса).

На територията на Общината се намират 8 микроязовира, общинска собственост, изградени на дерета-притоци на р.Янтра и р.Дряновска, които се използват за напояване и риборазвъждане.

2.6.2. Водоснабдяване и водопотребление

Водоснабдителна инфраструктура

Водоснабдяването на Община Дряново се извършва от ВиК Габрово. За водоснабдяване на гр. Дряново и населените места от общината основно се закупува вода от

„ВиК Йовковци“ ООД – гр. Велико Търново. Местните водоизточници, които се използват са 18 броя – 17 бр. каптажи и 1 бр. сондажен кладенец. Общата дължина на довеждащите водопроводи е 113,953 км. Общата дължина на разпределителните водопроводи е 112,731 км. Предвиждат се и подобрения в тази насока чрез реализирането на разнообразни проекти свързани с ВиК сектора.

Основен водоизточник е яз. „Йовковци” с общ завирен обем 92,18 млн.м³, в т.ч. мъртъв обем 9,18 млн.м³. Язовирната стена е разположена на р. Веселина на 25 км югоизточно от гр. Велико Търново.

Язовир „Йовковци“ е с учредена санитарно-охранителна зона. Водата се подава пречистена от ПСПВ гр. Велико Търново и допълнително се обеззаразява в гр. Дряново. Природните качества на питейния водоизточник – язовир “Йовковци” отговарят на БДС 2823 - 83 “Вода за пиене”.

Съгласно категоризацията на повърхностните води, използвани за питейно водоснабдяване, извършвана ежегодно от БДДР съгласно изискванията на Наредба 12//18.06.2002г., през 2021г. язовир „Йовковци“ е категоризиран в категория А2** (отговаря на категория А2 съгласно наредба 12, но с ниска достоверност на оценката, по микробиологични показатели). Оценките по отделните групи показатели са както следва: по физикохимични показатели - категория А1 (най-висока категория), а по микробиологични показатели по физико-химични показатели - категория А2**.

В община Дряново има частично изградена водоснабдителната мрежа, която не е на необходимото ниво за задоволяване на питейните нужди на общината. Като цяло водопреносната система на общината обслужва 97,2% от населението. Централно водоснабдени са 25 населени места и едно е частично водоснабдено. Останалите населени места се водоснабдяват от локални източници. В общината са налични селища с ограничения по отношение на използването на вода, особено в летния период. Населението без водоснабдяване е 2,8% от общото население на общината.

По информация на ВиК Габрово, водоснабдяването на Община Дряново се извършва чрез няколко водоснабдителни системи, включващи :

- довеждащи водопроводи с обща дължина 95.001 км;
- разпределителни водопроводи с обща дължина 135.006 км.
- Помпени станции (ПС) – 14 бр.
- Напорни водоеми (НВ) – 29 бр.

Съгласно информация от ВиК Габрово (Бизнес план за периода 2022-2026) Община Дряново се водоснабдява чрез следните водоснабдителни системи:

- ВС „Йовковци”, включваща: Водоизточници – 10 бр. каптажи (неизползвани – 7 бр.), ПС „Килифарево, ПС „Маноя”, ПС „Длъгня“, ПС „Денчевци”, ПС „Никоевци” ; напорни водоеми - 14 бр. с общ обем $V = 7\,340\text{ м}^3$; довеждащи водопроводи – 54.007 км; вътрешна водопроводна мрежа – 92.520 км;

- ВС „Марча”- водоизточници – 3 бр. каптажи (неизползвани – 2 бр.); напорни водоеми - 1 бр. с обем $V = 25\text{ м}^3$; довеждащи водопроводи – 3.63 км.; вътрешна водопроводна мрежа – 0.752 км;

- ВС „Славейково” - водоизточници – 3 бр. каптажи (неизползван – 1 бр.); напорни водоеми - 3 бр. с общ обем $V = 175\text{ м}^3$; довеждащи водопроводи – 0.963 км.; вътрешна водопроводна мрежа – 5.811 км;

- ВС „Стоките” – район Дряново (от *водохващане гр. Севлиево за водоснабдяване на селата Янтра и Гостилица*) - Водоизточници – 3 бр. каптажи (неизползвани – 3 бр.); напорни водоеми - 2 бр. с обем $V = 150\text{ м}^3$; довеждащи водопроводи – 10.974 км; вътрешна водопроводна мрежа – 7.575 км;

- ВС „Царева ливада” - Водоизточници – 8 бр. каптажи (неизползвани – 5 бр.); ПС „Царева ливада”; напорни водоеми - 2 бр. с обем $V = 200 \text{ м}^3$; довеждащи водопроводи – 14.350км; вътрешна водопроводна мрежа –15.803км;

- ВС „Геша” - Водоизточници – 2 бр. каптажи (неизползвани – 1 бр.), ПС „Геша”; напорни водоеми - 1 бр. с обем $V = 100 \text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 3.046 км, вътрешна водопроводна мрежа – 3.514 км;

- ВС „Скалско” - Водоизточници – 4 бр. каптажи (неизползвани – 1 бр.); ПС „Скалско”; напорни водоеми - 1 бр. с обем $V = 100 \text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 3.490 км, вътрешна водопроводна мрежа –2.861 км;

- ВС „Големи Българени” - Водоизточници – 3 бр. каптажи (неизползвани – 1 бр.), ПС „Петковци - Игнатовци”; напорни водоеми - 3 бр. с общ обем $V = 75 \text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 1.600 км, вътрешна водопроводна мрежа – 4.697 км;

- ВС „Гоздейка” - Водоизточници – 6 бр. каптажи (неизползвани – 6 бр.); ПС „Гоздейка”, напорни водоеми - 1 бр. с общ обем $V=25 \text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 0.713 км, вътрешна водопроводна мрежа –1.203 км;

- ВС „Радовци” - Водоизточници – 1 бр. каптажи, 1бр. сондажен кладенец; ПС „Радовци”, напорни водоеми - 1бр. с общ обем $V=25 \text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 2.228 км, вътрешна водопроводна мрежа – 0.270 км;

ВиК Габрово закупува от „ВиК Йовковци“ ООД гр. Велико Търново необходимите водните количества за водоснабдяване на Община Дряново от яз.“Йовковци“.

Водовземането от местните водоизточници се извършва на основание следните разрешителни, издадени от БДПР по реда на Закона за водите на ВиК „Габрово“:

№	Разрешително №/Дата на издаване	Водоизточник	Краен срок на действие
1	11510584/30.11.2010	К Длъгня 1,2	10.12.2027
2	11510582/24.11.2010	К Янтра 1,2,3	10.12.2027
3	11510606/20.12.2010	К Славейково 1,2	10.12.2027
4	11510581/18.11.2010	К Скалско	10.12.2027
5	11510583/30.11.2010	К Геша	10.12.2027
6	11510592/20.12.2010	К Топлика, Джуровци Пейова чешма	14.01.2028
7	11510585/30.11.2010	К Марча	14.01.2028
8	271/10.05.2001	СК Радовци	10.05.2026
9	11510591/14.12.2010	К Българени 1, 2	14.01.2028

Таблица 45 Разрешителни за водовземане за питейно водоснабдяване на Община Дряново

Разпределението на видовете източниците на водоснабдяване на населените места в Община Дряново е представено в таблицата по-долу:

Източник на водоснабдяване	Населени места
Яз. Йовковци	с. Гостилица, с. Денчевци, с. Керека, с. Туркинча, с. Гоздейка, с. Длъгня с. Катранджии, с. Соколово, с. Маноя, с. Косарка, с. Зая, с. Ганчовец, с. Руня с. Геша, с. Караиванца, с. Скалско,
Смесено водоподаване	с. Царева Ливада - местен водоизточник и яз. Йовковци с. Янтра- местен водоизточник и ПСПВ Стоките гр.Дряново -яз. Йовковци и местен водоизточник (в кв. Марча)
Местни водоизточници	с. Славейково, с. Големи Българени, с. Петковци, с. Игнатовци, с. Радовци, с. Русиновци, с. Крънча

Таблица 46 Видове водоизточници за ПБВ в община Дряново – източник ПООС 2021-2028 Дряново

Водопроводната мрежа на територията на общината е остаряла и амортизирана. Ненадеждни и морално остарели тръби водят до чести аварии и до значителни загуби на питейна вода, както и на влошаване на нейните хигиенни характеристики.

Подадените водни количества и регистрираните загуби по населени места за 2019г. са както следва

№	Населено място	Подадени водни количества (м3/г)	Фактурирани водни количества (м3/г)	Загуби на вода	
				(м3/г)	%
1.	гр. Дряново	518 811	303 557	215 254	41,49
2.	с. Ганчовец	13 290	8 610	4 680	35, 21
3.	с. Руня	3 122	1 719	1 393	44,76
4.	с. Зая	4 602	2 925	1 677	36,44
5.	с. Саласука	1 360	963	397	29,19
6.	с. Длъгня	8 956	2 114	6 842	76,40
7.	с. Катранджии	5 731	3 657	2 074	36,19
8.	с. Косарка	7 768	5 847	1 921	24,73
9.	с. Туркинча	3 095	2 593	502	16,22
10.	с. Соколово	105 574	87 004	18 570	17,59
11.	с. Керека	32 523	3 697	28 826	88,63
12.	с. Маноя	8 540	3 485	5 055	59,19
13.	с. Гостилница	41 354	14 732	26 622	64,38
14.	с. Янтра	24 734	10 758	13 976	56,51
15.	с. Царева ливада	37 417	25 037	12 380	33,09
16.	с. Геша	3 842	1 257	2 585	67,28
17.	с. Караиванца	5 058	1 884	3 174	62,75

№	Населено място	Подадени водни количества (м3/г)	Фактурирани водни количества (м3/г)	Загуби на вода	
				(м3/г)	%
18.	с. Скалско	8 035	3 599	4 436	55,21
19.	с. Г. Българени	630	543	87	13,81
20.	с. Петковци	290	254	36	12,41
21.	с. Игнатовци	240	200	40	16,67
22.	с. Гоздейка	1 334	716	618	46,33
23.	с. Славейково	4 018	2 966	1 052	26,18
24.	с. Радовци	4 797	2 741	2 056	42,86
	ОБЩО Р-Н ДРЯНОВО	845 111	490 858	354 253	41,92

Таблица 47 Подадени и фактурирани водни количества по населени места за 2019г - Източник: ВиК Габрово

За последните години е установена е обща загуба на вода в размер средно около 60 %, което говори за силната амортизация, както на вътрешните, така и на довеждащите водопроводни системи.

Основният водоизточник за питейно водоснабдяване - язовир „Йовковци“ е с определена санитарно-охранителна зона.

За местните водоизточници с издадени разрешителни е определена само една санитарно-охранителна зона (СОЗ) по реда на Наредба № 3/16.10.2000 г.– СОЗ на Сондаж Л 97 с Радковци, Заповед за определяне № СОЗ-01/10.07.2003. По информация от ВиК Габрово, за всички останали водоизточници с разрешителни за водовземане на територията на Община Дряново са подадени заявления за откриване на процедури за учредяване на СОЗ.

Водата от язовир Йовковци се подава пречистена от ПСПВ гр. Велико Търново. Предхлорирането и дезинфекцията се извършват с хлор – газ. Утаяването е по механичен път – в хоризонтални утайтели. Филтрирането се осъществява чрез бърза пясъчна филтрация. Водата преминава през слой с дебелина 1 m от кварцов пясък с размер на частиците $\varnothing = 0,6 : 1.6 \text{ mm}$. Ежедневно се анализират 2 пункта от Пречиствателна станция – вход и изход по 10 химични и физико-химични показателя и 2 бр. микробиологични. Ежеседмично се изследват същите пунктове по 11 бр. показатели - химични и физико-химични и по 2 бр. - микробиологични, а веднъж месечно в същите пунктове се анализира по 17 бр. физични и физико-химични показателя и 5 бр. микробиологични. Успоредно с горепосочените анализи се провежда мониторингов контрол съвместно с РИОСВ гр. В. Търново и Басейнова дирекция - Дунавски район гр. Плевен - веднъж на тримесечие в 6 пункта от язовир „Йовковци” по 30 показателя. Постъпващата вода от ПСПВ гр. В.Търново допълнително се обеззаразява в гр. Дряново с хипохлорит от “ВиК” ООД гр. Габрово – експлоатационен район Дряново

Водата за ВС „Стоките“ се подава пречистена пречиства от ПСПВ с.Стоките, община Севлиево. Пречиствателната станция работи по едностепенна технологична схема с едрозърнест пясъчен бърз филтър. Дезинфекцията на водата се осъществява с хлор газ. Суровата вода постъпва в смесител от 5-те планински водохващания, след което се отправя за пречистване в пясъчните филтри.

Водоемите, използвани за питейно водоснабдяване в малките населени места на общината се обработват с разтворена. хлорна вар.

По данни на провеждания здравен и производствен мониторинг, питейната вода на територията на Община Дряново е с нисък процент нестандартност по микробиологични и химични показатели. Използваните септични ями и торищни площадки са довели до

повишаване на микробиологичните показатели на водите от местните чешми над пределно допустимите стойности.

Регионалната здравна инспекция (РЗИ) гр.Габрово извършва контролен мониторинг на качеството на питейната вода при потребителя, с цел защита на общественото здраве.

Съгласно информацията, представена в Доклад за качеството на водата за питейно-битови цели в Област Габрово за 2021 г., Според технологията на водоснабдяване, зоните за водоснабдяване на населението в региона са общо 121, а именно: 4 големи зони на водоснабдяване с обем на разпределената вода в зоната над 1000 куб.м на денонощие и/или с постоянно живущо население, свързано към водоснабдителната система над 5000 човека и 117 малки зони на водоснабдяване с обем на разпределената вода под 1000 куб.м в денонощие.

Резултатите от мониторинга на ВиК на питейна вода в тригодишен период назад за големите и малки водоснабдителни зони са следните:

показатели	Големи ВЗ-общо					
	2019		2020		2021	
	Изв.	Станд.	Изв.	Станд.	Изв.	Станд.
ИНД	1079	1078	943	942	1078	1077
МБ	104	104	118	117	131	131
ФХ	214	214	115	115	114	114
РАД	8	8	5	5	4	4
общо	1405	1404	1181	1179	1327	1326

Таблица 48 Резултатите от мониторинга на ВиК на питейна вода в тригодишен период назад за големите водоснабдителни зони

Източник РЗИ Габрово

показатели	Малки ВЗ-общо					
	2019		2020		2021	
	Изв.	Станд.	Изв.	Станд.	Изв.	Станд.
ИНД	2450	2438	2514	2491	3507	3434
МБ	241	236	300	292	387	372
ФХ	619	617	402	398	858	847
РАД	99	99	44	44	79	79
общо	3409	3390	3260	3225	4831	4732

Таблица 49 Резултатите от мониторинга на ВиК на питейна вода в тригодишен период назад за малки водоснабдителни зони

Източник РЗИ Габрово

Анализът на данните от ВиК дружеството за 2019г. 2020г. и 2021г., показва, че :

- за 2019 г., стандартните проби по показатели с индикаторно значение са 99,50%; по физикохимични показатели са 99,67% и по микробиологични показатели - 97,92%.

- за 2020г., стандартните проби по показатели с индикаторно значение са 99,08%; по физикохимични показатели са 99,00% и по микробиологични показатели - 97,33%.

- за 2021г., стандартните проби по показатели с индикаторно значение са 97,90%; по физикохимични показатели са 98,72% и по микробиологични показатели - 96,12%.

Видно е, че се зазва на сравнително високо ниво, както по микробиологични, така и по органолептични и химични показатели. В периода 2019-2021 г. по отношение на радиологичните показатели, не са констатирани стойности, надвишаващи нормите за обща алфа- и обща бета-активност.

РЗИ Габрово извършва непрекъснат контролен мониторинг на всички водоснабителни зони за съответствие на подаваната към потребителите питейна вода по показатели за качество, съгласно изискванията на Наредба № 9 от 16 март 2001г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели. През 2021 г. в РЗИ Габрово са изследвани общо 862 проби от водоизточници за питейно битово водоснабдяване, като от тях: 596 проби от води от централни водоизточници; и 213 проби от води от местни обществени водоизточници (чешми).

При извършеният от РЗИ контролен мониторинг на подаваната към потребителите питейна вода от централно водоснабдяване, отклонения в качеството на питейната вода са установени в 49 проби: 18 по физикохимични показатели (мирис, остатъчен хлор и мътност) и 31 проби по микробиологични показатели (Ешерихия коли и колиформи).

През 2021 г. са извършени 1784 изследвания по държавен здравен контрол на централни водоснабдявания по химични и органолептични показатели, от които 98,30% отговарят на Наредба №9 (при 97,60% стандартност за 2020 г., 98,16% за 2019 г. и 98,59% за 2018 г.). От извършените 1025 изследвания по микробиологични показатели, на Наредба №9 отговарят 94,50% (при стандартност 95,80 % за 2020 г.; 95,00 % за 2019 г. и 95,10 % за 2018 г.)

По често отклонения по микробиологични показатели са характерни за по- малките зони на водоснабдяване, в по-малките населени места, където няма изградени пречиствателни съоръжения, а дезинфекцията на водата все още се извършва ръчно с разтвори на хлорна вар и натриев хипохлорит. Причина са също и честите аварии на местата, където има амортизирани водоснабителни мрежи. За преодоляване на проблема е необходимо изграждане на ефективни съоръжения за пречистване и дезинфекция на водата, подмяна на остарелите водопроводни системи, повишена взискателност и подобряване квалификацията на служителите.

Констатациите на РЗИ са, че водата за питейно-битови цели, предоставена на населението в Област Габрово е с трайни показатели, с добро качество и в съответствие с изискванията на чл.6, ал.1, т.1 от Наредба №9 от 16.03.2001г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели.

Установените през годината несъответствия по микробиологични показатели са единични случаи и при повторни проби не са констатирани отклонения, т.е. не са трайни. Основният дял на установените през 2021г. несъответствия по микробиологични показатели в питейната вода в Област Габрово се пада на водите от местните обществени водоизточници (чешми), които не са включени в централното водоснабдяване на населените места и рискът от влошаване качеството в съответната зона е минимален.

Мерки за подобряване на водоснабдяването на територията на община Дряново

За подобряване на водоснабдяването е необходимо прилагане на мерки, насочени към опазване на количеството и качеството на питейната вода с оглед гарантиране на достъп на цялото население на общината до питейна вода с необходимото качество.

В ОУП на Община Дряново е посочено, че близо 90% от водородната мрежа трябва да бъде подменена, тъй като същата е силно амортизирана. Ненадеждните и морално остарели тръби водят до чести аварии и до значителни загуби на питейна вода, както и на влошаване на нейните хигиенни характеристики, което е в противоречие с принципите за ефективно водоползване. Все още има населени места, в които се прилага режим на подаване на питейна вода.

Предвид тези констатации е наложително прилагането на мерки за подобряване на водоснабдяването на територията на община Дряново и опазване на водите като ценен природен ресурс.

В Бизнес-плана на ВиК Габрово за периода 2022-2026г. са предвидени инвестиции в рехабилитация на водопроводната мрежа. Със заложените инвестиции, финансирани изцяло със собствени средства, „ВиК“ ООД – Габрово ще рехабилитира водопроводна мрежа с дължина от 20-22 км/г и ще намалява общите загуби средно с по 1,1% на година, като общите загуби, отчетени за базовата 2020 г. – 58,40% ще намалее до 53,19%.

Във връзка с изготвяне на бизнес-план за периода 2021-2026г., ВиК Габрово е изисквало от общините, вкл. от Община Дряново, информация за нови публични дълготрайни активи, които се очаква да бъдат изградени от общините и предоставени на ВиК оператора за експлоатация и поддръжка в периода 2022 – 2026 г.. В отговор е посочено, че Община Дряново не предвижда изграждане на нови публични дълготрайни активи от ВиК инфраструктурата.

Съгласно ОУП, развитие на водоснабдителните системи на база на нови потребители не се предвижда, тъй като населението ще продължи да намалява в близкото бъдеще. В ОУП на Община Дряново не се предвижда увеличаване на териториите за техническа инфраструктура, вкл. за ВиК инфраструктура и изграждане на нови водоизточници. Териториите за техническа инфраструктура се намаляват с 0,05 %, въпреки че се предвижда увеличение на териториите с жилищни функции и с обществено-обслужващи функции. Не е ясно как се предвижда да се осигури водоснабдяването на новите жилищни зони, които се обособяват предимно за сметка на имоти с предназначение обработваеми земи – ниви (т.е. терени, които понастоящем не са водоснабдени)

В Плана за интегрирано развитие на Община Дряново за периода 2021-2027г. към *Приоритет 3.2. „Развитие на екологосъобразна инфраструктура“* са предвидени мерки: *Мярка 3.2.1. Поддръжане и ремонт на съществуващите водоеми и изграждане на нови;* *Мярка 3.2.2. Изграждане и реконструкция на ВИК мрежа, ПСОВ и пречиствателни станции за питейна вода и* *Мярка 3.2.3. Изграждане на водоизточници и санитарно-охранителни зони около водоизточниците.* Реализацията на тези мерки би довело както до подобряване на водоснабдяването на населените места в общината, така и за опазване на количеството и качеството на водните ресурси.

Във връзка с опазване на водата в питейните водоизточници на територията на Община Дряново, за които няма определени СОЗ, е необходимо да се осигури прилагане на забрани и ограничения в съгласно Приложение 1 към Националния каталог от мерки в зона с радиус 1 км около водоземните съоръжения, съгласно мярка в ПУРБ с код DW_1 „*Забрани и ограничения за изпълнение на дейности в зоните за защита на питейните води и в определените СОЗ и буферните зони около водоземните съоръжения/системи*“, с действие за изпълнение DW_1_4 - „*Спазване на забрани и ограничения в СОЗ съгласно заповедта за определяне на зоната и списъка по приложение № 1 към Националния каталог от мерки (ПУРБ)*“. Приложение № 1 към Националния каталог от мерки за ПУРБ (http://www5.moew.government.bg/?wpfb_dl=17375). За целта е необходимо във финалния

вариант на ПУП (графична част) да бъде съобразено местоположението на питейните водоизточници, за които все още не са определени СОЗ и съответните буферни зони с радиус 1 км., като дейностите в тези буферни зони следва да са съобразени с горепосочените забрани и ограничения.

2.6.3. Канализация и пречистване на отпадъчните води в община Дряново

Канализационната мрежа на гр. Дряново

Съгласно информацията в ОУП, на територията на Община Дряново има изградени две канализационни системи: КС „Дряново“ - смесена канализационна система – бетонни тръби - с дължина 15 190 м. и КС „Царева ливада“ - смесена канализационна система – бетонни тръби - с дължина 4 936 м. Общата дължина на канализационната мрежа на територията на Община Дряново е 20,126 км. В бизнес-плана на ВиК Габрово за периода 2022-2026г. дължината КС „Дряново“ е 14 493м, а на КС „Царева ливада“ - 5 028м.

Справка за количествата фактурирани отведени отпадъчни води в община Дряново за периода 2014 – 2018 г. е представена в таблицата по-долу:

Година	Фактурирани отведени водни количества (м3)		
	Битови и приравнени към тях обществени, търговски и други потребители	Промислени и други стопански потребители	Общо
2014	205973	25802	231775
2015	209624	27670	237294
2016	219192	27561	246753
2017	218495	28081	246576
2018	214078	24109	238187

Таблица 50 Справка за количествата фактурирани отведени отпадъчни води в община Дряново за периода 2014 – 2018 г. *Източник „ВиК“ ООД – Габрово*

Процентът на физическа изграденост на канализационната мрежа на гр. Дряново спрямо дължината на уличната мрежа е 40,54%. Част от отпадъчните води се отвеждат в септични ями, като събраните отпадъчни води се извозват периодично със специализирана техника и също се изпускат чрез съществуващата канализационна мрежа.

Обитаваните жилища по наличие на канализация и местоположение в община Дряново са 3846 бр., като в 849 от тях не е налична канализация и 400 са свързани с попивна яма. Разпределението на обитаваните жилища по начина на отвеждане на отпадъчни води е показано в таблицата по-долу.

Община	Общо (бр.)	В градовете (бр.)	В селата (бр.)
Дряново	3846	2798	1048
Свързана с обществена канализация	2997	2686	311
Свързана с изгребна яма	60	6	54

Община	Общо (бр.)	В градовете (бр.)	В селата (бр.)
Свързана с септична яма или друго пречиствателно съоръжение	281	20	261
Свързана с попивна яма	400	63	337
Няма канализация	108	23	85

Таблица 51 Разпределението на обитаваните жилища по начина на отвеждане на отпадъчни води
Източник: НСИ

Заустването на отпадъчни води от канализацията на гр.Дряново се извършва в съответствие с разрешително 13140228/13.08.2013 г., издадено от БДДР. Срокът на действие на разрешителното е продължен с Решение № 2022/11.11.2016г.

Канализационната мрежа на гр.Дряново зауства отпадъчните води в р. Дряновска в 3 точки на заустване, описани в разрешително № 13140228/13.08.2013 г. - заустване №1 (м. „Ганчеви лъки”) - смесен поток битови и промишлени отпадъчни води, заустване; №2 (в близост до градски пазар) смесен поток битови и промишлени отпадъчни води и заустване №3 (кв. „Априлци”) смесен поток битови и промишлени отпадъчни води в р. Дряновска.

Заустването на непречистени отпадъчни води от канализацията на гр.Дряново е най-значимият точков източник на натиск върху повърхностните води на р.Дряновска, който оказва негативно влияние върху екологичното състояние на водното тяло.

Пречистване на отпадъчните води

На територията на община Дряново няма изградена пречиствателна станция за битови отпадъчни води (ГПСОВ).

Необходимостта от изграждане на ГПСОВ е оценена от местните власти в началото на 80-те години. Тогава е реализирано и първоначалното проучване за изграждане на ГПСОВ в гр. Дряново. През 2012 г. община Дряново сключва договор за безвъзмездна финансова помощ за проектно предложение „Подготовка и изпълнение на инвестиционен проект „Изграждане на Градска пречиствателна станция за отпадни води (ГПСОВ), реконструкция и доизграждане на канализационна система и реконструкция на водоснабдителна система на гр. Дряново”. С безвъзмездно предоставената финансова помощ община Дряново се задължава да подготви инвестиционен проект за изграждане на ГПСОВ, за реконструиране на наличната и доизграждане на нова канализация в града, което се очаква значително да подобри състоянието в сектора.

Определен е имот - площадка за реализация на пречиствателната станция. Площадката е разположена на левия бряг на р. Дряновска по течението в посока с. Ганчовец. Площадката е обособена в поземлен имот № 14458.4.40 (стар номер на имота 004040), област Габрово, община Дряново, с. Ганчовец, вид собств. Общинска частна, вид територия Урбанизирана, НТП За друг вид застрояване, площ 11041 кв. м.

3. Почви

Почвата представлява сложна природна система изградена от минерални частици, органични вещества, вода, газове, макро- и микроорганизми. Минералните частици образуват основната маса на почвата, а органичните вещества съставляват 10-20% от химичния състав на почвата. Те са резултат от жизнената дейност на растителните и животински видове.

Почвената покривка е един от най-важните компоненти на природната среда. Тя е незаменим, ограничен и невъзстановим природен ресурс с продуктивна, буферна и филтрираща способност. Върху качеството на почвите и земите влияние оказват редица фактори, като ерозията (ветрова и водоплощна), дехумификацията (загуба на органично

вещество), преовлажняване и заблацияване, засоляване, вкисляване, увреждане от стопански дейности и от натрупване на отпадъци.

В Габровска област са разпространени почти всички почвени различия на Северна България. Структурата на почвената покривка се отличава с преобладаване на сиви горски почви, плитки сиви горски почви, оподзолени черноземи и тъмносиви горски почви, алувиално-ливадни, светлосиви горски почви и др.

Почвата и земеделските земи са основен природен ресурс, върху който се развива цялата жизнена и стопанска дейност на човека, което налага опазването му от вредни въздействия и унищожаване, както и неговото устойчиво ползване. Съхраняването на екологичните и производствени функции на почвата е в тясна връзка с качеството на произвежданата селскостопанска продукция и рефлектира върху здравето на хората.

За образуването на почви значение имат следните фактори:

• Абиотични фактори

Абиотичните почвообразуващи фактори са скалната основа, релефа, климата, водите, растителността.

Община Дряново е разположена в територията на младонагънатата морфоструктурата на Балканидите. Тя се състои от три надлъжно разположени части: Предбалкан, Старопланинска верига и Средногорие. Община Дряново попада в частта на Предбалкана, който е изграден от редица правилни антиклинали и синклинални гънки, формиращи т. нар. юротипен релеф. Планинският релеф тук е слабо разчленен.

Релефът в община Дряново се определя от геоложкото развитие на Предбалканския физикогеографски район. Релефът е разнообразен, силно разчленен и пресечен. Наблюдават се поредица от долини, прорязани от дерета и оврази, тесни ридове и била със стръмни склонове. Надморската височина варира от 180 м. н. в. до 640 м. н. в. Хоризонталното разчленение на релефа варира от 1,5 до 3 км., а вертикалното от 100 до 200 м. Най-високата точка е „Минин чукар“ с надморска височина 704 м., разполовена на платовидното възвишение „Стражата“.

Общината е разположена върху карстов терен, определящ наличието на множество пещери, понори, въртопи и кари. Оформени са група от пещери („Андъка“, „Поличките“ и др.), от които с най-голямо значение има пещерата „Бачо Киро“.

Климатът в общината е умерено-континентален. Лятото е горещо със средна юлска температура около 21° С, а зимата е студена със средна януарска температура 1,3° С. Средната годишна температура е 10° С. Преобладават западните, северозападните и североизточни ветрове, ориентирани по речните долини. Средната скорост на вятъра е около 1 м/сек. Има наличие на прояви на някои местни типове вятър – планинско-долинен и бора. При южните ветрове снегът бързо се топи и заедно със стичащите се води и пролетни валежи понякога причиняват големи наводнения. Реките Дряновска и Янтра често излизат от коритата си. През лятото при издигането на въздушните маси в Предбалкана, обикновено се поражда мощна гръмотевично – дъждовна облачност.

Валежите са с летен максимум, зимен минимум и средногодишен обем от 750 мм. Най-много валежи падат през месеците май-юни, а най-малко през месеците януари и февруари. Районът се характеризира с най-висока за страната годишна продължителност на слънчевото греене и липсващи мъгливи дни. Издигането на настъпващите неустойчиви въздушни маси през лятото са причина за развитието на гръмотевично-дъждовна облачност, която поражда поройни валежи и градушка. Този характер на летните валежи се отразява неблагоприятно върху климата и става причина за интензивните ерозионни процеси по склоновете, както и за прииждането на реките.

Територията на общината се пресича от Дряновската река и нейният приток – река Андъка, които проломяват Страженското възвишение, образувайки живописни и трудно проходими проломи. Реката се всича силно в баремските варовици и формира скаровидна долина.

Дебитът на реките е малък, с дъждовно-снежен режим – с пролетен максимум и есенен минимум на оттока. Но в сравнение с останалите райони на Предбалкана е с по-голяма водност, което се дължи на специфичните геолого – морфоложки и климатични особености. Засилването на поройността и ерозионните процеси по поречията на реките е вследствие от пролетните дъждове и бързото топене на снежната покривка.

- **Биотични фактори**

Биотичните фактори са растенията, микро- и макроорганизмите в почвата.

Растителността се явява главен източник на органични остатъци в почвата. В зависимост от характера ѝ, в почвата се натрупват различни по количество и химичен състав растителни остатъци. Те определят нейното плодородие. Горската растителност в България е повлияла за образуването на сивите горски почви, канелените горски почви и др. Флората по територията на община Дряново е представена от дървесна храстовидна растителност, пасища и ливади. Преобладават широколистни и смесени гори. От горите изобилстват дъб, цер, бук, бряст, габър, явор, осен. От иглолистните представители са бор и ела. От храстовите съобщества преобладават тези на смрадликата, дрян, глог, шипка, трън. Различните природо-географски елементи като релеф, почвен състав, подпочвени и речни води създават чудесна предпоставка за отглеждане на орехи, сливи, череши, ябълки, праскови. Добри са условия за развъждане на лоза. По теченията на реките са разпространени върба и топола. Тревната растителност е представена от садина, полевица, ливадина и др. Поради карстовия релеф на определени места в общината се създава предпоставка за наличие на средиземноморски тип растителност като бадем, космат дъб и т.н. Районът е богат на лечебни растения, разпространени от които са: жълт кантарион, червен кантарион, пелин, лайка, босилек, подбиче, миши уши, мъжка папрат, глухарче, камшик, липа, ружа, слез, очанка, иглика, подбел, риган, здравец, равнец, коприва, полски хвощ, шипка, овчарска торбичка, диланка, божур, ранилист, смрадлика.

- **Антропогенни фактори**

Стопанската дейност води до промяна на състава и свойствата на почвите, като подобрява, запазва или намалява тяхното плодородие. Освен това стопанската дейност води до замърсяване на почвите с тежки метали, деградирането им или намаляване на техните площи.

Почвата като среда за обитаване се характеризира със своята статичност и по тази причина поглъща лесно всякакви вредни вещества, попаднали в околната среда, както от природни, така и от антропогенни процеси и явления. Обикновено, периодът на разпад на тези вещества е значително по-дълъг, когато те се намират в почвата, отколкото във въздуха или във водата.

Замърсяването на почвата е процес на натрупване на вредни вещества от естествен и/или антропогенен източник, чието поведение и концентрации причиняват увреждане на почвените функции, независимо дали се превишават действащите в страната норми и до замърсяване на повърхностни и подземни води. Наличието на замърсители, надхвърлящи определени нива, може да доведе до негативни последици в цялата хранителна верига, всички видове екосистеми и други природни ресурси.

Най-разпространените форми на увреждане на почвата са химическото замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители, различни форми на деградационни процеси като ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, запечатване.

За община Дряново по почвен мониторинг I-во ниво – широкомащабен мониторинг, съгласно Националната мониторингова програма на МОСВ няма обособени пунктове за почвен мониторинг. По данни на РИОСВ – Велико Търново и след проведени изследвания в съседни общини е видно, че съдържанието на тежки метали в почвата е под максимално допустимите концентрации (МДК).

По територията на община Дряново не се наблюдава голямо почвено разнообразие. Основната преобладаващата почвена покривка е от сиви горски почви. Сивите горски почви се образуват в условията на умереноконтинентален климат и имат ясно изразен хумусен хоризонт. Притежават неблагоприятни физикомеханични свойства. Почвеният пласт е тънък с пепеляв цвят.

По долините на реките има наличие на алувиални и делувиални почви, предимно по поречието на река Янтра и река Дряновска. Намират се на заливните тераси на реките и са богати на скални материали и хумусни вещества. На места се наблюдава присъствие на хумусно-карбонатни почви (рендзини).

За оценка замърсяването на почвите на територията на страната е изградена национална система за почвен мониторинг, категоризирана по нива. По почвен мониторинг I-во ниво - широкомащабен мониторинг, съгласно Националната мониторинговата програма на МОСВ, на територията на РИОСВ – Велико Търново са обособени 23 бр. постоянни пункта за почвен мониторинг.

Пунктовете, в които се извършва пробонабирането на почвени проби са определени от Изпълнителната агенция по околна среда, гр. София. Те са разположени на цялата територия на РИОСВ – Велико Търново и са в зависимост от източниците на замърсяване. За община Дряново по почвен мониторинг I-во ниво – широкомащабен мониторинг, съгласно Националната мониторингова програма на МОСВ няма обособени пунктове за почвен мониторинг.

Като цяло на територията на общината не се наблюдава замърсяване на почвите и състоянието им се характеризира като добро. Няма данни за замърсявания на почвите или наличие на значителни проблеми, които да застрашават състоянието им. Важно е да се отбележи, че почвите са компонент, върху който всяко бездействие и неспазване на нормативните изисквания за опазване на води, въздух, отпадъци въздейства отрицателно и ги замърсява локално или дифузно от организирани и неорганизиран източници, включително и трансгранични въздействия. Именно поради това е важно да се следи за тяхното състояние, а така също да се опазват останалите компоненти на околната среда, тъй като те пряко въздействат върху почвите и почвеното плодородие.

- **Ерозия на почвата**

Ерозията на почвата е процес на разрушаване, пренасяне и отлагане на почвените частици чрез вятъра или валежните и поливни води. Ерозираните земи са със скъсен почвен профил, изсветлена повърхност, често набраздена от линейни ерозионни форми и води до силно намаляване на плодородието на почвата. Поради това тя е един от най-сериозните глобални фактори за деградация и опустиняване на почвите.

Ерозията е проблем, който е обхванал територията на община Дряново, вследствие промени в земеползването, климатичните промени, повишаване на температурите и продължителните засушавания. Почвената ерозия е един от основните проблеми, с които земеделците се сблъскват в световен мащаб, тъй като оказва силно неблагоприятно влияние върху развитието на селското стопанство. Редица изследвания сочат, че устойчивите практики на биологичното земеделие, както и регулярни мероприятия по залесяване, могат значително да подобрят състоянието на почвите и да намалят процесите на ерозия.

- **Вкиселени и засолени почви**

За много типове почви е характерна висока естествена киселинност. Антропогенно вкислените почви се образуват чрез киселите валежи, около ТЕЦ и химически заводи с радиус на действие на киселите валежи около 50 до 100 км. Почвите деградират поради загуба на калций, магнезий, калий; обогатяване с алуминий; внасяне на вредни серни съединения - основно от дългогодишно минерално торене с хидролитично кисели азотни торове, когато то се извършва без съпътстващо фосфорно и калиево торене.

Наблюденията по II ниво са ориентирани към регионални проявления на деградационни процеси - **вкисляване** (вредна почвена киселинност) и **засоляване**.

За територията на страната са обособени полигони, в които се проследяват процесите на вкисляване и засоляване. От мониторинговата мрежа, за територията на РИОСВ – В. Търново има обособени четири полигона за проследяване процеса на вкисляване и няма обособявани такива за наблюдение на процесите по засоляване.

Мониторингът за киселинност на почвите се разглежда като съвкупност от дългогодишни наблюдения, даващи достоверна информация за състоянието на почвата с цел оценка за степента на антропогенното въздействие върху нейния състав и свойства. За двете, контролирани от РИОСВ – Велико Търново области, киселинността на почвите варира, а почвите се определят като слабо до средно кисели. Налице са обаче и терени с много кисели почви, които са включени в програмата за почвен мониторинг II ниво – функционална система „Контрол и опазване на почвите от вкисляване“. На тези места са изградени полигони с обособени пунктове, в които се проследяват промените в стойностите на вредната киселинност. Почвените проби се анализират за реакция на почвата (рН) и лесно подвижни обменни йони на водород, алуминий и манган (обуславящи вредната за растенията киселинност) и антагонистите им - калций, магнезий. Оценката на резултатите се прави чрез рН (в KCl) и V3% (степен на наситеност на почвата с бази).

По данни от *Доклада за състоянието на околната среда на РИОСВ-Велико Търново* през 2021 г., в изпълнение на програмата за почвен мониторинг II ниво, е извършено пробонабиране и от четирите пункта, обособени на територията на РИОСВ – Велико Търново – в селата: Балван (общ. Велико Търново), Душево и Млечево (общ. Севлиево) и Яковци (общ. Елена). Наблюденията и оценката на резултатите от анализите на провеждания мониторинг II ниво (вкисляване) през годините показват положителни промени в стойностите на вредна киселинност на почвата в пунктовете, в която тя се проследява, изразяваща се в намаляване стойностите на вредната киселинност. Въпреки това, тя остава висока. Степента на наситеност с бази през годините също се изменя в положителна посока, като стойностите ѝ, изразени в процентно съдържание, се увеличават.

Изключения от тази тенденция се отчитат в единия от пунктовете, намиращ се в с. Душево. Проследявайки резултатите във времето в пункта се наблюдава вариране в стойностите на високата киселинност (стойност на рН 4 е границата, под която почвите се определят като много силно кисели).

На територията на община Дряново няма вкислени и засолени почви.

На територията на общината е разположен склад за забранени и негодни за употреба продукти за растителна защита (ПРЗ), който се намира в североизточния край на гр. Дряново, извън регулацията на града, на територията на Опитна станция по сливата. Сградата на склада представлява масивна постройка, със здрав покрив и зазидана врата и прозорци, поради двукратното му разбиване. Действия по запечатването на прозорците и вратите са предприети като предохранителна мярка срещу нови посегателства, т. к. складът е неохраняем. В склада се съхраняват 17 315 кг. прахообразни и 1400 л течни ПРЗ. За обекта има назначено със Заповед на кмета на общината отговорно лице, което води отчетност на съхраняваните пестициди.

- ***Нарушени терени***

На територията на Община Дряново се изпълнява проект „Закриване и рекултивация на старо депо за твърди битови отпадъци в местност „Градището“ в землището на град Дряново“. Инвеститор на инвестиционния проект е Министерство на околната среда и водите, като бенефициент по проекта се явява Община Дряново. Проектът е на етап приемане на биологична рекултивация, като към момента успешно е приключил етап на техническа рекултивация на 04.10.2019 година.

Община Дряново е сравнително бедна на полезни изкопаеми. Съществуват няколко строителни кариери, основно за камъни. Едва 138 дка от територията на общината е за добив на полезни изкопаеми и кариери, което е около 0,05 % от общата ѝ площ. Понастоящем действаща е само една кариера – находище Чириковец, което е разположено в община Габрово, в непосредствена близост до село Скалско. Само производствената база на концесионера на находището се намира на територията на община Дряново. Кариери, подлежащи на бъдеща рекултивация към момента няма.

Като цяло на територията на общината не се наблюдава замърсяване на почвите и състоянието им се характеризира като добро. Няма данни за замърсявания на почвите или наличие на значителни проблеми, които да застрашават състоянието им. Важно е да се отбележи, че почвите са компонент, върху който всяко бездействие и неспазване на нормативните изисквания за опазване на води, въздух, отпадъци въздейства отрицателно и ги замърсява локално или дифузно от организирани и неорганизиран източници, включително и трансгранични въздействия. Именно поради това е важно да се следи за тяхното състояние, а така също да се опазват останалите компоненти на околната среда, тъй като те пряко въздействат върху почвите и почвеното плодородие.

През последните няколко години в района се наблюдава прилагане на добри земеделски практики, както и спазване на технологичните изисквания при употреба на пестициди и торове и отказ от опожаряване на стърнищата след прибиране на културите, които са довели до намаляване замърсяването на земите и почвите. В допълнение, програмите за биоземеделие, въведения контрол за ограничаване на емисионното замърсяване по отношение на въздуха, водите и управлението на отпадъците, в комбинация с технологичното обновление в производствените процеси допълнително допринасят за намаляване деградацията на земите и почвите в района.

4. Геоложка основа

Община Дряново е разположена върху карстов терен, определящ наличието на множество пещери, понори, въртопи и кари. Оформени са група от пещери („Андъка“ и „Поличките“), от които с най-голямо значение е „Бачо Киро“.

Административният център на общината се характеризира с линейна конфигурация, разположен по долината на р. Дряновска. Надморската му височина е от 234 до 300 м. Градът е обграден от множество ридове и хълмове.

Територията на общината се пресича от Дряновската река и нейният приток - река Андъка, които проломяват Страженското възвишение, образувайки живописни и трудно проходими проломи. Реката се всича силно в баремските варовици и формира скаровидна долина.

Общината е разположена в територията на младонагънатата морфоструктурата на Балканидите. Тя се състои от три надлъжно разположени части: Предбалкан, Старопланинска верига и Средногорие. Община Дряново попада в частта на Предбалкана, който е изграден редица правилни антиклинали и синклинални гънки, формиращи т. нар. юротипен релеф. Планинският релеф тук е слабо разчленен.

За геоложкия (литолого - статиграфски) строеж на тази територия са характерни глинесто – теригенно – карбонатните седименти от ранната креда.

Във връзка с геоморфоложкото райониране общината е разположена в провинция на активната Мизийска платформена окрайнина в Старопланинската област. Районът, в който се намира е Тетевенско – Еленски.

Община Дряново попада в периферията на Горнооряховската сеизмична зона. Магнитутни нива, които може да се очакват върху земната повърхност тук са от VII- VIII степен по скалата на Медведев – Шпонхойер – Карник. Най-силно влияние на сеизмичната обстановка се прогнозира в град Дряново и селата Скалско, Гостилица и Радовци.

Полезни изкопаеми

Община Дряново е сравнително бедна на полезни изкопаеми. Съществуват няколко строителни кариери, основно за камъни. Едва 138 дка от територията на общината е за добив на полезни изкопаеми и кариери, което е около 0,05 % от общата ѝ площ. По настоящем действаща е само една кариера в село Скалско.

Сеизмичност

Административният център на общината се характеризира с линейна конфигурация, разположен по долината на р. Дряновска. Надморската му височина е от 234 до 300 м. Градът е обграден от множество ридове и хълмове.

Територията на общината се пресича от Дряновската река и нейният приток - река Андъка, които проломяват Страженското възвишение, образувайки живописни и трудно проходими проломи. Реката се всича силно в баремските варовици и формира скаровидна долина.

Община Дряново е разположена в територията на младонагънатата морфоструктурата на Балканидите. Община Дряново попада в частта на Предбалкана, който е изграден редица правилни антиклинали и синклинални гънки, формиращи т. нар. юротипен релеф. Планинският релеф тук е слабо разчленен.

За геоложкия (литолого - статиграфски) строеж на тази територия са характерни глинесто – теригенно – карбонатните седименти от ранната креда.

Във връзка с геоморфоложкото райониране общината е разположена в провинция на активната Мизийска платформена окрайнина в Старопланинската област. Районът, в който се намира е Тетевенско – Еленски.

Община Дряново попада в периферията на Горнооряховската сеизмична зона. Магнитутни нива, които може да се очакват върху земната повърхност тук са от VII- VIII степен по скалата на Медведев – Шпонхойер – Карник. Най-силно влияние на сеизмичната обстановка се прогнозира в град Дряново и селата Скалско, Гостилица и Радовци.

Територията на община Дряново, попада в район с максимален интензитет на сеизмичните процеси от VII-VIII степен по скалата на Медвед-Шпонхойер-Карник с коефициент на земетръс $K_s = 0.15$ и максимално референтно ускорение на земната основа $q = 0.07/95$ годишен период на повторяемост и $q = 0.11$ до $0.15/475$ годишен период на повторяемост. Най-силно влияние на сеизмичната обстановка се прогнозира в град Дряново и селата Скалско, Гостилица и Радовци.

Фигура 27. Карта за сеизмично райониране на Република България за период 1000 години по Наредба № РД-02-20-2 за проектиране на сгради и съоръжения в земетръсни райони

Свлачища

По данни на „Геозащита – Плевен“ ЕООД, на територията на Община Дряново са регистрирани общо 9 свлачища, на площ от 13692 м² разпределени, в следни населени места:

- Свлачище GAB12.12677.01 - с. Царева ливада, южно, строителна площадка на ГПЦ /потенциално/;
- Свлачище GAB12.12677.02 - с. Царева ливада, южно, строителна площадка на ГПЦ /потенциално/;
- Свлачище GAB12.12677.03 - с. Царева ливада, път III-609 км 54+600 /стабилизирано/;
- Свлачище GAB12.12677.04 - с. Царева ливада, път III-609 км 54+600 /стабилизирано/;
- Свлачище GAB12.12677.05 - с. Царева ливада, път за м. „Куманите“, 350 м от разкл. /стабилизирано/;
- Свлачище GAB12.81726.01 - Сл. път за ВЕЦ „Каломен“, на 1.4 км от с. Чуково /периодично активно/;
- Свлачище GAB12.66768.01 - с. Скалско, на шосе за кар. „Чириковец“ и Габрово /периодично активно/;
- Свлачище GAB12.66768.02 - с. Скалско, сух откос на стена на яз. „Скалско“ /потенциално/;

- Свлячище GAB12.23947.01 - на шосето за Дряновски манастир, гр. Дряново - /стабилизирано/.

На територията на община Дряново към момента са регистрирани 9 бр. съвременни свлячища, като седем от тях са проявени в землищата на гр. Дряново, с. Скалско, с. Царева Ливада и с. Чуково и две – в урбанизирана територия на с. Царева ливада. Две от регистрираните свлячища са периодично-активни, три са потенциални и четири са стабилни.

№ по ред	1	2	3	4	5
Селище	Дряново	Скалско	Скалско	Царва Ливада	Царва Ливада
Идентификатор	GAB12.23947.01	GAB.12.66768.01	GAB12.66768.02	GAB12.12677.01	GAB12.12677.02
година рег.	1995	2001	2007	1984	1984
Възраст	Съременно	Съременно	Съременно	Съременно	Съременно
Състояние	Стабилизирано	Периодично активно	Потенциално	Потенциално	Потенциално
Година възн.	1995				
Местонахождение	на шосето на Дряновски манастир	на шосе на камера „Чипровец“ и Габрово, при ТС-инсталацията.	Сух откос на стена на чз. „Скалско“, при с. Скалско, Община Дряново	Строителна площадка на ГПЦ	Строителна площадка на ГПЦ
Разположение	Землище	Землище	Землище	Регулация	Регулация
Застрашава	Шосе, Ел	Шосе	Яз. стена и вилна зона с. Славейково	Пром. сграда и съоръжения	Пром. сграда и съоръжения
Проучване	Да				
Проектиране	Да				
Укр. Мероприятия	Пилоти, ПС, Канавки.				
Дължина. м.	25	40	30	40	40
Ширина м.	6	140	75	30	30
Засегната площ. дка	0,150	5,600	2,250	1,200	1,200
Клас	IV	III	III	III	III
Група	0	няма данни	няма данни	няма данни	няма данни
Категория	B	Г	Б	B	B

Таблица 52 Списък на свлячищата в община Дряново, регистрирани от към 30.06.2020г.

Източник: „ГЕОЗАЩИТА ЕООД“ – клон ПЛЕВЕН

№ по ред	6	7	8	9
Селище	Царева Ливада	Царева Ливада	Царева Ливада	Царева Ливада
Идентификатор	GAB12.12677.03	GAB12.12677.04	GAB12.12677.05	GAB12.81726.01
година рег.	2002	2002	2002	2007
Възраст	Съременно	Съременно	Съременно	Съременно
Състояние	Стабилизирано	Стабилизирано	Стабилизирано	Периодично активно
Година възн.	2002	2002	2002	2005
Местонахождение	Път III-609 км 54+600м 250 м и от разклона на мах. Куманите	Път III-609 км 54+600м 320 м и от разклона на мах. Куманите	На път за мах. Куманите, 450м от разклона на гл. път	Служебен път на ВЕЦ „Каломен“, на 1,4 км от с. Чукалово
Разположение	Землище	Землище	Землище	Землище
Застрашава	Шосе	Шосе	Шосе	Шосе, Градски фонд
Проучване	Да	Да	Да	
Проектиране	Да	Да	Да	

Укр. Мероприятия				
Дължина. м.	38	8	33	9
Ширина м.	58	16	25	15
Засегната площ. дка	2,204	0,128	0,825	0,135
Клас	III	IV	IV	IV
Група	0	0	0	0
Категория	Б	Б	В	Г

Източник: „ГЕОЗАЩИТА“ ЕООД

6. Ландшафт

Релефът и климатът имат водещо ландшафто-образуващо влияние. Водата, почвата, растителният и животински свят са съществени компоненти на ландшафта и са важни индикатори на състоянието му.

Абиогенните компоненти на ландшафта (климат, релеф, води) са устойчиви и бавно изменящи се, докато биогенните (растителен и животински свят) са динамични и бързо променящи се и в значителна степен повлияни от човешката дейност. Повечето от ландшафтите са устойчиви, а същевременно могат да се променят и при определено въздействие да преминават от едно в друго състояние.

Според комплексното физико-географско райониране на България, Община Дряново се отнася към ландшафтна зона на Старопланинската област, подобласт Предбалкан (*по Гълъбов, 1975*).

По ландшафтно-типологичната схема на страната района на Община Дряново, област Габрово спада към *Старопланинска област, Централно старопланинска подобласт (по Петров 1997 г.)*.

Ландшафтообразуващи фактори

Сегашният облик на ландшафтите на територията на общината е формиран от дългогодишното антропогенно въздействие.

Ландшафтния облик на територията на общината като цяла се определя от предимно разнообразния релеф.

Дряновската община се характеризира с разнообразен полупланински релеф, характерен за Предбалкана и средната част на Стара планина. Релефът на района е силно пресечен и представлява поредица от долини, прорязани от дерета и оврази, тесни ридове и била със стръмни склонове. Хоризонталното разчленение на релефа варира от 1.5 до 3 км., а вертикалното от 100 до 200 м.

Дряновската река и нейният приток - река Андъка проломяват Страженското възвишение, като образуват живописни, но трудно проходими проломи. Реката силно се всича в баремските варовици и формира скаротидната си долина. По нейното протежение върху двата бряга се разпростира гр. Дряново. Надморската височина на община Дряново, в посока север-юг, се колебае от 180 - 640 м.

Ландшафтното разнообразие, на територията на Община Дряново е значително. Ландшафтната характеристика на района на териториалния обхват на плана е от смесен вид - природно-антропогенна. Антропогенните компоненти на ландшафта се изразяват в разположените на територията на общината населени места, инфраструктурни и промишлени обекти, както и тези за селскостопански дейности.

Елементите на техническата инфраструктура, в ландшафта на територията на община Дряново, са равномерно разпределени и добре развити. В повечето случаи имат линейни структури - пътища, ж.п. линии, електропроводи, водопроводи и др., които преминават през територията ѝ, наземно и/или надземно, налагайки своите очертания в ландшафта.

Климатичните особености, релефа, горите, реките, обработваемите земи, защитените зони и урбанизираните територии са факторите, които формират различните типове ландшафт на територията на общината. Несъщественото антропогенно въздействие върху ландшафта в общината е констатирано при анализа на този компонент. Развитието на територията на община Дряново указва тенденцията за устойчивост на ландшафта, т.е. той притежава възможността за естествено развитие, възпроизводство и опазване на природните ресурси за бъдещите поколения.

Различаваме няколко вида ландшафти в зависимост от съчетанието между антропогенна намеса и естествени фактори:

Антропогенен ландшафт (промишлено–техногенен ландшафт) се формира, в резултат от човешката дейност, която е променила в различна степен някои от естествените, природни компоненти. Развитието на антропогенния ландшафт зависи изцяло от човека. Антропогенният ландшафт бива „урбанизиран“ или „техногенен“. Урбанизираният ландшафт обхваща селищните територии. Техногенният ландшафт включва предприятията в индустриалните зони, ж.п линии, изградената инженерна инфраструктура, изкопите на кариерите, и др.

Антропогенните (промишлено-техногенните) ландшафти са с минимално наличие на елементи от естествената околна среда и натуралните формации. Съществуването им зависи изцяло от антропогенната дейност и развитието на промишлеността. На територията на община Дряново са развити следните отрасли: производство на металообработващи инструменти; вагоностроене; производство на трансформатори; производство на радиатори и бойлери; производство на каучукови изделия; производство на продукти за осветление; дървообработване/мебели; строителство; текстил и конфекция; хранително вкусова промишленост.

Общата площ на обособените на територията на общината промишлени зони е 155.7 ха.

Елементите на техническата инфраструктура на територията на община Дряново са построени с цел осигуряване на населението с необходимите комуникации. Транспортната инфраструктура на общината носи типичните белези на малките общини. Транспортните артерии в общината имат определяща роля за формирането на техногенния инфраструктурен ландшафт в общината. През територията на Дряново минават 2 железопътни линии.

Урбогенен селищен тип ландшафт, който обхваща селищните и особено прилежащите крайселищни територии на населените места в общината, в това число и туристическите формирования. Основно значение за облика на този тип ландшафт има растителността в отделните общински и частни селищни и крайселищни имоти под формата на градини, озеленени пространства декоративни дървесни, храстови и цветни площи около и в имотите.

-Агрогенен тип ландшафт с преди всичко площно визуално въздействие - Агрогенен тип ландшафт се отнася предимно за земите с възможност за развитие на земеделие на територията на общината, в това число тези, заети от трайни култури, основно овощни градини и лозя.

-Антропогенни ландшафти с културно-историческо значение

Културния ландшафт, отразяващ традиционната среда около обекта на наследството и тяхната взаимосвързаност пространствено и във времето, са свидетелства за миналите и сегашните взаимодействия на човека със заобикалящата го среда.

На територията на община Дряново е съхранено недвижимо културно-историческо наследство, което заедно с природно-географските дадености представлява определен ресурс с изявен научнопознавателен, възпитателен и стопански потенциал.

По отношение недвижимите културни ценности (НКЦ), съхранявани в границите на населени места, с най-висока степен на концентрация и с най-изявени ценностни характеристики са тези в общинския център - гр. Дряново.

- *Дендрогенен тип ландшафт на горските територии.* Той обхваща земите от територията на община Дряново, включени в горския фонд и преди всичко защитените територии и защитените зони по Натура 2000. В този пояс се срещат, както широколистните, така и иглолистни дървесни видове.

Горските територии, формиращи дендрогенния ландшафт в Община Дряново, заемат около 30% от площта ѝ. Територията на община Дряново попада изцяло в границите на Държавно горско стопанство (ДГС) Плачковци, Северноцентрално държавно предприятие-Габрово. Лесоустройственият проект на ДГС Плачковци, осигурява добри предпоставки за стопанисване и ползване на горския фонд на територията на общината. Основните насоки на организация на горското стопанство, предвидени в проекта са съобразени с поставената цел по групи гори и земи, съобразно функциите които те изпълняват.

- *Дендрогенен крайречен тип ландшафт на влажните зони, формиран по речните тераси на реките и техните притоци.* Основно към него се причисляват крайречните територии с влаголюбива дървесна и храстова растителност, части от които влизат и в защитените зони по Натура 2000. Този тип ландшафт е под защита на Закона за биологичното разнообразие и се оценява максимално от естетическа и екологична гл.т.

През територията на община Дряново преминават реките Янтра и Дряновска с техните притоци Андъка, Рамадана, Мала Дрянка и др. Дебитът на тези реки е малък и се характеризират с дъждовно-снежен режим с пролетен максимум и есенен минимум на оттока. Това повлиява визуалните промени на ландшафта от сезонен тип.

Ландшафтните изменения на територията на община Дряново са необратими /главно в населените места/ поради това, че връщането на ландшафтния облик в изходно състояние е невъзможно. В резултат на това, структурата на съществуващите естествени видове ландшафти основно се е изменила, като под влияние на природните и антропогенни елементи, формиращи отделните типове ландшафти са следните:

- Паркове, градини и зелените площи за ограничено ползване в населените места;
- Гробищните паркове;
- Обектите за спорт и рекреация;
- Транспортните обекти и инфраструктура, и развитите зелени зони около тях;
- Земеделски територии /ниви, трайни насаждения/;
- Гори;
- Водни течения и площи и дървесно-храстовата растителност около тях.

6 Защитени природни обекти

6.1. Защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии (към Национална екологична мрежа)

На територията на община Дряново попадат две защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии:

- **Природна забележителност (ПЗ) „Пещера „Бачо Киро“**

Обявена е със Заповед №2810 от 10.10.1962 г. на ГУТ при МС (ДВ, бр. 56/1963 г.) и е разположена в землището на с. Царева ливада, общ. Дряново.

ПЗ обхваща пещера с обща дължина на галериите около 3600 m и надземна площ 0,1 ha над входа ѝ (ПИ 12677.240.211). Пещерата е облагородена и приспособена за посещения на туристи. Достъпът до нея е контролиран от Туристическо дружество „Бачо Киро“ и се разрешава влизане на групи, водени от екскурзовод. Пещерата има забележителни пещерни образувания и е с много важно археологическо значение. В нея са открити едни от най-старите праисторически останки от поселение на първобитни хора в Европа. Значението ѝ за прилепите не е особено голямо, тъй като от средата на ХХ век основните ѝ галерии са осветени и входът е затворен с решетка, което значително намалява пригодността ѝ като подземно убежище.

Режим на дейности в защитената територия:

1. Забранява се събирането на камъни и разкриването на кариери в района на природната забележителност.

2. Забранява се влизането в пещерата, унищожаването и чупенето на образуванията (сталактити и сталагмити), както и замърсяването ѝ.

3. Забранява се събирането или унищожаването на пещерната фауна.

4. Забранява се писането и драскането по стените, влизането с факли и други димящи осветителни тела, както и всички действия, които водят до загрозяване или унищожаване на пещерата.

5. Забранява се използването на пещерата за стопански нужди (гъбарници, винарски изби, мандри и други). *(бел. авт.: тъй като има научно (геоложко или археологическо, палеонтологично) и естетично значение)*

• Защитена местност (ЗМ) „Дряновски манастир“

Обявена е като историческо място със Заповед №357 от 09.02.1973 г. на МГОПС (ДВ, бр. 21/1973 г.), прекатегоризирана в защитена местност със Заповед №РД-1324 от 27.12.2002 г. на МОСВ (ДВ, бр. 70/2004 г.). Разположена е в землищата на гр. Дряново, с. Геша и с. Царева ливада, общ. Дряново.

ЗМ обхваща горски територии с площ 311,14 ha и е обявена с цел опазване на характерни гори в района на Дряновския манастир. Включени са типични за карстовите райони на Предбалкана естествени дъбово-габъррови гори, доминирани от цер, благун, келяв габър и мъждрян, разнообразени с по-слабо участие на космат дъб, зимен дъб, обикновен габър, полски клен, полски бряст, сребролистна липа, планински ясен, а в крайречните гори преобладават черна елша и бяла върба. На места са залесени изкуствени култури от бял, черен бор и акация. Обхванати са и забележителни варовикови скални венци (отредени като горски територии), които са местообитание за петрофилни (скалногнездящи) видове птици: скален орел, сокол скитник, черношипа ветрушка, гарван, бързолети и лястовици. Част от скалите са обособени като обект за скално катерене.

Гранично на защитените гори, в северната и централната част са разположени Дряновския манастир и редица туристически обекти: хижа, къмпинг, хотели и заведения за хранене, които образуват своеобразен туристически район. През ЗМ преминава и популярен туристически маршрут (т. нар. екопътека).

За защитената територия са издадени също и следните документи за намаляване на площта ѝ:

1. Промяна в площта – намаляване със Заповед №1136 от 14.12.1981 г., на КОПС при МС (ДВ, бр. 102/1981 г.);
2. Промяна в площта – намаляване със Заповед №РД-292 от 22.03.2004 г., на МОСВ (ДВ, бр. 70/2004 г.).

Режим на дейности, в защитената територия:

1. Забранява се извеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни, с оглед за подобряване на санитарното и ландшафтно състояние на обекта. Стопанисването да се извършва съгласно устройствените проекти с максимално запазване на природната обстановка.
2. Забранява се пашата на добитък през всяко време.
3. Забранява се откриване на кариери, къртене на камъни, вадене на пясък и други инертни материали, изхвърляне на сгурия и различни промишлени отпадъци, както и всякакви действия, чрез които се нарушава или загрозява природната обстановка.

Двете защитени територии се припокриват.

6.2. Защитени зони от Европейската екологична мрежа Натура 2000 (към Национална екологична мрежа)

На територията на община Дряново, област Габрово са разположени четири защитени зони по смисъла на чл. 6, ал. 1, т. 1 и 2 от Закона за биологичното разнообразие, част от Европейската екологична мрежа Натура 2000 и Националната екологична мрежа, определени съгласно Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

Фигура 28. Местоположение на защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, спрямо предвижданията на предварителния проект за ОУП на община Дряново

• **Защитена зона BG0000214 „Дряновски манастир“**

Защитената зона е обявена по Директива 92/43/ЕЕС и чл. 6, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗБР със Заповед №РД-312/31.03.2021 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 50/2021 г.), с площ 29 866,145 дка. На базата на заповедта за обявяване и Стандартния формуляр за данни на защитената зона, надолу е представено описание на основните ѝ характеристики:

Местоположение на защитената зона

В границите на защитената зона, от територията на община Дряново, попадат части от землищата на следните населени места: с. Царева ливада, с. Скалско, с. Караиванца, с. Геша, с. Радовци и град Дряново, на площ от 14 249,99 дка или 47,6921%, от общата ѝ площ. Останалата част от ЗЗ е разположена в общините Габрово и Трявна.

Административен район

Защитената зона попада в BG32 Северен централен район и Континентален биогеографски район (100%), със средна надморска височина от 486 m.

Качество и значимост

В защитената зона преобладава съчетание от разнообразен карстов ландшафт, пещери, скални ниши, каньони и карстови извори. Добре запазени широколистни гори. Много важни за съществуването на безгръбначната фауна.

Скалите са от ключово значение за опазването на петрофилни растителни и животински видове, особено птици. Като цяло, местообитанията са увредени от антропогенното въздействие. Голата сеч е довела до деградирането на естествените местообитания.

Обща характеристика на защитената зона

Защитената зона е тип В – съгласно Директивата за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (pSCI/SCI и SAC).

За защитената зона са определени следните класове земно покритие, посочени в следващата таблица.

Класове земно покритие	% Покритие
Широколистни листопадни гори	55
Иглолистни гори	3
Смесени гори	15
Изкуствени горски монокултури (напр. насаждения от тополи или екзотични дървета)	2
Равнини, шубраци	10
Други земи (включително градове, села, пътища, сметища, мини, индустриални обекти)	1
Влажни ливади, пасища	5
Вътрешни скали, сипеи, пясъци, постоянен сняг и лед	5
Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения)	4
Общо Покритие	100

Таблица 53 Класове земно покритие в Защитена зона BG0000214 „Дряновски манастир“

Цели на управление на защитената зона (природозащитни цели)

• Опазване и поддържане на типове природни местообитания, посочени в заповедта за обявяване, местообитанията на посочените в заповедта за обявяване видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион;

- Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природно местообитание с код 6210 (* важни местообитания на орхидеи);
- Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 6110*, 6210 (* важни местообитания на орхидеи), 6430, 7220*, 9150, 9170, 9180*, 91E0*, 91G0*, 91H0*, 91M0, 91W0 и 91Z0;
- Подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Остроух нощник (*Myotis blythii*) и Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*);
- При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, посочени в заповедта за обявяване, местообитания на посочени в заповедта за обявяване видове и техни популации.

Изброените цели на защитената зона са определени съобразно важността на защитената зона за постигане и поддържане на благоприятното природозащитно състояние на типовете природни местообитания и видовете в Континенталния биогеографски регион, както и за свързаността и целостта на мрежата от защитени зони в страната като част от Европейската екологична мрежа Натура 2000. Те определят и приоритетите при планиране и прилагане на мерки в защитената зона.

Режими на дейностите в защитената зона

Със заповедта за обявяване на ЗЗ са въведени следните забранителни режими:

1. Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища;
2. Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;
3. Търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скално-облицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания по т. 2.1 (от заповедта за обявяване на ЗЗ); забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие;
4. Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;
5. Разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1 (от заповедта за обявяване на ЗЗ), освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране на допустими планове, програми, проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;
6. Премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на

земяделските земи като такива, освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;

7. Употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;

8. Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове; забраната не се прилага в границите на горски разсадници;

9. Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земяделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);

10. Използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;

11. Палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;

12. Палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоприятните пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване по т. 2.2.1 (*от заповедта за обявяване на ЗЗ*);

13. Провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – 1 март до 30 юни;

14. Отводняване на крайбрежни заливаеми ивици на реки, промени в хидроморфологичния режим чрез отводняване, изземване на наносни отложения, коригиране, преграждане с диги на реки, с изключение на такива: в урбанизирани територии; в случаи на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети; при бедствия и аварии; за подобряване на състоянието на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2 (*от заповедта за обявяване на ЗЗ*);

15. Извеждане на сечи в природно местообитание с код 91E0*, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии, за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2 (*от заповедта за обявяване на ЗЗ*), както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;

16. Добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета;

17. Паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост.

В предвижданията на ОУПО Дряново не са изрично и конкретно заложили дейности или особености на УЗ, които да влизат в противоречие с въведените забрани в ЗЗ.

К о д	П р .	Име	Покрити е (ha)
6110	*	Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от <i>Alysso-Sedion albi</i>	7,87
6210		Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (<i>Festuco-Brometalia</i>) (*важни местообитания на орхидеи) ¹	176,73
6430		Хидрофилни съобщества от високи тревни в равнините и в планинския до алпийския пояс	7,28
7220	*	Извори с твърда вода с туфести формации (<i>Cratoneurion</i>)	2,72
8210		Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове	43,56
8310		Неблагоустроени пещери	15 броя
9150		Термофилни букови гори (<i>Cephalanthero-Fagion</i>)	40,89
9170		Дъбово-габърви гори от типа <i>Galio-Carpinetum</i>	31,99
9180	*	Смесени гори от съюза <i>Tilio-Acerion</i> върху сипеи и стръмни склонове	78,43
91E0	*	Алувиални гори с <i>Alnus glutinosa</i> и <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae</i>)	34,18
91G0	*	Панонски гори с <i>Quercus petraea</i> и <i>Carpinus betulus</i>	221,78
91H0	*	Панонски гори с <i>Quercus pubescens</i>	6,78
91M0		Балкано-панонски церово-горунови гори	231,0
91W0		Мизийски букови гори	87,84
91Z0		Мизийски гори от сребролистна липа	31,55

Таблица 54 Типове природни местообитания, предмет на опазване:

В заповедта за обявяване на ЗЗ са определени цели за подобряване за природните местообитания тип 6430, 9150, 9170, 91M0, 91W0 и 91Z0, които също следва да се считат за приоритетни за опазване.¹

Растителни видове, предмет на опазване: обикновена пърчовка (*Himantoglossum carpinum*).

*Животински видове, предмет на опазване:*¹

- безгръбначни – Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), буков сечко (*Morimus funereus*), *алпийска розалия (*Rosalia alpina*), *четириточкова меча пеперуда (*Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria*), бисерна мида (*Unio crassus*);

- риби – обикновен щипок (*Cobitis taenia*), балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*);

- земноводни и влечуги – жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), пъстър смок (*Elaphe sauromates*), обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*);

- бозайници – *европейски вълк (*Canis lupus*), пъстър пор (*Vormela peregusna*), видра (*Lutra lutra*), широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), голям нощник (*Myotis myotis*), дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), остроух нощник (*Myotis blythii*), дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*).

• **Защитена зона BG0000263 „Скалско“**

1 Приоритетни за опазване в защитената зона са типовете природни местообитания и видовете, означени със знак (*) в приложения №1 и №2 от ЗБР, както и тези, за които са определени цели за подобряване, съгласно т. 5 от заповедта за обявяване на ЗЗ.

Защитената зона е обявена по Директива 92/43/ЕЕС и чл. 6, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗБР със Заповед №РД-287/31.03.2021 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 47/2021 г.), с площ 21 841,587 дка. На базата на заповедта за обявяване и Стандартния формуляр за данни на защитената зона, надолу е представено описание на основните ѝ характеристики:

Местоположение на защитената зона

В границите на защитена зона от територията на община Дряново, попадат части от землищата на следните населени места: с. Скалско и с. Янтра, на площ от 458,719 ha или 20,9240%, от площта ѝ. Останалата част от ЗЗ е разположена в общините Габрово и Севлиево.

Административен район

Защитената зона попада в BG32 Северен централен район и Континентален биогеографски район (100%), със средна надморска височина от 488 m.

Обща характеристика на защитената зона

За защитената зона са определени следните класове земно покритие, посочени в следващата таблица.

Класове земно покритие	% Покритие
Други обработваеми земи	3
Широколистни листопадни гори	33
Равнини, шубраци	26
Изкуствени горски монокултури (напр. насаждения от тополи или екзотични дървета)	5
Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода)	1
Други земи (включително градове, села, пътища, сметища, мини, индустриални обекти)	3
Вътрешни скали, сипеи, пясъци, постоянен сняг и лед	2
Сухи ливади и степи	24
Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения)	1
Влажни ливади, пасища	2
Общо Покритие	100

Таблица 55 Класове земно покритие

Защитената зона попада в обхвата на Централен Предбалкан, с надморска височина 370-693 m с преобладаващи варовикови скали и хумусно-варовикови, и сиви горски почви. Около 1/3 от територията на зоната е покрита с гори със значително участие на габър, цер, бук и горун. Значителна част сред дървесната растителност заемат формациите от *Carpinus orientalis*, които в много от случаите участват и в храстовите формации. Фрутикозните формации съставляват голяма част от растенията в Скалско. Сухи тревни формации и степи се предимно комплексите от тип *Chrysopogoni-Danthonion* и субпанонски тревни формации (местообитания с кодове 6210 и 6240) и покриват около ¼ от територията на мястото. За опазването на зоната е важно да се запазят естествените широколистни гори от габър, цер, бук и горун (местообитания 91M0, 9150, 91G0), както и сухите тревни съобщества от степен тип. Скалите заемат около 2-2,5 % от територията на Скалско.

Качество и значимост

Защитената зона е тип В – съгласно Директивата за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (pSCI/SCI и SAC).

Важно е да се отбележат естествените церово-блугунови гори и горите от типа *Carpineto-Querceto*, както и термофилните дъбови гори, които заемат относително малка част от територията на Скалско. Активната сеч в горите и следващото засаждане на различни широколистни и иглолистни дървета е основната причина за измененията на характера и вида на гората и понякога води до загуба на горски хабитати. На мястото на унищожената гора са израснали храсталаци (акация, шипка, глог, дрян, леска и др.). Формациите от *Carpinus orientalis* заемат значителна част от горите и храсталаците. Сухите тревни местообитания от

степен тип са представени предимно в южните и югозападни части на Скалско, но в повечето случаи са примесени с различни хрусталаци. Отрицателните тенденции в местообитанията в Скалско се дължат предимно на сечта и на двете действащи съоръжения за инертни материали (след с. Скалско и по протежение на пътя за с. Кози рог, общ. Габрово). Повечето части на тази зона (напр. горите под скалните формации, скалите и др.) са трудно достижими и това позволява по-доброто му опазване.

Цели на управление на защитената зона (природозащитни цели)

- Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в заповедта за обявяване, местообитанията на посочените в заповедта за обявяване видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион;
- Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 6240* и 6210 (* важни местообитания на орхидеи);
- Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 6110*, 6210 (* важни местообитания на орхидеи), 6240*, 6510, 7220*, 9150 и 91M0;
- Подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*);
- При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, посочени в заповедта за обявяване, местообитания на посочени в заповедта за обявяване видове и техни популации.

Изброените цели на защитената зона са определени съобразно важността на защитената зона за постигане и поддържане на благоприятното природозащитно състояние на типовете природни местообитания и видовете в Континенталния биогеографски регион, както и за свързаността и целостта на мрежата от защитени зони в страната като част от Европейската екологична мрежа Натура 2000. Те определят и приоритетите при планиране и прилагане на мерки в защитената зона.

Режими на дейностите в защитената зона

Със заповедта за обявяване на ЗЗ са въведени следните забранителни режими:

1. Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища;
2. Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бџгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;
3. Търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скално-облицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания по т. 2.1 (от заповедта за обявяване на ЗЗ); забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие;

4. Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;

5. Разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1 (*от заповедта за обявяване на 33*), освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране на допустими планове, програми, проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;

6. Премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива, освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;

7. Употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;

8. Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове;

9. Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение №1 от Наредба №3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);

10. Използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;

11. Палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;

12. Палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоприятните пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване по т. 2.2.1 (*от заповедта за обявяване на 33*);

13. Провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – 1 март до 30 юни;

14. Отводняване на крайбрежни заливаеми ивици на реки, промени в хидроморфологичния режим чрез отводняване, изземване на наносни отложения, коригиране, преграждане с диги на реки, с изключение на такива: в урбанизирани територии; в случаи на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети; при бедствия и аварии; за подобряване на състоянието на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2 (*от заповедта за обявяване на 33*);

15. Извеждане на сечи в природно местообитание с код 91E0*, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии, за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете по т.

2 (от заповедта за обявяване на ЗЗ), както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;

16. Добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета;

17. Паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост.

В предвижданията на ОУПО Дряново не са изрично и конкретно заложени дейности или особености на УЗ, които да влизат в противоречие с въведените забрани в ЗЗ.

Типове природни местообитания, предмет на опазване:

Код	Пр. ²	Име	Покритие (ha)
6110	*	Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от <i>Alyso-Sedion albi</i>	13,14
6210		Полустествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (<i>Festuco-Brometalia</i>) (*важни местообитания на орхидеи) ⁵	273,66
6240	*	Субпанонски степни тревни съобщества	125,45
6510		Низинни сенокосни ливади	67,11
7220	*	Извори с твърда вода с туфести формации (<i>Cratoneurion</i>);	0,69
8210		Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове	18,72
8310		Неблагоустроени пещери	7 броя
9150		Термофилни букови гори (<i>Cephalanthero-Fagion</i>)	6,28
9170		Дъбово-габърви гори от типа <i>Galio-Carpinetum</i>	12,18
9180	*	Смесени гори от съюза <i>Tilio-Acerion</i> върху сипеи и стръмни склонове	16,29
91E0	*	Алувиални гори с <i>Alnus glutinosa</i> и <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Pandion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	0,51
91G0		Панонски гори с <i>Quercus petraea</i> и <i>Carpinus betulus</i>	73,63
91M0		Балкано-панонски церово-горунови гори	224,17
91W0		Мизийски букови гори	0,81
91Z0		Мизийски гори от сребролистна липа	39,05

Таблица 56 Типове природни местообитания, предмет на опазване.

В заповедта за обявяване на ЗЗ са определени цели за подобряване за природните местообитания тип 6510, 9150 и 91M0, които също следва да се считат за приоритетни за опазване.²

Растителни видове, предмет на опазване: обикновена пърчовка (*Himantoglossum carpinum*).

*Животински видове, предмет на опазване:*²

- безгръбначни – бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), буков сечко (*Morimus funereus*), *алпийска розалия (*Rosalia alpina*), бисерна мида (*Unio crassus*), ручеен (поточен) рак (*Austropotamobius torrentium*)³;

- риби – черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*);

- земноводни и влечуги – жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), пъстър смок (*Elaphe sauromates*), обикновена блатна костенурка

² Приоритетни за опазване в защитената зона са типовете природни местообитания и видовете, означени със знак (*) в приложения №1 и №2 от ЗБР, както и тези, за които са определени цели за подобряване, съгласно т. 5 от заповедта за обявяване на ЗЗ.

³ Видовете вълк, видра, лалугер и ручеен/поточен рак не са включени в заповедта за обявяване на ЗЗ BG0000263 „Скалско“, но се разглеждат в ЕО и ДОСВ, тъй като са отразени в Стандартния формуляр.

(*Emys orbicularis*), шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*);

- бозайници – *европейски вълк (*Canis lupus*)³, пъстър пор (*Vormela peregusna*), видра (*Lutra lutra*)³, лалугер (*Spermophilus citellus*)³, дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*), подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), голям нощник (*Myotis myotis*), остроух нощник (*Myotis blythii*), дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), трицветен нощник (*Myotis emarginatus*).

• Защитена зона BG0000282 „Дряновска река“

Защитената зона е определена по Директива 92/43/ЕЕС и чл. 6, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗБР включена в списъка със защитени зони, приет с РМС №122 от 02.03.2007 г. (ДВ, бр. 21/2007 г.) и РМС №588 от 06.08.2021 г. (ДВ, бр. 67/13.08.2021 г.) за коригиране на границите и площта, която е 1971,209 дка. На базата на Стандартния формуляр за данни на защитената зона и Документ за целите на Натура 2000, надолу е представено описание на основните ѝ характеристики:

Местоположение на защитената зона

Защитената зона обхваща поречните територии в землищата на гр. Дряново, с. Ганчовец, с. Геша, с. Длъгня, с. Зая и с. Косарка, на обща площ от 113,815 ha или 57,739% от зоната. Останалата част от ЗЗ е разположена в общините Трявна и Велико Търново.

Административен район

Защитената зона попада в BG32 Северен централен район, и Континентален биогеографски район (100%), със средна надморска височина от 322 m.

Обща характеристика на защитената зона

За защитената зона са определени следните класове земно покритие, посочени в следващата таблица:

Класове земно покритие	% Покритие
Равнини, шубраци	32
Други обработваеми земи	14
Смесени гори	8
Широколистни листопадни гори	12
Други земи (включително градове, села, пътища, сметища, мини, индустриални обекти)	34
Общо Покритие	100

Таблица 57 Класове земно покритие, определени за защитената зона.

Дряновска река се намира в Северна България и е ляв приток на река Белица. Тя води началото си от Шипченско-Тревненския дял на Стара планина. По средата на течението си тя пресича източната част на Странджанското възвишение и образува красиво ждрело. Реката е дълга 59,3 km. Скалната основа на сайта е съставена от варовици и мергели. Течението преминава през равнинни и хълмисти райони. Речното корито е тясно и скалисто.

Качество и значимост

Защитената зона е тип В – съгласно Директивата за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (pSCI/SCI и SAC).

Важен биокоридор между зоните Река Янтра и Дряновски манастир. От голямо значение е за макро-зоо-бентосни организми.

Цели на управление на защитената зона (природозащитни цели)

Общи цели:

- Запазване площта на природните местообитания и местообитания на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;
- Запазване естественото състояние на природните местообитания и местообитания на видовете, предмет на опазване в ЗЗ, включително и на естествените за тези местообитания видов състав, характерни видове и условията на средата;
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетните местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

В разработения през 2019 г. „Документ за целите на Натура 2000“⁴ за защитената зона са определени следните специфични цели:

- Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 6430 и 91M0;
- Подобряване на параметър „Бъдещи перспективи“ на природно местообитания с код 91M0;
- Подобряване състоянието на популациите на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) и Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*);
- Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*);
- Подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) и Остроух нощник (*Myotis blythii*).

Код	Пр.	Име	Покритие (ha)
6430		Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс	2,86
91E0	*	Алувиални гори с <i>Alnus glutinosa</i> и <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Pandion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	11,04
91G0	*	Панонски гори с <i>Quercus petraea</i> и <i>Carpinus betulus</i>	2,96
91M0		Балкано-панонски церово-горунови гори	17,14
91Z0		Мизийски гори от сребролистна липа	15,19

Таблица 58 Типове природни местообитания, предмет на опазване.

Животински видове, предмет на опазване:

- безгръбначни – Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), буков сечко (*Morimus funereus*), *алпийска розалия (*Rosalia alpina*), бисерна мида (*Unio crassus*), ивичест теодоксус (*Theodoxus transversalis*), *ручеен рак (*Austropotamobius torrentium*);

- риби – обикновен щипок (*Cobitis taenia*), балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*), европейска горчивка (*Rhodeus sericeus*)

⁴ Подходът за определяне на целите на Натура 2000 кореспондира с тълкувателните текстове в ИНФОРМАЦИЯ ОТ ИНСТИТУЦИИТЕ, ОРГАНИТЕ, СЛУЖБИТЕ И АГЕНЦИИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ, ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ. Управление на защитените зони по „Натура 2000“. Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията (2019/С 33/01).

amarus), балканска кротушка (*Romanogobio kesslerii*), малка кротушка (*Romanogobio uranoscopus*);

- *земноводни и влечуги* – червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), пъстър смок (*Elaphe sauromates*), обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*);

- *бозайници* – *европейски вълк (*Canis lupus*), пъстър пор (*Vormela peregusna*), видра (*Lutra lutra*), лалугер (*Spermophilus citellus*), широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*), подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), голям нощник (*Myotis myotis*), трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), остроух нощник (*Myotis blythii*), дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*).

• **Защитена зона BG0000610 „Река Янтра“**

Защитената зона е обявена по Директива 92/43/ЕЕС и чл. 6, ал. 1, т. 1 и 2 от Закона за биологичното разнообразие със Заповед №РД-401/12.07.2016 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 62/2016 г.), с площ 138 998,825 дка. Издадена е Заповед №РД-1068/07.11.2022 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 90/2022 г.) за изменение и допълнение, с която се въвеждат специфични и подробни цели на опазване. На базата на заповедите за обявяване, изменение и допълнение и Стандартния формуляр за данни на защитената зона, надолу е представено описание на основните ѝ характеристики:

Местоположение на защитената зона

В границите на защитена зона от територията на община Дряново, попадат части от землищата на следните населени места: с. Гостилица, с. Каломен, с. Скалско, с. Славейково, с. Чуково и с. Янтра, на площ от 428,692 ха или 3,083%, от площта ѝ.

Административен район

Защитената зона попада в BG32 Северен централен район и Континентален биогеографски район (100%).

Класове земно покритие	% Покритие
Водни площи във вътрешността (стоящи води, течащи води)	5
Други земи (включително градове, села, пътища, сметища, мини, индустриални обекти)	1
Суши тревни съобщества, степи	5
Друга орна земя	2
Широколистни листопадни гори	49
Храстови съобщества	38
Общо Покритие	100

Таблица 59 Характеристика на защитената зона

Зоната представлява поречие на голяма река (р. Янтра между гр. Габрово и р. Дунав), включващо и прилежащи земеделски площи, малки ливади, крайречни върбово-тополови гори и стари корита на реката. Между гр. Габрово и гр. Велико Търново реката тече основно през скалисти каньони и проломи.

Качество и значимост

Защитената зона е тип В – съгласно Директивата за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (pSCI/SCI и SAC).

Защитената зона е много важна за опазването на типичните речни екосистеми – речно течение с макрофитни съобщества, алувиални гори, стари речни корита (еутрофни езера),

степни съобщества (включващи единственото находище на *Salvia scabiosifolia*), засоленни ливади и др. Доминантна дървесна растителност по речните брегове са видове от р. Елша, р. Върба и р. Топола. Вследствие на корекции речното легло на реката е изправено и дигирано.

Цели на управление на защитената зона

Общи цели:

- Опазване на типовете природни местообитания, посочени в заповедта за обявяване, местообитанията на посочените в заповедта за обявяване видове, техните популации и разпространение в границите на зоната за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние;

- Подобряване при необходимост на състоянието на типове природни местообитания и на местообитания на видовете, посочени в заповедта за обявяване;

- Възстановяване при необходимост на типове природни местообитания, посочени в заповедта за обявяване, местообитания на посочени в заповедта за обявяване видове и техните популации.

В разработения през 2019 г. „Документ за целите на Natura 2000“ за защитената зона са определени следните специфични цели, а през 2022 г. и утвърдени със Заповед №РД-1068/07.11.2022 г.:

- Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 3150, 3260, 3270, 6210, 6250, 6430, 6510, 91E0, 91G0, 91H0, 91M0 и 91Z0;

- Подобряване на параметър „Бъдещи перспективи“ на природно местообитания с кодове 3270, 6210, 6240, 6250, 6510, 91E0, 91G0, 91H0, 91M0 и 91Z0;

- Подобряване състоянието на популациите на вида Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*);

- Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*);

- Подобряване на местообитанията на видовете Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*) и Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*);

- Подобряване на параметър „Бъдещи перспективи“ на видовете Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Распер (*Aspius aspius*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) и Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*).

Режими на дейностите в защитената зона

Със заповедта за обявяване на ЗЗ са въведени следните забранителни режими:

1. Въвеждане на неместни растителни видове в ливади, пасища, мери, естествени водни обекти, блата, мочурища и дерета, както и умишлено внасяне на чужди видове;

2. Употребата на минерални торове в ливади, пасища, мери и горски територии, както и на продукти за растителна защита и биоциди освен разрешените за биологично производство и при каламитет, епифитотия, епизоотия или епидемия;

3. Забранява се движение на МПС извън съществуващи пътища (вкл. горски, селскостопански, ведомствени такива) в неурбанизиран територии освен за провеждане на селскостопански, горскостопански, аварийни и контролни дейности или по предварително съгласувани по съответния ред маршрути;

4. Забранява се промяната на начина на трайно ползване, разораването, залесяването и превръщането в трайни насаждения на ливади, пасища, мери, мочурища, както и на други тревни площи (обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот 5 или повече години) в границите на местообитания по т. 2.1, при ползването на земеделските земи като такива;

5. Забранява се разораване и залесяване на поляни и други естествени открити пространства в горските територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1;

6. Забранява се премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива;

7. Забраняват се промени в хидрологичния режим чрез отводняване, коригиране, преграждане с диги в границите на водозависимите природни местообитания; изключения се допускат в урбанизирани територии, при бедствия и аварии или за дейности, подобряващи природозащитното състояние на местообитанията по т. 2.1

8. Забранява се усвояване на повече от 30 % от средно-годишния отток на р. Янтра и притоците ѝ за ВЕЦ, намиращи се в процедура по издаване или продължаване на действието на разрешително по *Закона за водите* към датата на издаване на заповедта;

9. Забранява се съгласуване на инвестиционни предложения за нови ВЕЦ, вкл. чрез надграждане и/или реконструкция на съществуващи бендове, прагове и други съоръженията, изгубили първоначалното си предназначение, с изключение на тези, за които е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от *Закона за опазване на околната среда* и/или чл. 31 от *Закона за биологичното разнообразие*;

10. Забранява се съгласуване на строителството на ветрогенератори и фотоволтаици извън урбанизирани територии освен като собствени източници на електрическа енергия и с изключение на тези, за които е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от *Закона за опазване на околната среда* и/или чл. 31 от *Закона за биологичното разнообразие*;

11. Забранява се търсене и проучване на общо разпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общо разпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали); забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване и/или за предоставяне на концесия за добив по *Закона за подземните богатства (ЗПБ)* и по *Закона за концесиите*, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от *Закона за опазване на околната среда* и/или чл. 31 от *Закона за биологичното разнообразие*, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие;

12. Забранява се чупене, повреждане, събиране и/или преместване на пещерни и скални образувания.

В предвижданията на ОУПО Дряново не са изрично и конкретно заложени дейности или особености на УЗ, които да влизат в противоречие с въведените забрани в ЗЗ.

Код	Пр. ⁵	Име	Покритие (ha)
1530	*	Панонски солени степи и солени блата	180,70533 (110,64 ⁶)
3150		Естествени еутрофни езера с растителност от типа <i>Magnopotamion</i> или <i>Hydrocharition</i>	460,28 (552,44)
3260		Равнинни или планински реки с растителност от <i>Ranunculion fluitans</i> и <i>Callitricho - Batrachion</i>	154,43 (61,16)
3270		Реки с кални брегове с <i>Chenopodion rubi</i> и <i>Bidention p.p.</i>	679,00 (51,43)
6110	*	Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от <i>Alyso-Sedion albi</i>	5,43506
6210		Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (<i>Festuco-Brometalia</i>) (*важни местообитания на орхидеи)	22,74
6240	*	Субпанонски степни тревни съобщества	454,51
6250	*	Панонски лъсови степни тревни съобщества	265,07
6430		Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс	447,60
6510		Низинни сенокосни ливади	42,03
8210		Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове	41,37
8310		Неблагоустроени пещери	2 пещери
9180	*	Смесени гори от съюза <i>Tilio-Acerion</i> върху сипеи и стръмни склонове ⁷	не е посочена
91E0	*	Алувиални гори с <i>Alnus glutinosa</i> и <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae</i>)	8,29
91F0		Крайречни смесени гори от <i>Quercus robur, Ulmus laevis</i> и <i>Fraxinus excelsior</i> или <i>Fraxinus angustifolia</i> покрай големи реки (<i>Ulmion minoris</i>)	19,18256
91G0	*	Панонски гори с <i>Quercus petraea</i> и <i>Carpinus betulus</i>	4,37
91H0	*	Панонски гори с <i>Quercus pubescens</i>	0,47
91M0		Балкано-панонски церово-горунови гори	141,97
91Z0		Мизийски гори от сребролистна липа	7,3

Таблица 60 Типове природни местообитания, предмет на опазване.

В заповедта за обявяване на ЗЗ са определени цели за подобряване за природните местообитания тип 3260, 3270, 6430, 6510, 91M0 и 91Z0, които също следва да се считат за приоритетни за опазване.⁵

Животински видове, предмет на опазване:⁵

- безгръбначни: бисерна мида (*Unio crassus*), лицена (*Lycaena dispar*), бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), *алпийска розалия (*Rosalia alpina*), обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), буков сечко (*Morimus funereus*), *ручеев рак (*Austropotamobius torrentium*), ценагрион (*Coenagrion ornatum*), ивичест теодоксус (*Theodoxus transversalis*);

- риби: карагъоз (дунавска скумрия) (*Alosa immaculata*), распер (*Aspius aspius*), черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*), обикновен щипок (*Cobitis taenia*), белопера кротушка (*Gobio albipinnatus*), балканска кротушка (*Gobio kessleri*), балканска кротушка (*Gobio uranoscopus*), високотел бибан (*Gymnocephalus baloni*), ивичест бибан (*Gymnocephalus schraetzer*), виюн (*Misgurnus fossilis*), сабица (*Pelecus cultratus*), европейска горчивка (*Rhodeus sericeus amarus*), балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), малка вретенарка (*Zingel streber*), голяма вретенарка (*Zingel zingel*), украинска минога (*Eudontomyzon mariae*), голям щипок (*Cobitis elongata*);

- земноводни и влечуги: червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), добруджански тритон (*Triturus dobrogicus*), пъстър смок (*Elaphe sauromates*), обикновена блатна костенурка (*Emys*

⁵ Приоритетни за опазване в защитената зона са типовете природни местообитания и видовете, означени със знак (*) в приложения №1 и №2 от ЗБР, както и тези, за които са определени цели за подобряване, съгласно т. 3в от заповедта за обявяване на ЗЗ (по заповедта за изменение и допълнение).

⁶ В скоби са площите на местообитанията по актуализацията на Стандартния формуляр от 2022 г.

⁷ Местообитанието е включено в заповедта за обявяване на ЗЗ, но е премахнато в актуализирания стандартен формуляр, тъй като при картирането в рамките на проекта на МОСВ, то не е установено и е предложено да отпадне. По тази причина не се разглежда в настоящия ДОСВ.

orbicularis), шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*);

- *бозайници*: видра (*Lutra lutra*), лалугер (*Spermophilus citellus*), пъстър пор (*Vormela peregusna*), добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*), *европейски вълк (*Canis lupus*), голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), остроух нощник (*Myotis blythii*), широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*).

Други характеристики на състоянието на защитените зони, местообитанията и видовете, както и съществуващи влияния върху тях са описани подробно в ДОСВ – приложение и неразделна част от Екологичната оценка.

6.3. Защитени вековни или забележителни дървета

Съгласно Регистъра на вековните дървета в България към ИАОС, на територията на община Дряново, са регистрирани 10 защитени вековни или забележителни дървета, по смисъла на Глава пета от ЗБР, както следва:

1) Благун (1312 -код в регистъра) – *Quercus frainetto* Ten.

Област: Габрово, **Община:** Дряново, **Населено място:** с. Долни Драгойча – обявено със Заповед № 583 от 26.09.1981 г. на КОПС при МС (ДВ, бр. 83 от 1981 г.); **Характеристики на вековното дърво:** **Години към датата на обявяване:** 600 г.; **Реална възраст:** 638 г.; **Височина (m):** 18; **Периметър (m):** 5.9. Разположено е в земеделска територия – гробищен парк.

2) Бук (1413) - *Fagus sylvatica* L.

Област: Габрово, **Община:** Дряново, **Населено място:** с. Шушня, ГС Плачковци, отд.222-б – обявено със Заповед № 1027 от 01.12.1982 г. на КОПС при МС (ДВ, бр. 101 от 1982 г.); **Характеристики на вековното дърво:** **Години към датата на обявяване:** 160 г.; **Реална възраст:** 197 г.; **Височина (m):** 19; **Периметър (m):** 2.5. Разположено е в горска територия.

3) Зимен дъб (1130) - *Quercus daleshampii* Ten.

Област: Габрово, **Община:** Дряново, **Населено място:** с. Каломен, парцел №418 от кадастралната карта на сел.стоп.фонд - обявено със Заповед № 657 от 13.09.1979 г. на КОПС при МС (ДВ, бр. 79 от 1979 г.); **Характеристики на вековното дърво:** **Години към датата на обявяване:** 500 г.; **Реална възраст:** 540; **Височина (m):** 19; **Периметър (m):** 4.6. Разположено в урбанизирана територия – населено място, с. Каломен.

4) Зимен дъб (1470) - *Quercus daleshampii* Ten.

Област: Габрово, **Община:** Дряново, **Населено място:** с. Славейково, кв.53 - обявено със Заповед № 851 от 10.08.1983 г. на КОПС при МС (ДВ, бр. 70 от 1983 г.); **Характеристики на вековното дърво:** **Години към датата на обявяване:** 300 г.; **Реална възраст:** 336 г.; **Височина (m):** 14; **Периметър (m):** 3.2. Разположено в урбанизирана територия – населено място, с. Славейково.

5) Зимен дъб (1184) - *Quercus daleshampii* Ten.

Област: Габрово, **Община:** Дряново, **Населено място:** с. Караиванца, м. „Корията“ - обявено със Заповед № 384 от 17.06.1980 г. на КОПС при МС (ДВ, бр. 69 от 1980 г.); **Характеристики**

на вековното дърво: **Години към датата на обявяване:** няма данни; **Реална възраст:** няма данни; **Височина (m):** няма данни; **Периметър (m):** няма данни. Разположено е в горска територия.

6) Зимен дъб (1415) - *Quercus daleshampii* Ten.

Област: Габрово, **Община:** Дряново, **Населено място:** с. Големи Българени, м. „Друля“ - обявено със Заповед № 1027 от 01.12.1982 г. на КОПС при МС (ДВ, бр. 101 от 1982 г.); **Характеристики на вековното дърво: Години към датата на обявяване:** 250 г.; **Реална възраст:** 287 г.; **Височина (m):** 14; **Периметър (m):** 2.8. Разположено е в земеделска територия.

7) Зимен дъб (1416) - *Quercus daleshampii* Ten.

Област: Габрово, **Община:** Дряново, **Населено място:** с. Големи Българени, м. „Друля“ - обявено със Заповед № 1027 от 01.12.1982 г. на КОПС при МС (ДВ, бр. 101 от 1982 г.); **Характеристики на вековното дърво: Години към датата на обявяване:** 250 г.; **Реална възраст:** 287 г.; **Височина (m):** 16; **Периметър (m):** 2.6. Разположено е в земеделска територия.

8) Зимен дъб (1414) - *Quercus daleshampii* Ten.

Област: Габрово, **Община:** Дряново, **Населено място:** с. Големи Българени, м. „Копачетата“ - обявено със Заповед № 1027 от 01.12.1982 г. на КОПС при МС (ДВ, бр. 101 от 1982 г.); **Характеристики на вековното дърво: Години към датата на обявяване:** 300 г.; **Реална възраст:** 337 г.; **Височина (m):** 13; **Периметър (m):** 3.2. Разположено е в земеделска територия – гробищен парк.

9) Скоруша (1417) - *Sorbus domestica* L. Ten.

Област: Габрово, **Община:** Дряново, **Населено място:** с. Русиновци - обявено със Заповед № 1027 от 01.12.1982 г. на КОПС при МС (ДВ, бр. 101 от 1982 г.); **Характеристики на вековното дърво: Години към датата на обявяване:** 350 г.; **Реална възраст:** 387 г.; **Височина (m):** 18; **Периметър (m):** 3.8. Разположено е в горска територия.

10) Цер (1411) - *Quercus cerris* Ten.

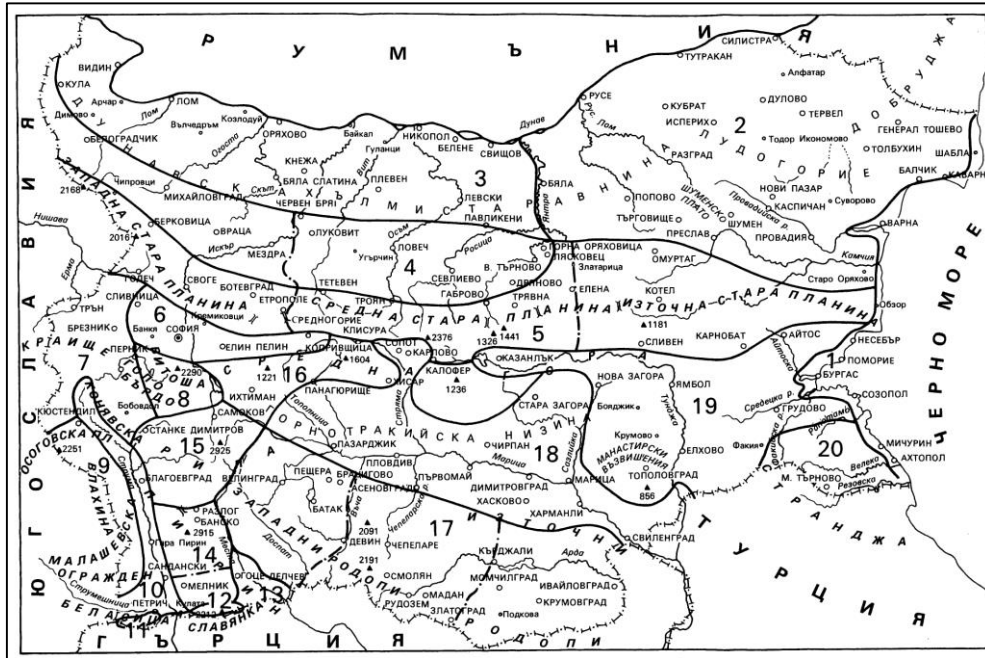
Област: Габрово, **Община:** Дряново, **Населено място:** с. Малки Българени - обявено със Заповед № 1027 от 01.12.1982 г. на КОПС при МС (ДВ, бр. 101 от 1982 г.); **Характеристики на вековното дърво: Години към датата на обявяване:** 250 г.; **Реална възраст:** 287 г.; **Височина (m):** 13; **Периметър (m):** 2.6. Разположено е в земеделска територия.

7. Биологично разнообразие

7.1. Растителен свят и гъби (Флора и микота)

7.1.1. Флористично райониране

Според геоботаническото райониране на растителната покривка на Република България (по Бондев, 1997), територията на община Дряново, предмет на настоящата оценка попада в една ботанико-географска област – Европейска широколистна горска област, Илирийска провинция, Предбалкански окръг (обозначен с 4 на фигурата), Троянско-Търновски район.

Флористично райониране на България

Областта се характеризира с растителност на умерената зона, с основна коренна растителност, представена от широколистни листопадни през зимата гори, предимно от европейски и европейско-азиатски произход, с преобладаване в тях на над 180 вида и подвида дървета и храсти.

В изграждането на растителната покривка на Илирийската (Балканска) провинция освен характерните растения с европейско и евроазиатско разпространение участват и над 100 български ендемични растения, които заедно с балканските ендемични растения обуславят автентичния ѝ характер.

В Предбалканския окръг преобладават смесени гори от цер, благун, келяв габър. Участват и зимен дъб, мъждрян, обикновен габър, полски клен, сребролистна липа и др.

На територията на община Дряново се срещат следните типове растителност, по геоботаническото райониране на Бондев (1997):

- Смесени гори от мизийски бук (*Fagus sylvatica ssp moesiaca*) и обикновен габър (*Carpinus betulus*);
- Смесени гори от мизийски бук (*Fagus sylvatica ssp moesiaca*), келяв габър и обикновен габър (*Carpinus betulus*);
- Габърово-горунови гори (*Querceto-Carpineta betuli*);
- Гори от горун (*Querceta dalechampii*);
- Смесени гори от горун (*Quercus dalechampii*) и келяв габър (*Carpinus orientalis*), на места възникнали вторично;
- Смесени гори от сребролистна липа (*Tilia tomentosa*) с обикновен габър (*Carpinus betulus*) или цер (*Q. cerris*), на места с горун;
- Ксеромезофитни и ксеротермни тревни формации (*Festuceta vallesiacaе*, *Festuceta stojanovii*), на мястото на гори, предимно от горун;
- Селскостопански площи на мястото на гори от мизийски бук (*Fagus sylvatica ssp moesiaca*) и обикновен габър;
- Селскостопански площи на мястото на гори от горун (*Quercus dalechampii*);
- Смесени гори от цер (*Quercus cerris*) и благун (*Q. frainetto*);
- Смесени гори от цер (*Quercus cerris*), благун (*Q. frainetto*) и келяв габър (*Carpinus orientalis*), на места възникнали вторично;
- Смесени гори от цер (*Quercus cerris*), граница (*Q. pubescens*) и виргилиев дъб (*Q. virgiliana*);
- Смесени гори от цер (*Quercus cerris*) и келяв габър (*Carpinus orientalis*), на места и с мъждрян (*Fraxinus ornus*);
- Гори и храсталаци от келяв габър (*Carpineta orientalis*);
- Ксеротермни тревни формации с преобладание на белизма (*Dichantieta ischaemii*), луковична ливадина (*Poaeta bulbosae*) и

ефемери (*Ephemereta*); - Селскостопански площи на мястото на смесени гори от цер (*Q.cerris*) и блягун (*Q. frainetto*); - Мезофитни тревни формации (ливади) (*Festuceta pratensis*, *Poaeta sylvicolae*) на мястото на гори от бряст, полски ясен, летен и дръжкоцветен дъб и др.

Съгласно горско растителното райониране на България, територията на община Дряново попада в Мизийската горскорастителна област, подобласт Северна България, а според вертикалното зонироване в Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (I), в подпоясите (M-I): Заливни и крайречни гори край р. Дунав и притоците ѝ, Дъбови гори в Северна България и Смесени широколистни гори в Северна България. Южната част, на границата с община Трявна, попада в Среден планински пояс на горите от бук и иглолистни (II), в подпояс (M-II) Нископланински гори от горун, бук и ела в Северна България.

Държавните горски територии разположени в границите на община Дряново, се стопанисват изцяло от ТП ДГС „Плачковци“ (Северноцентрално държавно предприятие – Габрово), в чийто административни граници попада и общината.

7.1.2. Консервационно значими видове

В подраздела са представени видовете, които са с по-висока степен на застрашеност и уязвимост и/или са строго защитени от ЗБР (включени в Приложение 3 на закона), в съответствие с наличната информация от литературни източници (Червена книга на Република България (ЧКБ) от 2011 г. и Стандартни формуляри на ЗЗ). За територията на общината са известни данни за няколко вида висши растения и един вид гъба.

Растения

Известни са пет вида, включени в ЧКБ и защитени от ЗБР: нежна линдерния (*Lindernia procumbens*) – критично застрашен вид, вероятно изчезнал от община Дряново, непотвърждаван; елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii*) – застрашен вид; червен хедизарум (*Hedysarum tauricum*) – застрашен вид, има вероятност да се среща в най-североизточния край на общината, на границата с община Велико Търново; шлемовиден салеп (*Orchis militaris*) – застрашен вид, вероятно изчезнал от община Дряново, обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*) – уязвим вид, известно находище в ЗЗ BG0000214 „Дряновски манастир“.

Защитени видове, включени в Приложение 3 на ЗБР: брошово еньовче (*Galium rubioides*), недоразвит лимодориум (*Limodorum abortivum*), двурога пчелица (*Ophrys cornuta*), есенен спиралник (*Spiranthes spiralis*).

Гъби

На територията на общината се среща един вид гъба включена в ЧКБ – иглови ден корал (*Hericium erinaceus*) – застрашен вид, обитаващ дървета в дъбови и букови гори, вероятно в по-старите гори в най-южната част на общината.

7.1.3. Други важни растителни видове и лечебни растения

Като други важни видове могат да се идентифицират такива – обект на Конвенцията за международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (CITES), ендемити, обект на мониторинг и други видове с практическо приложение, вкл. лечебните растения.

Всички видове орхидеи са обект на защита и контрол от CITES. Освен най-застрашените се срещат и още няколко вида: бял главопрашник (*Cephalanthera damasonium*),

червен главопрашник (*Cephalanthera rubra*), широколистен дремник (*Epipactis helleborine*), истинска гнездица (*Neottia nidus-avis*), зеленоцветна платантера (*Platanthera chlorantha*), начленен салеп (*Orchis morio*).

Известни са и два балкански ендемита: планински пащърнак (*Pastinaca hirsuta*) и горска камбанка (*Campanula grossekii*).

Други относително важни видове растения с декоративни, фуражни и медоносни качества: крехка (магданозена) папрат (*Cystopteris fragilis*), *Elymus panormitanus*, влакнест игловръх (*Alyssum hirsutum*), мизийски карамфил (*Dianthus moesiacus*), иглолистен карамфил (*Dianthus pinifolius*), скален карамфил (*Dianthus petraeus*), ветрушка (*Apera spica-venti*), дългоплодна гъшарка (*Arabis turrita*), обикновена лазаркиня (*Asperula cynanchica*), горски късокрак (*Brachypodium sylvaticum*), висока урока (*Bupleurum praealtum*), болонска камбанка (*Campanula bononiensis*), малоцветна острица (*Carex divulsa*), бодлива метличина (*Centaurea apiculata*), източна метличина (*Centaurea orientalis*), лозовиден повет (*Clematis viticella*), четинеста дрипавка (*Crepis setosa*), гушевица (*Cucubalus baccifer*), обикновен сеноклас (*Cynosurus cristatus*), четинест сеноклас (*Cynosurus echinatus*), нарязанолистна лугачка (*Dipsacus laciniatus*), разклонена боянка (*Erysimum diffusum*), нежен здравец (*Geranium molle*), влакнест оман (*Inula hirta*), рехавоцветно секирче (*Lathyrus laxiflorus*), едроцветна луличка (*Linaria grandiflora*), зимен лен (*Linum bienne*), ресничеста бисерка (*Melica ciliata*), едроцветно срамливче (*Orlaya grandiflora*), обикновено прозорче (очиболец) (*Potentilla recta*), нарязанолистна пришница (*Prunella laciniata*), планински миризлив бурен (*Sideritis montana*), бяла вратига (*Tanacetum corymbosum*), теснолистно обичниче (*Thalictrum lucidum*), съмнителна козя брада (*Tragopogon dubius*).

Разнообразния ландшафт в общината, характеризиращ се с мозаечно разпределение на гори, открити тревни пространства, трайни насаждения и обработваеми земеделски земи, обуславя голямо разнообразие на лечебни растения (някои изброени по-горе). Значителна част от тях са широкоразпространени и са дори плевелни и рудерални видове. Опазването и ползването на видовете лечебни растения, които са с по-важно стопанско значение, имат ограничени запаси или са по-уязвими/застрашени е регулирано със Закона за лечебните растения (ЗЛР) и Приложение 4 към чл. 41, ал. 1 от ЗБР.

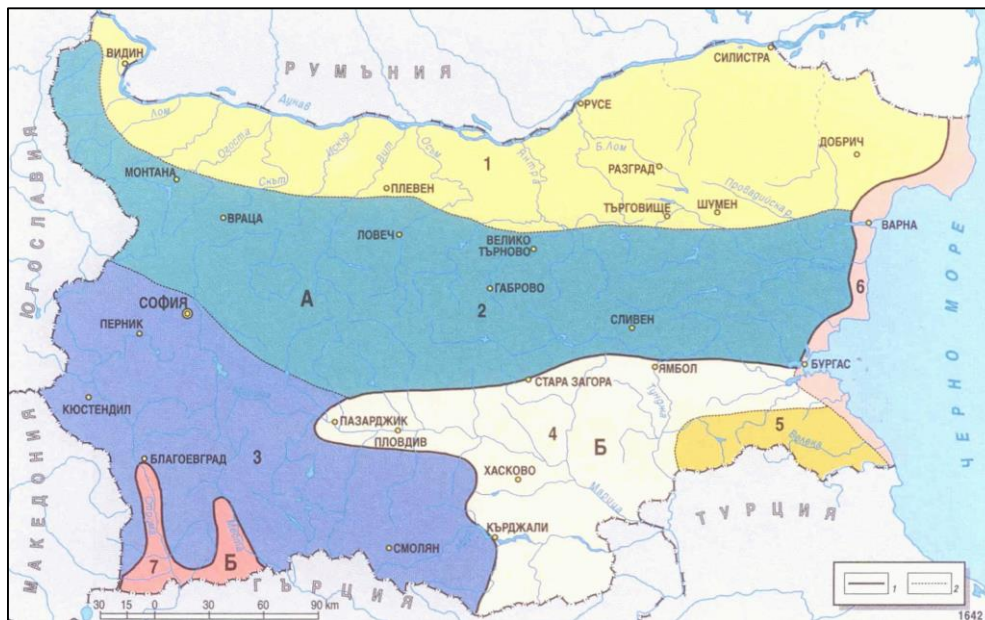
Лечебни растения от ЗЛР: златиста папрат (*Ceterach officinarum*), обикновена сладка папрат (*Polypodium vulgare*), орлова папрат (*Pteridium aquilinum*), едрolisten равнец (*Achillea grandifolia*), жълто подрумиче (*Anthemis tinctoria*), обикновена миризливка (*Anthoxanthum odoratum*), средна сълзица (*Briza media*), пъстро миризливче (*Calamintha nepeta*), прасковolistна камбанка (*Campanula persicifolia*), обикновен червен кантарион (*Centaureum erythraea*), грудков балдаран (*Chaerophyllum bulbosum*), пъстра зайчина (*Coronilla varia*), есенно ботурче (*Cyclamen hederifolium*), жълт кантарион лечебен (*Hypericum perforatum*), вълнест напръстник (*Digitalis lanata*), горска млечка (*Euphorbia amygdaloides*), ливадно орехче (*Filipendula vulgaris*), миризлив кукуряк (*Helleborus odoratus*), полско черноглавче (*Knautia arvensis*), горски слез (*Malva sylvestris*), обикновен риган (*Origanum vulgare*), голяма телчарка (*Polygala major*), обикновена телчарка (*Polygala vulgaris*), сребролистно прозорче (очиблец) (*Potentilla argentea*), лечебна иглика (*Primula veris*), мека медуница (*Pulmonaria mollis*), жълтеникава самогриска (*Scabiosa ochroleuca*), обикновено подъбиче (*Teucrium chamaedrys*), бяло подъбиче (*Teucrium polium*), обикновено безсмъртниче (*Xeranthemum annuum*), както и още най-малко 90 вида лечебни растения.

7.2. Животински свят (Фауна)

7.2.1. Зоогеографско райониране

В зоогеографско отношение, според подялбата на страната (Груев, Кузманов, 1994), територията на община Дряново попада в един зоогеографски район Старопланинския фаунистичен район (обозначен с 2 на фигурата), на Евросибирската зоогеографска подобласт. Простира се като успоредна на Стара планина ивица, като включва и ниските части на планината в пределите на габър-дъбовия пояс. Характеризира се с изключително разнообразна пещерна фауна, богата на ендемични видове.

Зоогеографско райониране на България

В Старопланинския район фауната е от евросибирски и европейски тип, но се срещат и някои субсредиземноморски видове. Броят им е малък поради бариерната роля на Стара планина. В този район се срещат значителен брой ендемити, както и Карпатски елементи, което се дължи на пряката връзка на Стара планина с Карпатите. Това са някои видове безгръбначни, охлюви, стоножки и перли, които липсват в други райони на страната.

В община Дряново разнообразието от животински видове е типично за Централния Предбалкан. Това е обусловено от относително добрата съхраненост на характерните ландшафти и липсата на значителни по площ деградирани или нарушени територии.

7.2.2. Консервационно значими и други важни видове

При животните също са представени видовете, които са с по-висока степен на застрашеност и уязвимост и/или са строго защитени от ЗБР (включени в Приложение 3 на закона), в съответствие с наличната информация от литературни източници (Червена книга на Република България (ЧКБ) от 2011 г., Стандартни формуляри на ЗЗ, Атлас на гнездящите птици), както и лични наблюдения. Като други важни видове са посочени ендемити и такива, обект на мониторинг.

Безгръбначни

Основните важни видове са насекоми, по един вид мида, охлюв и паяк. На територията на общината не са известни видове, включени в ЧКБ.

Защитени видове, включени в Приложение 3 на ЗБР: бисерна мида (*Unio crassus*), бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), алпийска розалия (*Rosalia alpina*), обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), червена горска мравка (*Formica rufa*).

Други видове важни видове: златист гъсеничар (*Calosoma sycophanta*), зебровата пеперуда (*Neptis sappho*), паяк геоликоза (*Geolycosa vultuosa*), охлювът *Helicigona trizona* е български ендемит.

Риби

Известни са четири вида, които са включени в ЧКБ, но не са защитени от ЗБР: балканска кротушка (*Romanogobio kesslerii*) – застрашен вид; малка кротушка (*Romanogobio uranoscopus*) – застрашен вид; балкански щипок (*Sabanejewia balcanica*) – уязвим вид; бяла мряна (*Barbus barbus*) – уязвим вид.

Няма данни за наличие на защитени от ЗБР видове риби. Характерни са широко разпространени видове с основно значение за любителския риболов, като някои от тях са и обект на мониторинг: речен кефал (*Leuciscus cephalus*), говедарка (*Alburnoides bipunctatus*), уклей (*Alburnus alburnus*), скобар (*Chondrostoma nasus*), обикновена кротушка (*Gobio gobio*).

Освен двете големи реки в общината – Янтра и Дряновска, застрашените, уязвимите и обикновените видове с голяма вероятност обитават техни притоци, които са извън границите на защитени зони.

Земноводни

На територията на общината не са известни видове, включени в ЧКБ.

Защитени видове, включени в Приложение 3 на ЗБР: дъждовник (*Salamandra salamandra*), голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), зелена крастава жаба (*Bufo viridis*), кафява крастава жаба (*Bufo bufo*), жаба дървесница (*Hyla arborea*).

Влечуги

Известни са три вида, включени в ЧКБ и защитени от ЗБР: шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) – застрашен вид, шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) – застрашен вид, пъстър смок (*Elaphe sauromates*) – застрашен вид.

Защитени видове, включени в Приложение 3 на ЗБР: обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), късокрак гушер (*Ablepharus kitaibelii*), ливаден гушер (*Lacerta agilis*), стенов гушер (*Podarcis muralis*), зелен гушер (*Lacerta viridis*), слепок (*Anguis fragilis*), сива водна змия (*Natrix tessellata*), пепелянка (*Vipera ammodytes*), смок мишкар (*Elaphe longissima*), медянка (*Coronella austriaca*), смок-стрелец (синурник) (*Coluber caspius*).

Птици

В българското и международно законодателство видовете от клас Птици съставят най-многобройната група, която има висок природозащитен статут. Община Дряново не прави изключение по разнообразие на птици. Поради мобилността на птиците е възможно да се срещат и други видове, освен изброените, но е слабо вероятно и инцидентно.

Видове, включени в ЧКБ и защитени от ЗБР: малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*) – уязвим вид, сива чапла (*Ardea cinerea*) – уязвим вид, бял щъркел (*Ciconia ciconia*) – уязвим вид, черен щъркел (*Ciconia nigra*) – уязвим вид, голям ястреб (*Accipiter gentilis*) – застрашен вид, малък ястреб (*Accipiter nisus*) – застрашен вид, скален орел (*Aquila chrysaetos*) – уязвим вид, белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*) – уязвим вид, орел змияр (*Circaetus gallicus*) – уязвим вид, осояд (*Pernis apivorus*) – уязвим вид, сокол скитник (*Falco peregrinus*) – застрашен вид, сокол орко (*Falco subbuteo*) – уязвим вид, ливаден дърдавец (*Crex crex*) – уязвим вид, бухал (*Bubo bubo*) – застрашен вид, черен кълвач (*Dryocopus martius*) – уязвим вид, градинска червеноопашка (*Phoenicurus phoenicurus*) – уязвим вид, торбогнезд синигер (*Remiz pendulinus*) – уязвим вид, гарван (*Corvus corax*) – почти застрашен вид.

Защитени видове, включени в Приложение 3 на ЗБР: обикновен мишелов (*Buteo buteo*), черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), обикновена кукувица (*Cuculus canorus*), горска ушата сова (*Asio otus*), домашна кукумявка (*Athene noctua*), чухал (*Otus scops*), горска улулица (*Strix aluco*), козодой (*Caprimulgus europaeus*), черен бързолет (*Apus apus*), алпийски бързолет (*Tachymarptis (Apus) melba*), земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), папуняк (*Upupa epops*), голям пъстър кълвач (*Dendrocopos major*), сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), малък пъстър кълвач (*Dendrocopos minor*), въртошийка (*Jynx torquilla*), зелен кълвач (*Picus viridis*), полска чучулига (*Alauda arvensis*), качулата чучулига (*Galerida cristata*), горска чучулига (*Lullula arborea*), градска лястовица (*Delichon urbica*), селска лястовица (*Hirundo rustica*), червенокръста лястовица (*Hirundo daurica*), скална лястовица (*Hirundo (Ptyonoprogne) rupestris*), жълта стърчиопашка (*Motacilla flava*), планинска стърчиопашка (*Motacilla cinerea*), бяла стърчиопашка (*Motacilla alba*), воден кос (*Cinclus cinclus*), орехче (*Troglodytes troglodytes*), червеногръдка (*Erithacus rubecula*), южен славей (*Luscinia megarhynchos*), сиво каменарче (*Oenanthe oenanthe*), домашна червеноопашка (*Phoenicurus ochruros*), черногушо ливадарче (*Saxicola torquata*), кос (*Turdus merula*), поен дрозд (*Turdus philomelos*), имелов дрозд (*Turdus viscivorus*), елов певец (*Phylloscopus collybita*), ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), малко белогушо коприварче (*Sylvia curruca*), голямо белогушо коприварче (*Sylvia communis*), голямо черноглаво коприварче (*Sylvia atricapilla*), дългоопашат синигер (*Aegithalos caudatus*), лъскавоглав синигер (*Parus palustris*), жалобен синигер (*Parus lugubris*), син синигер (*Parus caeruleus*), голям синигер (*Parus major*), горска зидарка (*Sitta europaea*), авлига (*Oriolus oriolus*), червеногръба сврачка (*Lanius collurio*), черночела сврачка (*Lanius minor*), червеноглава сврачка (*Lanius senator*), испанско врабче (*Passer hispaniolensis*), полско врабче (*Passer montanus*), щиглец (*Carduelis carduelis*), зеленика (*Carduelis chloris*), черешарка (*Coccothraustes coccothraustes*), обикновена чинка (*Fringilla coelebs*), жълта овесарка (*Emberiza citrinella*), зеленогуша овесарка (*Emberiza cirius*), градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), черноглава овесарка (*Emberiza melanocephala*), сива овесарка (*Miliaria calandra*)

Други видове важни видове, частично защитени от ЗБР: голям кormоран (*Phalacrocorax carbo*), обикновен пчелояд (*Merops apiaster*), сойка (*Garrulus glandarius*), домашно врабче (*Passer domesticus*).

Според заеманите местообитания най-много видове са приспособени към открити територии с незначителна или без дървесна растителност, вкл. обработваеми и необработваеми земеделски земи и широколистни гори. Специфична група се обособява от петрофилните видове птици, поради широкото разпространение на скални местообитания. Най-слабо са представени водолюбивите птици, тъй като на територията на общината, както и в пограничните части на съседните общини, няма важни влажни зони, водоеми и други места със значително струпване и концентрация по време на зимуване и миграция.

Бозайници

Видове, включени в ЧКБ: европейска дива котка (*Felis silvestris*) – застрашен вид; видра (*Lutra lutra*) – уязвим вид; пъстър пор (*Vormela peregusna*) – уязвим вид; вълк (*Canis lupus*) – уязвим вид; дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*) – уязвим вид; трицветен нощник (*Myotis emarginatus*) – уязвим вид; дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*) – уязвим вид; подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*) – уязвим вид; средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*) – уязвим вид; южен подковонос (*Rhinolophus euryale*) – уязвим вид; широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*) – уязвим вид.

Всички от гореизброени видове, с изключение на вълка, са включени в Приложение 3 на ЗБР.

Защитени видове, включени в Приложение 3 на ЗБР: таралеж (*Erinaceus concolor*), полунощен прилеп (*Eptesicus serotinus*), ръждив вечерник (*Nyctalus noctula*), кафяво прилепче (*Pipistrellus pipistrellus*), невестулка (*Mustela nivalis*).

Други видове важни видове: горски сънливец (*Dryomys nitedula*), обикновен сънливец (*Glis glis*), катерица (*Sciurus vulgaris*), благороден елен (*Cervus elaphus*).

8. Културно-историческо наследство

Културното наследство обхваща нематериалното и материалното недвижимо и движимо наследство като съвкупност от културни ценности, които са носители на историческа памет, национална идентичност и имат научна или културна стойност.

Географската характеристика и пространственото развитие на селищната структура в община Дряново са предпоставката за заселване на различни цивилизации по територията ѝ още от Древността. В тази връзка, културното наследство в района е резултат от дългогодишното напластяване на отминали цивилизации и епохи, които носят специфична памет и идентичност на мястото.

Дряново е град, възникнал в земи, пропити с история. Благоприятните природни дадености привлекли първобитните хора да се заселят в района още през средния период на старокаменната епоха (100 000 - 40 000 г. пр. Хр.). Пещерите, разположени в околностите на Дряново привличат туристи целогодишно. Но човекът от преди хиляди години, търсил пещерите като най-сигурно убежище против зверовете и суровата природа. Находките, открити в района на Дряновския манастир, са над 6000 и свидетелстват, че по тези места е имало живот още през праисторическата епоха. Двете пещери, разположени в скалите над манастира, са били дом и убежище за хора, живели преди десетки хиляди години. По време на разкопките в пещерите, правени неколккратно от различни експедиции, са открити глинени фрагменти и съдове, шила от кости, предмети, изработени от рога на добитък, първобитни огнища. Фактът, че не са открити никакви метални предмети и допълнително направените проучвания, карат учените да смятат, че тук е имало хора още през епохата на Палеолита. Според археолозите, обитателите на пещерите при Дряновския манастир от преди 50 хиляди години са едни от първите заселници в Европа и най-ранни представители на човешката раса. Подобни останки са открити в общо 5 пещери в България. В голямата пещера, наречена „Андъка“, са намерени много следи и останки на животни - пещерен елен, див кон, носорог, хиена и пещерна мечка с размери над 3 метра, чиито челюсти днес са изложени в музей в Англия.

Следи от древни култури по този край има и от медно-каменната и бронзовата епоха, както и от Античността, когато тези поселения били тракийски. Около Дряново съществували редица крепости от различни периоди и култури, което се дължи не само на добрите природни условия, но и на важното му стратегическо положение. В околностите на града се намират подстъпите към пет старопланински прохода, които били с голямо значение през римската и ранновизантийската епоха.

Край днешното село Славейково възниква крепостта Дискодуратера (Двойната яка крепост). Тя била основана по времето на император Марк Аврелий (161-180 г. сл. Хр.) от гражданите на Аугуста Траяна (Стара Загора) и от обикновена крайпътна станция се превърнала в едно в главните тържища в долнодунавските провинции. След нашествието на готите, които разрушили намиращите се в района крепости, византийската укрепителна система била възстановена през 6 век и обхващала 8 крепости: Града и Боруна (Дряновски манастир), Липово градище (с. Муця), калетата при селата Янтра, Скалско и Маноя. Дряновските легенди разказват, че в XII в. твърдините са родови имения на владетелите от династия Асеновци и важна част от охранно - защитната линия на престолнината Търновград

(Велико Търново). Укрепителните съоръжения на Града дори днес впечатляват с мащабите и мощните си зидове. В подножието на цитаделата на огромната крепост и резиденция на провинциален управител възникват средновековното селище и манастира "Св. Архангел Михаил".

На хълма над Дряновския манастир лежат останки на тракийска крепост, известна с името „Градът“, която, според някои историци, била най-голямата на Балканския полуостров и служила като главен опорен пункт срещу нашествия от варварски племена. След траките, крепостта остава наследство на римляни, византийци, славяни и българи. Данните сочат, че за последно е разрушавана от византийците, когато цар на българите бил Петър, син на Симеон Велики. Но веднага след победата на търновските братя Асеновци, крепостта е възстановена и става важен център за Второто българско царство.

Първото споменаване на името Дряново в исторически документ датира от 1470 г. Според османските данъчни регистри от втората половина на XV в., градът е бил вакъф (освободена от данъци, наследствена земя) на видния военачалник, с ранг на съвладетел на Европейските области на империята и мюлков господар Касъм паша. Статут на град, Дряново получава към 1869 г., когато става и център на нахия (околия).

Дряновци участват активно в Априлското въстание 1876 г. В Дряновския манастир се води битката на четниците на Бачо Киро и Поп Харитон с многобройния турски аскер. След 9-дневна тежка битка, българската чета е победена, църквите разграбени и опожарени, а земята на това свято място - пропита с кръвта на четниците. Освобождението на Дряново настъпва на 12 юли 1877 г. До днес този разгром над смелите ни предци се помни и се отбелязва тържествено всяка година в средата на месец май.

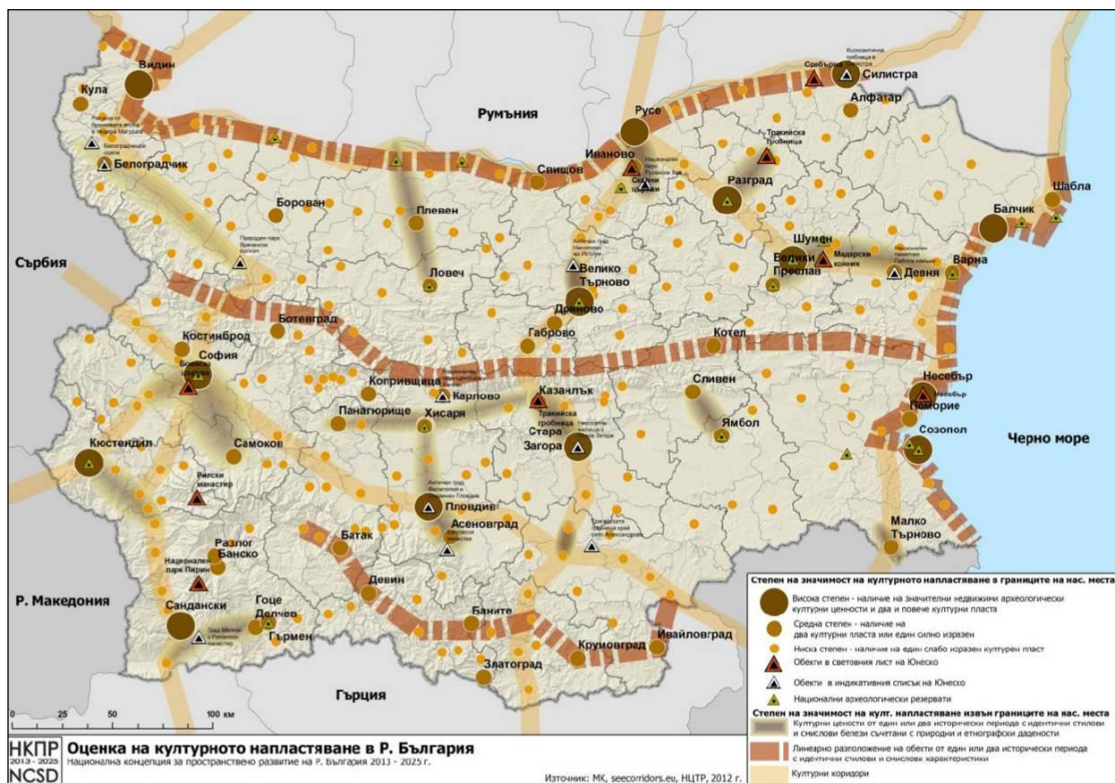
След освобождението на територията на общината възникват няколко големи фабрики: тютюневата фабрика на братя Шишкови (през 1896 г. се нарежда на 1-во място по производство и печалба сред десетте тютюневи фабрики в окръга), бонбонената фабрика на братя Мутафчиеви, Акционерно дружество "Здравина", преобразувано в Първа българска вагонна фабрика. През 1930 г. Дряново е обявен за планински курорт.

Интерпретацията и промотирането на културното наследство днес е основополагащ елемент в устойчивото и балансирано териториално и социално-икономическо развитие. От друга страна културното наследство е фактор, изграждащ позитивни партньорства между местните общности и бизнеса. Именно поради тази причина представянето на културното наследство като дейност, интегрирана в селищната структура на общината придава ново значение и го представя като ресурс за социално-икономическо развитие. Съхраняването на историята и нейните белези е важна задача за запазването на идентичността на местното население. Културното наследство в общината е концентрирано предимно в гр. Дряново, както и в селата Караиванца, Куманите, Ганчовец. Недвижимите културни ценности в общината свидетелстват за историята, бита и културното развитие на местното население и дават възможност за осъзнаване на културната идентичност на общината. В община Дряново са идентифицирани 245 археологически, исторически, художествени и архитектурно-строителни обекта, обявени за недвижими културни ценности, разгледани по населени места в анализа на община Дряново. От категория с „национално значение“ са 11 обекта в общината. Значим потенциал за развитие на специализирана туристическа дейност имат селски и екологичен туризъм, културно-исторически, археологически и други специализирани видове туризъм. Община Дряново има възможност да създаде туристически продукти/пакети, които да стимулират местното социално и икономическо развитие.

В основата на формирането на пространствената структура в общината стоят културните коридори и културното напластяване, които изразяват устойчивостта във времето на културните и селищните взаимовръзки и трайно обособени направления.

В Националната концепция за пространствено развитие на Република България е направена оценка на културното напластяване.

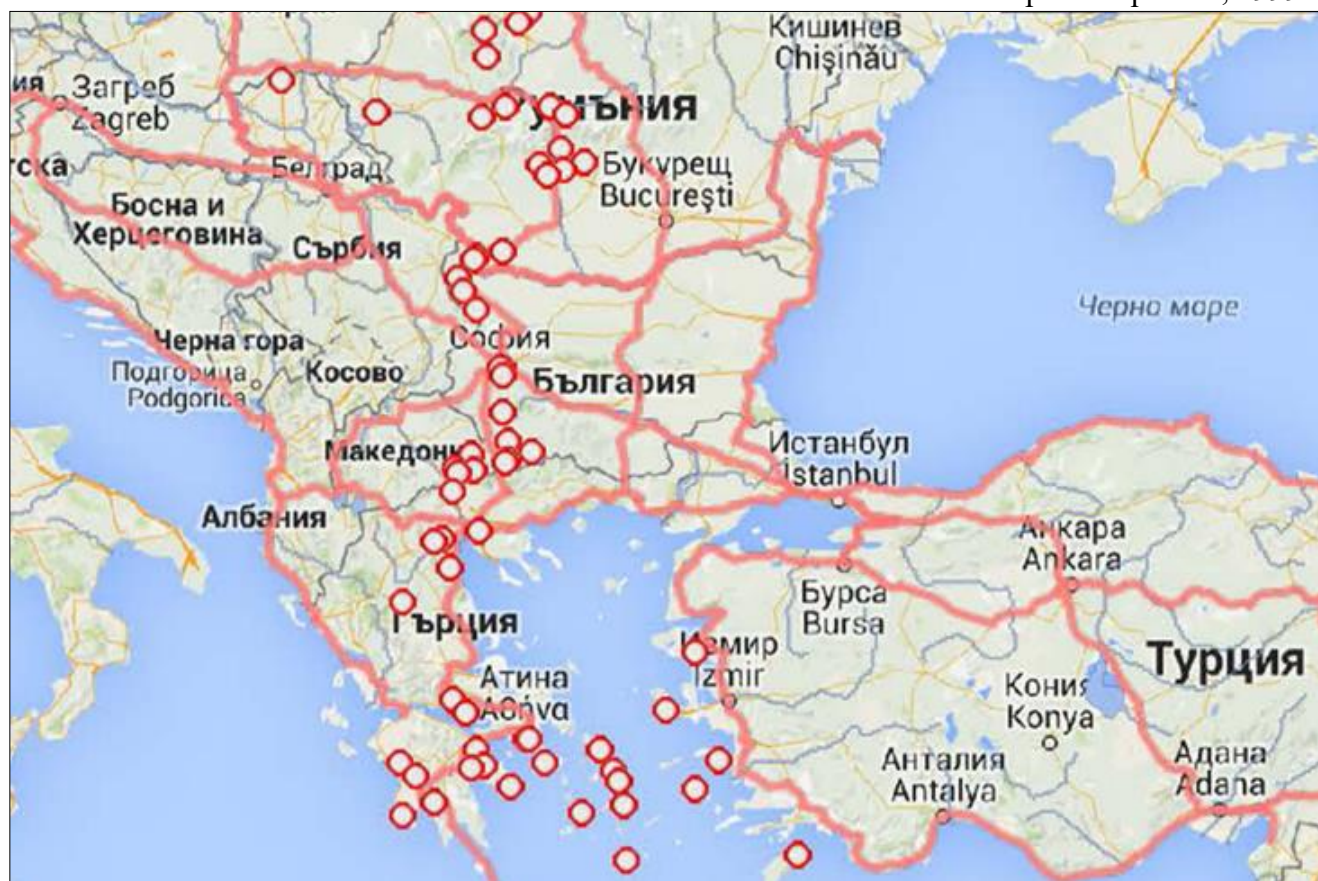
Фигура 24. Национални културни коридори;

Източник: Национална концепция за пространствено развитие

Културните направления свързват важни елементи на културното наследство и традициите, които отразяват събития или периоди от българската и европейската историята. Те показват процесите на динамиката в пространственото развитие на селищната мрежа. Свидетелство за това са недвижимите културни ценности от Античността и Средновековието.

Фигура 65. Национална схема на културните маршрути в Република България
Източник: Български Национален Комитет на ИКОМОС, колектив с ръководител проф. д.а.н.
арх. Т. Кръстев, 1999 г.

Фигура 26. Западен Трансбалкански път

Източник: Български Национален Комитет на ИКОМОС, колектив с ръководител проф.
д.а.н. арх. Т. Кръстев, 1999 г.

Политиките върху които набляга ЕС, през последните години са насочени към управление и свързване на екологичните, ландшафтни и културни ценности на регионите както и реализиране на местния потенциал за развитие на общините и регионите.

В този смисъл пространственото и социално-икономическо развитие на територията ще бъде ориентирано към културното наследство в общината и природните и културни ландшафти, които изразяват регионалната специфика. Това са факторите, които имат водеща роля в устройството на територията и регионалното развитие.

Фигура 27. Национална схема на културните маршрути в Република България
Източник: Български Национален Комитет на ИКОМОС, колектив с ръководител проф. д.а.н. арх. Т.Кръстев, 2000 г.

Дряново е сред 100-те национални туристически обекта на Българския туристически съюз. Някои от най-значимите обекти на богатото културно наследство на Община Дряново са:

Съгласно Националния публичен регистър на недвижимите културни ценности, към декември 2020 г. на територията на община Дряново има 13 такива с категория „национално значение“:

- Антична крепост Дискодуратера, между селата Гостилица и Славейково;
- Църква „Рождество Богородично“, с. Гостилица;
- Неолитна пещера „Голямата пещера“;
- Палеолитна пещера – „Малката“ или „БачоКиро“;
- Енеолитна пещера „Момините пещери“;
- Неолитна пещера „Поличките“;
- Родната къща на Иван Владков ;
- Лафчиевата къща /на ГНС и Лазар Перев /;

- Църква „Св.Никола” Попикономова къща /на Георги Ст.Георгиев, ГНС, Кръстю Петков Неделчев, Мянко Г.Попов и Генчо Нойков/;
- Комплекс "Дряновски манастир и обкръжаващата го природна среда";
- Пещера в местност Пролеза, 3 км. ЮЗ от село Янтра;
- Църковен комплекс „Въведение Богородично“, град Дряново;

Сред паметниците с изключителна културна важност в град Дряново са:

- *Мостът на Колю Фичето над р. Дряновска*

Мостът е построен от Колю Фичето в средата на XIX век. Съоръжението е от ранните хидротехнически постройки на майстора, в което развива своите идеи за традиционния възрожденски тип "гърбат" (римски) мост. Неговата дължина е 38.50 метра, а широчината на платното и тротоарите е 5 метра. Мостът има четири свода с различни по големина отвори, стъпили върху три масивни каменни колони. Най – висок е вторият свод, над който мостовото платно е леко изгърбено. Мостовите колони са с водорези и аркирани отвори за пропускане на високите води. Настилката на моста е едър калдъръм, а на тротоарите – плочи, които излизат пред блоковете на сводовете и парапета, за да образуват корниз и подчертаят извивката на платното. Формата на всички арки на сводове и водоотточни отвори е подчертана с корниз.

- *Икономова къща*

Икономовата къща е една от двете напълно запазени къщи, дело на майстор Колю Фичето (другата е т.нар. "къща с маймунката" във Велико Търново). Икономовата къща е строена през 1859 г. за свещеник Васил Икономов, който бил приятел на майстора. Тази къща съчетава по изумителен начин функционалност и удобство. Семпла фасада откъм улицата, с типичен градски характер. Там са били разположени дюкяни, складове и други стопански помещения. Неусетно тя преминава в елегантна дворна фасада, пластично раздвижена от тройно огънат еркер. Всички фасади на къщата са украсени с високи, увенчани с "вежди" прозорци, групирани по дължина, а покривът е от тежки каменни плочи. Икономовата къща е и пример за творческите виждания на гениалния архитект, най–силно изразени в елегантната южна фасада и представителните жилищни помещения от втория етаж. Тук главното помещение е просторната диванна с широкия, плавно извит еркер, в която е изведено вътрешно дървено двураменно стълбище. Диванната е свързана с малките спални и чрез двукрила врата с внушителната по размери гостна стая, най–впечатляващата част от къщата. Салонът е по дължината на уличната фасада и е с изящен резбован таван, решен в любимия на възрожденската епоха мотив "Слънце".

В момента в Икономова къща е разположена музейна експозиция "Икони и църковна дърворезба от Дряново". Експозицията е изложена на втория етаж в Икономовата къща. Представлява богата колекция от средновековни и възрожденски икони, рисувани в периода 17-19 век. Те са събирани от черквите в дряновската околия. Образите изписват зографи от Тревненската школа или близки до техните художествено–естетически канони творци, сред които се открояват Йоаникий папа Витанов, Досю Коюв, Петър и Георги Кръстеви, Генчо Филипович и даскал Захария. В тази експозиция може да се проследи идейното и творческо развитие на иконописца в региона, както и прехода към съвременно светско изкуство. Ранните образци следват византийската живописна традиция. Постепенно народните вярвания заемат все по-силни позиции, разрушаващи иконографските правила. Цветовете стават по-ярки, във фона се появяват познати пейзажи, стада овце с пастири в българска народна носия, обикновени хора в ежедневни дрехи. Светците стават по земни, прилични на обикновените хора. Внимание привличат ранните икони със сцените от страданията на Исус Христос, "Св. Св. Георги и Димитър Войни" - в резбена рамка, "Св. Св. Зосим и Мария

Египетска". Преобладават творбите на зографите от Тревненската художествена школа, работили през XIX в. и на близки до техните виждания автори.

- *Лафчиева къща*

Тази къща е уникален архитектурен комплекс, национален паметник на културата. Тя е единствената в България запазена триетажна жилищна сграда в традиционен архитектурен стил от възрожденския период. Построена е около 1840 г. от дряновския строител майстор Кольо Гайдаржията и е известна като "къщата без пироните". Това е факт, тъй като в цялостния строеж на внушителното триетажно здание не е използван нито един пирон или желязна скоба.

В действителност това са две къщи – близнаци, Лафчиевата и Перевата, които са свързани от гледна точка на фасадите в цялостна архитектурна композиция. Те са замислени и изпълнени като стени на една постройка. В приземието е мястото за стопанска дейност – дюкяни, складове, мазета. Всеки следващ етаж е издаден над долния с еркери и конзоли. Оригинално е решена фасадата към двора. От тази страна къщата е двуетажна, каменна и варосана, с галерия и високи четириъгълни дървени колони, които поддържат стряхата.

Майсторът е обособил едно преходно към двора многофункционално пространство, за да разшири обема на затворения между високи оградни зидове терен и го е обединил с жилището. В Лафчиевата къща впечатлява не само перфектната зидария, традиционна за местните майстори и находчивите решения на плана, но и елегантната, изискана работа с дървото и употребата му в интериора. Вратите са засводени, таблени; стенните долапи са с изчистени линии и класически пропорции. Украсата е оскъдна – малка стилизирана розета на част от вратичките на долапите и т. н. "слънце" на тавана в гостната стая. Майсторът не се увлича по прекомерната пищност и разточителство на възрожденската резба. Той използва строгата форма, правата линия и естествените багри на различните видове дърво. Комбинира светло с тъмно, наковава върху гладкото огледало на тавана профилирани летвички, малки резбени мотивчета и зъборезбени корнизи.

Интериорите са оформени с мебели и предмети на бита, местно производство и внос от Западна Европа. Показан е домашния занаят тъкачество и колекция тъкани и облекло, характерни за Дряновския край. Тук се намира и музейната експозиция „Градски бит от края на 19 и началото на 20 век“. В момента, в приземния етаж е оформено малко фотографско студио (Ретро фотоателие), в което туристите и гостите на града могат да облекат традиционна дряновска премяна и да си направят ретро снимки за спомен. Ретро фотоателието е създадено през 2004 г. от Исторически музей – Дряново, за да задоволи потребността на посетителите от по-атрактивно представяне на материалната култура на населението от дряновския край. Намира се в приземието на Лафчиевата къща. На фона на интериор и екстериор на градско жилище посетителят, облечен в дряновска носия или в елегантен костюм от XX-те години на XX век може да си направи снимка със собствен фотоапарат. Музеят осигурява професионален фотограф след предварителна заявка. С предварителна уговорка се провежда и възстановката "На гости в старо Дряново".

1. *Дряновският манастир "Св. Архангел Михаил", №22 от 100-те Национални туристически обекта.* Историята е основен стожер, около който се гради националната идентичност и чувството за принадлежност на един народ. Древна и богата на възходи и падения, българската история винаги е била любима тема и повод българите да се гордеят със своята малка, но достолепна страна. Дряновският манастир „Св. Архангел Михаил“ е утвърдена туристическа дестинация, един от 100-те национални туристически обекта, обявени от българския туристически съюз. Част от неговата история „съхранява“ и „разказва“ музейната експозиция „Археология и възраждане“, разположена в пределите на манастира. Вече девет века Дряновският манастир издържа на превратностите на съдбата. Три пъти е разрушаван и изгарян и три пъти родолюбивите християни го възстановяват, за да продължи да изпълнява ролята си на твърдина на българския дух. Приказната манастирска клисура има

древна история. Първите хора я заселват през ранните праисторически епохи. Те обитават пещерите на масива Боруна и кухините в скалния венец Поличките. Находките, открити в района на манастирската клисура, са над 6000 и свидетелстват, че по тези места е имало живот още през праисторическата епоха. Двете пещери, разположени в скалите над манастира, са били дом и убежище за хора, живели преди десетки хиляди години. По време на разкопките в пещерите, правени неколкостранно от различни експедиции, са открити глинени фрагменти и съдове, шила от кости, предмети, изработени от рога на добитък, първобитни огнища. Фактът, че не са открити никакви метални предмети и допълнително направените проучвания, карат учените да смятат, че тук е имало хора още през епохата на Палеолита. Манастирът е основан по времето на цар Калоян, след пренасяне на мощите на св. Михаил Воин от Потоука в Търновград (1197-1207 г.). Процесията ношува край р. Дряновска под крепостта Града и по християнските канони на свещеното място се издига манастир. Първоначалното му разположение е на 2 км. северно от сегашното, в местността "Малки Св. Архангел", точно срещу пещерата "Андъка". През 14 век манастирският комплекс става едно от главните средища на исихазма и е давал подслон на множество монаси, което налага ново разширение. Но през страшната 1393 г. турците обсаждат Търново и помитат всичко по пътя си, като не пожелват и манастира и го изгарят до основи. През 16-ти век родолюбивите българи от околността отново възстановяват светата обител. Този път и избират друго място – в местността "Голям Св. Архангел", на отсрещния бряг на реката, но участта и на тази обител е същата. За пореден път и вече на сегашното си място Дряновският манастир е изграден към края на 17-ти век. Съборната църква е била еднокорабна и полувкопана в земята и се намирала непосредствено до днешната, а освен нея имало и втори храм. Постепенно манастира заема отново полагащото му се място в духовния и културен живот по българските земи. В него има огромна библиотека. Манастирът става един от най-големите книжовни центрове през Възраждането. Препис от Хилендарския манастир в Атон сочи, че по това време в него е имало около 500 монаси. Славата му се носи по всички краища на Балканския полуостров, но това не попречва на кърджалиите да го опожарят за трети път. Още не били изтлели въглените от поредния пожар и хората от околността започнали да го възстановяват. Подемът и благоденствието на манастира започнали по времето на архимандрит Рафаил - игумен на манастира, който започнал обновление на светата обител през 40-те години на 19-ти век. Издигнати са жилищните постройки откъм реката, а в 1845 г. е завършен и новия храм. Така манастирът разполагал вече с две църкви и 5 допълнителни сгради. Продължила и книжовната дейност на монасите. По това време се сменил игумена, като новият - йеромонах Пахомий Стоянов, продължил делото на предшественика си, но и дейно се включил в подготовката на Априлското въстание. Той, заедно с Васил Левски, Матей Преображенски - Миткалото и дряновския революционен комитет, изградили в манастира солидна база за подкрепа на четите в Северна България. Били построени специални хамбари, в които се събирали храна и оръжие за четниците. На 29 април 1876 г. в манастира влиза четата на поп Харитон и Бачо Киро – първият бунтовнически отряд в Търновски окръг и България. Но турските войски ги усетили и обградили. Девет дни продължила героичната съпротива на 195-те четници и 5 000-та турска войска. От въстаниците едва 47 успели да избягат, останалите намерили смъртта си там. Манастирът бил напълно разрушен, само църквата стърчала полусрутена. Изгоряла цялата манастирска библиотека. Разрушеният и опожарен манастир е възстановен частично и на 3 април 1877 г. главният му храм е тържествено осветен. Игуменът, Пахомий Стоянов, отслужва първата панихида за загиналите четници. Храмът е без стенописи, с пробит от турски куршум потир и дупки от турските шрапнели в зидовете, съзнателно оставени от строителите, за да не се забрави миналото и българското страдание. На мястото на по-малката църква се изгражда мавзолей, представляващ параклис с костохранилище и статуя на въстаник. Постепенно към края на столетието Дряновският манастир се превръща в религиозно и културно средище и една от най-големите и добре устроени обители в търновския регион. Съвременният манастир е една от десетте най-почитани светини на Българската православна църква,

Национален паметник на културата и отправна точка за много туристически маршрути. Храмовият празник на манастира е на 8 ноември.

В три зали на два етажа от Дряновския манастир "Св.Архангел Михаил" е разположена Музейна експозиция "**Археология и възраждане**" – Дряновски манастир. Тя запознава посетителите с историческото развитие на дряновския край и възникването на Дряновския манастир. Експозицията представя няколко периода от развитието на областта. Акцентирано е върху праисторическите култури от старокаменната и каменно-медната епоха. Монети, оръжия, керамика и битови предмети илюстрират културата на траки, римляни, ромеи и българи, разказват за развитието на крепостите, средновековното селище и манастира. Третата част от експозицията представя историята на Дряновския манастир и ролята му на културен център през годините на турско владичество. Разказана е героичната епопея на въстаниците, начело с поп Харитон и Бачо Киро, в битката при Дряновския манастир. Документи, оръжия и лични вещи на въстаниците очертават тяхната дейност и съдба, конкретизират значимостта на историческото събитие. Изследвана е и темата за приносите на Дряново в национално-освободителното движение и по време на Руско - турската война (1877-1878 г.).

2. *Пещера "Бачо Киро", №22 от 100-те Национални туристически обекта. Пещера "Бачо Киро"* се намира в района на Дряновски манастир, в живописните каньони на р. Андъка и р. Дряновска. Отстои на 300 м. от манастира "Св.Архангел Михаил" в отвесна варовикова скала висока 25 м. на 335 м.н.в. Тя е първата благоустроена пещера в България от Дряновските туристи още през 1937 г., а името си получава през 1940 г. в чест на героя от Априлското въстание Бачо Киро. През 1962 г. е обявена за природна забележителност.

3. *Етнографска сбирка "Селския бит в дряновския регион" – с. Зая.*

Етнографската сбирка е създадена през 2010 г. в сградата на местното читалище на площ около 50 кв.м. Предметите са подредени тематично: Гостна; Огнище; Облекла; Женски занаяти; Мъжки занаяти; Земеделие. Има и малка част предмети от 50-те години. Запазена е и част от документацията на старото училище. До момента са описани над 120 експоната, но всички са над 180 предмета. Всички предмети са дарени от жители на селото. Сбирката е отворена и постъпват и нови материали.

4. *Часовникова кула в Дряновд.*

Часовниковата кула в Дряново е построена през 1778 г. Представлява висока центрична постройка, съчетана от три степенувани във височина размери и тела. Долната част била изградена от груб, необработен камък споен във варопясъчен разтвор, а по форма бил четиристранна призма с квадратна основа със страни 5 метра. За осветление били оставени 11 отвора – 5 на западната и по 3 на източната и южната страна. На източната фасада имало врата от която нагоре водела дървена стълба. На южната фасада имало вградена каменна арка. Долната част завършвала с каменен корниз, покрит с плочи. Над него четиристранната призма преминавала в осмоъгълна, като също завършвала с корниз, покрит с турски керемиди. В тази част се намирал часовниковият механизъм. Няма сведения какъв е бил първият часовников механизъм, тъй като през 1883 г. той е бил заменен с нов, изработен в Трявна от майсторите Генчо Колев и Христо Василев. 167 години се извисявала над околните сгради градската часовникова кула. С времето по нея се появили пукнатини, следи от минали земетресения, реставрация не била извършена. През 1945 г. тя била съборена. Но за дряновци часовниковата кула има значение на монумент в архитектурния градски ансамбъл. Ето защо през 1984 г. тя е изградена отново, в близост до строената от Колю Фичето Икономова къща. Запазеният часовников механизъм бе ремонтиран и настроен от Илия Ковачев – член на задругата на майсторите, носител на златен пояс.

5. *Релефна карта на България*

Релефната карта на България се намира в центъра на Дряново срещу часовниковата кула, в парка на СОУ "Максим Райкович". Картата е отлята от цимент в мащаб 1:100 000 и е

първата релефна физическа карта на България. Тя е с размери 6.90/4.30 м. Изработена е през 1962 г. от Бонка Тихова, преподавател по география в СОУ "Максим Райкович" и учениците Донка Александрова, Сийка Янкова и Дабко Дабков.

6. Църква "Свети Никола"

Храмът "Св. Никола" е сред първите самостоятелни строежи на майстор Колю Фичето. Построен е през 1851 г., върху основите на по-стара църква. Това е първият опит на Колю Фичето да въведе свой собствен стил, което е ясно изразено при оформянето на фасадите. Стенописите в храма са от 1926 г., а три от иконите в иконостаса са дело на Станислав Доспевски, един от най-изтъкнатите български възрожденски художници. Сградата е трикорабна псевдобазилика с камбанария и купол, които са от дървен материал и не се изиявяват в плана. Фасадите са с богата пластична украса с характерните фичевски елементи: вълнообразен кобиличен фронтон, сложно профилиран корниз, тристепенна аркада с вградени полуколонки над главния западен вход, малка сляпа аркада по дължината на стените. Монотонността на тежката каменна зидария се нарушава от полетата на правоъгълните, овалните и кръстовидните прозорци и от релефите на южната фасада. Камбанарията е осмостенна, с големи овални и засводени отвори в стените и шатровиден покрив; форми, които създават впечатление за лекота и извисеност. Във вътрешното пространство се открояват плавно извивката на балконите на емпорията и релефите с растителни орнаменти от капителите на колоните. Църквата "Св. Никола" е действаща, обявена за паметник на културата с национално значение в ДВ, бр.92 от 23.11.1971 г. и реставрирана през 2000 г.

№	Населено Място	Обект	Кв.	Парцел	пл. №	ОБЯВЕН ДВП № ПРОГ. СОПК	СВАЛЕН ПИСМО № ПРОТ. №	ДЕКЛ. ПИСМО № ПРОТОКОЛ	Вид	Категория
1	с. Зая	Къща на Ганчо Пенев Иванов	18	II	180			Писмо №3009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
2	с. Зая	Къща на Ботю Бонев Иванов със стопанска пристройка	18	IV	145			Писмо №3009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
3	с. Зая	Къща на Недялко Симеонов Петков	17	I	64			Писмо №3009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
4	с. Зая	Къща на Кольо Минчев коев	10	I	50			Писмо №3009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
5	с. Игнатовци	Къща на Деню Рашков Ганев /свален/				Списък от 10.20.1974 г.	Писмо №1576 от 26.11.1990г.		архитектурно-строителен	
6	с. Искра / Чакалите	Църква "Свети Николай"						Списък от 03.11.1973г. / Писмо №6614 от 28.11.1975	художествен	II-ра група
7	с. Каломен	Къща на Марин Пенев Влахов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
8	с. Каломен	Къща на Пеню Стоянов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
9	с. Каломен	Къща на Косю Пенчев Минчев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
10	с. Каломен	Къща на Витан Колев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
11	с. Каломен	Къща на Иван Ганев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
12	с. Каломен	Църква "Свети Йоан Предтеча"						Списък от 10.10.1974г. / Списък от 03.11.1973г. / Писмо №6614 от 28.11.1975 г.	архитектурно-строителен / художествен	I-ва група
13	с. Каломен	Къща на Ганю Стефанов Кодрев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
14	с. Каломен	Къща на Иван Димитров						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
15	с. Каломен	Къща на Марко Минчев Яръмов със стопанските постройки в двора						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
16	с. Каломен	Къща на Ганю Николов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
17	с. Каломен	Къща на Пеню Ганев Кодрев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	

18	с. Каломен	Къща на Минчо Косев Керпов Къща на Минчо Косев Керпов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
19	с. Каломен	Къща на Витан Ненков Ничев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
20	с. Каломен	Къща на Иван Пенев Топалов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
21	с. Каломен	Къща на наследници Ганьо Георгиев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
22	с. Караиванца	Къща на Нанко Илиев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
23	с. Караиванца	Къща на Ненчо Станчев Георгиев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
24	с. Караиванца	Къща с "одая" на Дона Ценкова Нанкова в средата на селото						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
25	с. Караиванца	Къща на Илия Белчев с ограден зид						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
26	с. Караиванца	Къща на наследници Божко Енев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
27	с. Караиванца	Къща на наследници Доньо Венков и наследници Нено Бенков						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
28	с. Караиванца	Къща на Илия Станчов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
29	с. Караиванца	Къща на наследници на Иван Джагов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
30	с. Караиванца	Къща на наследници Илия Стоянов Караджов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
31	с. Караиванца	Къща на наследници Иван Ненов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
32	с. Караиванца	Къща на наследници Нено Пенчев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
33	с. Караиванца	Къща на наследници на Рачо Станев /сега на Иван Семов/						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
34	с. Караиванца	Къща на Кольо Генчев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
35	с. Караиванца	Къща на Съби Ганев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
36	с. Караиванца	Къща на наследници Михал Станев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
37	с. Караиванца	Къща на Дона Ценкова Нанкова в края на селото						Списък от 10.10.1974г.	художествен	II-ра група
38	с. Караиванца	Иконостас църква "Свети Богородица"						Писмо №664 от 28.11.1975 г. / Списък от 03.11.1973г.	художествен	
39	с. Караиванца	Жилищна сграда	14	VII	67			Писмо №296 от 02.02.2004г.	архитектурно-строителен	за сведение
40	с. Керека	Къща на Миньо Върбанов Басов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
41	с. Керека	Къща на Стойно Георгиев Гросков						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
42	с. Керека	Къща на Стойно Донеv Стойнов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
43	с. Керека	Къща на Кольо Рачев Стойнов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
44	с. Керека	Алевата къща		VII	73			Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
45	с. Керека	Къща на Димитър Денчез Цанков						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
46	с. Керека	Къща на Петър Донеv Корейски						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
47	с. Керека	Къща на Рачо Проданов Рачев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
48	с. Керека	Къща на наследница Цоньо Стефанов Шомов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
49	с. Керека	Къща на Денчо Михов Дечев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
50	с. Керека	Къща на Тодор Николов Манев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	

51	с. Керека	Къща на Петър Иванов Дремсизъв						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно- строителен	
52	с. Керека	Къща на наследници Цоньо Генов Ганчев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно- строителен	
53	с. Керека	Къща на Пена Генева						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно- строителен	
54	с. Керека	Къща на Пенчо Димитров Герганов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно- строителен	
55	с. Керека	Къща на Рачо Трифонов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно- строителен	
56	с. Керека	Къща на Фильо Косев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно- строителен	
57	с. Керека	Къща на наследници Цветко Генчев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно- строителен	
58	с. Керека	Къща на Алекси Кочев /старата къща/						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно- строителен	
59	с. Керека	Къща на Минчо Колев Недялков						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно- строителен	
60	с. Керека	Къща на Руса Иванова						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно- строителен	
61	с. Керека	Къща на наследници Денка Димитрова Керекова						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно- строителен	
62	с. Керека	Църква "Благовещение Богородично"						Списък от 03.11.1973г. / Писмо №6614 от 28.11.1975 г.	художествен художествен	I-ра група
64	с. Косарка	Църква "Свети Георги"						Списък от 25.11.1975 г. / Писмо №6614 от 28.11.1975г.	художествен	I-ра група
65	с. Куманите с. Куманите с. Куманите	Къща на наследници Иван Тачев						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
66	с. Куманите	Къща на Иван Чушков и на наследници Христо Чушков						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
67	с. Куманите	Къща на Гойо Стоянов						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
68	с. Куманите	Къща на наследници Дельо Бошев						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
69	с. Куманите	Къща на Тотю Бонев Чушков						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
70	с. Куманите	Къща на Доньо Русинов Петков						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
71	с. Куманите	Къща на Дамян Симеонов						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
72	с. Куманите	Къща на Цаньо Ботев						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
73	с. Куманите	Къща на наследници Петко Донев						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
74	с. Куманите	Къща на Боньо Тотев						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
75	с. Куманите	Мостче в средата на селото до чешмата /с вградената плоча/						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
76	с. Куманите	Къща на Миньо Ботев						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
77	с. Куманите	Къща на Тодор Христов						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
78	с. Куманите	Къща на наследници Тотю Василев						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
79	с. Куманите	Къща на Деньо Цанев						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
80	с. Куманите	Къща на Кольо Денев Василев						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
81	с. Куманите	Къща на Кольо Иванов Цончев						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	
82	с. Куманите	Къща на Илия Петков Припеков						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно- строителен	

83	с. Маноя	Църква "Въведение Богородично"					Списък от 25.11.1975 г. / Писмо №6614 от 28.11.1975г.	художествен	II-ра група
84	с. Неичовци	Църква "Свети Димитър"					Списък от 03.11.1973 г.	художествен	
85	с. Пейна	Къща на братя Венкови с портата					Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
86	с. Пейна	Къща на Кольо Обрешков и Георги Пенев					Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
87	с. Плачка	Къща на Тора Ганчева Косева					Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
88	с. Плачка	Къща на Кольо Донев					Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
89	с. Радовци	Къща на Димитър Стоянов					Писмо №4516 от 04.12.1979г.	архитектурно-строителен	
90	с. Радовци	Църква "Кръщение Христово"					Списък от 25.11.1975 г. / Писмо №6614 от 28.11.1975 г. / Писмо №4516 от 04.12.1979г.	архитектурно-строителен / художествен	I-ра група
91	с. Радовци	Училищната сграда в църковния двор					Писмо №4516 от 04.12.1979г.	архитектурно-строителен	
92	с. Радовци	Къща на Стоян Шукеров					Писмо №4516 от 04.12.1979г.	архитектурно-строителен	
93	с. Радовци	Къща на Цаньо Иванов Цонев с плевнята и каменната ограда					Писмо №4516 от 04.12.1979г.	архитектурно-строителен	
94	с. Радовци	Къща на Иван Стефанов с плевнята и оградата					Писмо №4516 от 04.12.1979г.	архитектурно-строителен	
95	с. Руня	Къща на наследници Деньо Колев Бурмов	2	I	43		Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
96	с. Руня	Мост на Дряновска река между с. Ганчовец и гр. Дряново, строен от Уста Генчо Кънев					Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
97	с. Саласука	Къща на Стефан Колев Иванов с пристройка и ограда					Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
98	с. Саласука	Кладенец пред къщата на Стефан Иванов					Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
99	с. Скалско	Къща на наследници Мюмюн Юмеров и наследници Мехмед Юмеров					Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
100	с. Скалско	Къща на Иван Иванов Цветков					Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
101	с. Скалско	Къща на Димитър Минев					Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
102	с. Славейкова	Неолитно селище, местност "Бобев кладенец", северозападно				ДВ бр. 74 от 19.09.1967 г.		архитектурно-строителен	местно
103	с. Туркинча	Къща на наследници Коста и Илия Джагарови					Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
104	с. Туркинча	Къща на Рашо Марков Косев					Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
105	с. Туркинча	Къща на Мита Пенчева Цачева					Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
106	с. Туркинча	Къща на Дена Рашкова Косева					Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
107	с. Туркинча	Къща на Косъо Рашков Плазов					Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
108	с. Туркинча	Къща на Рачо Рашков Плазов					Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
109	с. Туркинча	Къща на Гана Денева					Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
110	с. Туркинча	Къща на Ангелина Пенчева Бурова					Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	

111	с. Туркинча	Къща на Кънчо Стефанов Кънчев						Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
113	гр. Дряново	Жилищна сграда, б. на Станчо Хаджидимитров, ул."Бр. Денчеви", № 7 /ул."Стефан Стамболов"/ Къща на наследници на Станчо Хаджидимитров /Ромуновата къща/ ул."Бр. Денчеви"№7,	93	VII	861 /928/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.		Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	местно
114	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни, ул."Бр. Денчеви" № 18/ул."Стефан Стамболов"/			722			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	за сведение
115	гр. Дряново	Жилищна сграда, б. на Никола Хаджидимитров, ул."Иван Владков" № 3 /ул."Пенчо Черковски" /Къща на Никола Хаджидимитров,ул."Иван Владков" № 3 /ул. "Пенчо Черковски"/	74	I	987 /730/		ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.	Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	местно
116	гр. Дряново	Къща на Стефана Илиева Владкова, ул."Иван ВлаКъща на Стефана Илиева Владкова, ул."Иван Владков" № 11 /ул. "Пенчо Черковски"/ Жилищна сграда, свързана с Иван Владков, сега музей	92	XVII / XVIII	974/ 632	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г./ДВ бр.97 от 08.12.1970 г.		Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен /местно - в Актуал./ исторически /национално/	архитектурно-строителен /местно - в Актуал./ исторически /национално/
117	гр. Дряново	Жилищна сграда, ул."Иван Владков" № 13 /ул. "Пенчо Черковски"/ /Къща на наследници на Стефана Рачева/, ул."Иван Владков" № 13 /ул. "Пенчо Черковски"/			631			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново Писмо№ 1833 от 15.05.1979г.	архитектурно-строителен	
118	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна, ул."Иван Владков" № 15 /ул. "Пенчо Черковски"/			630			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	
119	гр. Дряново	Жилищна сграда на н-ци на Асен Симеонов, ул."Иван Владков" № 17 /ул. "Пенчо Черковски"/ Къща на Асен Тодоров Симеонов, ул."Иван Владков"№ 17 /ул. "Пенчо Черковски"/	92 /17/	XV	972 /630/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.		Писмо №9 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	ансамблов
120	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна, ул."Иван Владков" № 19 /ул. "Пенчо Черковски"/ Къща на Мария Николова Рачкова, ул."Иван Владков" № 19 /ул. "Пенчо Черковски"/	92	XV	971 /630/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.		Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	ансамблов
121	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни, ул."Иван Владков" № 21, 23 /ул. "Пенчо Черковски"/ Къща на наследници на Генчо Савов Афазов, ул."Иван Владков" № 21. 23 /ул. "Пенчо Чеоковски"/	92	XV XVI	968 369 970 /629, 630/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г,		Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	местно
122	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни, ул."Иван Владков" № 25 /ул. "Пенчо Черковски"/ Къща на Цветана Петкова Ангелова, ул."Иван Владков" № 25 /ул. "Пенчо Черковски"/	92	XV	961 /628/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.		Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	ансамблов

123	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна, ул."Иван Владков" № 2,/4/, Къща на наследници на Манчо Тананов, ул."Иван Владков" №2, Къща на Върбан Косев Ботев, ул."Иван Владков" № 4	100	IV, V	950 /659, 600/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.		Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация, на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	местно
124	гр. Дряново	Жилищна сграда, ул."Иван Владков" № 8 /ул. "Пенчо Черковски"/ Къща на Милка Стефанова Цанкова, ул."Иван Владков" № 8 /ул. "Пенчо Черковски"/	100	VII	952 /668/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.		Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	ансамбло во /ДВ/ местно /Писмо - актуализация /
125	гр. Дряново	Жилищна сграда, ул."Иван Владков" № 10 /ул. "Пенчо Черковски"/ Къща на Съба и Христо Калчеви, "Иван Владков" № 10 /ул. "Пенчо Черковски"/	100	VIII	953 /667/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.		Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	ансамбло во
126	гр. Дряново	Жилищна сграда, ул."Иван Владков" № 12 /ул. "Пенчо Черковски"/ Къща на Ганчо и Бончо Рачеви,"Иван Владков" № 12 /ул. "Пенчо Черковски"/	100	IX	955 /666/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.		Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	ансамбло во
127	гр. Дряново	Църква „Св. Богородица“ с камбанарията, килийното училище, оградата и гробището, Църква „Въведение Богородично“, Църква „Св. Богородица“, включително църковния двор и камбанарията, ул. "Бачо Киро" № 45			569	ДВ бр.86 от 30.10.1979 г.		Писмо №6614 от 28.11.1975 г. / Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен художествен	местно / I - група
128	гр. Дряново	Архиерейско наместничество, б. килийно училище, ул."Бачо Киро" № 45			569	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.		Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	ансамбло во - актуализация
129	гр. Дряново	Сграда на и-ци на Иван Ромунов, ул."Иван Владков" №30, Къща на наследници на Иван Тодоров Ромунов, ул."Мих. Бойчинов" №30, Жилищна сграда, частна, ул."Дряновска комуна" № 6	102	V	1016, 528	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.		Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	ансамбло во, за сведение
130	гр. Дряново	Бъчварница на Ганчо Николов, ул."Иван Владков" № 32, Бъчварница, ул."Дряновска комуна" № 8			540			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	местно
131	гр. Дряново	Жилищна сграда, сега административна, ул."Дряновска комуна" №26 /ул.Христо Максимов"/			1207			Писмо № 28 от 21.07.80 г. Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	
132	гр. Дряново	Жилищна сграда, свързана с Васил Левски, ул."Ангел Кънчев" № 1 Къщата на Иван поп Янков, ул."Ангел Кънчев" № 1			1210	ДВ бр.86 от 30.10.1979 г.		Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	исторически	местно
133	гр. Дряново	Духовниковата чешма, пред моста, ул."Дряновска комуна" /ул.Христо Максимов"/				ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.		Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация	архитектурно-строителен	местно

								на ПК в гр.Дряново		
134	гр. Дряново	Каменен мост над река Дряновска, ул."Дряновска комуна"/ул.Христо Максимов"/ Мост над Дряновска река, м."Боюз яз"					ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.	Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	местно
135	гр. Дряново	Гимназия, сега техникум „Рачо Стоянов” /ул."Пахомий Стоянов"/, държавна, ул."Васил Левски" №922 Училище "Рачо Стоянов	55		463/849/			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново Писмо №28 от 21.07.1980 г.	архитектурно-строителен	
136	гр. Дряново	Църква "Св. Николай"	55	VI	462/863/		ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.	Писмо № 1539 от 23.05.90 Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново г.	архитектурно-строителен/ДВ/, художествен /в.Актуал/	национално
137	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна, ул."Толбухин" № 14 /ул."Станционна"/			800			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново Писмо № 28 от 21.07.80 г.	архитектурно-строителен	
138	гр. Дряново	Жилищно-търговска сграда, частна, ул."Васил Коларов" №6			866			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	
139	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна, ул."Васил Коларов"№ 12			932			Писмо № 1539 от 23.05.90 г.	архитектурно-строителен	
140	гр. Дряново	Жилищна сграда, сега детска градина, държавна, ул."Васил Коларов" № 5			786			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	
141	гр. Дряново	Жилищна сграда, ул."Васил Коларов" № 7			787			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	
142	гр. Дряново	Жилищно-търговска сграда, ул."Васил Коларов" № 11			789			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	
143	гр. Дряново	Къща на Георги Ст. Георгиев, ГНС, Кръстю Петков Неделчев, Минко Г.Попов и Генчо Николов /Попикономова къща/, ул"Васил Коларов" № 17,19	64		629,630/776/		ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.	Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	национално
144	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни, ул."Васил Коларов" №69			673,674			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	
145	гр. Дряново	Жилищна сграда, ул."Шипка" №6			844			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	
146	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна, ул."Шипка" №8	64		843			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	
147	гр. Дряново	Жилищно-търговска сграда, ул."Шипка" №22			459			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. -	архитектурно-строителен	

								Актуализация на ПК в гр.Дряново		
148	гр. Дряново	Жилищна сграда, ул."Шипка" №24			457			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	
149	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна, ул."Шипка" № 28 /№ 77/ /свален/			454-a		Писмо № 2082 от 07.11.01 г.	Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	
150	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна, ул."Шипка" № 30 /№75/ /свален/			453-a		Писмо № 2082 от 07.11.01 г.	Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	
151	гр. Дряново	Жилищно-търговска сграда, ул."Шипка" №3			861			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	
152	гр. Дряново	Жилищно-търговска сграда, ул."Шипка" №5			860			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	
153	гр. Дряново	Жилищно-търговска сграда, ул."Шипка" №9			859			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	
154	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни, ул."Шипка" № 15			881			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново Писмо № 28 от 21.07.80 г.	архитектурно-строителен	
155	гр. Дряново	Жилищна сграда, ул."Шипка" №17 /свален/			882		Писмо № 3437 ст 20.04.92 г.	Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново Писмо № 28 от 21.07.80 г.	архитектурно-строителен	
156	гр. Дряново	Жилищна сграда, ул."Ботю Пенев" № 1 /ул."Даскал Денко"/			853			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново Писмо № 28 от 21.07.80 г.	архитектурно-строителен	
157	гр. Дряново	Жилищна сграда, ул."Ботю Пенев" № 2 /ул."Даскал Денко"/			880			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново Писмо № 28 от 21.07.80 г.	архитектурно-строителен	
158	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни, ул."Шипка" № 31	54	VIII	453,4 54			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново, Писмо № 6550 от 26.12.88 г.	архитектурно-строителен и исторически	
159	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни, ул."Ст. Караджа" № 2/ ул."Шипка" /ул."Стефан Лафчев"/			412			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново Писмо № 28 от 21.07.80 г.	архитектурно-строителен	

160	гр. Дряново	Жилищна сграда, ул."Ст. Караджа"№ 3, 5 /ул."Стефан Лафчев"/			433				Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново Писмо № 28 от 21.07.80 г.	архитектурно-строителен	
161	гр. Дряново	Църква „Св. Троица”	30		258	ДВ бр.92 от 23.11.,1971 г.			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен /ДВ/ и художествен	местно
162	гр. Дряново	Килийно училище към църквата „Св. Троица”	30		258	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	местно
163	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни, ул."3-ти март" № 2 Къща на наследници на Никола Косев Валцаров, ул."3-ти март" № 2	30		257/3 07/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	местно
164	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна, ул."3-ти март" № 4 Къща на Невянка Савова Ботева, ул."3-ти март" № 4	30		256/3 06/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	местно
165	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна, ул."3-ти март" № 12 Къща на Сава Иванов Постованов, ул."3-ти март" № 12	25	XIII	126/2 76/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	местно
166	гр. Дряново	Жилищна сграда, ул."Шипка" № 45 Къща на Генчо Георгиев Мурджиев, ул."Шипка" № 45	37	VI	191/4 06/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	в ансамбъл Местно - прекатегориз. /писмо № 1539 от 22.05.1990г./
167	гр. Дряново	Жилищна сграда, музей, ул."Шипка" № 47, 49 Къща на ГНС и Лазар Перев /Лафчиевата къща / ул."Шипка" № 47-49	38	IV,V	184,1 85/40 5/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	национално
168	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни, частна ул."Шипка" № 51 Къща на наследници на Люба Николова ул."Шипка" № 51	37	III	186/4 04/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	местно
169	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни, ул."3-ти март" № 7 Къща на наследници на Димитър Недялков Фурнаджиев, ул."3-ти март" № 7	27	V	254/2 97/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	в ансамбъл
170	гр. Дряново	Жилищна сграда, ул."3-ти март" № 9 Къща на Златка Ганчева Ботева, ул."3-ти март" № 9	27	V	253/2 98/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	в ансамбъл
171	гр. Дряново	Жилищна сграда, ул."3-ти март" № 13, №15 Къща на Топло Йончев Тотев и Христо Драганджиев ул."3-ти март" № 13, 15		III	249,2 50/30 1/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	местно
172	гр. Дряново	Жилищна сграда, ул."3-ти март" № 17 Къща на наследници на Иван Халачев, ул."3-ти март" № 17	27	II	248/3 02/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно-строителен	местно
173	гр. Дряново	Сграда с дюкяни, ул."3-ти март" № 19 Къща на	27	I	247/3 03/	ДВ бр.92 от			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация	архитектурно-строителен	в ансамбъл

		Димитър Стачев Йонков, ул."3-ти март" № 19				23.11.1971 г.		на ПК в гр.Дряново		
174	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни, частна, ул."3-ти март" № 21 Къща на Трифон Петров Ковачев, ул."3-ти март" № 21	27	I	129/3 04/	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.			архитектурно- строителен	в ансамбъл
175	гр. Дряново	Братска могила, кв."Тилей", ул."3-ти март", Паметник-братска могила на руски зойни, ул."3-ти март"			284	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.		Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	исторически	местно
176	гр. Дряново	Историческо място - руски лагер, местност "Лагера", 2 км югоизточно				ДВ бр.86 от 30.10.1979 г.		Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	исторически	местно
177	гр. Дряново	Жилищно-търговска сграда, ул."Толбухин" /ул."Станционна"/ ул."Жданов"			798			Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	архитектурно- строителен	
178	гр. Дряново	Къща на Теодора Савова Ганчева, ул."В. Левски" № 27						Писмо № 3522 от 21.12.90 г.	архитектурно- строителен	
179	гр. Дряново	Къща на ГНС /б. на Манко Стоев/ ул."Бр. Денчеви" № 16 /ул."Стефан Стамболов"/ - към дата 08.11.1989 г. е съборена	100	VI	1247/ 729	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.		не фигурира в Актуализацията, има само данните за събаряне	архитектурно- строителен	в ансамбъл
180	гр. Дряново	Къща на Пенчо Кънев Минчев, ул."3-ти март" № 10	26	XII	259	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.		не фигурира в Актуализацията	архитектурно- строителен	в ансамбъл
181	гр. Дряново	Къща на Стефан Ненчев Кротев /Кротевата къща/ ул."Иван Владков" № 1 /ул. "Пенчо Черковски"/ - към дата 08.11.1989 г. е съборена - СВАЛЕН	71	II	988	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.	ДВ бр.69 от 1993г.	не фигурира в Актуализацията	архитектурно- строителен	местно
182	гр. Дряново	Къща на Станчо Станоев и Йордан Косев /Чипевата/, ул."Васил Коларов" №21 -към дата 08,11.1989 г. е съборена	64	III	631	ДВ бр.92 от 23.11.1971 г.		не фигурира в Актуализацията, има само данните за събаряне	архитектурно- строителен	в ансамбъл
183	гр. Дряново	Ансамбъл „Иван Владков” - включващ: вж.приложение						Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	групов	
184	гр. Дряново	Ансамбъл „Главната улица” - от Часовниковата кула до Братската могила - включващ:вж.приложение						Писмо № 1539 от 23.05.90 г. - Актуализация на ПК в гр.Дряново	групов	
185	гр. Дряново, Дряновски манастир	Комплекс "Дряновски манастир", заедно с обкръжаващата го среда				Разпорежд ай е на Министерс ки съвет №79 от 1971 г.			архитектурно- исторически комплекс	национал но
186	гр. Дряново, Дряновски манастир	Църква "Св. Архангел Михаил"						Списък от 03.11.1973г., Писмо №6614 от 28.11.1975 г.	художествен	II-ра група

187	гр. Дряново, Дряновски манастир	Неолитна пещера "Голямата пещера", ЗООМ. югозападно				ДВ. бр.74 от 19.09.1967 г.			художествен художествен	национално
188	гр. Дряново, Дряновски манастир	Палеслитна пещера "Малката" или "Бачо Кири", ЗООМ. югозападно				ДВ. бр.74 от 19.09.1967 г.			архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	национално
189	гр. Дряново, Дряновски манастир	Енеолитна пещера "Момини пещери", ЗООМ. югозападно				ДВ. бр.74 от 19.09.1967 г.			архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	национално
190	гр. Дряново, Дряновски манастир	Неолитна пещера "Поличките" до манастира, северозападно				ДВ. бр.74 от 19.09.1967 г.			архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	национално
191	гр. Дряново, Дряновски манастир	Средновековна крепост, местност "Боруна" до манастира, южно				ДВ. бр.74 от 19.09.1967 г.			архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	местно
192	гр. Дряново, Дряновски манастир	Антична крепост местност "Стринава", 3 км западно				ДВ. бр.74 от 19.09.1967 г.			архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	местно
193	гр. Дряново, Дряновски манастир	Място на сражение в старото манастирско лозе, 200 м. източно от Дряновски манастир				ДВ бр.86 от 30.10.1979 г.			исторически	
194	с. Геша	Къща на Пенчо Станев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
195	с. Геша	Къща на Милка Ганчева Денчева						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
196	с. Геша	Къща на Стефан Генчев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
197	с. Геша	Къща на Иван Цонев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
198	с. Геша	Къща на Мита Венкова със стопанските постройки						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
199	с. Геша	Къща на Стоян Минчев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
200	с. Геша	Къща на Стефан Димитров						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
201	с. Геша	Къща на Ганчо Станев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
202	с. Геша	Къща на Ганчо и Досьо Илиев						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
203	с. Бочуковци	Къща на Димо Тодоров						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
204	с. Бочуковци	Къща на Русин Генчев Русинов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
205	с. Бочуковци	Къща на Геньо Русинов						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
206	с. Бочуковци	Къща на Ганчо Иванов Рашков						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
207	с. Бочуковци	Къща на Пенчо Димитров						Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
208	с. Бочуковци	Къща на Нено Станчев						Списък от 10.10.1974г.	художествен	
209	с. Бочуковци	Църква "Св. Йоан Кръстител"						Писмо №6614 от 28.11.1975 г.	художествен	1-ва група
210	с. Бочуковци	Могилата, местност "Стублата"				РМС № 1711 от 22.10.1962 г.			археологически	национално

212	с. Големи Българене /Българене/	Църква "Рождество Христово"					Списък от 25.11.1975 г., Писмо №6614 от 28.11.1975 г.	художествен	II-ра група
213	с. Големи Българене /Българене/	Къща на Георги Дончев Колев					Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
214	с. Големи Българене /Българене/	Къща на Съби и Иван Михалеви					Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
215	с. Царева ливада /Върбаново/	Къща на наследници Стойно Христов Николов					Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
216	с. Царева ливада /Върбаново/	Родна къща на д-р Върбан Р.Генчев	18	X	533	ДВ бр.97 от 08.12.1970 г.		исторически	местно
217	с. Ганчовец	Къща на Пенчо Стойчев Славов	11	VIII	129		Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
218	с. Ганчовец	Къща на Стефан Иванов Стоянов	11	IX	128		Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
219	с. Ганчовец	Къща на Илия Ганев Колев	11	VII	130		Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
220	с. Ганчовец	Къща на Кина Колева Комитова	3	IV	31		Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
221	с. Ганчовец	Къща на Иван Ганчев Иванов	3	IV	31		Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
222	с. Ганчовец	Къща на Минчо Колев Върбанов	18	XI	174		Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
223	с. Ганчовец	Къща на Марко Гатев Стоев	24	II	214		Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
224	с. Ганчовец	Църква "Св. Параскева", Църква "Св. Параскева" с килийно училище в двора и с оградата	26	VIII	194		Списък от 25.11.1975 г., Писмо №6614 от 28.11.1975 г., Писмо №5009 от 03.12.1975 г.	художествен , архитектурно-строителен	I-ва група
225	с. Ганчовец	Къща на Дена Колева Киселкова	28	I	201		Писмо №5009 от 03.12.1975г.	архитектурно-строителен	
226	с. Ганчовец	Мост, строен от уста Генчо Кънев					Списък от 17.04.1976 г.	архитектурно-строителен	
227	с. Гостилица	Антична крепост Дискодуратера, 3 км. южно				ДВ бр.74 от 19.09.1967 г. Протокол от 21.03.2012 г.		архитектурно-строителен от Античността и ' Средновековието	национално
228	с. Гостилица	Лобно място на Стефана Цонева Гиргинова, м."Сърдаа, 5 км. югозападно				ДВ бр. 97 от 08.12.1970 г.		исторически	местно
229	с. Гостилица	Църква "Рождество Богородично"					Списък от 25.11.1975 г., Писмо №6614 от 28.11.1975 г.	художествен	
230	с. Гостилица	Надгробна могила				РМС № 1711 от 22.10.1962 г.		археологически	I-ва група
232	с. Денчевци	Къща на наследници Никола Пенчев Петров					Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
233	с. Денчевци	Къща на Минчо Ганчев Колев					Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	

234	с. Денчевци	Къща на Христо Петров Цонев					Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
235	с. Денчевци	Къща на Стефан Петров Сяров					Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
236	с. Денчевци	Къща на Димитър Стефанов Минев					Списък от 10.10.1974г.	архитектурно-строителен	
237	с. Дългня /Длюгня/	Църква "Св. Димитър"					Списък от 25.11.1975 г., Писмо №96614 от 28.11.1975 г.	художествен	II-ра група
239	с. Янтра	Пещера, м. "Пролеза", 3 км. югозападно				ДВ бр. 74 от 19.03.1967 г.		архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	национално
240	с. Янтра	Къща на Иван Касъров					Писмо №192 от 23.01.1980 г.	исторически	

Таблица 61. Недвижимо културно – историческо наследство – Дряново.

На територията на Община Дряново към 2020 г., са регистрирани и 12 военни паметника:

1. Паметник на падналите за защита на Отечеството – с. Ганчовец;
2. Паметник на загиналите във Втората световна война – с. Гостилица;
3. Паметник на падналите през войните 1885 г., 1912-1913 г., 1915-1918 г., 1944-1945 г. Дряновци – Дряново, до Общината;
4. Морена в памет на загиналите в Руско-турската освободителна война – Дряново, кв. Априлци;
5. Паметна плоча на загинали в Руско-турската освободителна война – Дряново;
6. Паметник на загиналите във войните 1912 – 1918 г. – с. Зая;
7. Паметник на загиналите във войните 1912 – 1918 г. – с. Пърша;
8. Паметник на загиналите във войните 1912 – 1918 г. и 1944 – 1945 г. – с. Радовци;
9. Паметник на загиналите във войните за Отечеството – с. Скалско;
10. Паметна плоча на загиналите във войните 1912 – 1918 г. – с. Славейково 11; Паметни плочи на загиналите във войните 1912 – 1918 г. – с. Соколово;
12. Паметна плоча на загиналите във войните 1912 – 1918 г. и 1944 – 1945 г. – с. Царева ливада.

Община Дряново е изключително богата на културен капитал наследен от миналото, който ще влоши своите качества или ще се разруши, ако не бъде поддържан. Необходимо е да се полагат съответните грижи от сегашното поколение историческите-културни активи, за да могат да бъдат предадени на бъдещите поколения.

9. Фактори, които замърсяват или увреждат околната среда

9.1. Опасни вещества

На територията на Община Дряново няма действащи обекти с висок или нисък рисков потенциал, но има разположен склад за забранени и негодни за употреба продукти за растителна защита, който се намира в североизточния край на гр. Дряново, извън регулацията на града, на територията на Опитна станция по сливата. В склада се съхраняват 17 315 кг. прахообразни и 1400 л. течни продукти за растителна защита.

9.2. Отпадъци

Дейностите по управление на отпадъците на територията на Община Дряново се осъществяват съобразно националното законодателство в тази област като се вземат предвид спецификите на общината по отношение на териториално разположение, численост на населението и ресурси.

С настоящия план се предвижда да бъде разширен обхвата на общинските системи по управление на отпадъците с цел прилагането на приетите стратегически документи в областта, вкл. национални планове.

По отношение на дейностите по управление на отпадъците Националната стратегия по опазване на околната среда 2021-2030 г. включва приоритети и цели, насочени към предотвратяване и намаляване на количествата образувани отпадъци, постигане на синергичен ефект от въвеждането на модела на кръгова икономика и устойчиво управление на отпадъците, включително и информираност на гражданите и обучения в тази област.

Кръговата икономика е модел, насочен към удължаване на жизнения цикъл на продуктите чрез споделяне, заемане, повторно използване, поправка и рециклиране.

С Приоритет 2 „*Развитие в границите на природния потенциал. Ресурсна ефективност и нулево замърсяване*“ Националната стратегия по опазване на околната среда 2021-2030 г. предвижда постигането на следните специфични цели относими към дейностите по управление на отпадъците:

Специфична цел 1 – *Утвърждаване на модел на икономически растеж, който създава стойност.*

Специфична цел 2 – Ефективно прилагане на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и на всички нива.

Специфична цел 3 – Трансформация на икономиката и модела на поведение към нулево замърсяване.

Приоритет 4 „Управление за ускорено постигане на целите за околната среда“ на Националната стратегия включва следните специфични цели:

СЦ 1: Подобряване нивото на интегриране на политиките по управление на околната среда на всички нива;

СЦ 2: Информираниост, образование и отговорност за околна среда;

СЦ 3: Изграждане на капацитет за управление на околната среда.

Така представените специфични цели по приоритет 1 и приоритет 4 на Националната стратегия по опазване на околната среда 2021-2030 г. са фундамент на бъдещи национални политики по управление на отпадъците включително и за приетата Национална програма за управление на отпадъците 2021 – 2028 г.

От първостепенно значение за целите на Националната програма за управление на отпадъците 2021-2028 г. е въвеждането и прилагането на йерархията в управлението на отпадъците, а именно:

- Предотвратяване на образуването на отпадъци;
- Подготовка за повторна употреба;
- Рециклиране;
- Друго оползотворяване, оползотворяване чрез получаване на енергия;
- Обезвреждане.

Генералната стратегическа цел на страната в сферата на управление на отпадъците е „Общество и бизнес, които подобряват прилагането на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и нива“. В рамките на НПУО 2021-2028 г. са разработени програми, които чрез своите дейности водят до постигане на изпълнението на конкретните цели. Изборът на конкретни мерки и тяхната комбинация във времето представляват различни алтернативи за достигане на набеязаните цели.

Оперативните цели, гарантиращи постигането на генералната стратегическа цел и съответстващите на тях програми от мерки са:

Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване.

- Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци с подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци

Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци

- Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци

- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради;

- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО с Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки.

Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.

- Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.

Така разгледаните цели на Националната стратегия по околна среда и Националната програма за управление на отпадъците поставят рамката за планиране на дейности и постигане на конкретни резултати в областта на управление на отпадъците.

С оглед прилагането на разпоредбите на Закона за управление на отпадъците и поднормативните актове по неговото прилагане, на местно ниво са въведени действащи нормативни актове (общински наредби), синхронизирани с националното законодателство, включително в областта на управление на отпадъците и околната среда като цяло.

Основните задължения и отговорности на общинско ниво са делегирани на кмета на общината с чл. 19 на Закона за управление на отпадъците. В тази връзка на територията на Община Дряново е организирана следната система на управление:

- **Битови отпадъци**

Ефективното управление на потока смесени битови отпадъци е един от основните приоритети на общинско ниво.

На територията на Община Дряново е въведена система по сметосъбиране и сметоизвозване на смесени битови отпадъци, които се образуват от населението на общината. Системата включва осигуряване на съдове за събиране на битови отпадъци, тяхното разполагане на територията на общината, съобразно гъстотата на населението, и последващото им обслужване. Обслужването на системата се извършва от общинско предприятие „Чисто Дряново“ на основание Заповед №473/30.10.2017 г. за възлагане на дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване.

С Решение №40/28.07.2017 г. на Общински съвет Дряново е приет правилник за дейността на ОП „Чисто Дряново“. Общинското предприятие притежава регистрационен документ №04-РД-363-01/05.06.2018 г. за извършване на дейности по събиране и транспортиране на отпадъци, издаден от директора на РИОСВ – Велико Търново.

Съдовете, които се използват за обслужването на смесените битови отпадъци от територията на общината са контейнер тип “Бобър” – 1,1 куб. м. и кофи, с вместимост 0,11 куб. м., както и метални кофи за събиране на сгур и пепел през зимните месеци. Разположени са 589 бр. контейнера и 385 бр. кофи – предимно за обслужване на еднофамилни къщи. Дейностите по събиране и транспортиране на отпадъците се извършват съгласно утвърден за целта график.

Контейнерите тип „Бобър“, разположени на територията на гр. Дряново се обслужват 3 пъти седмично, а кофите и контейнерите тип „Бобър“, които са разположени на територията на селата се обслужват два пъти месечно.

Освен дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване на смесените битови отпадъци, ОП „Чисто Дряново“ извършва и дейности по почистване на уличните платна, паркове, територии за обществено ползване, както и периодично почистване на образувани нерегламентирани сметища на територията на общината. За периода 2018 – 2021 г. е извършвано почистване на 25 броя нерегламентирано образувани сметища.

Системата на организирано сметосъбиране и сметоизвозване покрива изцяло територията на Община Дряново. Изключение правят обезлюдени малки населени места. В слабо населени места честотата на събиране на смесените битови отпадъци е различна, в зависимост от типа на населеното място.

• Морфологичен анализ на генерираните битови отпадъци на територията на община Дряново:

№	Вид отпадък	Лято	Пролет	Есен	Зима	Среден %
		количество (кг)	количество (кг)	количество (кг)	количество (кг)	
1	пластмаса	21,60	3,60	12,90	9,85	8,51
2	хартия	4,50	12,50	5,30	0,50	4,05
3	картон	19,20	20,60	14,30	8,80	11,16
4	желязо	1,00	2,30	0,20	8,80	2,18
5	стъклени отпадъци	37,000	12,500	13,500	13,200	13,52
6	кожи и гуми	1,800	5,800	11,500	9,000	4,99
7	текстил	32,300	11,700	13,200	11,600	12,21
8	композитни опаковки, фолия	0,600	0,000	0,450	1,700	0,49
9	строителни	19,000	0,000	0,000	0,000	3,37
10	биоразградими	18,000	38,000	46,200	34,100	24,19
11	дърво	4,700	7,500	27,600	2,650	7,53
12	сгурия	0,000	0,000	0,000	11,600	2,06
13	опасни отпадъци (батерии)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,00
14	други:	0,000	0,000	0,000	0,000	0,00
15	найлони	1,100	7,500	1,200	21,600	5,57
16	Al кенове	1,000	0,000	0,000	0,000	0,18
	Общо:	161,800	122,000	146,350	133,400	100,00

Таблица 62 Морфологичен анализ на генерираните битови отпадъци на територията на община Дряново

Източник: Морфологичен

анализ и оценка на състава на генерираните твърди битови отпадъци на територията на РСУО - Регион Севлиево.

Резултатите от проведения морфологичен анализ показват, че най-голям дял от генерираните битови отпадъци на територията на община Дряново са биоразградимите отпадъци – 24, 19 %. Този резултат се обуславя от наличието на преобладаващ дял на източниците на образуване на биоразградими отпадъци. Такива са дейностите по поддръжката и почистването на общински зелени площи, както и това че голяма част от жилищните райони в града и в селата са представени в голямата си част от еднофамилни къщи с дворове, което е индикатор за образуването на по големи количества биоразградими отпадъци.

Превеса на биоразградимите отпадъци спрямо останалите отпадъчни фракции показва необходимостта от въвеждане на ефективна система на управление на биоразградимите отпадъци като част от мерките за намаляване на количествата депонирани отпадъци.

От данните на морфологичния анализ е видно, че след биоразградимите отпадъци в състава на битовите отпадъци е делът на отпадъците от хартия и картон, стъкло и текстил. За тези потоци отпадъци общината е въвела системи на разделно събиране към 2022 г. и

ефективността на тези системи ще има основно значение за намаляване на количествата на тези потоци отпадъци в общия поток на битовите отпадъци.

От анализа на данните от морфологичния анализ се установява, че основните фракции на общия поток образувани битови отпадъци на територията на община Дряново се състои от оползотворими материали. Това е показател, че при предприемане на необходимите действия за създаване на условия на ефективни системи за разделно събиране на отпадъците, на територията на общината ще се намали до голяма степен количеството на отпадъците предназначени за последваща сепарация и депониране, както и разходите за тези дейности.

- **Норма на натрупване на битови отпадъци**

Нормата на натрупване на битови отпадъци е важен показател за количеството образувани битови отпадъци в килограми на жител/годишно.

Година	2019	2020	2021
Норма на натрупване	339 кг/ж	344 кг/ж	254 кг/ж

Таблица 63 Норма на натрупване община Дряново

По отношение на данните за норма на натрупване на битови отпадъци, за община Дряново е видно, че към 2021 г. се отчита спад в количествата образувани битови отпадъци на жител годишно спрямо предходните две години. В случая този спад не е показател за намаляване на количествата образувани битови отпадъци, а по скоро са резултат от отрицателният прираст на населението на общината и значителното му намаляване. В тази връзка може да се заключи, че количеството на образуваните отпадъци на жител годишно в община Дряново няма изразена динамика в стойностите, а по скоро се установява трайна величина. Ето защо мерките по отношение на намаляване количествата образувани отпадъци следва да са насочени към населението на ниво жител на общината.

- **Третиране на битовите отпадъци**

Община Дряново участва в Регионално сдружение за управление на отпадъците на общините Севлиево, Дряново и Сухиндол и Регионална система за управление на отпадъците за общините: Севлиево, Дряново и Сухиндол. Същата обхваща функционирането и експлоатацията на три обекта: Сепарираща инсталация за битови отпадъци, обслужваща общините Севлиево, Дряново и Сухиндол, Регионално депо за неопасни и опасни отпадъци за общините Севлиево, Дряново и Сухиндол, както и площадки за компостиране на биоразградими отпадъци, една от които на територията на община Дряново.

Събраните количества отпадъци от общинската система по сметосъбиране и сметоизвозване се транспортират до сепариращата инсталация, предвидена да обслужва нуждите на общините. Сепариращата инсталация е разположена в землището на гр. Севлиево и се стопанисва от „Еко - Титан Груп“ АД на основание сключен договор. Сепарирането се извършва ръчно, като по автоматизирана транспортна лента отпадъците се придвижват до отделение за разделяне. Отпадъците, разделени по вид на материала, се пускат в определени за съответните видове отпадъци отвори. Разделените количества отпадъци се балират и съхраняват на прилежаща на сепариращата инсталация площадка.

Целта на сепарирането на смесените битови отпадъци е да се отделят рециклируемите фракции от отпадъка и предаването им на лицензирани юридически лица, които да извършат последващо оползотворяване/рециклиране на отпадъка. Дейността е съобразена с

изискванията на Закона за управление на отпадъците по отношение на изискуемото предварителното третиране на отпадъците.

Данните от годишните отчетания на количествата сепарирани отпадъци показват, че приблизително 53 % от общия поток смесени битови отпадъци се предават за последващо депониране и едва около 45 % се отделя фракция от отпадъци, подлежаща на оползотворяване. Отчетените данни показват високия дял на отпадъците, които постъпват за депониране, което от своя страна не отговаря на заложените в законодателството национални цели. Това е един от основните проблеми, за които следва да се приложат мерки с оглед намаляване на количествата отпадъци, постъпващи за депониране и достигане на заложения в Закона за управление на отпадъците процентен дял.

година	% Постигната степен на рециклиране	% Количества депонирани биоразградими отпадъци
2018 г.	7 %	61 %

Таблица 64 относно % Постигната степен на рециклиране за 2018 г.

Източник ИАОС

година	% Постигната степен на рециклиране на отпадъци	% Количества депонирани биоразградими отпадъци
2019 г.	10 %	72 %

Таблица 65 относно % Постигната степен на рециклиране на отпадъци за 2019 г.

Източник ИАОС

година	% Постигната степен на рециклиране на отпадъци	% Количества депонирани биоразградими отпадъци
2020 г.	6 %	56 %

Таблица 66 относно % Постигната степен на рециклиране на отпадъци за 2020 г.

Източник ИАОС

година	Количества подготвени за повторна употреба и рециклиране на отпадъци	Количества депонирани биоразградими отпадъци
2021 г.	244 тона	617 тона

Таблица 67 относно Количества подготвени за повторна употреба и рециклиране на отпадъци.

Източник ИАОС

За 2021 год. не са публикувани официални данни за постигнатите цели в %.

Съгласно чл. 31, ал. 1 от ЗУО още за началото на 2020 г. е заложена цел за повторна употреба и рециклиране на отпадъци - 50% от общото количество рециклируеми отпадъци. Нововъведената от 2021 г. разпоредба на Закона за управление на отпадъците привнася допълнителни изисквания към §15 на ЗУО, а именно:

§15, ал. 2 Целите по чл. 31, ал. 1, т. 3 за подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци се постигат поетапно, като след 31 декември 2020 г. нарастват всяка година с по 1 на сто, както следва:

1. 31 декември 2021 г. - 51 на сто;
2. 31 декември 2022 г. - 52 на сто;
3. 31 декември 2023 г. - 53 на сто;
4. 31 декември 2024 г. - 54 на сто;
5. 31 декември 2025 г. - 55 на сто.

Законодателните цели са в посока към ежегодно повишаване на процентния дял на рециклираните и подготвени за повторна употреба отпадъци. В тази връзка общината има необходимост от прилагане на допълнителни мерки, вкл.:

- ❖ намаляване на количествата образувани смесени битови отпадъци;
- ❖ подобряване и целесъобразно прилагане на системите за разделно събиране на отпадъците;
- ❖ повишаване степента на предаването на отпадъци за последващо рециклиране или повторна употреба.

Тези действия са необходимост с оглед достигане на поставените национални цели за предстоящи периоди.

В процеса на сепарация на смесените битови отпадъци се отделят такива фракции от тях, които нямат съответните качества да се третират с цел оползотворяване, т.е образува се т. нар нерестицилируема фракция от отпадъка. Същата се транспортира за последващо обезвреждане чрез депониране на Регионално депо за неопасни и опасни отпадъци – Севлиево.

Освен отделените нерестицилируеми отпадъци от процеса на сепарация се образува и т. нар. подситова фракция, която включва смес от биоразградими и инертни отпадъци, отпадъци от леки пластмаси, частици от стъкло и др. материали. Тази фракция се предава за последващо обезвреждане чрез депониране. Предстои, в съответствие с нормативните изисквания, да се въведе предварително третиране чрез стабилизиране на подситовата фракция. Предвижда се процеса на стабилизация да се извършва на площадката към сепариращата инсталация, с оператор „Еко Титан Груп“ АД. Така третираната чрез стабилизация подситова фракция се предвижда да се предава на Регионално депо за неопасни и опасни отпадъци – Севлиево, с цел да бъде оползотворена в дейностите по запрястяване на работните участъци на депото, както и в дейностите по рекултивация на клетки с изчерпан капацитет.

Регионално депо за неопасни и опасни отпадъци гр. Севлиево, включва:

- Три броя клетки за неопасни отпадъци – от № 1 до № 3. Към настоящия момент се експлоатира клетка №2 на регионалното депо.

- Четиридесет и четири клетки за опасни отпадъци – от № 1 до № 44. Клетките за опасни отпадъци се използват предимно за обезвреждане на опасни производствени отпадъци.

За депото е издадено Комплексно разрешително №182 – НО/2007, актуализирано през 2022 г. Същото се експлоатира от дружеството „Регионално депо за отпадъци – Севлиево” ООД.

За всеки тон депонирани отпадъци, освен такса за депониране, Община Дряново дължи заплащането на обезпечения и отчисления съгласно изискванията на чл. 60 и чл. 64 от Закона за управление на отпадъците към открита сметка за чужди средства на РИОСВ – Велико Търново. Натрупаните средства могат да бъдат разходвани от общината по ред определен в *Наредба №7/2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне на размера на отчисленията и обезпеченията, дължими при депониране на отпадъци.*

Със Заповед №335/16.07.2009 г. е преустановена експлоатацията на старо общинско депо за битови отпадъци, намиращо се в местност „Градището“, землището на община Дряново. За същото е изпълнен проект за закриване и рекултивация. С комисия е приет първи етап – година първа от биологичната рекултивация. За обекта е предвидено извършване на периодичен последващ мониторинг.

година	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Количества депонирани отпадъци/тон	2 619, 32 т.	1 880, 22 т.	1 483, 15 т.	1 282 т.

Таблица 68 Количествата депонирани битови отпадъци.

Източник: НИСО

Количествените стойности на депонираните количества отпадъци за четиригодишен период показват трайна тенденция към намаляване на потока битови отпадъци, предназначени за последващо депониране. Тази тенденция се обуславя от редица фактори като съществен дял от приноса за намалените количества депонирани отпадъци имат наличието на сепарираща инсталация, чрез която смесените битови отпадъци преминават предварително третиране чрез разделяне на рециклируемата част от отпадъците, сепариране по вид на материала, последващо балиране и предаване за рециклиране и не на последно място постепенното намаляване на броя на населението.

Организираното разделно събиране на различните отпадъчни потоци – отпадъци от опаковки, ИУЕЕО, НУБА на територията на общината също има своя принос към тенденцията на намаляване количествата отпадъци, предназначени за депониране.

- **Строителни отпадъци**

Нормативни актове:

Закон за управление на отпадъците

Наредба за управление на строителните отпадъци и влагане на рециклирани строителни материали

Община Дряново е от типа „малки“ общини. На територията на общината като цяло не се реализират големи строителни проекти, поради което делът на отпадъците от строителство и събаряне е сравнително малък. Основно преобладаващи генератори на строителни отпадъци на територията на общината са дейностите по ремонти, вкл. текущи,

жилищни ремонти. Организацията по събирането и транспортирането на строителни отпадъци в Община Дряново е възложена на общинско предприятие „Чисто Дряново“. Обслужването на строителните отпадъци се извършва по предварително направена заявка от лицата, извършващи ремонтни дейности. На разположение са 5 бр. контейнери с вместимост 5,5 куб. м. и 5 бр. с вместимост 3,5 куб.м. От общинското предприятие на заявителите се предоставят контейнери за строителни отпадъци, които чрез контейнеровоз се транспортират до площадката на регионално депо за отпадъци в гр. Севлиево. Голяма част от строителните отпадъци се оползотворяват в дейностите по запрястяване, подравняване на работните участъци в клетката на депото и изграждане на временни пътища като тази дейност се извършва съобразно разрешеното в действащото комплексно разрешително на обекта.

Правилното регулиране на дейностите, свързани със строителните отпадъци и контрола върху тях са регламентирани със Закона за управление на отпадъците, Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, както и с общинска наредба за управление на отпадъците, действаща на територията на община Дряново.

Основните законодателни цели са:

- ❖ предотвратяването и ограничаването на замърсяването на компонентите на околната среда в резултат на третирането и транспортирането на СО;
- ❖ създаване на екологосъобразна система за управление на СО;
- ❖ влагане на рециклирани строителни материали в строителството;
- ❖ управление на образуваните СО в процеса на строителство и премахване на строежи.

Един от основните проблеми, свързани със строителните отпадъци са неконтролираното и нерегламентирано изхвърляне на строителни отпадъци от лицата, извършващи строително-монтажни дейности на територията на общината и създаването на незаконни сметища.

С Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали се изисква изготвяне на План за управление на строителните отпадъци, като част от процедурата за съгласуване и одобряване на инвестиционни проекти по реда на Закона за устройство на територията. С така предвидената законодателна процедура се предвижда повишаване на възможностите за контрол по отношение на дейностите по управление на строителните отпадъци.

Чл. 32, ал. 1 на Закона за управление на отпадъците изисква от системите за третиране на строителни отпадъци да осигуряват най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторната им употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни строителни отпадъци, включително при насипни дейности, чрез заместване на други материали с отпадъци, в количество не по-малко от 70 на сто от общото им тегло.

В тази връзка общината може да предприеме редица мерки, свързани с възможности за оползотворяване на строителните отпадъци, а именно:

- ❖ насърчаване възстановяването на вече съществуващи обекти за сметка на новото строителство;
- ❖ използване на материали с възможност за демонтаж и повторна употреба;
- ❖ влагане строителни отпадъци в обратни насипи;

❖ оползотворяване на строителни отпадъци чрез преработката им в различни фракции, които да се влагат отново в строителни дейности.

- **Биоразградими отпадъци**

Нормативни актове:

Закон за управление на отпадъците

Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци

В община Дряново биоразградимите отпадъци имат висок относителен дял от общото количество битови отпадъци. В общината е стартирано прилагането на система по разделно събиране и компостиране на биоразградими отпадъци. Към настоящия момент обхвата на тази система е минимален, но предстои системата да се развие и разшири приложението си.

Въведената система за разделно събиране и последващо компостиране на биоразградими отпадъци в община Дряново включва разполагане и обслужване на съдове за разделно събиране на биоразградими отпадъци и последващото им транспортиране до изградена площадка за открито компостиране на редове. Площадката за компостиране на биоразградими отпадъци се експлоатира от „Регионално депо за отпадъци – Севлиево“ ООД на база сключен договор между общините Севлиево, Дряново и Сухиндол и дружеството. На този етап съдове за разделно събиране на биоразградими отпадъци са разположени на територията на ограничен брой обекти, предлагащи предимно социални услуги. През 2021 г. на площадката за компостиране на община Дряново са приети 790 кг биоразградими отпадъци.

Ефективното функциониране на системата за разделно събиране на биоразградими отпадъци има приоритетно значение за общината, с оглед на това да се предотврати смесеното събиране на биоразградими отпадъци с общия поток на битовите отпадъци, да се осигури висока степен на оползотворяване на биоразградимите отпадъци в съответствие с националните цели и не на последно място да се намалят разходите на общината по сепарация и последващо депониране на отпадъци.

Съгласно чл. 31, ал. 1, т. 2 на Закона за управление на отпадъците (ЗУО), най-късно до 31 декември 2020 г., количеството депонирани битови отпадъци следва да бъде ограничено до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.;

Разпоредбата на чл. 31, ал. 1, т. 6 на ЗУО урежда предвидените национални цели по ограничаване на дейностите по депониране на отпадъци като най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци следва да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).

В тази връзка могат да бъдат предприети редица мерки, които да се приложат по отношение на ограничаване на депонирането на биоразградими отпадъци:

❖ Разширяване на действащата общинска система за разделно събиране на биоразградими отпадъци;

❖ Създаване на възможност за ползване на площадката за компостиране на община Дряново от физически и юридически лица;

❖ Насърчаване на домашното компостиране.

- **Разделно събрани отпадъци от домакинствата – едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци**

Като община, в която всяко от населените места е с население под 10 000 души, Община Дряново няма изградена общинска площадка за разделно събрани отпадъци от домакинствата, вкл. за едрогабаритни отпадъци. Липсата на такъв вид площадка не е в противоречие на Закона за управление на отпадъците, тъй като неговата разпоредба - чл. 19, ал. 3, т. 11 е относима за населени места с население над 10 000 души.

Макар да не разполага с налична общинска площадка за събиране на разделно събрани отпадъци от домакинствата Община Дряново е осигурила обслужването на опасните разделно събрани отпадъци чрез сключен договор с „Балбок Инжинеринг“ АД, гр. София, притежаващо разрешителен документ за дейности с този вид отпадъци. По силата на сключения договор е организирана система за събиране на опасни отпадъци от домакинствата чрез мобилни пунктове. Събират се следните видове отпадъци: лекарства с изтекъл срок на годност, луминисцентни лампи, и живаксъдържащи уреди, киселини, основи и опаковки, съдържащи опасни вещества. Дейностите по събиране на опасните отпадъци се извършва кампанийно, като е предвидено провеждането на две кампании годишно. За провежданите кампании се осигурява информация на населението чрез интернет страницата на общината. През 2021 г. на територията на обявените пунктове са предадени 135, 26 кг отпадъци.

По отношение на едрогабаритните отпадъци община Дряново е сключила меморандум за сътрудничество с „Кроношпан България“ ЕООД, гр. Бургас в областта на оползотворяване на дървесните отпадъци, образувани на територията на общината. В тази връзка на територията на град Дряново са разположени два броя контейнери за маломерни дървесни отпадъци и за събиране на едрогабаритни дървесни отпадъци от домакинствата. Контейнерите се обслужват от „Кроношпан България“ ЕООД. За периода 01.01.2021 – 31.12.2021 г. от територията на община Дряново за оползотворяване са предадени 10, 76 тона дървесни отпадъци.

- **Системи за разделно събиране на масово-разпространени отпадъци**
- **Разделно събиране на отпадъци от опаковки**

Нормативната уредба по отношение на отпадъците от опаковки се съдържа в Закона за управление на отпадъците и Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки.

В Община Дряново е въведена двуконтейнерна система за разделно събиране на отпадъци от опаковки. Системата е въведена на база сключен договор между общината и организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки - „Булекопак“ АД. Функционирането на тази система е представено в утвърдена програма за разделно събиране на отпадъци от опаковки.

На територията на общината са разположени следните съдове за събиране на отпадъци от опаковки:

- Зелени контейнери - тип „Иглу“ за разделно събиране на стъклени опаковки;
- Жълти контейнери за разделно събиране на хартиени, картонени, пластмасови и метални опаковки.

Съдовете за разделно събиране на отпадъци от опаковки са разположени в 27 броя точки на територията на общината. Обслужването на контейнерите се извършва от „Екофеникс“ ЕООД, гр. Свищов по предварително изготвен график. Събраните количества разделно събрани отпадъци от опаковки се транспортират до площадка на „Екофеникс“ ЕООД, намираща се в гр. Велико Търново където се извършва последваща сепарация на

разделно събраните смесени опаковки и последващото им предаване за оползотворяване/рециклиране.

През 2021 г. от системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки са събрани 23, 38 т. отпадъци. От тях годни и предадени за рециклиране са 2, 14 т. Останалите 21,44 тона са предадени за обезвреждане.

- **Разделно събиране на електрическо и електронно оборудване**

Нормативни актове:

Закон за управление на отпадъците

Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване

По отношение на отпадъците от електрическо и електронно оборудване Община Дряново е сключила договор с организация по оползотворяване на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) – „Елтехресурс“ АД, гр. София. Събирането на отпадъците се извършва на кампаниен принцип. През 2021 г. от извършени кампании за събиране на отпадъци от ИУЕЕО са предадени 62 063 т. отпадъци.

- **Разделно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори**

Нормативни актове:

Закон за управление на отпадъците

Наредба за негодните за употреба батерии и акумулатори

Разделното събиране на негодни за употреба батерии е въведено на територията на община Дряново чрез сключен договор с организация по оползотворяване на негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) – „Екобатери“ АД, гр. София. Съгласно сключения договор на територията на общината са определени места, на които са поставени съответните съдове за събиране на портативни батерии. През 2021 г. са събрани и предадени 315, 2 кг. негодни за употреба батерии.

- **Разделно събиране на отпадъци от текстил**

Нормативни актове:

Закон за управление на отпадъците

Проект на Постановление на Министерския съвет за приемане на Наредба за отпадъците от обувки и текстил.

Община Дряново има сключено споразумение за сътрудничество в областта на оползотворяване на текстилни отпадъци с „Хедуей Интернешънъл“ ЕООД. Дружеството работи в областта на преработка на отпадъци от текстил и притежава регистрационни документи за дейности с отпадъци с №№04-РД-440/04.07.2020 г., 04-РД-441-00/14.07.2020 г., издадени от директора на РИОСВ – Велико Търново. Във връзка със сключеното споразумение на територията на град Дряново са отредени две точки за разполагане на съдове за събиране на текстилни отпадъци, вкл. облекла от населенито. Количествата събрани отпадъци от текстил и облекла се отчитат пред община Дряново. За 2021 година събраното количество текстилни отпадъци от територията на община Дряново е 5, 430 тона.

- **Производствени отпадъци**

На територията на община Дряново работят предприятия от различни области на промишлеността. Преобладават предприятия на текстилната, хранително-вкусовата,

месопреработвателната, машиностроителната промишленост и др. Контролът по отношение на производствените отпадъци е в компетентността на РИОСВ.

По отношение на отпадъците от черни и цветни метали на територията на община Дряново се намират две площадки, притежаващи съответните разрешителни за събиране и третиране на този вид отпадъци:

1. Площадка с оператор „Дани 2006“ ЕООД
2. Площадка на „Металолеене Дряново“ ООД

На територията на община Дряново няма отредени площадки за събиране на отпадъци от хартия, пластмаса и стъкло. По отношение на тези отпадъци се използва въведената система за разделно събиране на отпадъци от опаковки.

- **Болнични отпадъци**

На територията на община Дряново има действащи единствено два медицински центъра и медико-технически лаборатории. Управлението на отпадъците от тези обекти се контролира от РЗИ – Габрово и РИОСВ – Велико Търново, съгласно разпоредбите на Закона за управление на отпадъците и Наредба №1/2015 г. за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебните и здравните заведения.

С оглед спазване на нормативните разпоредби лицата, които стопанисват обекти сключват договори с оторизирани фирми за предаване на отпадъците, които се образуват от дейността им, с цел последващото им третиране.

- **Отработени масла**

Нормативни актове:

Закон за управление на отпадъците

Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти

Управлението на отпадъците от отработени масла е уредено в Закона за управление на отпадъците и Наредбата за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти.

Община Дряново няма отредена общинска площадка за събиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти. Обичайно отработените масла от моторните превозни средства се подменят в автосервизи, които извършват смяна на масла. Същите имат възможност и задължение да събират, съхраняват и предават, образуваните от дейността им отработени масла на лица, притежаващи документ по чл. 35 от Закона за управление на отпадъците.

- **Излезли от употреба гуми**

Нормативни актове

Закон за управление на отпадъците

Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми

В община Дряново няма въведена система за разделно събиране на излезли от употреба гуми. Също така няма сключен договор за събиране и съхраняване на излезли от употреба гуми с организация по оползотворяване на излезли от употреба гуми, както и с лице притежаващо документ по чл. 35 от ЗУО за извършване на тези дейности.

Излезлите от употреба гуми, които се генерират от гражданите на общината се събират и съхраняват в местата за продажба и/или смяна на гуми, намиращи се на територията на община Дряново.

- **Излезли от употреба моторни превозни средства**

Нормативни актове:

Закон за управление на отпадъците

Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства

На територията на община Дряново няма отредена общинска площадка за излезли от употреба моторни превозни средства. В съответствие с изискванията на Закона за управление на отпадъците и Наредбата за излезлите от употреба моторни превозни средства лицата, притежаващи излезли от употреба автомобили или други моторни превозни средства ги предават на площадки за събиране и съхранение на ИУМПС, за които има издадени съответните разрешителни или в център за разкомплектоване на ИУМПС.

- **Местни нормативни актове**

На територията на общината действа Наредба за управление на отпадъците на територията на Община Дряново, приета през 2020 г. на основание чл. 22 от Закона за управление на отпадъците.

9.3. Рискови енергийни източници - шум, вибрации, радиации

Шум

Шумът е фактор, въздействащ върху околната среда и всички живи организми. Под шум се разбира всеки нежелан звук, който причинява неприятно или смущаващо възприятие или има увреждащо действие. С понятието шум се определя комплекс от звуци в широк честотен диапазон - от 16 Hz до 20 kHz, които оказват неблагоприятно въздействие върху човешкия организъм. Неприятното звуково въздействие във времето причинява стресови и болестни състояния, като понякога води и до фатален изход. Няма област и човешка дейност, при които да не се наблюдава шумово излъчване. Недвусмислено е установено, че шумът има висока социална цена. Той трябва да се възприема не помалко сериозно от другите видове замърсявания, тъй като влиянието му върху човешкото здраве е съизмеримо с тяхното. Вредата от шума се превръща в една от характеристиките на съвременния интензивен начин на живот с все по-голямо значение за психическото и физическото здраве на човека. Шумът в околната среда, причинен от транспортните, промишлените и ремонтните дейности, е един от главните екологични проблеми в урбанизираните територии. Количествено шумът се оценява чрез величината „ниво на звуковото налягане” и се изразява с мерната единица Децибел (dB). В околната среда преобладават променливите шумови емисии. За оценяването им е въведен терминът „еквивалентно ниво на шума $L_{eq} [dB(A)]$ ”.

Съществуват многобройни по разнообразие мерки за намаляване нивата на шум от основните съществени източници в селищната среда - пътен трафик, железопътен и въздушен трафик, от индустрия и всички останали локални източници. Най-натоварени в акустично отношение са големите градове в страната. Това се дължи на непрекъснатото нарастващия брой на транспортните средства. Недостатъците в градоустройствените и в

транспортно-комуникационните планове, както и неефективното до този момент планиране и управление на акустичната среда от страна на общинските власти, са фактори, които допълнително утежняват акустичния климат в населените места.

Оценката, управлението и контролът на шума в околната среда, причинен от автомобилния, железопътния, въздушния и водния транспорт, както от промишлените инсталации и съоръжения и от локални източници на шум, се регламентират чрез Закона за защита от шума в околната среда, в сила от 01.01.2006 г., както и чрез подзаконовите документи към него, издадени в съответствие с изискванията на чл. 11 и чл. 14.

Един от тези документи е Наредба № 6 от 26 юни 2006 г. на Министерство на здравеопазването и Министерство на околната среда и водите. С нея се определят:

1. Показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието;
2. Граничните стойности на показателите за шум в околната среда;
3. Методите за оценка на стойностите на показателите за шум в околната среда и на вредните ефекти от шума върху човешкото здраве.

По този начин се създава възможност за оценки и прогнози за състоянието на шумовото натоварване в урбанизираните територии и в тихите зони извън тях, за разработването на стратегически карти за шум и планове за действие с оглед защита здравето на населението и подобряване качеството на живот.

Граничните стойности на нивата на шума в различни територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях са определени от Приложение № 2 към чл. 5 от Наредба № 6/2006 г. на МЗ и МОСВ, представена както следва:

№	Територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	Еквивалентно ниво на шума в dB(A)		
		ден	вечер	нощ
1	2	3	4	5
1.	Жилищни зони и територии	55	50	45
2.	Централни градски части	60	55	50
3.	Територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50
4.	Територии, подложени на въздействието на релсов железопътен и трамваен транспорт	65	60	55
5.	Територии, подложени на въздействието на авиационен шум	65	65	55
6.	Производствено-складови територии и зони	70	70	70
7.	Зони за обществен и индивидуален отдих	45	40	35
8.	Зони за лечебни заведения и санаториуми	45	35	35
9.	Зони за научноизследователска и учебна дейност	45	40	35
10.	Тихи зони извън агломерациите	40	35	35

Таблица 69 Граничните стойности на нивата на шума в различни територии и устройствени зони

С Наредба № 4 от 27 декември 2006 г. на МРРБ, МЗ, МВР и МОСВ за ограничаване на вредния шум чрез шумоизолиране на сградите при тяхното проектиране и за правилата и нормите при изпълнението на строежите по отношение на шума, излъчван по време на строителство, се определят:

1. Техническите изисквания за защита от шум на сградите при проектирането им;
2. Техническите правила за изпълнение на строителните и монтажните работи (СМР), чрез които се осъществява защитата от шум в сградите;
3. Техническите правила и норми за извършване на СМР при изпълнението на строежите по отношение на шума в околната среда;
4. Изискванията към инвестиционния проект на строежа.

Наредбата се прилага при проектиране и изпълнение на жилищни сгради и на сгради за обществено обслужване в областта на здравеопазването, образованието, културата и изкуството, търговията, общественото хранене, хотелиерството и услугите, административни и производствени сгради. Изискванията на наредбата за ограничаване на шума, излъчван при изпълнението на СМР, се прилагат за всички строежи.

От 12.02.2011 г. е в сила и Наредба № 54 от 13.12.2010 г. на МЗ и МОСВ за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда (отменяща Наредба № 2 от 2006 г.). С тази наредба се уреждат редът и начинът на функциониране на националната система за мониторинг на шума в урбанизираните територии, като и изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда. Целта

на Наредбата е да се оцени шумовото натоварване в урбанизираните територии, създавано от основните източници на шум. Съгласно тази наредба РЗИ по места провеждат регулярни измервания на шумовите нива в пунктове, определени съгласно Методика на МЗ.

Източници на шум от транспорт

Основните източници на шум в урбанизираните територии са транспортните средства. Интензивният автомобилен трафик е основния фактор, който влияе върху акустичната среда в селищните територии. Автотранспортният шум е в пряка зависимост от интензивността на движението, скоростта и структурата на транспортния поток, пропускателната способност на пътните артерии, възрастта на автомобилния парк, вида и качеството на пътната настилка, ситуационното и нивелетно разположение на пътя и характера на терена встрани от него.

Основни източници на шум в населените места са транспортните средства – леки, товарни и тези на масовия градски транспорт. През последните години в резултат на масовия внос на автомобили предимно „втора употреба“ автомобилният парк е основно подменен. Въпреки че повечето от автомобилите са втора употреба, нивото на излъчвания от тях шум е значително по-ниско спрямо шума от използваните преди това, но същевременно техният брой се увеличава интензивно. Най-високи нива на шума се предизвикват от средствата на масовия градски транспорт, особено от много остарелите автобуси, от товарните камиони и др.

Като най-вероятен шумов замърсител е автомобилното движение по главен път I-5/E-85 (Русе – Стара Загора) и ЖП транспорта. През последните години, на територията на общината, измервания на шумовите нива не са правени, но като цяло в общината не се наблюдават източници на шумово замърсяване и като цяло обстановката е спокойна.

Интензивността на автомобилния трафик е основният фактор, който влияе върху акустичната среда в дадено населено място. При извършеното от ЦИПТНЕНС към Агенция пътна инфраструктура по данни от двете автоматични устройства, записващи автоматичния трафик (АУЗПТ), разположени по път I-5/E-85 „Граница-В.Търново-Дряново-Габрово“, в гр. Дряново и в близост до с. Соколово, средноденоношна годишна интензивност е както следва:

Година	АУЗПТ в гр.Дряново	АУЗПТ в близост до с. Соколово
2015 г.	4307 бр. МПС	3976 бр. МПС
2016 г.	3859 бр. МПС	4237 бр. МПС
2017 г.	4008 бр. МПС	4315 бр. МПС
2018 г.	4361 бр. МПС	4342 бр. МПС

Таблица 70. Средно-деноношна годишна интензивност на автомобилното движение

За гр. Дряново са определени 2 пункта, в които се проследяват нивата на транспортен шум – единия е в район централен до бившата МБАЛ, а другия в кв. „Априлци“ – в територии, подлежащи на усилен шумозащита.

За 2013 г. в пункта, разположен в район централен са извършени общо 6 измервания, анализът които показва, че измереното средно еквивалентно ниво на шум $L_{ср}=62$ dB(A) предвишава граничната стойност от 60 dB(A); В пункта, разположен в кв. „Априлци“, са извършени общо 6 измервания, анализът на които показва, че измереното средно ниво на шум $L_{ср}=65$ dB(A) превишава граничната стойност от 55 dB(A).

За 2014 г. пункта, разположен в район централен са извършени общо 6 измервания, анализът които показва, че измереното средно еквивалентно ниво на шум $L_{ср}=62,1$ dB(A) предвишава граничната стойност от 60 dB(A); В пункта, разположен в кв. „Априлци“, са

извършени общо 6 измервания, анализът на които показва, че измереното средно ниво на шум $L_{cp}=65,5$ dB(A) превишава граничната стойност от 55 dB(A).

За 2015 г. пункта, разположен в район централен са извършени общо 6 измервания, анализът които показва, че измереното средно еквивалентно ниво на шум $L_{cp}=63,2$ dB(A) предвишава граничната стойност от 60 dB(A); В пункта, разположен в кв. „Априлци“, са извършени общо 6 измервания, анализът на които показва, че измереното средно ниво на шум $L_{cp}=66,2$ dB(A) превишава граничната стойност от 55 dB(A).

За 2016 г. в пункта, разположен в район централен са извършени общо 6 измервания, анализът на които показва, че измереното средно еквивалентно ниво на шум $L_{cp}=62$ dB(A) превишава граничната стойност от 60 dB(A); В пункта, разположен в кв. „Априлци“, са извършени общо 6 измервания, анализът на които показва, че измереното средно еквивалентно ниво на шум $L_{cp}=65$ dB(A) превишава граничната стойност от 55 dB(A).

За 2017 г. в пункта, разположен в район централен са извършени общо 6 измервания, анализът на които показва, че измереното средно еквивалентно ниво на шум е $L_{cp}=60$ dB(A) при гранична стойност от 60 dB(A); В пункта, разположен в кв. „Априлци“, са извършени общо 6 измервания, анализът на които показва, че измереното средно еквивалентно ниво на шум $L_{cp}=67$ dB(A) превишава граничната стойност от 55 dB(A).

За 2018 г. в пункта, разположен в район централен са извършени общо 6 измервания, анализът на които показва, че измереното средно еквивалентно ниво на шум $L_{cp}=61$ dB(A) превишава граничната стойност от 60 dB(A); В пункта, разположен в кв. „Априлци“, са извършени общо 6 измервания, анализът на които показва, че измереното средно еквивалентно ниво на шум $L_{cp}=67$ dB(A) превишава граничната стойност от 55 dB(A).

Източници на шум от битов характер

На второ място са локалните източници на шум и шум от битов характер – строителни и ремонтни дейности, товаро-разтоварни работи, събиране на сметта, игри на деца (училища, детски градини, детски площадки), както и шумове, излъчвани от заведения за обществено хранене, различните сервиси и авторемонтни работилници, разположени в непосредствена близост до жилищните сгради и др.

През последните три години/(2016 г. - 2018 г.) от РЗИ-Габрово са проведени измервания на нивата на шум в околна среда по утвърдена Програма за мониторинг на шума в урбанизираните територии на регион Габрово, включващ и гр. Дряново.

Индустриален шум

Шумът от дейности с промишлен характер, работилници, търговски обекти и др. засега е на трето място по принос към акустичната среда на общината. Промислеността е представена от предприятия на преработващата промишленост – хранително-вкусова, лека и др.

Съгласно разпоредбите на Закона за защита от шума в околната среда (ЗЗШОС) РИОСВ– Велико Търново е компетентният орган за оценка, управление и контрол на шума, излъчван в околната среда от промишлени инсталации и съоръжения.

В общината преобладават предимно малки и микро предприятия и фирми, работещи в областта на преработвателната промишленост, търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети, като в процентно съотношение те представляват повече от 50% от общия брой регистрирани предприятия на територията на община Дряново. Броят на същите през последните 5 години се запазва относително постоянен.

На територията на община Дряново няма обекти с издадени комплексни разрешителни, както и промишлени източници с дейности, създаващи риск от наднормени нива на шум в околната среда

През последните години, на територията на общината, измервания на шумовите нива не са правени, но като цяло в общината не се наблюдават източници на шумово замърсяване и като цяло обстановката е спокойна.

Вибрации

Физическото определение за вибрации е „механично трептене на еластична среда”. Измерването на вибрациите е наложително, за да се оцени както влиянието им върху експлоатационния срок на машините, така и да се установи прякото въздействие върху здравето на човека. От голямо значение е и обстоятелството, че вибрациите, пренасяни от машините, конструкциите и сградите, се излъчват в околното пространство като шум, което води до влошаване на общата акустична обстановка.

От 12 юни 1989 г. е в сила Директива 89/391 ЕИО - „Рамкова директива“ за БЗР (безопасност и здраве при работа) за въвеждане на мерки за насърчаване подобряването на безопасността и здравето на работниците на работното място. Рамковата директива с нейното широко приложно поле и други директиви, посветени на конкретни аспекти на безопасността и здравето при работа, са основата на европейското законодателство в областта на безопасността и здравето.

С Наредба №3, ДВ, бр. 40/2005 г. за защита на здравето и безопасността на работещите от рискове, свързани с експозицията на вибрации се въвеждат не само нормите, но и методите на измерване и оценка, задълженията на работодателите, здравните аспекти и наблюдение и др. информационни приложения, посочени подробно в международните стандарти, третиращи общите и локални вибрации.

На територията на Община Дряново кратковременни вибрации в околната среда биха могли да възникват от преминаващи тежкотоварни МПС, строителни или селскостопански машини, от извършвани строително-ремонтни дейности и други. Същите източници, както и действаща наблизо строителна техника, биха могли да предизвикат такива вибрации и в жилищни сгради. За сега няма систематизирани наблюдения и резултати от проведени измервания на вибрации за жилищните райони на Община Дряново. Предполага се, че съответните оператори взимат необходимите мерки за поддържане в изправност на наличната им техника и за минимизиране във времето на извършваните с тази техника операции, така че да са сведени до минимум евентуално възникнали вибрации в прилежащите терени.

Няма информация за оплаквания от граждани, свързани с шум и вибрации от заведения за развлечение, разположени в жилищни зони и сгради на територията на община Дряново.

Йонизиращи лъчения

Йонизиращите лъчения, които съкратено се наричат “радиация”, са неизбежен факт в живота на човечеството. Радиацията, респективно нейните източници са съществували и съществуват в природата; това са естествените радиоактивни източници. Радиоактивни източници могат да бъдат получавани и по изкуствен начин, т. нар. техногенни източници. Развитието на съвременната цивилизация е неразривно свързано с все по-широкото използване на различни по вид и интензитет източници на радиация, създадени от човека. Броят на хората, които влизат в контакт с източници на йонизиращи лъчения и биха могли да бъдат облъчени от тях, непрекъснато нараства. Така проблемите за радиацията от чисто научни, технологични и икономически се превръщат и в социален проблем на нашето съвремие.

Разпространените в природата естествени радионуклиди заедно с космическото лъчение създават т. нар. *естествен радиационен фон*, който въздейства непрекъснато на всички живи организми на планетата.

Естественият радиационен гама-фон е физична характеристика на околната среда и представлява полето на гама-лъчите, в което се намират всички живи организми на Земята. Измерваната величина е мощност на дозата на гама-лъчението и е специфична за всеки пункт, област, регион. Данните за мощността на дозата гама-лъчение за страната се получават в реално време от 26 постоянни локални мониторингови станции (ЛМС) на Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон, администрирана от Изпълнителната агенция по околна среда. В Дряново има разположена ЛМС.

Радиационното състояние на околната среда се контролира чрез измервания на естествения радиационен (наречен „гама“) фон, а също така и чрез оценяване съдържанието на естествените радионуклиди Уран-238, Радий-226, Торий-232, Калий-40 и други в различните компоненти на околната среда. С това са ангажирани Министерството на околната среда и водите, Министерството на здравеопазването, Националният център по радиобиология и радиационна защита и други институции чрез своите регионални подразделения.

Различното съдържание на естествените радионуклиди в почвите се дължи на наличието и специфичното им за всеки регион разпределение в почвообразуващите скали. Принципно е невъзможно изработването на нормативен документ, определящ гранични стойности на това естествено съдържание. Поради това измерените стойности се сравняват с фонове величини, определени след множество дългогодишни измервания и характеризиращи почвите, незасегнати от стопанска дейност в отделните области от страната. Пробите се вземат от почвен слой $0\div 20$ cm и се извършва гама-спектрометричен анализ за определяне съдържанието на естествени и техногенни радионуклиди в тях. Вземането на извадките за изпитване е съпътствано с измерване на гама фон в конкретния пункт.

Радиологичният мониторинг на необработваемите почви, извършван от ИАОС, се осъществява в мрежа от над 400 постоянни пункта за наблюдение, равномерно разпределени по цялата територия на страната.

Специфичните активности на естествените радионуклиди в почвите в района на общината също варират в границите на характерните стойности за региона, като за 2021 г. са със стойност от 0.09 до 0.01 $\mu\text{Sv/h}$.

За територията на община Дряново няма налични данни да е извършван радиационен контрол, а така също и не се наблюдават източници на замърсяване и съответно може да се заключи, че радиационната обстановка е спокойна и няма влияния от йонизиращи лъчения. На територията на община Дряново не е констатирано радиационно замърсяване на околната среда.

На територията на Габровска и Великотърновска област, този контрол се осъществява от Регионална лаборатория – Плевен към ИАОС, съгласно Заповед № РД – 295/28.04.2017 г. на МОСВ.

По данни към националната мрежа за радиологичен мониторинг, за района на локална мониторингова станция Велико Търново е установено, че стойностите на радиационния гама фон за 2021 г. варират в границите от 0.09 до 0.096 $\mu\text{Sv/h}$, който е характерният естествен гама фон за този регион. Специфичните активности на естествените радионуклиди в почвите в района на общината също варират в границите на характерните стойности за региона, като за 2021 г. са със стойност от 0.09 до 0.01 $\mu\text{Sv/h}$.

Нейонизиращи лъчения

Нейонизиращи лъчения са електромагнитните лъчения, които поради своята същност не предизвикват йонизация в средата, през която преминават.

Спектърът на нейонизиращите електромагнитни излъчвания включва ултравиолетовите, видимите, инфрачервените лъчи и радиовълните.

Източници на електромагнитни лъчения в околната среда са високоволтови електропроводи и съоръжения от електропреносната мрежа. Те са с определена зона на въздействие в границите на съответните сервитути. Многобройните трафопостове, изградени в жилищните зони преди години, са ситуирани съгласно действащата тогава *Наредба №7 за хигиенните изисквания за здравна защита на селищната среда* (отменена по-късно, ДВ, бр. 38/17.05.2011 г.). По този начин се ограничава евентуалното вредно въздействие на ЕМП в прилежащите жилищни зони.

През последните години се наблюдава неимоверно нарастване на броя и видовете източници на електрически и магнитни полета (ЕМП), използвани в бита, за производствени, медицински, търговски и др. цели. Такива са радиото, телевизията, мобилните телефони, компютрите, различните видове електродомакински уреди, в т.ч. микровълновите печки, радары и др.

На територията на община Дряново телекомуникационната мрежа се обслужва от „Виваком“ ЕАД, „А1 България“ ЕАД и „Йтелел България“ ЕАД. Мобилните оператори не разполагат със собствени подземни трасета.

Мониторинг на електромагнитните полета в жилищни територии в региона се осъществява от РЗИ-Габрово, съвместно с РЗИ-Велико Търново. Относно измерванията на електромагнитни полета на територията на община Дряново, ежегодно се провежда предварително планиран мониторинг, съвместно със служителите на РЗИ-Велико Търново. Съгласно изготвения съвместен план - график се осъществява контрол на базови станции на мобилни оператори, разположени в близост до или по границите на хигиенно - защитната зона до детски, учебни и лечебни заведения и в райони с голяма концентрация на население. Данните за периода от 2016 до 2018 вкл. показват, че при проведените измервания на нивата на електромагнитни полета - плътност на мощност S [$\mu\text{W}/\text{cm}^2$] както в защитаваните обекти, така и в прилежащата зона на територии с голяма концентрация на население и жилищни сгради в община Дряново показват, че определените стойности в пунктовете на измерване не надвишават нормата за пределно-допустимо ниво за населени територии ($10 \mu\text{W}/\text{cm}^2$), съгласно *Наредба №9/1991 г за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти* (ДВ, бр. 35/1991, с изм. и доп. в ДВ, бр. 8/2002).

Честотният обхват, определен с Наредба №9 като вреден над определено ниво на лъчението на териториите на населените места, е с граници от 30 kHz до 30 GHz.

Освен Наредба № 9/1991 г. всички мобилни оператори са задължени да спазват и Техническите изисквания за работа на електронни съобщителни мрежи от неподвижна радиослужба и съоръженията, свързани с тях. Съгласно тези изисквания, операторите трябва да предприемат такива мерки, че да намалят до минимум риска за населението от вредните електромагнитни полета и излъчвания, като разполагат електронните съобщителни устройства на такива места, където населението ще бъде най-малко изложено на вредни излъчвания.

В тези изисквания е заложено и спазването на стандарта EN 50 360 – европейски стандарт за хигиенни изисквания за честоти от 300 MHz до 3 GHz.

В момента за всеки обект, който по своето основно предназначение излъчва, пренася или трансформира електромагнитна енергия, се определя конкретна хигиенно-защитна зона.

РЗИ-Габрово, съгласно годишните отчети за дейността, е извършвала мониторинг на електромагнитни полета, включващ:

- измервания на всички обекти, източници на нейонизиращи лъчения, които са разположени в близост до детски, учебни и лечебни заведения, попадащи или разположени по границите на хигиеннозащитната зона;
- измервания в околната среда на 10% от всички обекти, източници на нейонизиращи лъчения, разположени на територия с голяма концентрация на население и жилищни сгради (централна градска част и жилищни комплекси).

Целта на мониторинга е била да се установи съответствието на нивата на електромагнитните полета в двете групи обекти с действащите норми и изисквания на

Наредба № 9 от 1991 г. Измерванията са извършени съгласно „Методика за измерване и оценка на електромагнитното поле в населената околност на предавателни антени към системи за мобилни връзки”, публикувана в „Сборник методи за хигиенни изследвания” том IV на НЦХМЕХ (понастоящем НЦОЗА – Национален център по обществено здраве и анализи). При получените резултати не са установени наднормени нива на ЕМП.

Относно измерванията на електромагнитни полета на територията на община Дряново, РЗИ-Габрово ежегодно провежда предварително планиран мониторинг, съвместно със служителите на РЗИ Велико Търново. Съгласно изготвения съвместен план - график се осъществява контрол на базови станции на мобилни оператори, разположени в близост до или по границите на хигиенно - защитната зона до детски, учебни и лечебни заведения и в райони с голяма концентрация на население. Резултатите от проведените измервания са следните:

За 2015г. са извършени общо 6 измервания на два обекта в гр. Дряново - в централна градска част и в ДГ „Детелина“, база „Иглика“, ул. “Камен Калчев“ №23, гр. Дряново;

За 2016 г. са извършени общо 6 измервания на два обекта в гр. Дряново - в централна градска част и в ДГ „Детелина“, база „Иглика“, ул. “Камен Калчев“ №23, гр. Дряново;

За 2017 г. са извършени общо 2 измервания на два обекта в централна градска част на гр. Дряново и 2 измервания в един обект в с. Гостилица;

За 2018 г. са извършени общо 6 измервания на два обекта в централна градска част на гр. Дряново.

Анализът на резултатите от проведените измервания на нивата на електромагнитни полета — плътност на мощност S [μ /Wcm²], както в защитаваните обекти, така и в прилежащата зона на територии с голяма концентрация на население и жилищни сгради в община Дряново показват, че определените стойности в пунктовете на измерване не надвишават нормата за пределно-допустимо ниво за населени територии (10 μ /Wcm²), съгласно Наредба №9/1991 г за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти.

10. Здравно-хигиенни аспекти на околната среда

Рамката за оценка на здравният риск, за качеството на живот и благосъстояние в общината представлява интегриран подход, който изисква комбинирана оценка на риска и неговото управление с цел контролиране на заболяванията, свързани с източниците на въздействие, експертиза на състоянието на компонентите на околна среда и характеристика на основните замърсители. Това осигурява хармонизирана рамка от здравни насоки по отношение на свързаните рискове и появата на кумулативен ефект.

Рамката включва оценка на здравните рискове преди поставянето на здравни цели и предприемане на мерки за намаляване на отрицателното въздействие и повишаване качеството на живот, там където е възможно, като част от по-широкия процеса на ангажиране.

При устройственото планиране е необходимо да се вземе предвид местоположението на всички обекти, подлежащи на здравна защита, посочени в Допълнителните разпоредби § 1, т. 3 на Наредбата за ОВОС, където е дефинирано това понятие, а именно: „Обекти, подлежащи на здравна защита“ са жилищните сгради, лечебните заведения, училищата, детските градини и ясли, висшите учебни заведения, спортните обекти, обектите за временно настаняване (хотели, мотели, общежития, почивни домове, ваканционни селища, къмпинги, хижи и др.), места за отдих и развлечения (плавни басейни, плажове и места за къпане, паркове и градини за отдих, вилни зони, атракционни паркове, аквапаркове и др.), както и обектите за производство на храни по § 1, т. 37 от допълнителните разпоредби на Закона за храните, стоковите борси и тържищата за храни.

Здравно-демографски показатели

Анализът на демографското развитие на община Дряново във всички негови аспекти е важен фактор за оценка на количествените параметри и на качествената характеристика на

населението, които под влияние на естествените и социално-икономическите процеси се променят непрекъснато. От друга страна, оценката на демографския ресурс е фактор за развитие на икономиката и за планиране на социалната инфраструктура, необходима за обслужване на населението.

Динамиката в развитието на демографските процеси и измененията в структурите на населението през последните десетилетия оказват силно влияние върху основните системи на обществото: икономическата, образователната, здравноосигурителната и системата за социална защита.

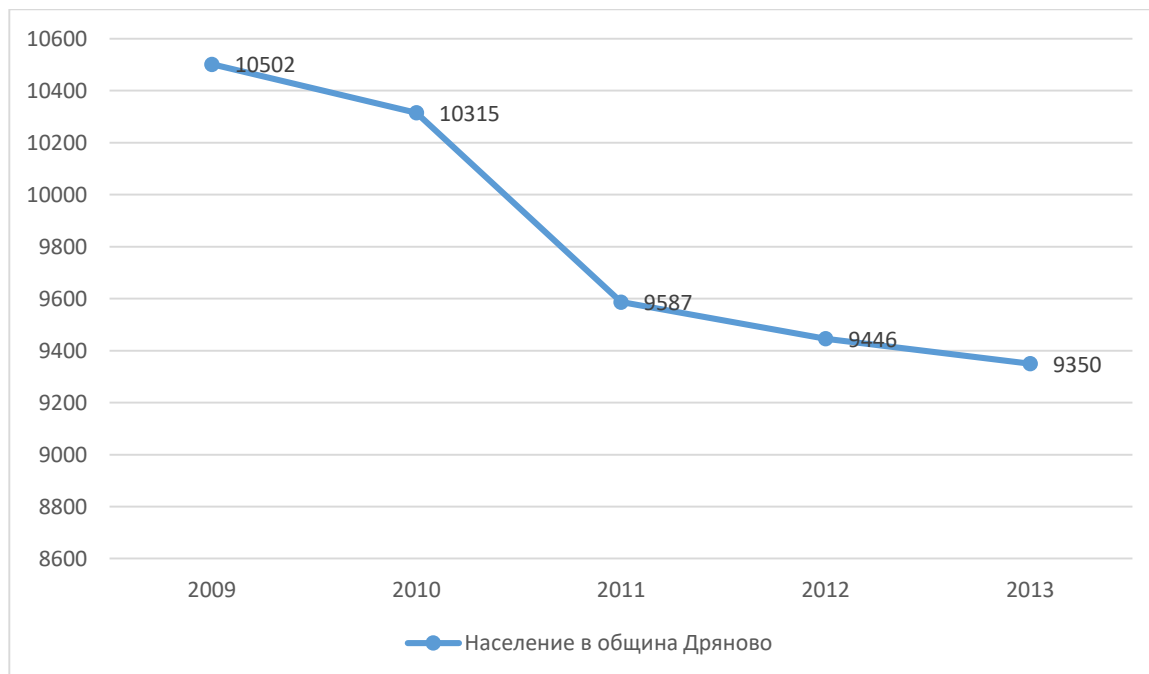
Множество фактори оказват влияние на геодемографската ситуация. Едни от най-съществените фактори са:

- историко-културното, социално-икономическото и демографското развитие на областта и страната;
- специфичното влияние на брачността, разводимостта, раждаемостта и смъртността, миграцията, полово-възрастовата, етническата, религиозната и образователните структури на населението, характерни за тази територия.

Текущата демографска ситуация в общината се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност.

Към 31.12.2013 г., населението в община Дряново възлиза на 9 350 жители. За периода 2009-2013 г. населението намалява с всяка изминала година, като от 2009 до 2013 г. е намаляло с 1152 жители. По актуални данни от последното преброяване от 2021 г., населението на община Дряново е 7650 жители, от които 3641 мъже и 4009 жени.

Тенденцията в динамиката в населението на община Дряново за 2009-2013 г. може да бъде проследена на следната фигура:

Фигура 28. Тенденции в динамиката на населението в община Дряново за 2009-2013 г.

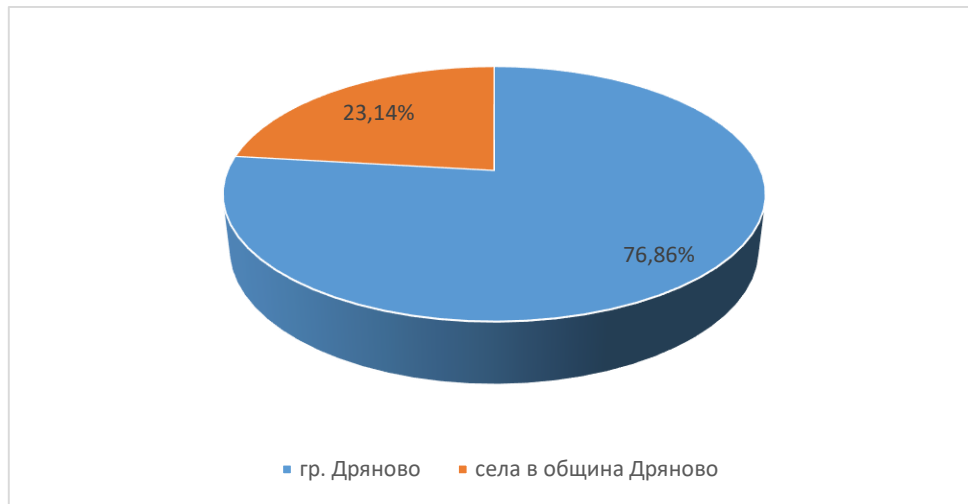
Източник: НСИ

	Община Дряново
2009	38,7
2010	41,5
2011	38,6

2012	37,9
2013	34,5

Таблица 71: Гъстота на населението в община Дряново за 2009-2013 г. *Източник: НСИ*

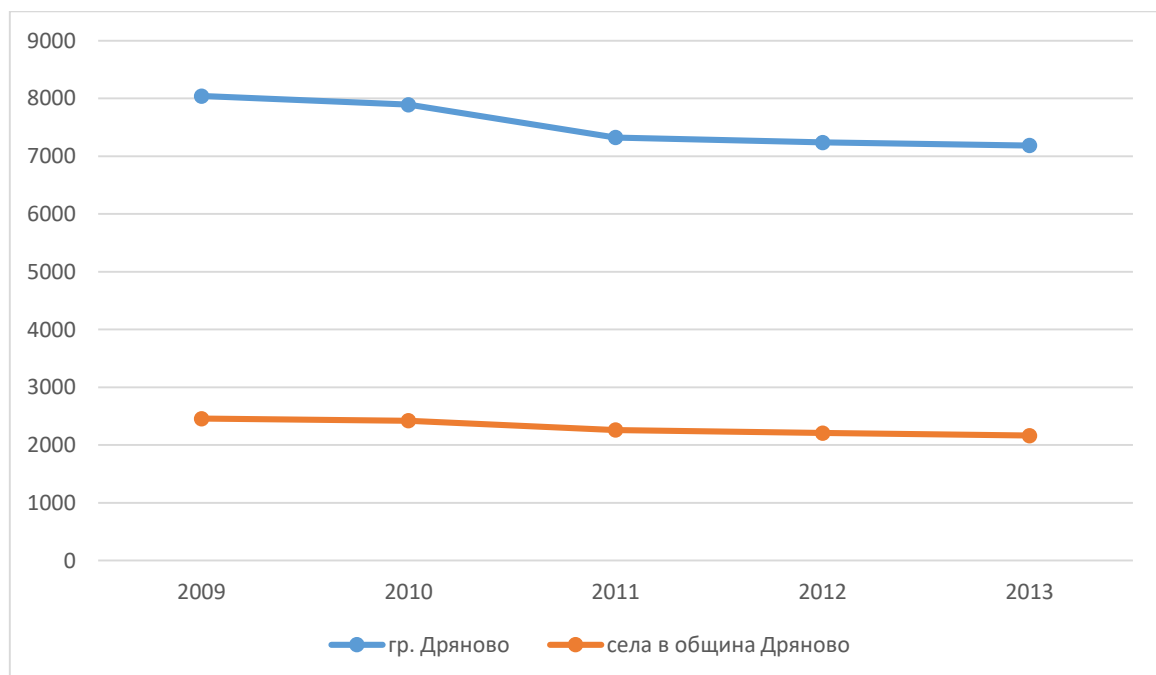
Разпределението на населението между град Дряново и селата в общината към 31.12.2013 г. може да бъде проследено на фигурата по-долу. Едва по-малко от една четвърт от населението, или 2164 души, живее в селата, докато 76,86 % от жителите на общината, или 7186 души, живеят в общинския център гр. Дряново. Към 2021 г., населението на община Дряново е 7650 души, от които 5800 живеят в гр. Дряново.

Фигура 29. Разпределение на населението по местожище (град и село) в община Дряново към 31.12.2013 г.

Източник: НСИ

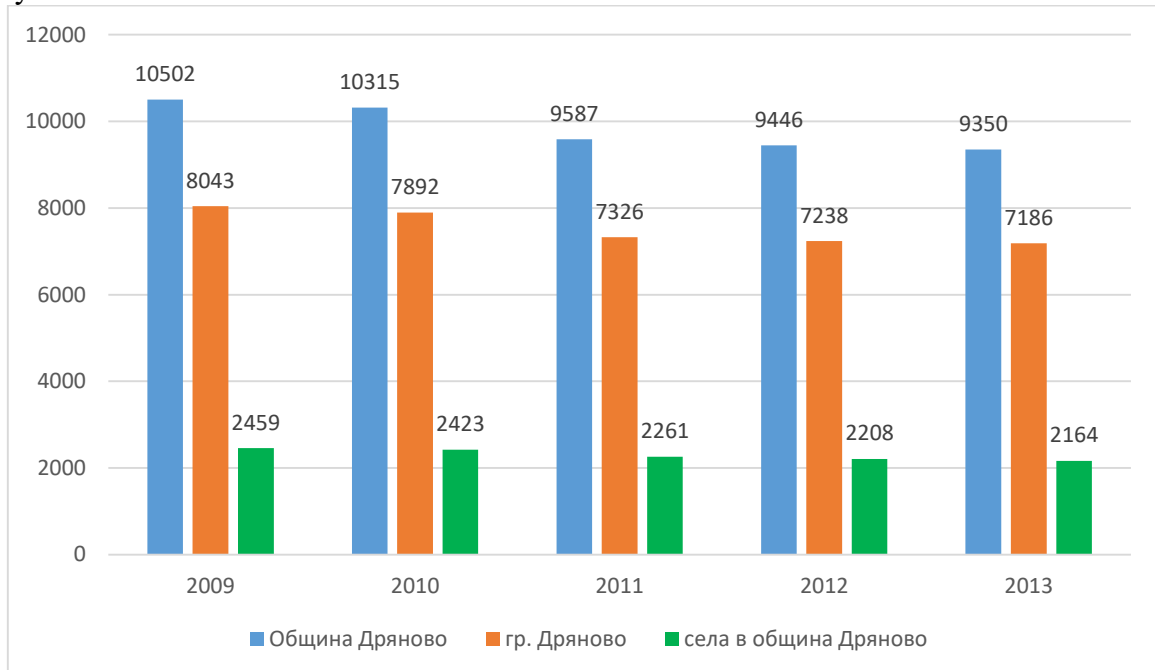
Динамиката в броя на населението в гр. Дряново и селата в общината е представена на фигурата по-долу. Населението в селата в общината намалява с едва 295 души през разглеждания период 2009-2013 г., докато жителите на гр. Дряново намаляват с по-бързи темпове и от 8043 през 2009 г. са достигнали 7186 през 2013 г. и 5800 през 2021 г.

Фигура 30. Динамиката на населението в гр. Дряново и селата в общината за периода 2009-2013 *Източник: НСИ*

По актуални данни от последното преброяване през 2021 г., населението на гр. Дряново е 5800 души.

Обобщени данни за разпределението на населението в община Дряново в общинския център гр. Дряново и селата в общината за периода 2009-2013 г. са представени на фигурата по-долу.

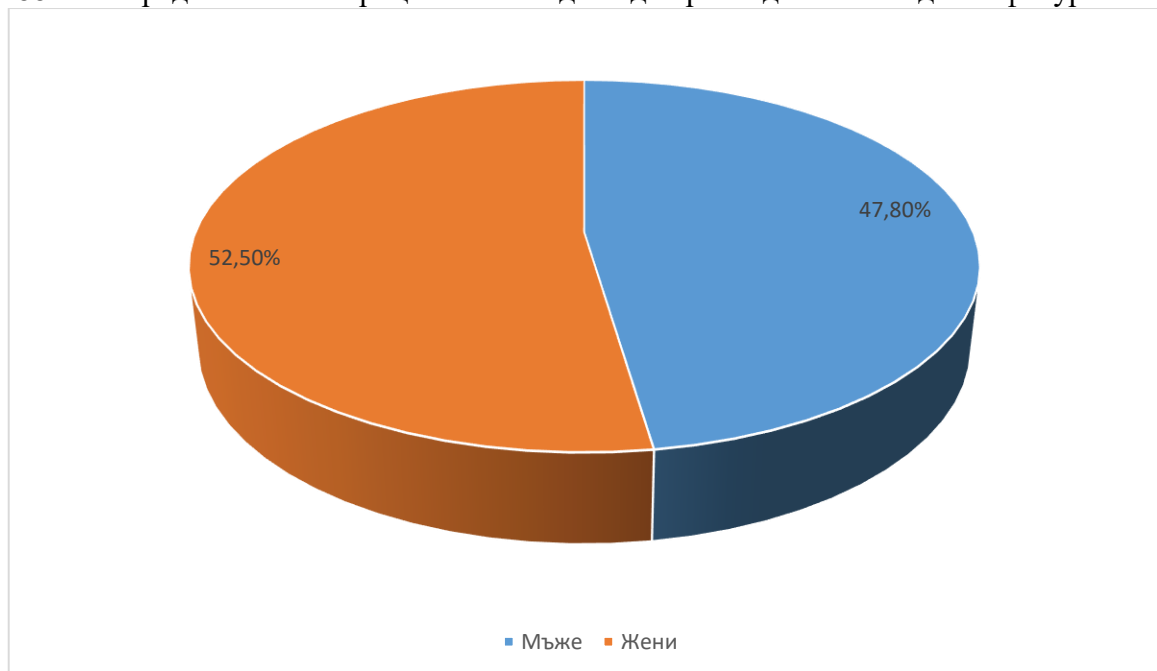

Фигура 31. Население в община Дряново по години (2009-2013 г.) и местоживееене (град/села)

Източник: НСИ

Полова структура

Разпределението на населението в община Дряново по пол към 31.12.2013 г. е почти равномерно, като мъжете са общо 4469, а жените с 412 повече от мъжете, като общият им брой е 4881. Разпределението в проценти може да бъде проследено на следната фигура:

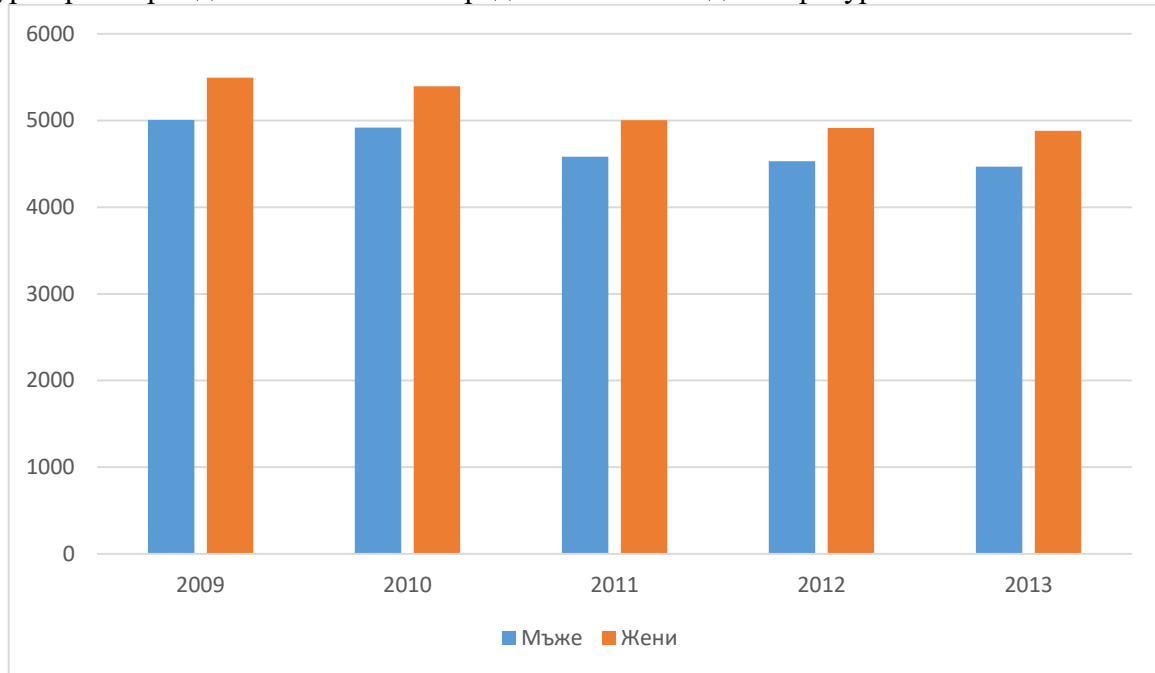

Фигура 32. Съотношение мъже-жени в община Дряново към 31.12.2013 г.

Източник: НСИ

В общинския център град Дряново жените отново преобладават, както в цялата община, като общият им брой е 2965, а мъжете в града са 2544.

Обобщени данни за разпределението на населението в община Дряново по полова структура през периода 2009-2013 г. са представени на следната фигура:

Фигура 33. Население в община Дряново по пол за 2009-2013 г.

Източник: НСИ

Видно от графиката по-горе, броят на мъжете и на жените в общината намалява с всяка изминала година от 2009 до 2013 г., като към 2021 г., броя на жените е 3052, а мъжете са 2748.

Възrastова структура

На следващата таблица е представена информацията за възрастната структура по пол на населението в община Дряново, град Дряново и селата в общината за периода 2009-2013 г.

Възр. групи	2009	2010	2011	2012	2013	Разлика 2009 - 2013
Общо	10502	10315	9587	9446	9350	-1152
0-9	760	771	669	693	706	-54
10-19	890	820	752	703	668	-222
20-29	1118	1128	881	859	857	-261
30-39	1302	1237	1075	1041	1003	-299
40-49	1383	1385	1274	1256	1245	-138
50-59	1525	1445	1426	1407	1387	-138
60-69	1734	1754	1817	1777	1767	33
70-79	1144	1136	1109	1123	1119	-25
80-89	607	590	534	535	539	-68
90+	39	49	50	52	59	20
в гр. Дряново	8043	7892	7326	7238	7186	-857
0-9	662	661	563	584	595	-67
10-19	749	700	622	586	562	-187
20-29	899	895	741	710	705	-194
30-39	1097	1022	892	872	843	-254
40-49	1153	1161	1036	1024	1012	-141

50-59	1225	1157	1124	1102	1079	-146
60-69	1255	1278	1302	1296	1306	51
70-79	669	681	727	738	733	64
80-89	318	313	294	304	320	2
90+	16	9	25	22	31	15
В селата	2459	2423	2261	2208	2164	-295
0-9	98	110	106	109	111	13
10-19	141	120	130	117	106	-35
20-29	219	233	140	149	152	-67
30-39	205	215	183	169	160	-45
40-49	230	224	238	232	233	3
50-59	300	288	302	305	308	8
60-69	479	476	515	481	461	-18
70-79	475	455	382	385	386	-89
80-89	289	277	240	231	219	-70
90+	23	7	25	30	28	5

Таблица 72: Възрастова структура на населението в община Дряново, гр. Дряново и селата за периода 2009-2013 г.

Източник: НСИ

В последната колона от таблицата е добавена информация за промяната на населението от 2009 до 2013 г. От таблицата е видно, че населението в почти всички възрастови групи трайно намалява през периода 2009-2013 г.

Възр. групи	2016			2017		
	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
0-4	346	169	177	318	150	168
5-9	353	177	176	365	180	185
10-14	321	164	157	323	169	154
15-19	314	161	153	276	143	133
20-24	354	201	153	342	191	151
25-29	419	205	214	369	192	177
30-34	423	238	185	428	232	196
35-39	488	268	220	465	262	203
40-44	569	292	277	550	282	268
45-49	646	334	312	609	301	308
50-54	606	305	301	624	319	305
55-59	678	325	353	673	335	338
60-64	724	354	370	696	338	358
65-69	899	376	523	804	345	459
70-74	755	312	443	813	336	477
75-79	493	199	294	516	213	303
80+	587	202	385	570	190	380
общо	8975	4282	4693	8741	4178	4563

Таблица 73: Възрастова структура на населението в община Дряново, гр. Дряново и селата за периода 2016-2017г.

Източник: НСИ

Етническа структура

Етническата принадлежност на жителите на общината е друга важна характеристика на населението. Етническата група представлява общност от лица, близки по произход, бит, култура и език. Най-голямата етническа група в община Дряново към 01.02.2011 г. е българската етническа група, състояща се от 8078 души, следвана от турската с 495 души и ромската с 261 души. Друга принадлежност са посочили 115 души, а 25 жители не се самоопределят към никаква

етническа група. Не са налични данни за 711 жители на общината, които не са посочили етническата си принадлежност при преброяването.

Етническа група	Община Дряново	гр. Дряново
Общо	9685	7377
Българска	8078	6118
Турска	495	409
Ромска	261	166
Друга	115	10
Не се самоопределят	25	20
Непоказано	711	654

Таблица 74: Население по етническа група в община Дряново и град Дряново към 01.02.2011 г.

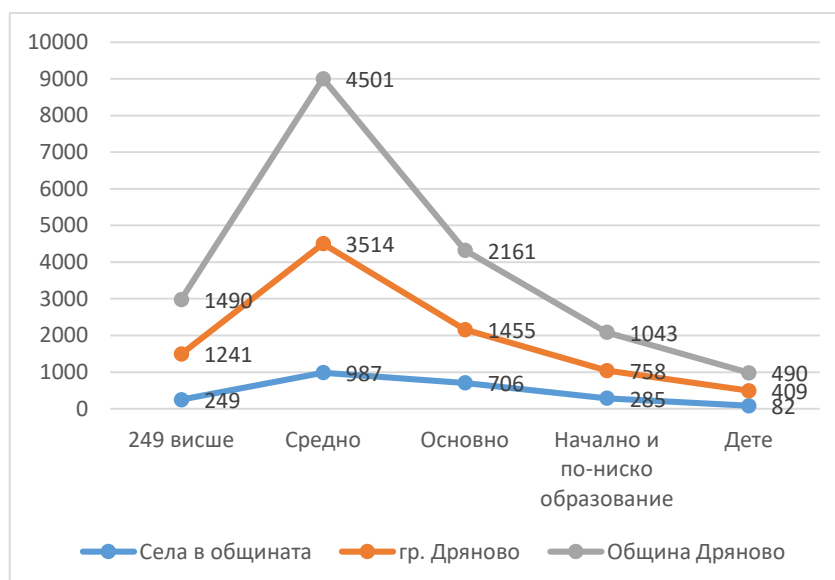
Източник: НСИ

Образованието на населението на дадена територия е следващия важен показател, характеризиращ възможностите за нейното развитие и качество на живот.

Степен на завършено образование	Община Дряново	%	гр. Дряново	%	Села в община	%
Общо	9685	-	7377	-	2308	-
Висше	1490	15,38%	1241	16,82%	249	10,79%
Средно	4501	46,47%	3514	47,63%	987	42,76%
Основно	2161	22,31%	1455	19,72%	706	30,59%
Начално и по-ниско образование	1043	10,77%	758	10,28%	285	12,35%
Дете (до 7 години вкл., което още не посещава училище)	490	5,06%	409	5,54%	81	3,51%

Таблица 75: Население по степен на завършено образование в община Дряново, град Дряново и селата към 01.02.2011 г.

Източник: НСИ

Фигура 34. Население по степен на завършено образование в община Дряново, град Дряново и селата към 01.02.2011 г.

Източник: НСИ

Представените данни в таблицата и фигурата по-горе сочат, че по степен на завършено образование в община Дряново с най-висок относителен дял са хората със средно образование – 46,47%, или почти половината от населението в общината, следвани от хората с основно образование – 22,31%. Висшистите в общината са 15,38% от общото население, като същите са 3 пъти по-малко от лицата със средно образование. Най-малката група са децата до 7 години вкл., които още не посещават училище, като същите представляват 5,06% от всички жители в общината

В град Дряново също хората със средно образование представляват най-многобройната група по степен на завършено образование, като същите са 47,63%, или почти половината от общото население на града. Лицата с основно образование се нареждат на второ място по численост на групата, като за разлика от ситуацията в общината, в град Дряново броят им е малко по-голям от този на висшистите. Лицата с висше образование в града представляват 16,82% от цялото градско население, като този процент е по-висок в сравнение с процента за общината. Отново, групата на децата до 7 години вкл., които още не посещават училище, е най-малобройна.

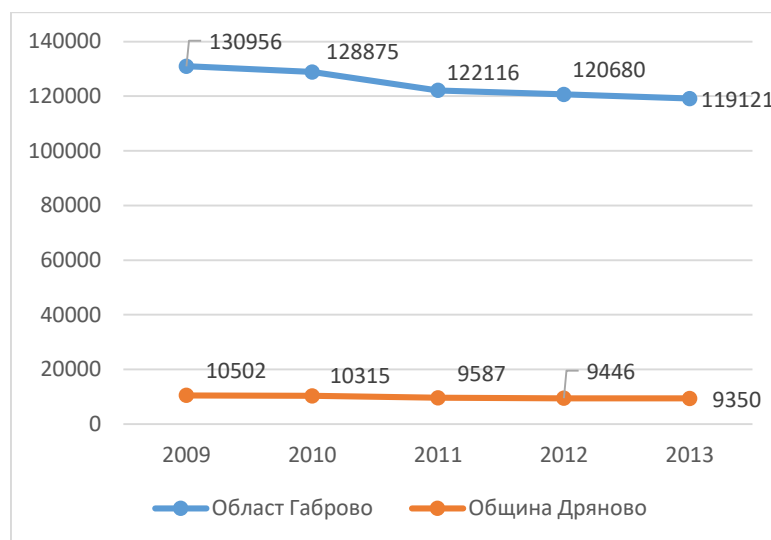
Лицата със средно образование в селата в община Дряново са също най-многобройната група по степен на образование, като съставляват 42,76% от общото население в селата. Следващата група по брой е тази на хората с основно образование, чийто дял от общото население в селата е 30,59%, като този дял е по-висок в сравнение с дела на същата група в община и град Дряново. Висшистите в селата са по-малко в сравнение с тези в общината и града като дял от общото население, като представляват 10,79% от всички жители на малки населени места.

По данни от 2021 г. повече от половината жители на общината имат завършено средно образование - 4044. Висшистите обаче (1662 души) вземат превес над броя на хората с основно образование (1022). Броя на хората с начално или по-ниско образование е 595.

Данните от таблицата показват, че като цяло е налице задоволително образователно ниво за общината, като образователното ниво на жителите в селата е малко по-ниско от това на населението в града.

Възпроизводствен процес

Към 31.12.2013 г. населението в община Дряново представлява 7,85% от населението в област Габрово и 0,13% от населението на страната. От фигурата по-долу е видно, че населението на община Дряново следва тенденцията на намаляване в област Габрово, но с по-слаби темпове.

Фигура 35. Тенденции в промяна на населението в община Дряново и област Габрово за 2009-2013 г.

Източник: НСИ

По отношение на ражданията в община Дряново и град Дряново, броят родени деца е почти еднакъв през годините, като също следва тенденцията на намаляване с годините през периода 2009-2013 г. Тенденцията в промяна броя на родените деца през годините е идентична за общината и града (видно от фигурата по-долу). Само през 2011 г. ражданията в общината са с 6 повече, а в града с 4 повече от тези през 2010 г. Най-много деца в общината са родени през 2009 г., а през 2013 г. са родени 68 деца, от които 33 са момчета и 35 са момичета.

Фигура 36. Раждания в община Дряново и град Дряново за 2009-2013 г.

Източник: НСИ

Естественят прираст в община и град Дряново е отрицателен за всяка година от периода 2009-2013 г. Най-много хора са починали в общината и града през 2010 г., а най-малко през 2013 г., което води до извода за подобрени условия на живот на хората през годините от разглеждания период.

	Живородени			Коефициент на раждаемост	Умрели			Коефициент на смъртност	Естествен прираст
	Общо	Момчета	Момичета		Общо	Момчета	Момичета		
Община Дряново									
2009	83	41	42	7,9	220	120	100	20,9	-137
2010	73	40	33	7,0	241	128	113	23,2	-168
2011	79	45	34	8,2	208	104	104	21,6	-129
2012	71	37	34	7,5	211	100	111	22,2	-140
2013	68	33	35	7,2	195	112	83	20,7	-127
гр. Дряново									
2009	76	38	38	-	128	66	62	-	-52
2010	64	35	29	-	157	84	73	-	-93
2011	68	40	28	-	140	72	68	-	-72
2012	59	30	29	-	132	65	67	-	-73
2013	55	24	31	-	108	64	44	-	-53

Таблица 76: Живородени, умрели и естествен прираст в община Дряново и гр. Дряново за 2009-2013 г. Коефициенти на раждаемост и смъртност за община Дряново *Източник: НСИ*

Механично движение на населението

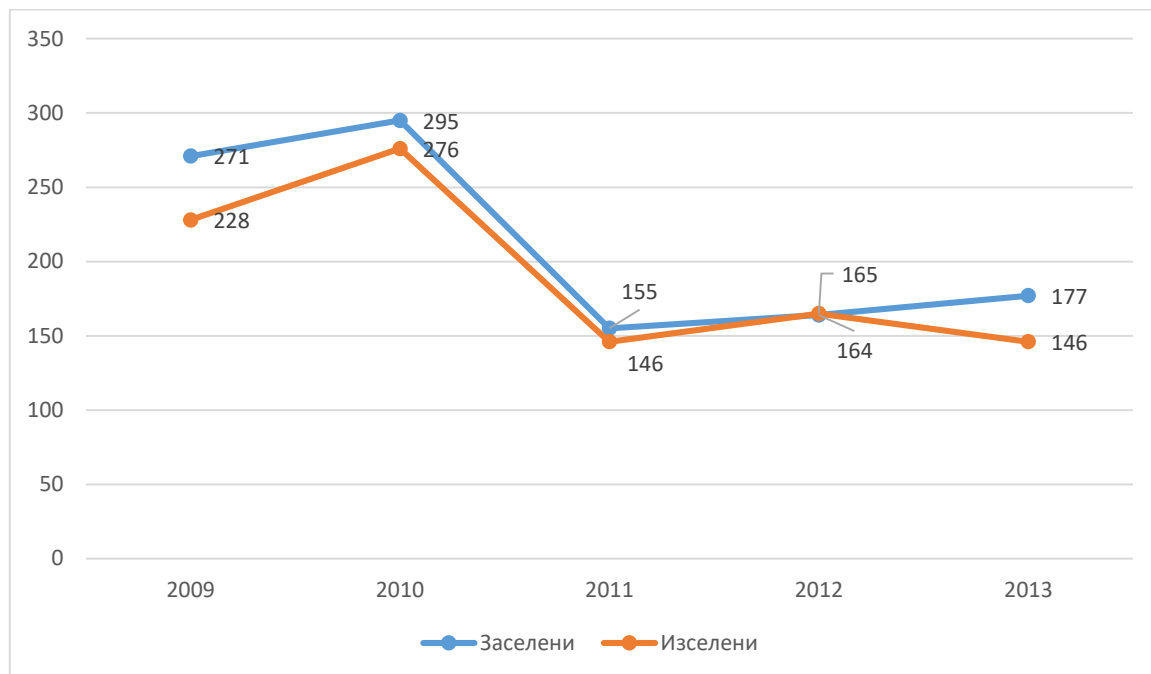
Пряко влияние върху формирането на броя на населението в община Дряново, освен естественото движение на населението, оказва и външната миграция. Механичният прираст на населението е отрицателен през 2010 и 2012 г. и положителен през останалите години за община и град Дряново. Най-много хора са се заселили в община Дряново през 2010 г., а в град Дряново през 2009 г. Най-много лица са се изселили от общината и от града през 2010 г. Данните са онагледени на следващата таблица и фигура.

	Механичен прираст	Заселени	Изселени
Община Дряново			
2009	43	271	228
2010	-19	276	295
2011	9	155	146
2012	-1	164	165
2013	31	177	146
гр. Дряново			
2009	29	170	141
2010	-58	158	217
2011	9	99	90
2012	-15	85	100
2013	1	90	89

Таблица 77: Механичен прираст, заселени и изселени лица в община Дряново за 2009-2013 г.

Източник: НСИ

Динамиката на движение на населението във и от община Дряново през периода 2009-2013 г. е представена на графиката по-долу. Прави впечатление фактът, че броят на заселените и изселени лица е почти еднакъв през всяка от годините от разглеждания период.

Фигура 37. Заселени и изселени лица в община Дряново за 2009-2013 г.

Източник: НСИ

На следващата таблица е показано движението на населението между градовете и селата в община Дряново през периода 2009-2013 г.

Година	Общо	Изселени от	
		Град	Село
Заселени в			
2009	20	7	13
град	13	x	13
село	7	7	-
2010	58	32	26
град	21	x	21
село	37	32	5
2011	26	10	16
град	9	x	9
село	17	10	7
2012	32	7	25
град	12	x	12
село	20	7	13
2013	13	2	11
град	6	x	6

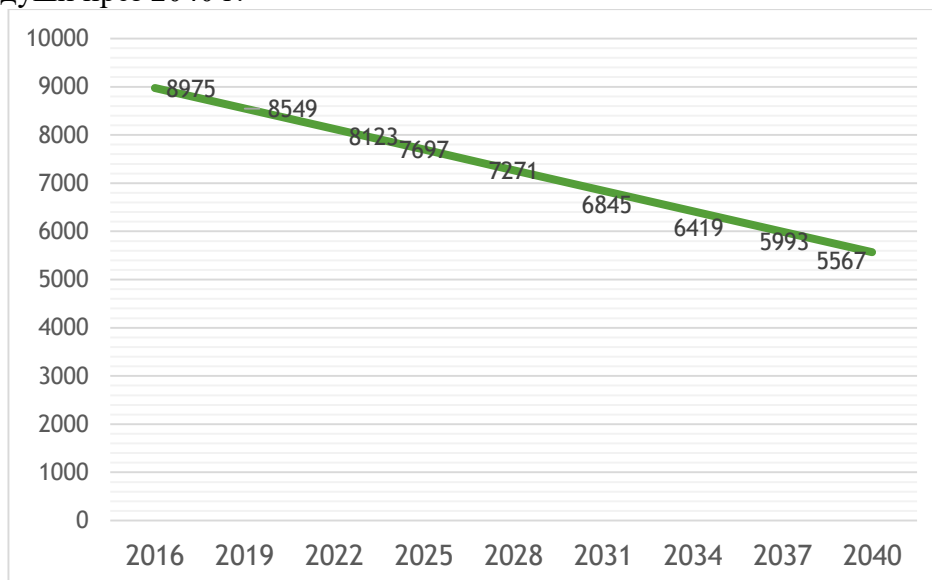
село	7	2	5
------	---	---	---

Таблица 78: Вътрешна миграция на населението в община Дряново пред периода 2009 - 2013

Източник: НСИ

Реалистичен вариант / I вариант /при хипотеза за конвергентност

При I вариант /при хипотеза за конвергентност/ се вземат под внимание настоящата демографска ситуация и тенденциите в нея, като той се определя за реалистичен и е съобразен с нормативните изисквания на Европейския съюз за демографско и социално-икономическо развитие на страните членки. При него се очаква населението на общината да намалее до 5567 души през 2040 г.

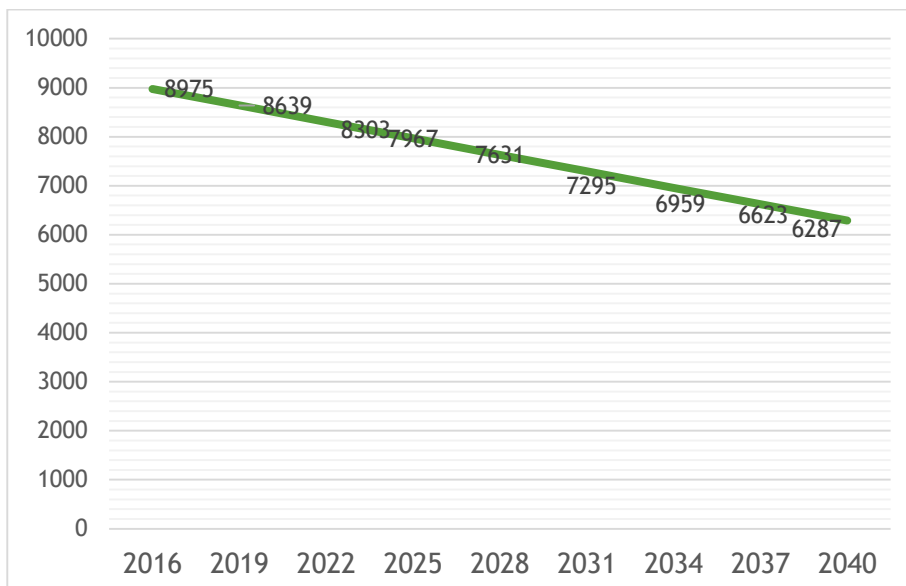
Фигура 39. Прогноза за броя на населението на община Дряново през 2040 г. I вариант /при хипотеза за конвергентност/.

Оптимистичен вариант / II вариант /относително ускоряване/

При II вариант /относително ускоряване/ се вземат под внимание настоящата демографска ситуация и тенденциите в нея, като той се определя за реалистичен и е съобразен с нормативните изисквания на Европейския съюз за демографско и социално-икономическо развитие на страните членки.

Направената прогноза за броя на населението на община Дряново е средносрочно-недетайлизирана и обхваща периода до 2040 г. Поради своята неточност /счита се, че най-точни са прогнозите обхващащи до 5 годишен период, защото има незначителни демографски промени/, породена от факта, че трябва да се прогнозира демографското поведение на неродени поколения и с цел относителното подобряване на нейната точност, тя е направена в три варианта

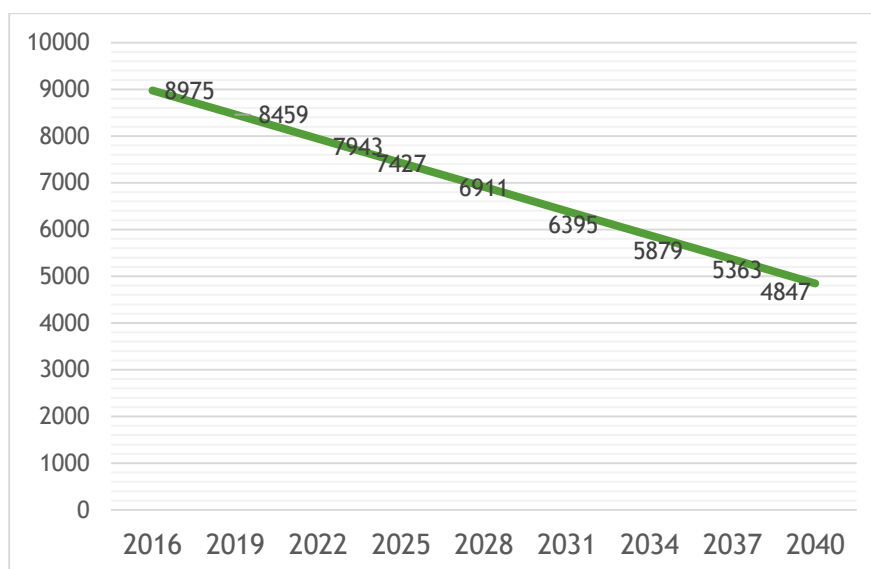
За изходни данни се вземат тези от настоящата демографска ситуация, но се предполага, че отрицателните стойности на механичния прираст ще намалеят, ще има увеличение на тоталния коефициент на плодовитост и ще се увеличи очакваната продължителност на живота. Като цяло се предполага, че демографското развитие ще протича при благоприятни социално-икономически процеси в страната и на територията на общината. Тук отново се очаква намаляване на броя на населението, но до 6287 души през 2040 г.

Фигура 40. Прогноза за броя на населението на община Дряново през 2040 г. II вариант /относително ускоряване/

Песимистичен вариант / III вариант /относително забавяне/

При III вариант /относително забавяне/, за изходни данни се вземат тези от настоящата демографска ситуация, но се предполага, че отрицателните стойности на механичния прираст ще се увеличат, ще има намаляване на тоталния коефициент на плодовитост и очакваната продължителност на живот ще се увеличи незначително. Този вариант се очаква да се развие при хипотези за неблагоприятни социално-икономически процеси в страната и на територията на общината. Тук се очаква голямо намаление на броя на населението на общината, до 4847 души през 2040 г.

Фигура 41. Прогноза за броя на населението на община Дряново през 2040 г. III вариант /относително забавяне/

При така направената три вариантна прогноза за броя на населението на общината през 2040 г., се очаква то да намалее и да бъде в рамките на 3230 души, като при подобряване на социално-икономическата обстановка на нейната територия напр. през следващия програмен период, която да допринесе за намаляване на отрицателните естествен и

механичен прираст, може да се направи контролна прогноза през 2020 г. и съответно през 2030 г. с цел корекции на настоящата.

Обща заболяемост на населението

Здравословното състояние и здравния статус на населението е интегрален показател за социално-икономическото развитие на страната, качеството на живота на населението и качеството на развитие на човешкия капитал. Общата заболяемост на населението се измерва чрез регистрираните случаи на заболяванията, по търсенето на здравна помощ към звената за извънболнична помощ и заболяемостта (новооткритите случаи), дава представа за честотата и структурата на заболяванията, по повод на които населението активно търси здравна помощ.

Общ брой на населението – Населението на Област Габрово към **31.12.2021 г.** е **103 404** души (мъже **49 703** и жени **53 701**; живеещи в град **82 576** и село **20 828**). Средногодишен брой на населението **104 596**; мъже **50 289** и жени **54 307**; живеещи в град **83 561** и село **21 035**.

От данните е видно, че населението е намаляло с 2 384 души (2, 25 %) спрямо предходната 2020 г. В сравнение с 2000 г., населението на областта е намаляло с 48 913 души (32,11 %), (общ брой през 2000 г 152 317).

Населението по общини бележи трайна тенденция към намаление, като в сравнение с 2020 г. най-голямо е намалението на населението в община Дряново – 3,04 % (- 261 души), община Трявна – 2,66 % (- 260 души), община Севлиево – 2,22 % (- 703 души) и най-малко е намалението в община Габрово – 2,08 % (- 1160 души).

год.	общо	мъже	отн. дял	жени	отн. дял	град	отн. дял	село	отн. дял
2018	8 529	4 068	47,70	4 461	52,00	6 553	76,83	1 976	23,17
2019	8 396	3 999	47,63	4 397	52,37	6 455	76,88	1 941	23,12
2020	8 574	4 118	48,03	4 456	51,97	6 271	73,14	2 303	26,86
2021	8 313	3 987	47,96	4 326	52,04	6 107	73,46	2 206	26,54

Таблица 79 Население на община ДРЯНОВО

възраст	общо	0 - 19			20 - 64			65 +		
		общо	град	село	общо	град	село	общо	град	село

Община Дряново										
общо	8 313	1 217	1 009	208	4 466	3 306	1 160	2 630	1 792	838
мъже	3 987	601	509	92	2 338	1 722	616	1 048	703	345
жени	4 326	616	500	116	2 128	1 584	544	1 582	1 089	493

Таблица 80 Възрастова структура на населението в община Дряново към 31.12.2021 г.

Делът на младото население (до 19 г.) леко се е увеличил - 15,73 % при 15,57 % за 2020 г., (средно за страната 19,19 % за 2021 г.).

Населението в средна възраст (20 – 64 г.) е намаляло спрямо преходната година - 55,16 % при 55,29 % за 2020 г. (средно за страната 59,44 % за 2021 г.).

Делът на възрастното население (над 65 г.) е намаляло спрямо преходната година - 29,11 % при 29,14 % за 2020 г. и е по-голям от средния за страната – 21,67 % за 2021 г.

Процесът на остаряване е по-силно изразен сред жените отколкото сред мъжете. Относителният дял на жените на възраст над 65 години е 60,34 % от всички на такава възраст. Средна продължителност на живот по местосъбитие за мъжете е 74 години , а при жените е 79,2 г.

Средната възраст в областта за 2021 г. е 48,2 г. при средна за страната 43,6 г., като при мъжете тя е 45,8 г. и при жените 50,3 г. Средната възраст по общини е за Габрово – 48,4 г. (мъже – 46,0 г. и жени 50,6 г.); Дряново – 49,7 г. (мъже – 47,4 г. и жени – 51,7 г.); Севлиево – 46,3 г. (мъже – 44,1 г. и жени – 48,4 г.) и Трявна – 51,4 г. (мъже – 48,8 г. и жени – 53,7 г.). Най

- младо е населението в община Севлиево, а най възрастно в община Трявна. Изводът, който следва да се направи е че съществува трайна тенденция към застаряване на населението в област Габрово. Делът на младото население (под 19 г.) е нарастнал спрямо 2020 г., но постоянно намалява населението в трудоспособна възраст.

По-висок е делът на градското население – за областта той е 79,86% (за страната 73,12%) и селско население – 20,14% .

По-висок е делът на жените – за областта той е 51,93 %.

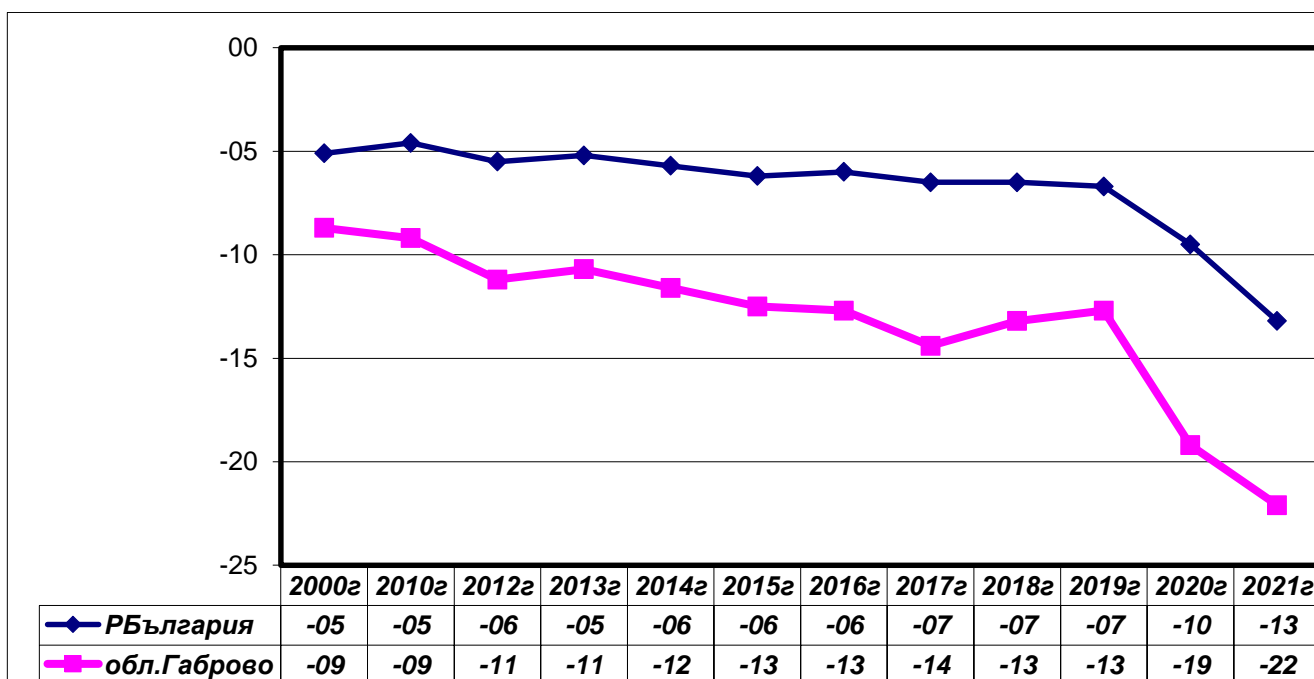
Разликата в броят на мъжете и жените в област Габрово през 2021 г. е 3,86 пункта като броя на жените е по-голям от мъжете, тенденция която се запазва.. Леко е намалял делът на населението над 65 г., което се дължи на високата смъртност от **COVID 19** през 2021 г. при възрастното население. Процесът на остаряване е по-силно изразен сред жените отколкото сред мъжете.

Смъртността в област Габрово е по-висока от средната за страната, което се дължи на прогресивното застаряване на населението и миграцията на младото население извън областта и страната. В последните десет години стойностите ѝ се движат между 15 % и 25 % През 2021 г. смъртността е 27,9 % и е по-голяма спрямо 2020г. – 23,96 %.

Значителното увеличение на смъртността в област Габрово през 2021 г. се дължи основно на умиранията от инфекцията **COVID 19**.

Неблагоприятните стойности на основните демографски показатели в област Габрово – ниска раждаемост, висока смъртност и застаряването на населението, обуславят и отрицателния естествен прираст.

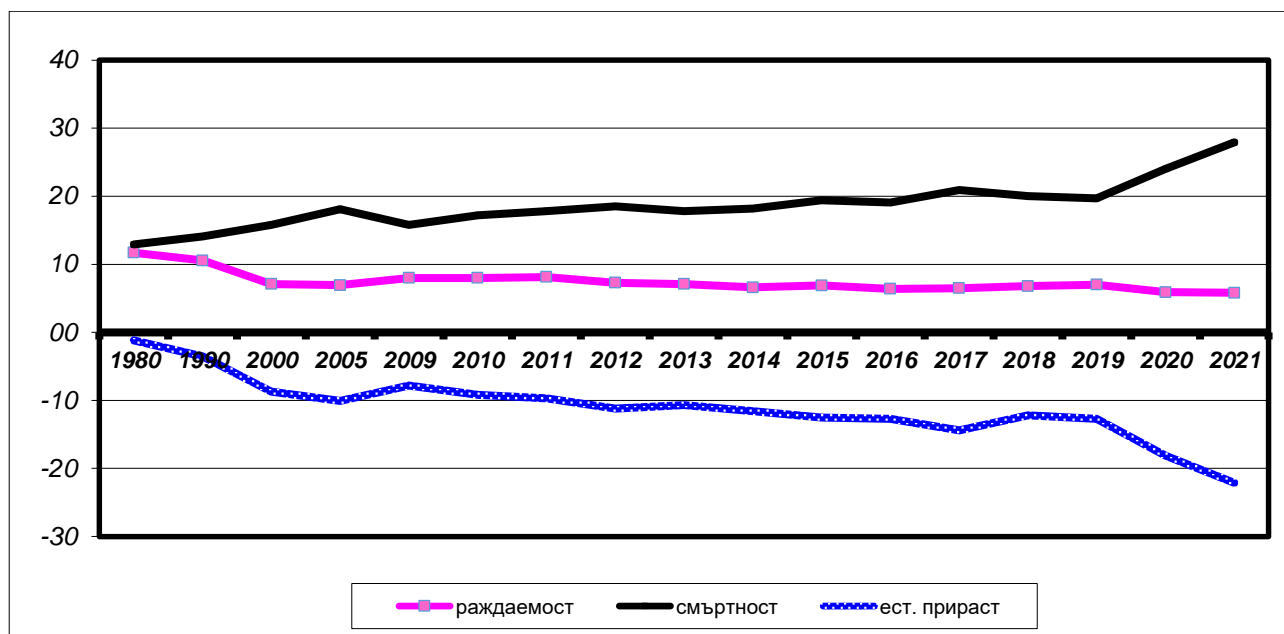
В област Габрово той е отрицателен от над 30 години. През 2021 г. естественият прираст е -22,1% (в градовете-18,7% и в селата -35,4%), при раждаемост 5,8 % и смъртност 27,9%. За страната през 2021 г. естественият прираст е -13,2 % (в градовете -10,5 % и в селата -20,2 %).

Естествен прираст в област Габрово сравнен със средния за страната

община	2021 г.		2020 г.		2019 г.	
	брой	на 1000 души	брой	на 1000 души	брой	на 1000 души
Габрово	-1136	-20,8	-907	-16,14	-709	-12,53
Дряново	-238	-28,63	-233	-27,47	-122	-14,53
Севлиево	-689	-22,26	-538	-16,97	-367	-11,56
Трявна	-242	-25,4	-244	-24,86	-165	-16,76

Таблица 81 Естествен прираст по общини в област Габрово за тригодишен период

Структура на общата болестност по класове болести:

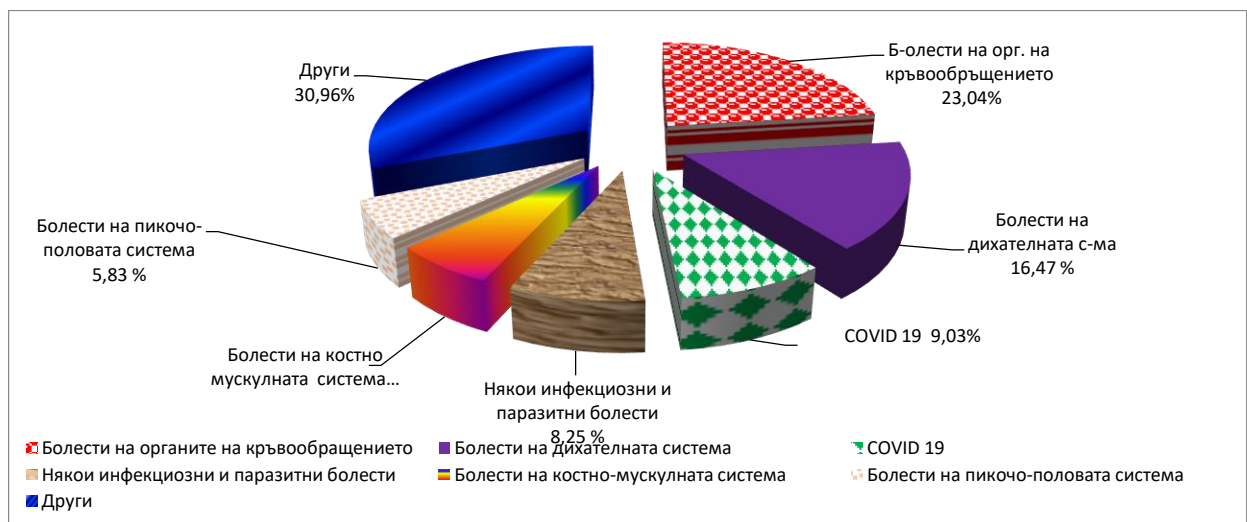
- Болести на органите на кръвообръщението с относителен дял 23,04 %, болестност – 335,53 %, заболяемост – 32,89 %
- Болести на дихателната система с относителен дял 16,47 %, болестност - 239,93 %, заболяемост – 150,66 %
- COVID 19 инфекция с относителен дял 9,03 %, болестност – 131,49 %, заболяемост – 54,67 %
- Инфекциозни и паразитни болести с относителен дял 8,25 %, болестност – 120,20 %, заболяемост – 63,34 %
- Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан с относителен дял 6,42 %; болестност – 93,50 %, заболяемост – 21,70 %
- Болести на пикочо-половата система с относителен дял 5,83 %, болестност – 84,87 %, заболяемост – 26,59 %
- Болести на храносмилателната система с относителен дял 4,56 %, – болестност 66,47 %, заболяемост – 25,13 %
- Болести на ендокринната система, разстр. на храненето и на обмяната на в-та с относителен дял 4,42 %, болестност – 64,36 %, заболяемост – 8,38 %
- Болести на нервната система с относителен дял 4,22 %, – болестност 61,50 %, заболяемост – 14,89 %
- Болести на окото и придатъците му с относителен дял 4,02 %, – болестност 58,48 %, заболяемост – 16,21 %
- Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини с относителен дял 3,13 %, – болестност 45,65 %, заболяемост – 45,65 %
- Болести на ухото и мастоидния израстък с относителен дял 2,38 %, – болестност 34,69 %, заболяемост – 12,65 %
- Симптоми, признаци и отклонения от нормата с относителен дял 1,71 %, – болестност 24,89 %, заболяемост – 13,59 %
- Новообразувания с относителен дял 1,71 %, болестност – 24,85 %, заболяемост – 5,39 %

Структура на заболяемостта на населението от област Габрово през 2021
Заболявания, регистрирани при посещенията в лечебните заведения за първична
медицинска помощ в област Габрово през 2021 г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	регистрирани заболявания			от тях за първи път		
		брой	отн. дял	на 1000 д. население	брой	отн. дял	на 1000 д. население
	ОБЩО I – XIX клас	152331	100	1456,38	48320	100	461,97
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	12572	8,25	120,20	6625	13,71	63,34
II	Новообразувания	2599	1,71	24,85	564	1,17	5,39
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи имунния механизъм	553	0,36	5,29	144	0,30	1,38
IV	Болести на ендокринната с-ма	6732	4,42	64,36	877	1,81	8,38
V	Психични и поведенчески разстройства	1992	1,31	19,04	370	0,77	3,54
VI	Болести на нервната система	6433	4,22	61,50	1557	3,22	14,89
VII	Болести на окото и придатъците му	6117	4,02	58,48	1696	3,51	16,21
VIII	Болести на ухото и мастоидния изростък	3628	2,38	34,69	1323	2,74	12,65
IX	Болести на органите на кръвообращението	35095	23,04	335,53	3440	7,12	32,89
X	Болести на дихателната система	25096	16,47	239,93	15758	32,61	150,66
XI	Болести на храносмилателната система	6952	4,56	66,47	2628	5,44	25,13
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	4114	2,70	39,33	1954	4,04	18,68
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	9780	6,42	93,50	2270	4,70	21,70
XIV	Болести на пикочо-половата система	8877	5,83	84,87	2781	5,76	26,59
XV	Бременност, раждане и послеродов период	411	0,27	3,93	71	0,15	0,68
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	25	0,02	0,24	11	0,02	0,11
XVII	Вродени аномалии	224	0,15	2,14	55	0,11	0,53
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата	2603	1,71	24,89	1421	2,94	13,59
XIX	Травми, отравяния и някои други последици	4775	3,13	45,65	4775	9,88	45,65
XX	COVID 19	13753	9,03	131,49	5718	11,83	54,67
XXI	Фактори, влияещи в/у здравосл. съст.	45486	29,86	434,87	2083	4,31	19,91

Таблица 82 Заболявания, регистрирани при посещенията в лечебните заведения за първична медицинска помощ в област Габрово през 2021 г. Източник РЗИ Габрово

Обща болестност през 2021 г. в област Габрово
Обобщена оценка на заболяемостта по причини:

Болестността от *онкологични* заболявания в областта през 2021 г. е 3916,02 на 100 хил. души и е по-ниска от средната за страната (4190,2 за 2020г.), и е по-голяма в сравнение с 2020 г. (3901,39). Заболяемостта е намаляла от 289,10 за 2020 г. на 281,08 за 2021 г., и е много по-ниска спрямо средната за страната (399.3 за 2020 г.).

Регистрираните заболявания от *активна туберкулоза* в областта през последните години са с тенденция към намаляване. Общо болестността в областта за 2021 г. е 56,01 на 100 хил. и е много по-висока от средната за страната 44,2 за 2020 г.). Заболяемостта е 7,65 на 100 хил. и е по-ниска от средната за страната (13,0 на 100 хил. за 2020 г.). Болестността и заболяемостта от *активна туберкулоза на дихателните органи* в област Габрово е 49,72 на 100 хил. И е по-голяма от средната за страната (40.0 на 100 хил.), като тези показатели за областта вероятно се дължат на по-доброто обхващане на населението и откриването на по-голям процент от болните от туберкулоза и дейността на СБАЛББ Габрово, в която се приемат пациенти от цялата страна.

Характеристика на рисковите фактори. Въздействие върху човешкото здраве

Рисковите фактори, влияещи на здравето на населението, се свързват на първо място с начина на живот, жизнената среда (екологична, трудова, семейна), системата на здравеопазване, както и с редица биологични характеристики. Установено е, че върху появяването и въздействието на рисковите фактори имат определено влияние икономическите и социалните условия в страната. Тези фактори оказват съществено влияние върху силата на отговора на даден индивид спрямо експозицията.

Съществуват различни връзки между експозицията и ефекта, което се обяснява преди всичко с възприемчивостта на организма, която от своя страна може да се повлияе от различни физични фактори /бременност, възраст и др./, от намаляването нивото на важни ензими участващи в детоксикацията на редица химични съединения или на генетични фактори.

За оценката са наблюдавани общата заболяемост и болести, които се предполага, че могат да отразяват здравният риск от замърсяването на околната среда.

Рискови фактори, свързани със стила и начина на живот

Подобряването на здравно-демографските показатели е сложен и продължителен процес. Наред със социално-икономическите фактори влияние оказват и стила на живот (тютюнопушене, небалансирано хранене, психоемоционален стрес, ниска двигателна активност, тютюнопушене), хронични неинфекциозни заболявания (хипертония, мозъчно-съдова болест, затлъстяване, диабет), генетични фактори, рискови фактори на околната среда, ниска здравна и сексуална култура, особено сред малцинствените групи, регресивен тип възрастова структура на населението.

Рискови фактори, свързани със социално-икономическата среда

Влиянието на социалните фактори се изразява в тяхната скритост и дългосрочност. Например състоянието на хроничен стрес може да доведе дадено заболяване след по-продължителен период от време и тогава лекарят да не отбележи значението на този фактор.

Ниските доходи и икономическата несигурност са значими стресови фактори от много години, които в голяма степен са повлияли за развитието на хронични заболявания, ниска раждаемост и други неблагоприятни здравни и демографски показатели.

Равнището на безработица към м. октомври 2022 г. в Община Дряново е относително на средното за страната ниво – 4.69%. Следователно този фактор би могъл частично и в неголяма степен да повлияе върху качеството на живот.

Социалните и битови фактори имат значима роля за повишаване на здравния риск на населението в общината, но не са основна причина за това.

Рискови фактори, влияещи върху здравето на населението в област Габрово:

- **нездравословно хранене** – рисков фактор, водещ до редица болести на органите на кръвообращението, някои видове рак, диабет, болести на храносмилателната система, също и болести свързани с недохранването. Както за цялата страна, така и за областта е характерно, че населението се храни нездравословно – висока консумация на мазнини от животински произход, недостатъчен прием на пресни плодове и зеленчуци, ниска консумация на мляко, млечни продукти и риба, висок прием на сол.

- **ниската физическа активност** е предпоставка за забавяне на нормалното физическо и психическо развитие в детската възраст и води до появата на затлъстяване и други състояния. Същата е рисков фактор за сърдечносъдови заболявания, рак, диабет тип 2 и други социално значими заболявания при населението на средна възраст.

- **тютюнопушене** – активното, както и пасивното тютюнопушене повишава опасността от рак на белия дроб, ИБС /исхемична болест на сърцето/ и др. болести.

- **злоупотреба с алкохол** – фактор водещ до соматични, психологични и социални последици, като цироза на черния дроб, рак на устната кухина, фаринкса, ларинкса, хранопровода, стомаха, дебелото черво и гърдата. Увеличава риска от инсулт, хипертония, кардиомиопатия. Големи са проблемите, свързани с работното място и производителността на труда, семейството, насилието, самоубийствата, престъпленията.

- **употреба на наркотични вещества** – води до нетрудоспособност, недохранване, преждевременна смърт, заразяване с хепатит, СПИН и др. Страда семейството и обществото – тежки престъпления, загуба на интелектуален и трудов потенциал.

- **фактори на средата и здравето** – Мониторинг на питейни води - взаимодействие с Басейнова дирекция и ВИК Габрово.

Заключение:

На базата на горе цитираните данни може да се изведат следните характерни особености:

- Изразена тенденция за трайно намаляване броя на населението, като продължава и неговото прогресивно застаряване.

- Запазва се много ниската стойност на раждаемостта в областта в сравнение със средната за страната

- Запазва се тенденцията за увеличаване на стойностите на общата смъртност в областта, като най-висок дял при причините за смърт – 53,5 % заемат болестите на органите на кръвообращението, следвани от COVID 19 - 20,31 % и злокачествените новообразувания – 11,21 % .

- По отношение на заболяемостта – на първо място с относителен дял 32,61 % са болести на дихателната система, на второ инфекциозни и паразитни болести – 13,71 % и на трето – **COVID 19** – 11,83 % .

11. Материални активи

Здравеопазване

Осигуряването на достъп на населението до необходимите здравни грижи, осъществявани в първичната медицинска помощ е първостепенна задача на всяка система на здравеопазване. Независимо от заявените и възприети в законодателството принципи на достъпност и равнопоставеност на здравноосигурените лица при получаване на медицинска

помощ и наличието на утвърдена здравна карта, населението на отдалечените от градските центрове населени места среща сериозни трудности при нейното осигуряване.

През последните години все повече се обсъжда значението на двупосочното взаимодействие между здраве и икономическо развитие, като път за постигането на по-ефективна и действена здравна система, допринасяща за икономическия растеж и социалното развитие на страните.

Отчитайки факта, че здравето е резултат от взаимодействието на много детерминанти, се разглеждат възможностите за подобряване на здравето като част от един продължителен процес.

На територията на община Дряново има адекватно организирана система за здравно обслужване на населението с обновяваща се материално-техническа база и квалифицирани кадри. Системата обхваща следните сектори:

- Доболнична медицинска помощ;
- Стоматологично обслужване;
- Хигиенно – епидемиологичен контрол.

Реформите в системата на здравеопазването през последните години и поетапното намаляване на бюджета за здравни грижи, водят до редица негативни влияния върху качествено здравно обслужване на населението. Най-съществените затруднения са свързани с:

- недостиг на финансови средства за осигуряване на задължителен минимален обем медицински грижи;
- осигуряване на кадрова обезпеченост
- липса на общопрактикуващи лекари в селата.

Болнична помощ

Към настоящия момент на територията на община Дряново няма действаща болница за активно лечение.

Дейността на „Многопрофилна болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация – Дряново” ЕООД е прекратена през месец март 2012 г. Със Заповед № РД – 28 - 18 от 05.02.2013г. на Министъра на здравеопазването е отнето разрешението за осъществяване на лечебна дейност на болницата.

Фигура 41. Брой хоспитализирани в стационара на многопрофилната болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация

Източник: Национален статистически институт

Посочените данни са от времето, в което болницата е функционирала. Анализът на данните показва, че има два ясно изразени периода на увеличаване на броя на хоспитализираните лица – през 2004 и през 2009 г. Последната година е и периодът с най-много регистрирани хоспитализирани лица. След това се наблюдава рязък спад, докато през 2012 г. болницата преустановява дейността си.

Доболнична помощ

Доболнична помощ в община Дряново се осъществява от два медицински центъра за специализирана доболнична помощ, както следва:

- Медицински център „Св. Петка”

Разположен е в централната градска част в сградата на бившата общинска поликлиника, с адрес гр. Дряново, ул. „Шипка" №164.

Осъществява специализирана извънболнична медицинска помощ по следните специалности: вътрешни болести; кардиология; хирургия; неврохирургия; детски болести; неврология; ортопедия и травматология; психиатрия; УНГ болести; белодробни болести; ендокринология;

В центъра се води диспансерно наблюдение на хронично болни пациенти съгласно наредбата за диспансеризация и изискванията на НЗОК. Регистрирана е и функционира обща ЛКК, в която се извършва експертиза на временната нетрудоспособност и подготовка за представяне пред ТЕЛК. Разполага с манипулационна, в която се извършват всички видове венозни и мускулни апликации, превръзки, смяна на уретрални катетри, хирургични манипулации, спешни назначения.

Осъществява профилактични прегледи на работници и служители съгласно изискванията на Закона за здравословни и безопасни условия на труд (ЗЗБУТ). Работи по договор с НЗОК.

- Медицински център „Пулс”

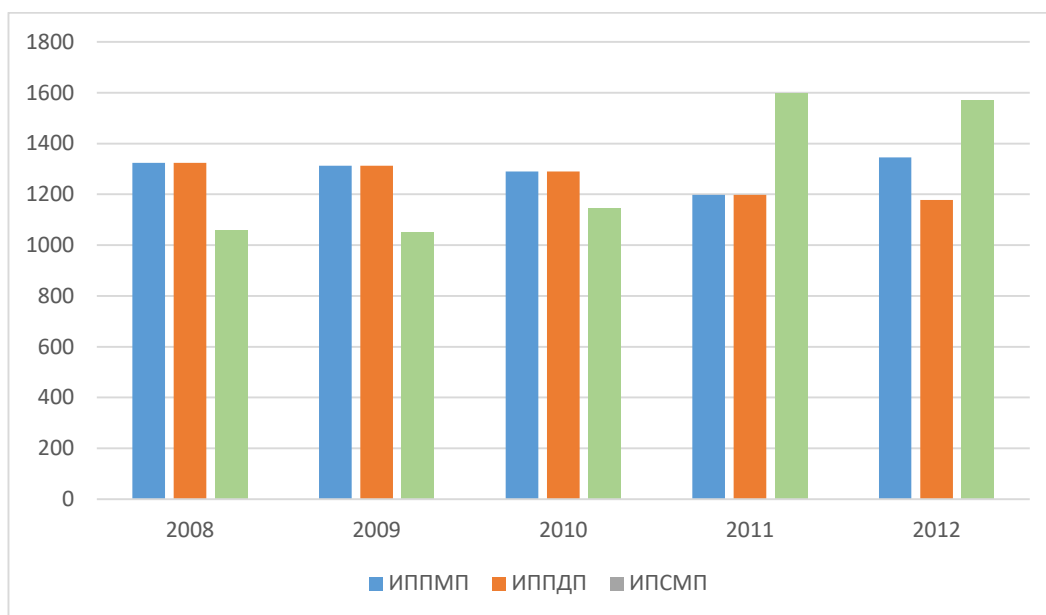
„Медицински Център Пулс" ООД е създаден със старта на здравната реформа през 2000 г. Разположен е в сградата на бившата градска поликлиника в центъра на гр. Дряново, на ул. "Шипка" №164. В него работят специалисти по профилите: акушерство и гинекология; вътрешни болести; кардиология; детски болести; неврология; хирургия; очни болести; пулмология; гастроентерология; урология; ортопедия; физиотерапия и УНГ болести. Центърът разполага със съвременна медицинска апаратура и работи по договор с РЗОК.

Заведения	2009		2010		2011		2012		2013	
	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла
Лечебни заведения за болнична помощ	1	60	1	60	1	40	1	40	0	0
Многопрофилна болница за активно лечение	1	60	1	60	1	40	1	40	0	0
Заведения за извънболнична помощ	4	0	4	0	4	0	4	0	4	0
Медицински центрове	2	0	2	0	2	0	2	0	2	0
Самостоятелни медико-технически лаборатории	2	0	2	0	2	0	2	0	2	0
Други здравни заведения	1	10	1	21	1	21	1	21	1	21
Регионален хоспис	1	10	1	21	1	21	1	21	1	21

Таблица 83: Заведения за болнична и извънболнична медицинска помощ в община Дряново за периода 2009-2013 г.
Източник: Национален статистически институт

Видно от таблицата, с изключение на закриването на общинската многопрофилна болница за активно лечение, през последните години се наблюдава тенденция на запазване и утвърждаване на останалите източници на здравно обслужване на територията на Община Дряново.

Съгласно регистъра на РЗИ – Габрово за лечебните заведения на територията на община Дряново практиките за първична медицинска помощ, с които РЗОК - Габрово има сключен договор, са 7 (седем). Броят на практиките за първична дентална помощ, с които РЗОК - Габрово има сключен договор на територията на общината, също е 7 (седем). Анализирайки данните от последните години, се проявява тенденция на запазване на броя на общопрактикуващите лекари и стоматолози, което гарантира запазването на адекватни базови здравни грижи по отношение на жителите на общината. Наблюдава се съществено намаление на броя на изпълнителите на специализирана медицинска помощ – от 10 през 2008 г., през 2013 г. те са само 5. Това демонстрира, че при наличие на по-сериозен медицински проблем, който налага консултация с конкретен специалист, жителите на община Дряново е необходимо да пътуват до някой от близките по-големи градове – областния център Габрово или Велико Търново. Същевременно обаче, тази тенденция, макар и негативна, се наблюдава в цялата страна, по отношение на населени места със сходни характеристики.

ИППМП - индивидуални практика за първична медицинска помощ (общопрактикуващи лекари)

ИППДП - индивидуални практика за първична дентална помощ (стоматолози)

ИПСМП - индивидуални практика за специализирана медицинска помощ (специалисти)

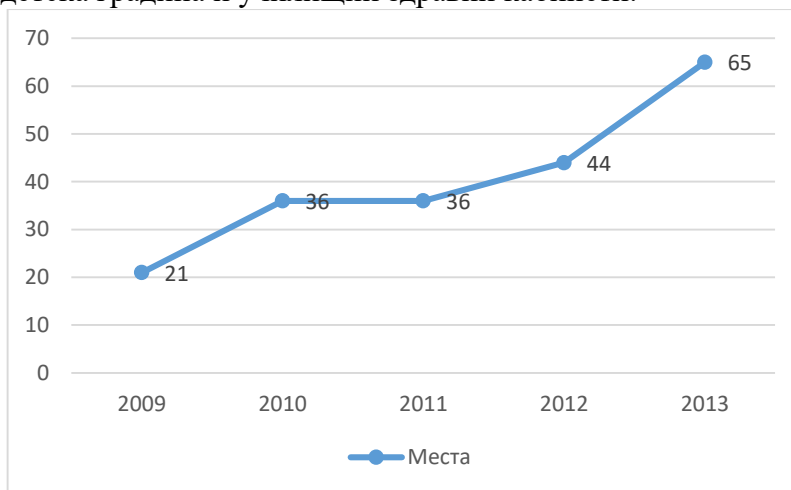
Фигура 42. Брой пациенти на един специалист в Община Дряново за периода 2008-2012 г.

Източник на информация: РЗИ – Габрово

В рамките на доболничната помощ функционира и спешен амбулаторен кабинет към Център за спешна медицинска помощ - филиал Дряново, медико-диагностично звено с клинична лаборатория и рентгеново отделение за извънболнична помощ.

Продължава дейността на „Регионален Хоспис“ ЕООД гр. Габрово със стационар гр. Дряново, при капацитет 21 легла, в който община Дряново субсидира 15 бр. места за местни жители. През 2013 година са проведени 10 заседания на комисията за настаняване и ползване услугите на „Регионален хоспис“ ЕООД – стационар Дряново с подкрепата на община Дряново.

На територията на общината действа и общинско училищно здравеопазване в детска ясла гр. Дряново, детска градина и училищни здравни кабинети.

Фигура 43. Брой места в детска ясла в гр. Дряново за периода 2009-2013 г.

Видно от горните данни, се наблюдава трайна тенденция на увеличаване на местата в детската ясла, което говори положително за потенциала на развитие на общината, както и на увеличаване на броя на най-младите нейни жители.

По отношение на аптеките, такива са налични само на територията на общинския център гр. Дряново. Съществува тенденция на намаляване в периода 2008-2014 г., но тя се дължи на закриването на болничната аптека към „Многопрофилна болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация – Дряново” ЕООД, която вече не функционира. В общината не е налична нито една дрогерия, но като цяло, може да се направи извод, че снабдяването с лекарства и лекарствени продукти е на добро ниво, имайки предвид броя действащи аптеки към момента.

Година	Брой аптеки	Брой дрогерии	Населено място	Забележка
2008	5	0	гр. Дряново	в т.ч. болнична аптека
2009	6	0	гр. Дряново	в т.ч. болнична аптека
2010	6	0	гр. Дряново	в т.ч. болнична аптека
2011	6	0	гр. Дряново	в т.ч. болнична аптека
2012	4	0	гр. Дряново	
2013	4	0	гр. Дряново	
2014	4	0	гр. Дряново	

Таблица 84: Аптеки в община Дряново за периода 2008-2014 г.

Източник на информация: РЗИ – Габрово

Данните за смъртността по класове болести се събират на областно ниво, за област Габрово. Характеристиките за периода 2008-2013 г. показват най-голям дял на смъртност от клас „Болести на органите на кръвообращение”, следван от тези от клас „Новообразувания”. Тази тенденция е устойчива за целия период. Смъртността от останалите класове болести е чувствително по-малка.

Като изводи от анализа на данните и тенденциите в областта на здравеопазването, можем да заключим, че поради тежкото финансово състояние на лечебното заведение, просрочените и неразплатени средства към кредитори, невъзможността на община Дряново чрез общинския бюджет да дофинансира болничната помощ, липсата на ключови

специалисти и невъзможността да се отговори на изискванията за сключване на договор с НЗОК за клинични пътеки, се е наложило общинската болница да бъде закрита.

Сериозен проблем остава навременното осигуряване на здравна помощ в отдалечените села и в тези без лекарски практики. Независимо, че политиката в областта на здравеопазването, се осъществява от държавата, в лицето на министъра на здравеопазването, на местно ниво също е целесъобразно да се потърсят решения за финансиране на такива дейности.

Образование

Община Дряново поддържа училищна мрежа от четири общински и едно държавно училище:

1. СОУ „Максим Райкович” – град Дряново – средишно училище от учебната 2008/2009 г.;
2. Професионална гимназия по икономика „Рачо Стоянов” - град Дряново;
3. Професионална техническа гимназия „Димитър Крушев” - град Дряново;
4. ОУ „Васил Априлов” – с. Гостилица, община Дряново;
5. ВУИ „Св.св. Кирил и Методий” - с. Керека, община Дряново.

Училищната мрежа е съобразена с действащите законови и подзаконовни нормативни актове, както и с местните, държавни и европейски стратегии за развитие на образованието. В училищата е осигурено целодневно обучение на учениците, сключен е Договор със заведение за обществено хранене, доставящо храна за учениците. За превоза на ученици е предоставен от МОН автобус „M50.14 School bus” (30+1 места), извършващ превоза по направление Дряново – с. Царева ливада. Общината осигурява транспорт по останалите две направления.

През учебната 2012/2013 г. в СОУ „Максим Райкович” - гр. Дряново са се обучавали 38 ученици от населените места в общината, в които няма училища.

Наименование на училището		ПТГ „Димитър Крушев“	ПГИ „Рачо Стоянов“	Общо:
Учебна 2009/2010 година	брой ученици	142	233	375
	брой паралелки	7	10	17
	средна пълняемост	20	23	
Учебна 2010/2011 година	брой ученици	125	224	349
	брой паралелки	6	10	16
	средна пълняемост	21	22	
Учебна 2011/2012 година	брой ученици	79	216	295
	брой паралелки	4	10	14
	средна пълняемост	20	21	
Учебна 2012/2013 година	брой ученици	50	206	256
	брой паралелки	3	10	13

	средна пълняемост	17	10	
Учебна 2013/2014 година	брой ученици	30	170	200
	брой паралелки	2	9	11
	средна пълняемост	15	19	

Таблица 85: Сравнителна таблица за професионалните гимназии към 15 септември 2013 г.

Демографските процеси водят до естествено намаляване броя на паралелките в училищата на гр. Дряново и до естествени промени в структурата на образователната мрежа.

По изрично настояване на общинското ръководство пред БДЖ “Пътнически превози” АД е запазен т.нар. ученически влак, с който пътуват учениците от община Трявна, учещи в двете професионални гимназии.

Общината участва като работодател в проект “Ученически практики”, в който през 2013 г. участват 3–ма ученици от ПГИ “Рачо Стоянов”.

През 2013 г. двете професионални гимназии не успяват да реализират планирания прием на ученици след 7-ми клас, а СОУ “М. Райкович” сформира 2 маломерни паралелки. Слети класове се сформират и в ОУ “В. Априлов” – с. Гостилица.

Липсата на координация между отделните училища при изготвяне на тяхната образователна политика води до неефективна конкуренция, което крие рискове за тяхното оцеляване и устойчиво развитие. Те особено силно се изразяват по отношение на подбора и приема на ученици след VII клас и VIII клас.

На територията на Община Дряново функционират две професионални гимназии: ПГИ „Рачо Стоянов” и ПТГ „Димитър Крусев”.

ПТГ „Димитър Крусев” подготвя кадри в направления „Машиностроене”, „Електротехника и електроника”. Изучаваните специалности са актуални и перспективни за бъдеща реализация на младите хора на пазара на труда.

ПГИ „Рачо Стоянов” е единствена за областта, където се подготвят кадри по професионални направления „Финанси, банково и застрахователно дело”, „Счетоводство и данъчно облагане” и „Стопанско управление и администрация” и „Приложна информатика”.

Предлаганите професии в двете училища са съобразени с икономическия профил на Габровски регион и дават възможност за професионална реализация на подрастващите. Въпреки това, през последните години се наблюдава неблагоприятна тенденция към намаляване броя на учениците в двете професионални гимназии, видно от таблица 86.

В следната таблица е представена справка за реализираният план–прием от професионалните гимназии в гр. Дряново през последните 4 години:

Училище		ПТГ „Димитър Крусев“	ПГИ „Рачо Стоянов“	Общо:
Учебна 2010/2011 година	общ брой паралелки	2/1	3/2	5/3
	брой паралелки след 7-кл.	1/0	2/1	3/1
	брой паралелки след 8-кл.	1/1	1/1	2/2
Учебна 2011/2012 година	общ брой паралелки	2/0	3/2	5/2
	брой паралелки след 7-кл.	1/0	2/1	3/1
	брой паралелки след 8-кл.	1/0	1/1	2/1
Учебна 2012/2013 година	общ брой паралелки	2/1	3/2	5/3
	брой паралелки след 7-кл.	1/0	2/1	3/1
	брой паралелки след 8-кл.	1/1	1/1	2/2
	общ брой паралелки	2/0	3/1	5/1
	брой паралелки след 7-кл.	1/0	2/0	3/0

Учебна 2013/2014 година	брой паралелки след 8-кл.	1/0	1/1	2/1
-------------------------------	---------------------------	-----	-----	-----

Таблица86: Справка за реализирания план–прием от професионалните гимназии в гр. Дряново от 2010 до 2013 г.

Източник: Общинска администрация Дряново

От изложените по-горе данни се вижда, че структурата на образователната мрежа в гр. Дряново не отразява настъпилите промени в демографското и социално-икономическо състояние на общината.

Несъобразяването с реалността е довело до обявяването на нулев прием след 7-ми и след 8-ми клас в ПТГ „Димитър Крушев” за учебните 2011/2012 и 2013/2014 години и сформирани на маломерна паралелка след 8-ми клас през учебната 2012/2013 г.

Устойчива тенденция към намаляване броя на учениците се забелязва и в ПГИ „Рачо Стоянов”, където през учебната 2013/2014 г. не е реализиран прием след 7-ми клас и е сформирана 1 маломерна паралелка след 8-ми клас.

На територията на общината към 2013 г. функционират 2 детски градини – ЦДГ „Детелина” и ЦДГ с. Царева ливада.

Община Дряново	Учебна година 2012/2013
Брой детски градини	2
Брой деца в ЦДГ „Детелина“	199
на възраст 3-4 г.	88 деца
на възраст 5-6 г.	111 деца
Брой деца в ЦДГ с.Царева ливада	15
на възраст 3-4 г.	8 деца
на възраст 5-6 г.	7 деца

Таблица87: Детски заведения в община Дряново (брой)

В ЦДГ “Детелина” са обхванати всички 5 и 6 - годишни деца, подлежащи на задължително обучение в подготвителна група, приобщени са и част от 3 - годишните деца от етническите малцинства.

Въпреки многократното увеличение на разходите за храна и издръжка, размерът на таксата за детска градина и детска ясла беше запазен. По предложение на администрацията бяха въведени облекчения за намаляване/освобождаване от такса на деца с увреждания и др. Осигурен безплатен транспорт за децата от кв. „Априлци” и кв. „Успех” до база Иглика на ЦДГ “Детелина”.

В края на декември 2013 година бе взето решение за преобразуването на ЦДГ „Детелина” и ЦДГ село Царева ливада чрез закриване на ЦДГ село Царева ливада с една смесена група и открива изнесена група към ЦДГ „Детелина” - гр. Дряново в село Царева ливада.

В община Дряново има една детска ясла, като през 2013 г. броят на децата в нея е 65 + 20 деца на детска кухня.

Култура

На територията на община Дряново функционират следните културни институции:

- НЧ „Развитие – 1869”;
- НЧ „Дряновска Пробуда – 2008” – гр. Дряново,

- НЧ „Христо Ботев – 1894г”- с. Гостилица,
- НЧ „Денчо Славов - 1900”- с. Ганчовец
- НЧ „Върбан Генчев – 1924”- с. Царева ливада,
- НЧ „Наука - 1922” – с. Зая
- НЧ „Ботьо Пенев - 1900” – с. Дългня
- НЧ „Надежда - 1925” – с. Туркинча
- Исторически музей – гр. Дряново.

Исторически музей – Дряново е открит през 1970 година. Сградата е реализирана по проект на архитект Димитър Кръстев и се вписва в живописния силует на площада. Музеят е разположен на застроена площ – 1187 кв.м., разгърнатата площ – 3007 кв.м. и обща открита площ от 981 кв.м. сградният фонд на музея се състои от следните обекти:

Сгради/ други обекти	Вид собственост	Площ в кв. м.	В т.ч. за експози ции	в т.ч. за фон дохр анил ища	в т.ч. за обслуж ващи помещ ения	П ер со на л - б ро й
Сграда на експози ция „Колю Фичето”	общинска	застроена площ- 300кв.м. разгърната площ-990 кв.м. открити пр. 250 кв.м.	350 кв.м.	150 кв.м.	200 кв.м.	3
Сграда на етногра фска Експози ция	общинска	застроена площ-321 кв.м. разгърната площ-629 кв.м. открити пр. 519 кв.м.	400 кв.м.	60 кв.м.	80 кв.м.	2
Сграда на художес твена експози ция	общинска	застроена площ-246 кв.м. разгърната площ –738 открити пр. 212 кв.м.	400 кв.м.	40 кв.м.	100 кв.м.	2
Сграда на експози ция археоло гия и възражд ане	Великотърн овска митрополия	застроена площ- 320 кв.м. разгърната площ-650 кв.м.	500 кв.м.		80 кв.м.	2

Таблица88: Сграден фонд на Исторически музей – Дряново

Източник: Общинска администрация Дряново

В музея са разположените следните културни ценности:

Културни ценности	2009	2010	2011	2012	2013
Основен фонд – бр. културни ценности	32576	32837	32934	32955	32955
В постоянна експозиция – бр. експонати	1620	1650	1740	1756	1756
Брой предмети и материали в научно-спомагателен фонд	10352	10359	10395	10395	10420
Брой дигитализирани културни ценности	650	920	1150	1300	1345
Брой снимани експонати	12960	13100	13200	13270	13450

Таблица89: Културни ценности в Исторически музей – Дряново

Източник: Исторически музей – Дряново

Културният календар на общината е наситен с разнообразни културни инициативи с участие на всички културни институции на територията на общината:

Дата	Събития
6 януари	Тържествена света литургия в църква „Св. Богородица” – гр. Дряново и водосвет на Йорданов ден – на моста на Колю Фичето.
Месец януари	Тържество с награди за културните дейци, общественици и дарители, допринесли за развитието на образованието и културата в община Дряново
19 февруари	Отбелязване на годишнина от гибелта на Апостола на свободата – Васил Левски.
3 март	Тържество на Руски паметник за отбелязване на Националния празник от Освобождението на България и панихида за загиналите в руско-турската освободителна война.
20 февруари	Съвместно с Община Дряново и Исторически музей – честване на годишнина от създаването на Дряновското класно училище.
Месец април	Общински фестивал на любителското творчество с участието на всички читалища на територията на общината, хорове при ССБ “Успех” и Дневен център за възрастни хора – гр. Дряново, ученици от СОУ “Максим Райкович” и от ВУИ “Св. Св. Кирил и Методий” – с. Керека.
17 май	Честване на Априлската епопея в Дряновския манастир. Включени са следните инициативи: о Традиционен туристически поход “По пътя на четата на Поп Харитон и Бачо Киро”; Възстановка на битката край Дряновския манастир, пресъздадена от родолюбците и членовете на НД “Традиция”; Вечерня с панихида за загиналите въстаници и тържествена заря-проверка. Тържествена заря-проверка.
24 май	Традиционен прием за културните и просветните дейци.
24 май	Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост.
Месец юни	Празник на Балканските градове Дряново, Котел, Гурково, Елена, Твърдица, Трявна “Балканът пее и разказва”
24 юни	Летен празник „Еньова омая” в Геша Вю.

Месец септември	Празник "Ракия-магия" в с. Ганчовец, което привлича стотици гости от цялата страна.
6 септември	Денят на Съединението на Княжество България с Източна Румелия
22 септември	Ден на независимостта на България.
16 октомври	Празниците на град Дряново.

Таблица 90: Културен календар на община Дряново

Източник: Общинска администрация Дряново

С финансовата подкрепа на Общината са осъществени различни културни инициативи в малките населени места на общината.

Съвместно с читалищата на територията на общината са организирани чествания на видни дряновски писатели, общественици, бяха представени произведения на български автори, почетени всички национални празници, концерти, почитане на християнските празници и традиции.

Важна част от материалните активи на община Дряново е нейната **Водоснабителна инфраструктура и съоръжения за пречистване на питейни и отпадъчни води**

Водоснабдяването на Община Дряново се извършва от ВиК Габрово. За водоснабдяване на гр. Дряново и населените места от общината основно се закупува вода от „ВиК Йовковци“ ООД – гр. Велико Търново. Местните водоизточници, които се използват са 18 броя – 17 бр. каптажи и 1 бр. сондажен кладенец. Общата дължина на довеждащите водопроводи е 113,953 км. Общата дължина на разпределителните водопроводи е 112,731 км. Предвиждат се и подобрения в тази насока чрез реализирането на разнообразни проекти свързани с ВиК сектора.

Основен водоизточник е яз. „Йовковци“ с общ завирен обем 92,18 млн.м³, в т.ч. мъртъв обем 9,18 млн.м³. Язовирната стена е разположена на р. Веселина на 25 км югоизточно от гр. Велико Търново.

Язовир „Йовковци“ е с учредена санитарно-охранителна зона. Водата се подава пречистена от ПСПВ гр. Велико Търново и допълнително се обеззаразява в гр. Дряново. Природните качества на питейния водоизточник – язовир “Йовковци” отговарят на БДС 2823 - 83 “Вода за пиене”.

Съгласно категоризацията на повърхностните води, използвани за питейно водоснабдяване, извършвана ежегодно от БДДР съгласно изискванията на Наредба 12//18.06.2002г., през 2021г. язовир „Йовковци“ е категоризиран в категория А2** (отговаря на категория А2 съгласно наредба 12, но с ниска достоверност на оценката, по микробиологични показатели). Оценките по отделните групи показатели са както следва: по физикохимични показатели - категория А1 (най-висока категория), а по микробиологични показатели по физико-химични показатели - категория А2**.

В община Дряново има частично изградена водоснабителната мрежа, която не е на необходимото ниво за задоволяване на питейните нужди на общината. Като цяло водопреносната система на общината обслужва 97,2% от населението. Централно водоснабдени са 25 населени места и едно е частично водоснабдено. Останалите населени места се водоснабдяват от локални източници. В общината са налични селища с ограничения по отношение на използването на вода, особено в летния период. Населението без водоснабдяване е 2,8% от общото население на общината.

По информация на ВиК Габрово, водоснабдяването на Община Дряново се извършва чрез няколко водоснабдителни системи, включващи :

- довеждащи водопроводи с обща дължина 95.001 км;
- разпределителни водопроводи с обща дължина 135.006 км;
- Помпени станции (ПС) – 14 бр.;
- Напорни водоеми (НВ) – 29 бр.

Съгласно информация от ВиК Габрово (Бизнес план за периода 2022-2026) Община Дряново се водоснабдява чрез следните водоснабдителни системи:

- ВС „Йовковци”, включваща: Водоизточници – 10 бр. каптажи (неизползвани – 7 бр.), ПС „Килифарово, ПС „Маноя”, ПС „Длъгня“, ПС „Денчевци”, ПС „Никоевци” ; напорни водоеми - 14 бр. с общ обем $V = 7\,340\text{ м}^3$; довеждащи водопроводи – 54.007 км; вътрешна водопроводна мрежа – 92.520 км;

- ВС „Марча”- водоизточници – 3 бр. каптажи (неизползвани – 2 бр.); напорни водоеми - 1 бр. с обем $V = 25\text{ м}^3$; довеждащи водопроводи – 3.63 км.; вътрешна водопроводна мрежа – 0.752 км;

- ВС „Славейково” - водоизточници – 3 бр. каптажи (неизползван – 1 бр.); напорни водоеми - 3 бр. с общ обем $V = 175\text{ м}^3$; довеждащи водопроводи – 0.963 км.; вътрешна водопроводна мрежа – 5.811 км;

- ВС „Стоките” – район Дряново (от *водохващане гр. Севлиево за водоснабдяване на селата Янтра и Гостилица*) -Водоизточници – 3 бр. каптажи (неизползвани – 3 бр.); напорни водоеми - 2 бр. с обем $V = 150\text{ м}^3$; довеждащи водопроводи – 10.974 км; вътрешна водопроводна мрежа – 7.575 км;

- ВС „Царева ливада” - Водоизточници – 8 бр. каптажи (неизползвани – 5 бр.); ПС „Царева ливада”; напорни водоеми - 2 бр. с обем $V = 200\text{ м}^3$; довеждащи водопроводи – 14.350 км; вътрешна водопроводна мрежа – 15.803 км;

- ВС „Геша” - Водоизточници – 2 бр. каптажи (неизползвани – 1 бр.), ПС „Геша”; напорни водоеми - 1 бр. с обем $V = 100\text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 3.046 км, вътрешна водопроводна мрежа – 3.514 км;

- ВС „Скалко” - Водоизточници – 4 бр. каптажи (неизползвани – 1 бр.); ПС „Скалко”; напорни водоеми - 1 бр. с обем $V = 100\text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 3.490 км, вътрешна водопроводна мрежа – 2.861 км;

- ВС „Големи Българени” - Водоизточници – 3 бр. каптажи (неизползвани – 1 бр.), ПС „Петковци - Игнатовци”; напорни водоеми - 3 бр. с общ обем $V = 75\text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 1.600 км, вътрешна водопроводна мрежа – 4.697 км;

- ВС „Гоздейка” - Водоизточници – 6 бр. каптажи (неизползвани – 6 бр.); ПС „Гоздейка”, напорни водоеми - 1 бр. с общ обем $V = 25\text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 0.713 км, вътрешна водопроводна мрежа – 1.203 км;

- ВС „Радовци” - Водоизточници – 1 бр. каптажи, 1 бр. сондажен кладенец; ПС „Радовци”, напорни водоеми - 1 бр. с общ обем $V = 25\text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 2.228 км, вътрешна водопроводна мрежа – 0.270 км;

ВиК Габрово закупува от „ВиК Йовковци“ ООД гр. Велико Търново необходимите водните количества за водоснабдяване на Община Дряново от яз. „Йовковци“.

Водата от язовир Йовковци се подава пречистена от ПСПВ гр. Велико Търново. Предхлорирането и дезинфекцията се извършват с хлор – газ. Утаяването е по механичен път – в хоризонтални угаители. Филтрирането се осъществява чрез бърза пясъчна филтрация. Водата преминава през слой с дебелина 1 m от кварцов пясък с размер на частиците $\varnothing = 0,6 : 1,6\text{ mm}$. Ежедневно се анализират 2 пункта от Пречиствателна станция – вход и изход по 10 химични и физико-химични показателя и 2 бр. микробиологични. Ежеседмично се изследват същите пунктове по 11 бр. показатели - химични и физико-химични и по 2 бр. - микробиологични, а веднъж месечно в същите пунктове се анализира по 17 бр. физични и

физико-химични показатели и 5 бр. микробиологични. Успоредно с горепосочените анализи се провежда мониторингов контрол съвместно с РИОСВ гр. В. Търново и Басейнова дирекция - Дунавски район гр. Плевен - веднъж на тримесечие в 6 пункта от язовир „Йовковци” по 30 показателя. Постъпващата вода от ПСПВ гр. В.Търново допълнително се обеззаразява в гр. Дряново с хипохлорит от “ВиК” ООД гр. Габрово – експлоатационен район Дряново

Водата за ВС „Стоките“ се подава пречистена пречиства от ПСПВ с. Стоките, община Севлиево. Пречиствателната станция работи по едностепенна технологична схема с едрозърнест пясъчен бърз филтър. Дезинфекцията на водата се осъществява с хлор газ. Суrowата вода постъпва в смесител от 5-те планински водохващания, след което се отправя за пречистване в пясъчните филтри.

Водоемите, използвани за питейно водоснабдяване в малките населени места на общината се обработват с разтворена хлорна вар.

По данни на провеждания здравен и производствен мониторинг, питейната вода на територията на Община Дряново е с нисък процент нестандартност по микробиологични и химични показатели. Използваните септични ями и торищни площадки са довели до повишаване на микробиологичните показатели на водите от местните чешми над пределно допустимите стойности.

Регионалната здравна инспекция (РЗИ) гр. Габрово извършва контролен мониторинг на качеството на питейната вода при потребителя, с цел защита на общественото здраве.

Съгласно информацията, представена в *Доклад за качеството на водата за питейно-битови цели в Област Габрово за 2021 г.*, Според технологията на водоснабдяване, зоните за водоснабдяване на населението в региона са общо 121, а именно: 4 големи зони на водоснабдяване с обем на разпределената вода в зоната над 1000 куб.м на денонощие и/или с постоянно живущо население, свързано към водоснабдителната система над 5000 човека и 117 малки зони на водоснабдяване с обем на разпределената вода под 1000 куб.м в денонощие.

Констатациите на РЗИ са, че водата за питейно-битови цели, предоставена на населението в Област Габрово е с трайни показатели, с добро качество и в съответствие с изискванията на чл.6, ал.1, т.1 от Наредба №9 от 16.03.2001г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели.

Канализационната мрежа на гр. Дряново

На територията на Община Дряново има изградени две канализационни системи: КС „Дряново“ - смесена канализационна система – бетонни тръби - с дължина 15 190 м. и КС „Царева ливада“ - смесена канализационна система – бетонни тръби - с дължина 4 936 м. Общата дължина на канализационната мрежа на територията на Община Дряново е 20,126 км. В бизнес-плана на ВиК Габрово за периода 2022-2026г. дължината КС „Дряново“ е 14 493м, а на КС „Царева ливада“ - 5 028м.

Процентът на физическа изграденост на канализационната мрежа на гр. Дряново спрямо дължината на уличната мрежа е 40,54%. Част от отпадъчните води се отвеждат в септични ями, като събраните отпадъчни води се извозват периодично със специализирана техника и също се изпускат чрез съществуващата канализационна мрежа.

Заустването на отпадъчни води от канализацията на гр. Дряново се извършва в съответствие с разрешително 13140228/13.08.2013 г., издадено от БДДР. Срокът на действие на разрешителното е продължен с Решение № 2022/11.11.2016 г.

Канализационната мрежа на гр. Дряново зауства отпадъчните води в р. Дряновска в 3 точки на заустване, описани в разрешително № 13140228/13.08.2013 г. - заустване №1 (м. „Ганчеви лъки”) - смесен поток битови и промишлени отпадъчни води, заустване; №2 (в

близост до градски пазар) смесен поток битови и промишлени отпадъчни води и заустване №3 (кв. „Априлци“) смесен поток битови и промишлени отпадъчни води в р. Дряновска.

Заустването на непречистени отпадъчни води от канализацията на гр. Дряново е най-значимият точков източник на натиск върху повърхностните води на р. Дряновска, който оказва негативно влияние върху екологичното състояние на водното тяло.

Пречистване на отпадъчните води

На територията на община Дряново няма изградена пречиствателна станция за битови отпадъчни води (ГПСОВ).

Необходимостта от изграждане на ГПСОВ е оценена от местните власти в началото на 80-те години. Тогава е реализирано и първоначалното проучване за изграждане на ГПСОВ в гр. Дряново. През 2012 г. община Дряново сключва договор за безвъзмездна финансова помощ за проектно предложение „Подготовка и изпълнение на инвестиционен проект „Изграждане на Градска пречиствателна станция за отпадни води (ГПСОВ), реконструкция и доизграждане на канализационна система и реконструкция на водоснабдителна система на гр. Дряново“. С безвъзмездно предоставената финансова помощ община Дряново се задължава да подготви инвестиционен проект за изграждане на ГПСОВ, за реконструиране на наличната и доизграждане на нова канализация в град, което се очаква значително да подобри състоянието в сектора.

Определен е имот - площадка за реализация на пречиствателната станция. Площадката е разположена на левия бряг на р. Дряновска по течението в посока с. Ганчовец. Площадката е обособена в поземлен имот № 14458.4.40 (стар номер на имота 004040), област Габрово, община Дряново, с. Ганчовец, вид собств. Общинска частна, вид територия Урбанизирана, НТП За друг вид застрояване, площ 11041 кв. м,

12. Евентуално развитие на компонентите и факторите на околната среда без прилагане на плана

Атмосферен въздух

При неприлагане на плана се очаква запазване на настоящото състояние на качеството на атмосферния въздух, което като цяло е добро – с възможност за единични превишения на средноденоношната норма на ФПЧ_{10} , единствено през зимните месеци, което е характерно за всички общини в България, като резултат от масовото изгаряне на твърди горива в стари и неефективни отоплителни уреди в комбинация с неблагоприятните метеорологични условия през същите периоди от годината. (наличие на мъгли, безветрие и ниски температури на въздуха).

Повърхностни и подземни води

При неприлагане на плана не се очаква тенденция към изчерпване на водните ресурси. Ще продължи антропогенно натоварване и влошаване качествата на водите на р. Дряновска и р. Янтра.

Ще продължи антропогенно натоварване и влошаване качествата на водите на територията на общината поради директното заустване на отпадъчни води при липсата на градска пречиствателна станция за гр. Дряново и локални пречиствателни станции за другите населени места, както и наличието на малки нерегламентирани сметища. Ще се запазят силно неблагоприятните тенденции за:

- Ниска изграденост и използваемост на канализационна мрежа или пълната липса на такава, както и продължаващата амортизация на съществуващата канализация;
- Влошаване качествата на повърхностните и подземните води поради заустване на непречистени отпадъчни води, липса на канализация в населените места и прилагане на недобри земеделски практики;
- Неефективно използване на капацитета на питейните водоизточници и липсата на пречиствателна станция за питейните води за някои населени места;
- Завишаване загубите на питейна вода в резултат на амортизацията на водопроводната мрежа и оттам необходимост от завишаване на иззетите водни количества;
- Влошаване на качеството на питейните водоизточници поради липса на определени санитарно-охранителни зони, липса на канализация и земеделски дейности в близост до водоизточниците.

Почви

При неприлагане на ОУП на община Дряново не се очаква съществено повлияване върху качеството и състоянието на почвите на територията на общината.

Геоложка основа

Като цяло, инженерно-геоложките условия в община Дряново са благоприятни за извършването на строителни дейности. ОУПО дава конкретна информация за:

- инженерно-геоложките условия и особености на релефа;
- неравномерната и понякога значителна дебелина на изветрителната зона, понижените физикомеханични качества на скалите в големите разломни зони;
- сеизмичността на района.

Неприлагането на ОУПО рискува стриктното райониране на територията, определена за ново строителство и неприлагане на правила и нормативи, които уреждат устройствените зони.

Ландшафт

Нереализирането на заложеното в предварителния проект за ОУПО устройствено планиране на територията на Община Дряново се очаква в голяма степен да запази настоящото състояние на отделните типове ландшафт и съществуващите тенденции за трансформиране на значителната част от природните и земеделски ландшафти в антропогенни. Налице е възможността за значително намаляване относителния дял на ландшафтите с естествена устойчивост. При липса на планиране съществува риск от дисперсното им застрояване и съответните дейности по озеленяване, несъответстващи на темповете на реализиране на обслужващата инфраструктура, на територията на общината.

Защитени природни територии. Биологично разнообразие.

Настоящият план предвижда мероприятия по изграждане, преустройство, обновяване и развитие на влизашите в състава на община Дряново населени места, като всичко това е подчинено на основната цел на предварителният проект за ОУП – очертаване визията, философията и перспективите за развитие на общината, както подходите и мерките за тяхното постигане.

При отчитането на настоящото състояние следва да се вземат предвид и самостоятелно съгласуваните към този момент ПУП и ИП в териториалния обхват на община Дряново. Техният брой и мащаб не създават значителни отрицателни въздействия върху местообитания и видове в някоя от четирите защитени зони в общината. Очаква се слаб негативен ефект от тези въздействия. В конкретния случай, при реализиране на нулевата алтернатива, ще се запази досегашната практика за процедиране на ПУП и инвестиционни предложения в общинската територия в т.ч. и в защитените зони.

Състоянието на повечето от местообитанията и на видовете при нулевата алтернатива е достатъчно добро, за да не зависи поддържането или подобряването му от нито една от дейностите в предвидените проектни възможности за развитие в предварителния проект за ОУП на община Дряново, тъй като при проектирането на плана не са поставяни предварително цели за подобно подобряване в защитените зони. По тази причина тази възможност е пропусната на настоящия етап.

Природозащитното състояние на местообитанията и видовете, предмет на опазване във всяка защитена зона зависят и от реализацията на други планове и програми – горскостопански планове, планове за управление на речните басейни и най-вече от бъдещи планове за управление на защитените зони, и не са ключов предмет на управление на този план. Като принципна възможност, ОУП обаче може да осигури необходимата териториално-устройствена основа за постигане на целите на защитените зони или най-малко постигането им да не бъде възпрепятствано.

При неприлагане на ОУП се очаква запазването на настоящото природозащитно състояние на засегнатите местообитания и видовете. Естествено, това не изключва вероятността за проява на негативни ефекти от самостоятелни ПУП и ИП, инициирани без въведено общинско териториално-устройствено планиране, но само в случай, че не бъде извършена обективна оценка за съвместимостта с предмета и целите на защитените зони.

С неприлагането на предварителният проект за ОУП на община Дряново, ще се засилят тенденциите към обезлюдяването на малките населени места на територията на общината, с последващи сукцесии на горската растителност в земеделските земи и подивяване на пасищата. Обезлюдяването е предпоставка за западането на животновъдството в района, в следствие на което ще се задълбочат неблагоприятните сукцесионни процеси в природните местообитания, характеризиращи се с определен тип

тревна растителност, деградация, промяна на състава на растителната покривка и захрастяване.

Деградацията на тревните местообитания, промяната в състава на растителната покривка и захрастяването на сенокосните ливади и пасищата водят до промени в числеността на популациите на населяващите тревните обитания степни видове, безгръбначни, влечуги и дребни бозайници, които са храна за много птици, обитаващи разположените в общината защитени зони.

С прилагането на плана се цели преустановяване на хаотизма в инвестиционните процеси и обезлюдяването, водещи до нежелателни негативни процеси в растителните съобщества и местообитанията на животинските и растителни видове.

С неприлагането на плана възможностите за постигане на основните цели и задачи заложи в него, в това число обновяването, реконструкцията и развитието на техническата инфраструктура и опазване на околната среда като водещи фактори за подобряване на социално – икономическите процеси в общината, при съобразяване с ограничителните параметри на съществуващите конструкции и съоръжения и при съхраняване и възобновяване на природните ресурси няма да бъдат постигнати.

Културно-историческо наследство

ОУПО ще допринесе за ефективното опазване, управление и използване на културно-историческите обекти на територията на общината.

Отпадъци и опасни вещества

В случай, че не бъдат планирани с настоящия план дейности, които да допринесат за евентуалното развитие и подобряване на системата по управление на отпадъците на територията на общината, би могло да се очакват следните негативни последици:

- Образуване на локални нерегламентирани замърсявания на територията на общината;
- Липса на достатъчна информираност на населението по отношение на действащата система по управление на отпадъците на общинско ниво;
- Възникване на непредвидени разходи за почистване на замърсени терени;
- Значително нарастване на количествата образувани отпадъци с произход от бита.
- Неизпълнение на националните цели по отношение на количествата оползотворени отпадъци спрямо количествата образувани такива;
- Неизпълнение на националните цели по отношение на количествата депонирани отпадъци;
- Значително нарастване на количествата образувани отпадъци на ниво жители на общината;
- Повишаване на дела на отпадъците предназначени за депониране;
- Висок размер на разходите за сепарация на битовите отпадъци;
- Висок размер на разходите за последващо депониране;
- Увеличаване на размера на дължимите от общината отчисления и обезпечения, изискуеми с чл. 60 и чл. 64 от ЗУО по отношение на депонираните количества отпадъци.

С настоящия план се предвижда развитието на системите по управление на отпадъците на територията на община Дряново да бъде насочено в посока към постигане на заложените национални приоритети в областта, в т.ч в Националната стратегия по опазване на околната среда и Националната програма за управление на отпадъците 2021-2028 г.

Съобразно националните цели общината ще се стреми да насочи развитието си в следните посоки:

- Прилагане на мерки за предотвратяване образуването на отпадъци;
- Достигане на заложените в Закона за управление на отпадъците цели за повторна употреба и рециклиране на отпадъци;
- Достигане на заложените в Закона за управление на отпадъците цели за ограничаване на депонирането на битови отпадъци;
- Обхващане на по голям кръг от специфични отпадъчни потоци в общинските системи за разделно събиране на отпадъци и разширяване на съществуващите такива;
- Оползотворяване на строителните отпадъци, вкл. тяхното рециклиране;
- Цялостно намаляване на количествата отпадъци, предназначени за депониране;
- Повишаване на степента на информираност на населението за дейностите по отпадъците на общинско ниво;
- Повишаване на контрола.

Рискови енергийни източници

При неприлагането на така представения проект за ОУП на община Дряново не се очаква промяна по отношение на йонизиращите и нейонизиращите лъчения.

По отношение на фактор „Шум” вероятно ще се задълбочат съществуващите към настоящия момент проблеми с натоварващи (макар и с малка продължителност) нива на шум в селищната среда, дължащи се в най-голяма степен на автомобилния транспорт, както и на състоянието на пътните настилки.

Неприлагането на устройствената концепция, предложена с разработвания ОУП на Община Дряново, би могло да доведе до запазване и задълбочаване на съществуващите проблеми по отношение на акустичната обстановка в района на града и селата на общината и да възпрепятства тяхното комплексно решение в съчетание с други планови документи.

Здравно-хигиенни аспекти

При неприлагане на плана, ще продължи тенденцията за хаотично отреждане на промишлените и жилищните зони в общината, което би застрашило здравето на населението. ОУПО е отразил отредената площадка за ПСОВ на гр. Дряново, поради факта, че липсата на пречиствателна станция, както и пречиствателни съоръжения, отговарящи на изискванията на ЗВ и ЗУТ в някои населени места води до замърсяване на водите и почвите и оказва влияние на качеството на живот и здравето на населението в общината.

III. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ТЕРИТОРИИ И ОБЕКТИ, КОИТО МОГАТ ЗНАЧИТЕЛНО ДА БЪДАТ ЗАСЕГНАТИ

Общият устройствен план на община Дряново обхваща всички населени места на територията на общината, като основната му цел е да даде цялостна концепция за нейното развитие, отчитаща изискванията за интегриран подход, ресурсна ефективност, опазване на околната среда и адаптация към промените. Решенията на задачите, които произтичат от основната цел съответстват на нормативната уредба за устройство на територията и на съвременните постановки за интегрирано пространствено планиране и устойчиво развитие. Преобладаващата селищна структура на общината е компактна, обусловена от природо-географските условия и преминаващи през населените места реки и главни пътища. Предвижданията на ОУПО за пространствено развитие са насочени основно към

социалноикономическото развитие, създаване на условия за реализация на инвестиционни инициативи, отговарящи на целите и приоритетите на регионалното развитие.

Моделът на развитие на общината се характеризира със самите селищни системи и стремеж към устойчиво и балансирано развитие на цялата територия съобразявайки се с естествените демографски процеси, природните дадености и потенциала за развитие на туризма.

Разработеният предварителен Общ устройствен план на Община Дряново е взел под внимание всички характерни условия на ландшафта на района, главно релеф, хидроморфоложки особености и рекреационни възможности. В основата на разработката стоят настъпилите социално-икономически промени, в които действат нови различни фактори за развитието на града и неговите околности, включително земите и почвите. Предвидени са ограничения по населени места за смяната на предназначението на обработваемите земи, съгласно нормативните документи.

Целите на въздействие върху земите ясно проличават от предвидените режими на земеползване, както и дейности, касаещи земите и почвите, където са поставени точни ограничения или решения, ако това е необходимо или наложително, особено изразено в условия на ново строителство, разширяване на границите на населените места.

Териториите, които могат значително да бъдат засегнати, са такива, в които се предвижда да се извършват разширения на регулационните граници на населените места, да се изгражда инфраструктура и др. **Териториите за жилищни терени** включват нови 259,93 ха, в които влиза една голяма зона с размер 219,38 ха и множество не малки по размер терени Жм1. Функционалното развитие на територията предлага запазване на съществуващите жилищни територии, пътни артерии и разширяване на съществуващите жилищни зони предимно за сметка на имоти с предназначение обработваеми земи – ниви.

Терените за производствени функции включват нови зони, с обща площ приблизително 161,62 ха. С проекта е предвидено, окрупняване на съществуващи производствени зони отчасти стопански дворове, в част от населените места в общината като новите зони Пп1 са предвидени предимно за сметка на обработваеми земи, ниви и необработваеми земи. С определяне на нови производствени устройствени зони ще се спре хаотичната урбанизация. Терените за производствени функции ще се съобразяват с разположението им в структурата на населените места. В конкретния случай всички новопредвидени за усвояване и обновяване територии с подобни функции не притежават културна стойност.

Земеделски територии с възможност за промяна на предназначението и застрояване за неземеделски нужди Сср1 включват нови 50,36 ха. Тази зона е най-широкообхватна, защото в нея могат да се развият всички сектори: селското стопанство, преработващата и хранително - вкусовата промишленост, туризма, транспортните и логистични дейности и др. Промяната в предназначението на територията предвидена в Общия устройствен план залага на насърчаването и подпомагането на селското стопанство и неговата модернизация и предоставянето на нови възможности.

С настоящия устройствен план, нови територии за отдых и рекреация не предвиждат.

Зелена система: Устройственият план не предвижда специални мерки за подобряване на зелената система, както и нейното разширение с нови терени за озеленяване.

Териториите за гробищни паркове Тгп1 включват нови 12,47 ха в близост до много населени места. Устройственото планиране, инвестиционното проектиране, разрешаването

на строителството и въвеждането в експлоатация на гробищните паркове ще се извършва в съответствие с изискванията на ЗУТ, приложимите разпоредби на нормативните актове по прилагането му и специалните норми на този закон.

Включените в проекта нови територии, не се очаква да доведат до значителни промени в характеристика на околната среда. Очакват се локални промени в ландшафта, без промени в основния тип ландшафт, характерен за общината.

➤ **Защитени природни обекти и биоразнообразие**

Съгласно ЗЗТ на територията на община Дряново попадат 2 защитени територии. Предварителният проект на ОУПО не предвижда ново териториално устройство, което може да окаже отрицателно въздействие върху тези територии.

На територията на Община Дряново попадат части от 4 защитени зони от общоевропейската мрежа Натура 2000, обявени по *Закона за биологичното разнообразие* с обща площ 2800,219 ha, съставляваща 10,186% от площта на общината. Подробен анализ и оценка на въздействията върху Натура зоните е направен в Доклада за оценка за съвместимост с предмета и целите на опазване на защитени зони, приложен към настоящата Екологична оценка.

Предварителният проект на Общия устройствен план на община Дряново се очаква да окаже влияние в различна степен върху целостта на четирите засегнати защитени зони. Някои елементи на териториалното планиране в ОУП са в противоречие с част от целите на опазване на защитените зони.

Предварителният проект на ОУП, въпреки че не засяга площно всички защитени зони, ще окаже въздействие, в съчетание с други ППП и ИП, върху състоянието на природни местообитания и видове.

След отразяване в окончателния проект и прилагане на предложените мерки в раздел VII, обособени като алтернативен вариант (вариант Б) на предварителния проект на ОУП на община Дряново, планът няма вероятност да окаже значително отрицателно въздействие върху целостта на защитени зони BG0000214 „Дряновски манастир“, BG0000263 „Скалско“, BG0000282 „Дряновска река“ и BG0000610 „Река Янтра“, и може да бъде изпълнен от гледна точка на природозащитните цели на четирите зони.

Съгласно предвижданията, общата урбанизираната територия в община Дряново ще се увеличи с **484,38 ха**, включително гробищните паркове и земеделските територии с допустима промяна на предназначението Сср. Значително ще бъде, увеличението на териториите, предвидени за предимно производствени зони с **161,62 ха**, като предвижданията целят основно окрупняване на съществуващи производствени зони, отчасти стопански дворове, в част от населените места в общината.

С териториално - устройственото планиране е предвидено и увеличение на площите на жилищните зони, съответно с нови **259,93 ха**.

Всички увеличения на урбанизирани терени са направени за сметка на земеделски площи. Съгласно приложения баланс към проекта, терени за земеделски нужди с възможност за промяна на предназначението (Сср устройствена зона) се увеличават с **50,36 ха**.

Предвидените за нова урбанизация земи са пренебрежително малко (1,9% от общата площ на общината) в сравнение с общата площ на земеделските земи. Поради тази причина, считаме, че земеделските земи ще запазят своите основни функции.

С предвидените устройствени зони в предварителния проект, също така е застъпено урбанистично развитие с ниски показатели на застрояване и съответното озеленяване, заложи в плана, както и при неговото прилагане. Така с реализацията на тези обекти се очаква трансформация на част от селскостопанските ландшафти в селищни, но не в самостоятелни фрагментарно разположени участъци, а като хармонично продължение на основната територия на града и населените места на територията на общината.

Очакваното положително въздействие върху околната среда и човешкото здраве ще се постигне основно чрез целесъобразно устройство на територията, подобряване жизнената среда на съвременно обитаване в синхрон с опазване и използване на потенциала на природните дадености и културно-историческото наследство.

IV. СЪЩЕСТВУВАЩИ ЕКОЛОГИЧНИ ПРОБЛЕМИ, УСТАНОВЕНИ НА РАЗЛИЧНО НИВО, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПЛАНА, ВКЛЮЧИТЕЛНО ОТНАСЯЩИ СЕ ДО РАЙОНИ С ОСОБЕНО ЕКОЛОГИЧНО ЗНАЧЕНИЕ

Атмосферен въздух

Потенциалните възможности за замърсяване на атмосферния въздух в община Дряново и временно превишаване на допустимите норми, са свързани единствено с използването на уреди за битово отопление на твърдо гориво през зимните месеци, които значително повишават концентрациите на ФПЧ₁₀, в сравнение с летните месеци, когато тяхното влияние отсъства.

При липсата на големи промишлени източници на замърсяване в община Дряново през летните месеци, основен източник на замърсяване на въздуха остават транспортните средства. Влиянието на транспортните средства в годишен аспект, обаче, не е съществено и не води до осезаема промяна на качеството на атмосферния въздух, както се вижда от резултатите на оценката, извършена с дисперсионно моделиране.

Води

Съществуващите екологични проблеми, които имат отношение към плана, са свързани с развитието на инфраструктурата, формирането на битови отпадъчни води в населените места, урбанизация на земеделските земи и други и са представени в таблицата по-долу:

Приоритетен проблем	Въздействие	Цел	Насоки
<i>1. Формирани отпадъчни води от населените места и липса на ПСОВ и канализация.</i>	<i>Изменение на биологичните и химичните показатели на водите. Влошаване на екологичното състояние.</i>	<i>Подобряване на хидробиологичните условия. Намалване на биогеенния натиск.</i>	<i>Намалване на общото количество на непречистените отпадъчни води до европейските нормативни изисквания.</i>
<i>2. Неефективно използване на питейните водоизточници и значителни загуби по водопроводната мрежа</i>	<i>Необходимост от увеличаване на иззетите водни количества; влошаване на количественото състояние</i>	<i>Намалване на натиска и опазване количеството на водите; ефективно водоползване</i>	<i>Оптимизиране на водоснабдяването; Намалване на загубите</i>

Приоритетен проблем	Въздействие	Цел	Насоки
3. Използване на септични ями, неотговарящи на изискванията (поливни ями)	Влошаване качеството на подземните води и на питейните водоизточници	Намаляване на дифузния натиск и замърсяването на подземните води	Изграждане на канализационни системи; прилагане изискванията на ЗУТ
4. Липса на санитарно-охранителни зони на местните водоизточници за ПБВ	Замърсяване на питейните водоизточниците от дифузни източници	Осигуряване и спазване на охранителни режими около водоизточниците	Определяне на СОЗ; спазване на забрани и ограничения в буферни зони с радиус 1 км.
5. Стари замърсявания от нерегламентирани сметища.	Изменение на биологичните и химични показатели вследствие инфилтрат от незаконни сметища	Намаляване на общото замърсяване от точкови източници.	Прилагане на съвременни екологични методи за управление на отпадъците.
6. Дифузно замърсяване от селското стопанство поради непрilagане на земеделски практики.	Изменение на биологичните и химичните показатели.	Достигане на добро химично, и екологично състояние на водите.	Прилагане на добри земеделски и фермерски практики.
7. Проблем с отпадъци в реките, в напоителните и отводнителни канали.	Влошаване на екологичния статус на водите. Замърсяване на речните корита и канали.	Поддържане на проводимостта на речните корита и каналите.	Контрол при управление на отпадъците.

Таблица 91: Съществуващи екологични проблеми.

Негативно въздействие оказва амортизираната водопроводна мрежа, която е причина за значителни загуби на питейна вода. При подмяна/рехабилитация на мрежата, дори и само на отделни участъци от нея, ще се намалят загубите и натиска върху количеството на водите за питейно водоснабдяване.

Липсата на пречиствателно съоръжение за битови отпадъчни води и директните зауствания на отпадъчни води от канализациите на Дряново и Царева ливада оказват негативен натиск върху качеството на водите в р. Дряновска (водно тяло с код BG1YN800R1016).

Заустването на непречистени отпадъчни води влияе негативно върху качеството на водите във водоприемника.

Недоизградена канализационна мрежа в населените места и използването на септични ями, неотговарящи на изискванията, създава заплахи за замърсяване на повърхностните и подземните води в района.

Промишлените обекти на територията на общината заустват отпадъчните води чрез локални пречиствателни съоръжения и при спазване на определените индивидуални емисионни ограничения, не се очакват негативни изменения в качеството на водите на водоприемника.

За водоизточниците с определени санитарно охранителни зони (СОЗ) не се очакват изменения в качеството на водите при спазване на определените режими. За голяма част от водоизточниците за питейно водоснабдяване на Община Дряново все още не са определени СОЗ, въпреки че от ВиК са подадени заявления за откриване на процедури. До определянето на СОЗ, за тези водоизточници следва да се спазват забрани и ограничения в режима на ползване в буферна зона с радиус 1 км съгласно мерките в ПУРБ.

Реализирането на проекта за ОУП на Община Дряново се оценява като положително и допринася за устойчиво развитие на околната среда.

Почви

Като цяло на територията на общината не се наблюдава замърсяване на почвите и състоянието им се характеризира като добро. Няма данни за замърсявания на почвите или наличие на значителни проблеми, които да застрашават състоянието им.

Ерозията е проблем, който е обхванал територията на община Дряново, вследствие промени в земеползването, климатичните промени, повишаване на температурите и продължителните засушавания. Почвената ерозия е един от основните проблеми, с които земеделците се сблъскват в световен мащаб, тъй като оказва силно неблагоприятно влияние върху развитието на селското стопанство.

На територията на община няма вкислени и засолени почви.

На територията на общината е разположен склад за забранени и негодни за употреба продукти за растителна защита (ПРЗ), който се намира в североизточния край на гр. Дряново, извън регулацията на града. Сградата на склада представлява масивна постройка, със здрав покрив и зазидана врата и прозорци, поради двукратното му разбиване. В склада се съхраняват 17 315 кг. прахообразни и 1400 л течни ПРЗ.

Нарушен ландшафт

На територията на Община Дряново се изпълнява проект „Закриване и рекултивация на старо депо за твърди битови отпадъци в местност „Градището“ в землището на град Дряново“. Проектът е на етап приемане на биологична рекултивация, като към момента успешно е приключил етап на техническа рекултивация на 04.10.2019 година.

Община Дряново е сравнително бедна на полезни изкопаеми. Съществуват няколко строителни кариери, основно за камъни. Едва 138 дка от територията на общината е за добив на полезни изкопаеми и кариери, което е около 0,05 % от общата ѝ площ. По настоящем няма действащи кариери на територията на общината. Находище Чириковец се намира в община Габрово, на границата на землището на село Скалско. Кариери, подлежащи на бъдеща рекултивация към момента няма.

На територията на община Дряново към момента са регистрирани 9 бр. съвременни свлачища, като седем от тях са проявени в землищата на гр. Дряново, с. Скалско, с. Царева Ливада и с. Чуково и две – в урбанизирана територия на с. Царева ливада. Две от регистрираните свлачища са периодично активни, три са потенциални и четири са стабилни.

Защитени природни територии и биоразнообразие

По отношение на съществуващите екологични проблеми в защитените зони, каквито са случаите на нерегламентирани сечи, браконьерство с последващи безпокойство и пряко унищожаване на видове, предмет на опазване в тях по-скоро са изключения. Проучванията на разпределението на поземлените ресурси и показателите на въздуха, почвите и водите, позволяват извода, че територията на община Дряново като цяло не притежава сериозни екологични проблеми.

В тази връзка може да се посочи, че поради ниската гъстота на населението в общината случаите на безпокойство и пряко унищожаване на видове, предмет на опазване в защитените зони и в прилежащите им територии, с реализацията на предварителният проект за ОУП по-скоро ще са изключения.

По отношение на структурата и развитието на промишлеността на територията на община Дряново, тя се определя като община със сравнително ниска степен на промишлено развитие.

По тези причини не се констатират значителни екологични проблеми свързани с функционирането на защитените зони от мрежата Натура 2000 и водещи до нарушаване на целостта и структурата им, както и увреждане на предмета на опазването им.

Ниската степен на екологична култура много често е в основата на разрушителното отношение спрямо природата, което от своя страна води до намаляване на популациите, унищожаване на животни и растения от приоритетни и други видове. Проява на подобно отношение са незаконният лов и риболов, изхвърлянето на битови отпадъци извън определените за целта места, замърсяването с битови и строителни отпадъци, както и нерационално използване на възстановимите природни ресурси.

Основен проблем за общината е заустването на непречистени или неефективно пречистени отпадъчни води от битови и промишлени източници в река Дряновска. Влошените физико-химични характеристики на реката оказват отрицателно влияние върху хидробионтите и водозависими организми.

На територията на Община Дряново действат две водни електрически централи от деривационен тип, изградени на р. Янтра. Те оказват влияние върху състоянието на водните тела чрез изградените преградни съоръжения (миграционни бариери за риби и безгръбначни водни организми) и изменението на оттока в участъка между местата на водовземање и отвеждане на отработените води. ВЕЦ предизвикват фрагментация на водното течение на реката и изолиране на популациите на водните организми.

Отпадъци и опасни вещества

Въпреки положените усилия на общинско ниво, в областта на управление на отпадъците община Дряново отчита наличието на проблеми при постигането на заложените национални цели за повторна употреба и рециклиране на отпадъци, включително и за ограничаване на депонирането на битови отпадъци, в съответствие с чл. 31, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците.

Трудностите, свързани с постигането на поставените национални цели се обуславят от проблеми на общинско ниво относно следното:

- Липса на достатъчно добре действаща система по разделно събиране на отпадъците от опаковки, поради което съставът на разделно събраните количества опаковки не подлежи на ефективно рециклиране;
- Липса на възможности за осигуряване на повторна употреба и ремонт на отпадъци, с цел последващата им повторна употреба и ограничаване на количествата образувани отпадъци.
- Липса на масово приложение на системата за разделно събиране на биоразградими отпадъци;
- Ниска степен на приложение на системата за разделно събиране на текстил и облекла;
- Ниско ниво на информираност на населението и стимули за осигуряване на функционирането на системите по разделно събиране на отпадъци.
- Образуване на локални нерегламентирани замърсявания.

По отношение на фактор „опасни вещества” не са установени съществуващи екологични проблеми.

Акустична обстановка

На територията на община Дряново няма обекти с издадени комплексни разрешителни, както и промишлени източници с дейности, създаващи риск от наднормени нива на шум в околната среда. Основният източник на шум е автомобилния транспорт.

През последните години, на територията на общината, измервания на шумовите нива не са правени, но като цяло в общината не се наблюдават източници на шумово замърсяване и като цяло обстановката е спокойна.

Йонизиращи и нейонизиращи излъчвания

За територията на община Дряново няма налични данни да е извършван радиационен контрол, вследствие на което не е констатирано радиационно замърсяване на околната среда. Предвид факта, че в общината не се наблюдават източници на замърсяване, може да се заключи, че радиационната обстановка е спокойна и няма влияния от йонизиращи лъчения.

Анализът на резултатите от проведените измервания на нивата на електромагнитни полета — плътност на мощност S [μ /Wcm²], както в защитаваните обекти, така и в прилежащата зона на територии с голяма концентрация на население и жилищни сгради в община Дряново показват, че определените стойности в пунктовете на измерване не надвишават нормата за пределно-допустимо ниво за населени територии (10 μ /Wcm²), съгласно *Наредба №9/1991 г за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти (ДВ, бр. 35/1991, с изм. и доп. в ДВ, бр. 8/2002)*.

Културно-историческо наследство

Съществуващ екологичен проблем по отношение на КИН е недостига на средства за възстановяване на сгради - обекти на културното наследство, които са били съборени и до момента не са възстановени и на тяхно място не е реализирана застройка.

Здравно-хигиенни аспекти

В резултат на извършените анализи в настоящия раздел от Доклада за ЕО, могат да се изведат следните основни фактори на средата, с по-силно влияние върху здравето на населението:

- Евентуални превишения на концентрациите на фини прахови частици в атмосферния въздух на територията на Община Дряново;
- Увеличаване броя на МПС на глава от населението, е пряко свързано с дефицита на физическа активност и затлъстяването, се явяват основна причина за нарастването на коронарната болест на сърцето.

Като цяло, община Дряново е район, в който не са идентифицирани съществени екологични проблеми и замърсявания.

V. ЦЕЛИ НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА НАЦИОНАЛНО РАВНИЩЕ, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПЛАНА И НАЧИНА, ПО КОЙТО ТЕЗИ ЦЕЛИ И ВСИЧКИ ЕКОЛОГИЧНИ СЪОБРАЖЕНИЯ СА ВЗЕТИ ПОД ВНИМАНИЕ ПО ВРЕМЕ НА РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПЛАНА

Благоприятните екологични условия са важен фактор за социално-икономическото развитие на всяко населено място. В този смисъл разработването на Общ устройствен план на Община Дряново е съобразен с редица документи на национално, регионално и локално ниво, както и с основните стратегически цели, поставени в тях. Освен документите, свързани със спецификата на отделните компоненти и фактори, оказващи въздействие върху околната

среда, е важно да се проследи и хоризонталната и вертикалната интеграция на предвижданията на ОУП с други планови документи в сферата на социално-икономическото (регионално) развитие и пространствено (устройствено) планиране.

1. Цели на опазване на околната среда на национално и международно равнище, имащи отношение към плана

Националната програма за развитие: България 2030 (НПР БГ2030) е водещ рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения. Документът определя три стратегически цели, за чието изпълнение групира правителствените намерения в пет области (оси) на развитие и издига 13 национални приоритета.

Националната програма за развитие България 2030 стъпва върху визията, целите и приоритетите за социално-икономическото развитие на България в периода 2021-2030 г., одобрени с Решение на Министерския съвет № 33 от 20.01.2020 г. В документа подробно се описват областите на въздействие, които ще бъдат обект на целенасочени интервенции до 2030 г., подредени по приоритети и подприоритети и съпътствани от индикатори за резултат, индикативен финансов ресурс, източници на финансиране и съотнесими Цели за развитие на ООН.

Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) за периода 2012-2022 г. е основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

НСРР определя дългосрочните цели и приоритети на политиката за регионално развитие, която има интегрален характер, дава възможност за координация на секторните политики на територията и съдейства за тяхното синхронизиране.

НСРР играе важна роля за постигане на съответствие и взаимно допълване между целите и приоритетите на политиката за регионално развитие и секторните политики и стратегии, които спомагат за балансирано развитие на районите.

Главната стратегическа цел на НСРР е:

„Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие, базирано на използване на местния потенциал и сближаване на районите в икономически, социален и териториален аспект.“

Стратегическите цели обхващат основните аспекти на сближаване – икономическо, социално и териториално. Всяка от тези цели визира и трите нива на сближаване: България - ЕС, междурегионално и вътрешнорегионално:

Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване в европейски, национален и вътрешнорегионален план чрез развитие на собствения потенциал на районите и опазване на околната среда.

Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера чрез създаване на условия за развитие и реализация на човешкия капитал.

Стратегическа цел 3: Териториално сближаване и развитие на трансграничното, междурегионалното и транснационалното сътрудничество.

Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие чрез укрепване на мрежата от градове-центрове, подобряване свързаността в районите и качеството на средата в населените места.

Проект на Национална стратегия за околна среда и План за действие към нея

Основна визия на Националната стратегия за околна среда до 2030 г. (НСОС) е България да развива и утвърждава модел на възстановяващ икономически и социален растеж в границите на природния си потенциал, който гарантира здрави и устойчиви общности и екосистеми, необратимост на процеса на постигане на амбициозните цели за нулево замърсяване на околната среда и климатична неутралност, осигурява добър капацитет за адаптация към измененията на климата.

Стратегическата рамка включва 4 приоритета, за всеки от които са дефинирани стратегически цели, области на действие, индикатори за измерване на промяната, необходимите ресурси и очаквани резултати:

- Приоритет 1: Възстановяване на природния капитал. Устойчиви общности и екосистеми;

Специфична цел (СЦ) 1: Възстановяване и съхраняване на биологичното разнообразие и естествените функции на екосистемите с особено внимание върху тези с висок потенциал на биологично разнообразие.

СЦ 2: Устойчиво управление на защитените зони и информирано участие на заинтересованите страни; споделена отговорност, споделено управление;

СЦ 3: Екологизация на градовете - възстановяване на присъствието на природата в урбанизираните територии;

- Приоритет 2: Развитие в границите на природния потенциал. Ресурсна ефективност и нулево замърсяване;

СЦ 1: Утвърждаване на модел на икономически растеж, който създава стойност;

СЦ 2: Ефективно прилагане на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и на всички нива;

СЦ 3: Трансформация на икономиката и модела на поведение към нулево замърсяване;

- Приоритет 3: Ограничаване на изменението на климата и адаптация към климатичните промени;

СЦ 1: Ограничаване на емисиите парникови газове - трансформация във всички сектори – от промишленост и енергетика до транспорт и селското;

СЦ 2: Постигане на устойчиво към изменението на климата общество, адаптирано към неизбежното въздействие на изменението на климата;

- Приоритет 4: Управление за ускорено постигане на целите за околната среда;

СЦ 1: Подобряване нивото на интегриране на политиките по управление на околната среда на всички нива;

СЦ 2: Информираност, образование и отговорност за околна среда;

СЦ 3: Изграждане на капацитет за управление на околната среда.

Специфични цели на Националната стратегия за околна среда до 2030 г.	Мероприятия, предвидени с ОУП, водещи до постигане на целите
<p>Приоритет 1 Възстановяване на природния капитал. Устойчиви общности и екосистеми: СЦ 1: Възстановяване и съхраняване на биологичното разнообразие и естествените функции на екосистемите с особено внимание върху тези с висок потенциал на биологично разнообразие. СЦ 2: Устойчиво управление на защитените зони и информирано участие на заинтересованите страни; споделена отговорност, споделено управление; СЦ 3: Екологизация на градовете - възстановяване на присъствието на природата в урбанизираните територии;</p>	<p>С реализиране на алтернатива (Вариант Б) на проекта на ОУП на община Дряново ще бъдат предвидени устройствени мерки, насочени към опазване на биоразнообразието и защитените зони, както и запазване на природната среда в населените места.</p>
<p>Приоритет 2: Развитие в границите на природния потенциал. Ресурсна ефективност и нулево замърсяване; СЦ 1: Утвърждаване на модел на икономически растеж, който създава стойност; СЦ 2: Ефективно прилагане на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и на всички нива; СЦ 3: Трансформация на икономиката и модела на поведение към нулево замърсяване; Приоритет 3: Ограничаване на изменението на климата и адаптация към климатичните промени; СЦ 1: Ограничаване на емисиите парникови газове - трансформация във всички сектори – от промишленост и енергетика до транспорт и селското; СЦ 2: Постигане на устойчиво към изменението на климата общество, адаптирано към неизбежното въздействие на изменението на климата;</p>	<p>Устройствената концепция на стопанските дейности включва:</p> <ul style="list-style-type: none"> - запазване и модернизиране на съществуващите производствени зони в общината; - създаване на условия на ново пространствено концентриране на дейности в привлекателни за инвеститорите места с оглед динамизиране на икономическото развитие на общината; - използване на сравнителните локализационни предимства на общината; - преодоляване на териториалните дисбаланси в икономическата активност чрез предоставяне на нови устройствени възможности за стопанска дейност на всички части на общината; - използване на бившите стопански дворове, някои и в съседство с производствени зони, за устройването на стопански дейности в селата на общината.
<p>Приоритет 4: Управление за ускорено постигане на целите за околната среда; СЦ 1: Подобряване нивото на интегриране на политиките по управление на околната среда на всички нива; СЦ 2: Информираност, образование и отговорност за околна среда; СЦ 3: Изграждане на капацитет за управление на околната среда.</p>	<p>С концепцията за пространствено развитие на ОУП на община Дряново се определят правила, нормативи и конкретно местоположение както на защитените територии и зони на територията на общината, така и възможностите за тяхното развитие. Планът е в съответствие с Приоритет 4 и е в изпълнение на така поставените 3 стратегически цели.</p>

Таблица 92 Предвидени мероприятия в ОУПО Дряново, водещи до постигане на Специфичните цели на Националната стратегия за околна среда до 2030 г.

Заключение: Предвижданията на ОУП на Община Дряново са съпоставими и съотнесими с приоритетите и специфичните цели на Националната стратегия за околна среда до 2030 г. и Планът за действие към нея.

Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор в България и План за действия към нея в краткосрочна (2013 – 2015 г.), средносрочна (2016 - 2021 г.) и дългосрочна (2022 – 2037 г.) перспектива

Генералната стратегическа цел, която страната ще преследва в дългосрочен план за развитието и управлението на водния сектор, поставена в „Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор в Р. България до 2015 г.“, е: устойчиво ползване на водните ресурси за осигуряване на водоснабдяването за питейни нужди на населението и за икономиката в условията на басейново управление на трансграничните води и на глобално изменение на климата при гарантиране на екологична устойчивост на засегнатите водни системи и националните интереси, свързани с осигуряването на необходимата по количество и качество вода за нуждите на сегашните и бъдещите поколения. За постигането на тази дългосрочна цел са формулирани четири стратегически цели за периода 2022 – 2037 г., а именно:

1. Цел 1: Гарантирано осигуряване на вода за населението и бизнеса в условията на промени на климата, водещи до засушаване;

2. Цел 2: Запазване и подобряване на състоянието на повърхностните и подземните води;

3. Цел 3: Подобряване на ефективността при интегрираното управление на водата като стопански ресурс;

4. Цел 4. Намаляване на риска от щети при наводнения;

Заключение: Реализирането на Вариант Б на ОУП на Община Дряново не влиза в противоречие с Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор в България и План за действия към нея в краткосрочна (2013 – 2015 г.), средносрочна (2016 - 2021 г.) и дългосрочна (2022 – 2037 г.) перспектива, като по отношение на така поставените цели прилагането на плана ще има минимален положителен принос по така заложените специфични цели за заложената генерална стратегическа цел.

Национален план за управление на отпадъците (НПУО) 2021 – 2028 г.

НПУО е приет с Решение №459 на Министерски съвет от 17.06.2021 г. Генералната стратегическа цел на страната в сферата на управление на отпадъците е: „Общество и бизнес, които подобряват прилагането на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и нива“.

Стратегическите цели, гарантиращи постигането на генералната стратегическа цел са:

Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване

- Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци с

- Подпрограма за хранителните отпадъци.

Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци

- Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци;

- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради;

- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци.

Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци

- Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.

Заклучение: ОУП на Община Дряново няма пряко отношение към Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г., но при прилагането на мерките следва да е съобразено и в съответствие с целите на плана и националното законодателство по управление на отпадъците.

Националната стратегия и План за действие за адаптиране към изменението на климата на Република България

В Стратегията, в т. ч. и в Планът за действие за адаптация към изменението на климата са идентифицирани варианти за адаптация:

1. Основните приоритетни варианти за адаптиране, които бяха ориентировъчно определени въз основа на МКА, са следните:

- (а) Преглед на институционалната рамка;
- (б) Въвеждане на отговорностите за АИК в правилниците за дейността и вътрешните процедури на съответните заинтересовани страни и обучение на персонала;
- (с) Въвеждане и/или подобряване на практиките за събиране на данни, свързани с АИК;
- (д) Актуализиране на нормите за проектиране (със специален акцент върху пътните и железопътните мостове и водостоци) и периодично актуализиране на тези норми;

(а) Разработване на общи указания за всички бенефициенти, които да вземат под внимание АИК и да я включат в процеса на проектиране.

2. Най-ефективните от гледна точка на икономиката действия за адаптиране приоритетни варианти са:

- Преглед и подобряване на процедурите за подготовка на проекти;
- Преглед и подобряване на работата и поддръжката;
- Преглед и актуализиране на нормите за проектиране.

Заклучение: ОУП на Община Дряново не предвижда конкретни мерки и дейности в съответствие с приоритетните варианти за адаптиране на Стратегията и Плана за действие, като съгласно подробността на предвижданията на плана, включването и изпълнението на мерки за адаптация към изменението на климата са относими за конкретните проекти.

Национална програма за подобряване на качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г.

Програмата предлага пакет от мерки, които да бъдат изпълнени до края на 2024 г., за да се постигне съответствие с изискванията на директивата за по-чист въздух за Европа по отношение на нивата на ФПЧ10. Мерките са целево ориентирани към намаляване на емисиите от двата основни сектора, които са източници на емисии на ФПЧ10, а именно битовото отопление и транспорта.

Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г.

Програмата е разработена и приета с цел изпълнение на ангажиментите на Р.България за постигане на националните тавани за общите годишни емисии на някои замърсители на атмосферния въздух за 2020 и 2030 г. и по-конкретно за замърсителите- серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x), неметанови летливи органични съединения (НМЛОС), амоняк (NH₃)

и фини прахови частици (ФПЧ2.5), спрямо емисиите за базовата година- 2005 г. в съответствие с Директива (ЕС) 2016/2284.

Заклучение: Очаква се прилагането на ОУП на община Дряново да окаже положително въздействие по отношение на качеството на въздуха и ограничаване на замърсяването, като на настоящия етап и подробност на предвижданията на плана не може да се оцени точно количествения принос на реализацията на проектите за редуциране на емисии на вредни вещества във въздуха. Като цяло, на стратегическо ниво, при изпълнение на мерките, на етап одобряване реализацията на конкретни инвестиционни предложения по реда на глава шеста, раздел терти от ЗООС ще може да се направят по-точни анализи и прогнози за очакваното намаляване на въздействието върху атмосферния въздух, в резултат от прилагането на плана.

Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030г.

Интегрираният план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г. определя основните цели и мерки за осъществяване на националните политики в областта на енергетиката и климата за изпълнение на европейското законодателство, принципи и приоритети за развитие на енергетиката, с цел постигане на обвързващите цели на ЕС за климата и енергетиката за 2030 г., както следва:

- Намаляване на емисиите на парникови газове (ПГ) с най-малко 40% в сравнение с 1990 г.;
- Повишаване на енергийната ефективност (ЕЕ) до поне 32,5%;
- Увеличаване на дела на енергия от възобновяеми източници (ВИ) до поне 32% от брутно крайно потребление на енергия в ЕС;
- Осигуряване на минимум 15% ниво на междусистемна електроенергийна свързаност между държавите членки.

В тази връзка са определени основните цели на интегрирания план на Р. България, както следва:

- стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката;
- развитие на конкурентоспособна и сигурна енергетика;
- намаляване зависимостта от внос на горива и енергия;
- гарантиране на енергия на достъпни цени за всички потребители.

Заклучение: ОУП на община Дряново не предвижда конкретни мерки и дейности в съответствие с приоритетните варианти за адаптиране на Стратегията и Плана за действие, като съгласно подробността на предвижданията на плана, включването и изпълнението на мерки за адаптация към изменението на климата са относими за конкретните проекти.

Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите 2018-2027 г.

Генерална стратегическа цел на страната, свързана с опазването, устойчивото ползване и възстановяване на функциите на почвите е: „Устойчиво ползване на земите, осигуряващо високо равнище на съхраняване функциите на почвите, висока продуктивност, поддържане на екосистемите и благоденствие на обществото“. Стратегически цели:

- 1: Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната безопасност с цел устойчиво управление на почвите.
- 2: Предотвратяване възникване на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите.
- 3: Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване.
- 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите

Заключение: Предвижданията на ОУП на Дряново имат пряка връзка със стратегическа цел 2, 3 и 4 на Националната програма, като при изпълнението на инвестиционни предложения, планове, програми и проекти, произлизащи от настоящия план следва да се предвидят мерки за предотвратяване възникването на деградационни процеси, в т. ч. на ерозия и свлачища и недопускане на замърсяване на почвите и отрицателно въздействие върху тях.

Национален план за възстановяване и устойчивост на България

Основната цел на Националния План за възстановяване и устойчивост е да способства икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от COVID-19 пандемията. В преследването на тази цел са групирани набор от мерки и реформи, които да имат съществен принос към възстановяването на потенциала за растеж на икономиката и да го развият, като осигурят устойчивост на негативни външни въздействия. Това ще позволи в дългосрочен план постигането на стратегическата цел за конвергенция на икономиката и доходите до средноевропейските. Същевременно, Планът полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката, в контекста на амбициозните цели на Зелената сделка.

- Зеленият преход заема водещо място в Национален плана за възстановяване и устойчивост, като концентрира 53.66% от общите предвидени разходи. По този начин България допринася за изпълнение на общоевропейските цели за постепенна декарбонизация. При това, усилията са насочени в три основни направления:

- (i) създаване на условия за ускорено внедряване на възобновяеми енергийни източници и водород;

- (ii) засилени действия за повишаване на енергийната ефективност на икономиката;

- (iii) устойчива мобилност.

- Цифровият преход е поставен на високо равнище в Национален план за възстановяване и устойчивост, като в тази област са концентрирани почти 1/4 (23.6%) от общите предвидени инвестиции. При това, усилията са насочени в четири основни направления:

- (i) разгръщане на широколентова инфраструктура;

- (ii) повишаване на цифровите умения на населението;

- (iii) ускоряване внедряването на цифрови технологии в предприятията;

- (iv) разгръщане на електронното управление и електронни услуги.

Заключение: ОУП на Община Дряново не влиза в противоречие с Националния план за възстановяване и устойчивост, като с реализиране на предвижданията му, ще се допринесе за постигането на някои от заложените направления на НПВУ, а именно ще се създадат необходимите условия за внедряване на ВЕИ и развитие на свързаната техническа инфраструктура. Като цяло ОУП не влиза в противоречие с предвижданията на НПВУ, като

разлизирането на предвижданията му не биха могли да окажат съществено положително или отрицателно въздействие върху заложените цели в НПВУ.

Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г.

Стратегията отчита международния подход за осигуряване на съгласуваност на политиките за намаляване на риска от бедствия, адаптиране към промените в климата и устойчиво развитие.

Очакванията от изпълнение на стратегията са: „Ограничаване възникването на нови и намаляване на съществуващите рискове от бедствия, с цел постигане на устойчивост.“

За постигането им е необходимо да бъдат реализирани следните стратегически цели:

1. Постигане на устойчивост на обществото при бедствия;
2. Изграждане на капацитет за управление на риска от бедствия на всички административни нива на управление;
3. Постигане на съгласуваност при провеждане на политиките за устойчиво развитие, адаптиране към промените в климата и намаляване на риска от бедствия;
4. Постигане на устойчивост на финансирането на защитата при бедствия.

Заключение: ОУП на Община Дряново няма пряка насоченост към Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г., но с прилагането му ще допринесе за постигане на политиките за устойчиво развитие, адаптиране към промените в климата и намаляване на риска от бедствия. В тази връзка, реализирането на предвижданията на настоящия план, по алтернатива (Вариант Б) ще има положителен принос към постигане на стратегическите цели на националната стратегия.

Проект на Стратегия за биологичното разнообразие на Република България до 2030 г.

Стратегията за биологичното разнообразие на Република България (СБРРБ) е основен стратегически документ, чрез който се определят средносрочните цели и приоритети, свързани с опазване на биологичното разнообразие на територията на страната. Тя има интегриран характер, който се обуславя от една страна от прякото въздействие на документа върху социално-икономическите процеси, протичащи в държавата, а от друга с необходимостта от реализацията на дейности в различните сектори на икономиката и обществото.

Като стратегически документ, СБРРБ се явява основния свързващ и координиращ елемент между действащите стратегическите планови документи на национално, регионално, областно и общинско ниво, които определят развитието на страната в средносрочен и дългосрочен план. Тя надгражда, допълва и актуализира целите и задачите на предходната Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие, въз основа на задълбочен анализ на текущото състояние на биологичното разнообразие и идентифицираните потенциални заплахи и проблеми в средносрочен план.

Не на последно място СБРРБ се явява и основен референтен документ, определящ рамката за приоритетните действия и направления, свързани с опазване на биологичното разнообразие на България с хоризонт 2030 г. и след това. Към стратегията се изготвя Национален план за опазване и устойчиво използване на биологичното разнообразие и генетичните ресурси. Планът е разработен за период от 5 години, след което подлежи на актуализация (за следващия 5-годишен период), като включва мерките за постигане изпълнение на дефинираните в стратегията национални цели.

В настоящата стратегия са отразени всички основни ангажименти на страната ни като член на ЕС, в контекста на Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г., чиято основна задача е свързана с ограничаване на основните фактори, предизвикващи загуба на биологично разнообразие - промените в земеползването и мореползването, свръхексплоатацията на природни ресурси, климатичните промени, замърсяването, навлизането и разпространението на инвазивни чужди видове.

Заклучение: С концепцията за пространствено развитие на алтернативен Вариант Б на ОУП на община Дряново се определят правила, нормативи и конкретно местоположение, както на защитените територии и зони на територията на общината, така и възможностите за тяхното развитие с фокус опазване на биологичното разнообразие. Планът няма пряка насоченост и предвиждания за възстановяване на биологично разнообразие, но като цяло, при реализирането му, на етап одобряване на конкретни инвестиционни предложения по реда на глава шеста, раздел Трети от ЗООС, би могло да се направят по-точни анализи и прогнози за загуба и очакваното въздействие върху биологичното разнообразие.

Национална стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода до 2030 г. е интегриран документ за развитие на горския сектор до 2030 г., формулиращ националните приоритети, в съответствие с европейската рамка за планиране в сектора. НСРГСРБ е съобразена и с националните стратегически документи.

В резултат от прилагането на НСРГСРБ се очаква да се запазят и обогатят екологичните, социалните и икономическите функции на горите. Устойчивото развитие на горския сектор ще стимулира икономическото развитие на страната като цяло, ще допринесе за повишаване качеството на живот и за подобряване състоянието на околната среда.

Заклучение: ОУП на община Дряново няма пряка насоченост към управлението, опазването и възстановяването на горите. Планът не влиза в противоречие с определената визия, мисия, стратегически цели и приоритети на НСРГСРБ до 2030 година.

Стратегическият план за развитие на горския сектор 2014 - 2023 г.

Към настоящия момент, Стратегическият план за развитие на горския сектор 2014 - 2023 г. Все още не е актуализиран спрямо новата Национална стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода до 2030 г., предвид което на основата на определените в НСРГСРБ 2030 г. стратегически цели и приоритети, ще бъде изготвен нов Стратегически план за развитие на горския сектор в периода до 2030 г., в който ще бъдат определени конкретните мерки и действия за тяхното изпълнение.

Заклучение: Към настоящия момент, ОУП на Община Дряново не влиза в противоречие с действащия Стратегическият план за развитие на горския сектор, идентифициращ оперативните цели и дейности.

Националната стратегия за развитие на ловното стопанство 2012 - 2027 година има за цел да очертае насоките за развитие на ловното стопанство в условията на пазарна икономика и да отговори на предизвикателствата на новите виждания за устойчиво развитие и опазване на всички възобновими природни ресурси. Нейната мисия е в дългосрочен план да даде основните насоки за устойчивото развитие и ползване на дивечовите запаси, да защити и опази биологичното разнообразие и местообитанията и възстанови изчезнали видове, както и да намали, а в някои случаи и да елиминира влиянието на факторите, които влияят негативно върху дивечовите популации. Очакванията са към 2027 година в България да има устойчиво развитие и ползване на дивечовите ресурси, запазено биологично

разнообразие и ценни и редки видове и повишена производителност на местообитанията и на добитите в тях продукти.

Заключение: В ОУП на Община Дряново не са заложени дейности, които да са в изпълнение и/или да са свързани с Националната стратегия за развитие на ловното стопанство 2012 - 2027 година.

2. Цели на опазване на околната среда на местно ниво, имащи отношение към плана

Програма за опазване на околната среда на община Дряново за периода 2021 – 2028

2.

Основният документ, поставящ цели за опазване на околната среда на местно ниво към настоящия момент е Програма за опазване на околната среда на община Дряново за периода 2021 – 2028 г. (ПООС). Тя е изложение на основните цели и задачи на Общината в областта на опазване на околната среда и е основен инструмент за реализиране на националната екологична политика на местно ниво. Основната цел на ПООС е да се запази доброто състояние на околната среда и постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми в Община Дряново, чрез което да се осигури добро качество на живот за жителите на общината и намаляване до минимум на риска за човешкото здраве.

Генерални стратегически цели:

1) Дряново, община със съхранена чиста околната среда, която е ключ към здраве и по-качествен начин на живот.

2) Дряново – привлекателно място за туризъм, отдих и инвестиции. Община, богата на природно и културно-историческо наследство.

Специфични стратегически цели:

Към първа генерална стратегическа цел:

• **Специфична цел 1:** Да се запази доброто качество на атмосферния въздух и да се поддържа нивото на емисиите под пределно допустимите концентрации.

• **Специфична цел 2:** Да се оптимизира качеството на услугата в областта на управлението на водите и да се развие инфраструктурата за питейни и отпадъчни води.

• **Специфична цел 3:** Да се изпълнят количествените цели в сектор „Отпадъци“ на общинско ниво, чрез прилагане на мерки, съгласно йерархията при управление на отпадъците – предотвратяване, подготовка за повторна употреба, рециклиране.

Към втора генерална стратегическа цел:

• **Специфична цел 4:** Да се съхрани биоразнообразието на общината и да се предприемат дейности насочени към поддържане на защитените територии в добро състояние

• **Специфична цел 5:** Да се подобри управлението и увеличи площта на зелената система на територията на Община Дряново

• **Специфична цел 6:** Да се повиши информираността на населението относно състоянието на околната среда и възможностите, които тя предлага за развиване на устойчиви икономически дейности и създаване на условия за подготовка на проекти в областта на екологията.

Заключение: Концепцията за пространствено развитие на алтернативен Вариант Б на ОУП на община Дряново няма да възпрепятства постигането на заложените специфични цели на ПООС на община Дряново.

План за интегрирано развитие на Община Дряново за периода 2021-2027 г.

Структурата на стратегическата част на ПИРО Дряново обединява визията за развитие на общината до 2027 г., а именно: „Дряново – просперираща община! Място за инвестиции, съхранени традиции, сигурност, устойчива здравна система и отлична бизнес инфраструктура“ и е базирана на една главна стратегическа цел: „Постигането на интегрирано устойчиво развитие и повишаване стандарта на живот. Създаване на достъпна, ефективна и устойчива здравна система, подготвена за бъдещи здравни кризи. Преодоляване на демографската криза, чрез стабилни темпове на икономически растеж на основата на собствени и привлечени ресурси и местния потенциал на територията“.

За постигането на главната стратегическа цел в ПИРО са заложили следните стратегически цели и приоритети:

1. Стратегическа цел „Подем в икономиката“:
  - 1.1. Приоритет „Привличане на инвестиции“;
  - 1.2. Приоритет „Насърчаване на иновациите“;
  - 1.3. Приоритет „Откриване на нови работни места и насърчаване на заетостта“;
  - 1.4. Приоритет „Развитие на туризма“;
  - 1.5. Приоритет „Развитие на селското и горското стопанство“;
  - 1.6. Приоритет „Опазване на околната среда и биоразнообразието“;
2. Стратегическа цел: „Развитие на човешките ресурси“:
  - 2.1. Приоритет „Повишаване на образователното равнище на населението на общината“;
  - 2.2. Приоритет „Подобряване на услугите и достъпността“;
  - 2.3. Приоритет „Повишаване на административния капацитет и качеството на административното обслужване“;
  - 2.4. Приоритет „Развитие на транспортната и цифрова инфраструктура“;
  - 2.5. Приоритет „Развитие на екологосъобразна инфраструктура“;
  - 2.6. Приоритет „Развитие на културната и спортната инфраструктура“;
  - 2.7. Приоритет „Развитие на енергийната инфраструктура“;
  - 2.8. Приоритет „Развитие на градска инфраструктура“.

Заклучение: Концепцията за пространствено развитие на алтернативен Вариант Б на ОУП на община Дряново ще допринесе за постигането на заложените специфични цели и приоритети на ПИРО на община Дряново.

Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на Община Дряново за период 2020-2030 г.

Главната стратегическа цел на програмата е: „Нарастване дела на енергията от възобновяеми източници и биогорива, чрез развитие и прилагане на нови технологии за постигане на модерна и устойчива енергетика в община Дряново“.

Главната стратегическа цел предопределя нова енергийна политика на община Дряново, основана на два основни приоритета:

П1: Използване на местните енергийни ресурси за повишаване дела на възобновяемите източници в брутно крайно потребление на енергия.

П2: Насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници за подобряване на средата за живот и труд в общината.

Специфични цели:

1. Стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката, чрез търсенето, производството и потреблението на енергия от ВЕИ и биогорива.

2. Гарантиране на енергия на достъпни цени за всички потребители и повишаване на енергийната сигурност.

3. Балансирано оползотворяване на местния потенциал от възобновяеми енергийни източници за намаляване на вредните емисии в атмосферата и опазване на околната среда.

Заключение: Концепцията за пространствено развитие на община Дряново не противоречи на заложените регионални специфични цели.

VI. ВЪЗМОЖНИ ЗНАЧИТЕЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ФАКТОРИТЕ, КОИТО Я УВРЕЖДАТ И ВРЪЗКИТЕ МЕЖДУ ТЯХ

1. Въздействия върху атмосферен въздух

Оценката на този компонент на околната среда се извършва на база анализ на предвижданията на плана по отношение устройството и локацията на производствените дейности, организацията на транспортно-комуникационната мрежа, съсредоточията на селскостопанската инфраструктура, зоните за рекреативна дейност, за търговско и друг вид обществено обслужване и др. Всички тези дейности представляват в по-малка или по-голяма степен интерес по отношение определяне въздействието им върху качеството на атмосферния въздух.

ОУП залага разширение на производствените зони и създаване на нови, предвид което е вероятно да бъдат реализирани обекти или съоръжения, представляващи нови източници на емисии в атмосферния въздух. В тази връзка и с цел недопускане на отрицателно въздействие върху този компонент, в глави VII и IX ще бъдат предложени релевантни мерки.

Предвид ниската степен на конкретика относно предвижданията на предложения ОУПО и въз основа на извършените оценки на качеството на атмосферния въздух, в т.ч. чрез подробна инвентаризация и дисперсионно моделиране, както и след анализ на предвидените дейности в ОУП, може да се направи извода, че на този етап реализацията на ОУПО не може да доведе до замърсяване на атмосферния въздух.

Очакваните въздействия върху качеството на атмосферния въздух се оценяват както следва:

- по вид – възможни отрицателни, по степен ниска; вероятност - слабо вероятни;
- по продължителност – променливи; с ограничен териториален обхват; ниска честота; ниски рискове за човешкото здраве; без превишаване на екологични стандарти и без кумулативен ефект.

2. Въздействия върху повърхностни и подземни води

Водоснабдяване. Необходими водни количества. Актуализация на данните от демографското развитие на Община Дряново

В ОУП на Община Дряново е направен анализ на прогнозата за демографското развитие на общината.

Направената прогноза за броя на населението на община Дряново е средносрочна, не детайлизирана и обхваща периода до 2040 г. Поради своята неточност (счита се, че най-точни са прогнозите обхващащи до 5 годишен период, защото има незначителни демографски промени), породени от факта, че трябва да се прогнозира демографското поведение на неродени поколения и с цел относителното подобряване на нейната точност, тя е направена в три варианта.

Прогнози за развитие на водоснабдяването

Съгласно ОУП, развитие на водоснабдителните системи на база на нови потребители не се предвижда, тъй като съгласно направените прогнози, населението в Общината ще продължи да намалява в близкото бъдеще. В ОУП е посочено, че няма проекти за реконструкция на водопроводната мрежа.

В ОУП на Община Дряново не се предвижда увеличаване на териториите за техническа инфраструктура, вкл. за ВиК инфраструктура и изграждане на нови водоизточници, независимо че се предвижда разширяване на териториите с жилищни функции и с обществено-обслужващи функции.

В бизнес-плана на ВиК Габрово за следващия планов период е предвидена рехабилитация на водопроводната мрежа с цел намаляване на общите загуби на вода. Предвидено е изграждане на санитарно-охранителни зони за питейните водоизточници.

Прогнози за развитие на канализацията

В ОУП не се предвижда разширяване на нови територии за инженерната инфраструктура, в т.ч. за разширяване на канализационната мрежа, но следва да се предвидят дейности за увеличаване свързаността на населението към съществуващата канализационна мрежа.

В предварителния проект на ОУП е отразена площадка за ГПСОВ на гр. Дряново – Терен за обект на техническата инфраструктура (Тевк) в землището на с. Ганчовец, която е в съответствие с одобрения ПУП за тази цел. През 2011 г. е проведена съгласувателна процедура по ОВОС и ОС за известиционно предложение за изграждане на ГПСОВ. Към момента в бизнес-плана на ВиК Габрово не е включено изграждане на ГПСОВ Дряново, тъй като няма осигурено външно финансиране, а за дружеството не е възможно да финансира изграждането със собствени средства. Независимо от това ОУП предвижда необходимото териториалноустройствено планиране за изграждане на станцията, с което изпълнява своята функция за създаване на условия за бъдещата ѝ реализация.

Прогнозна оценка на очакваните въздействия върху водите от приложението на ОУП на Община Дряново

В проекта на ОУП е предвидено разширяване на териториите с жилищни функции, предимно за сметка на имоти с предназначение обработваеми земи, с което се цели да се създадат условия за повишаване на стандарта на живот на жителите, които да задържат населението на територията на общината и прекратяване на негативните тенденции.

Предвид прогнозата за демографско развитие, не се предвижда увеличение на населението, респ. не се предвижда развитие на водоснабдителните системи на база на нови потребители, поради което не се очаква въздействие върху количеството на водите в посока увеличаване на необходимите количества.

Негативно въздействие ще продължи да оказва амортизираната водопроводна мрежа, която е причина за значителни загуби на питейна вода. В проекта е предвидено, че трябва да се подмени близо 90% от водородната мрежа. При подмяна/рехабилитация на мрежата, дори и само на отделни

участъци от нея, ще се намалят загубите и натиска върху количеството на водите за питейно водоснабдяване.

Липсата на пречиствателно съоръжение за битови отпадъчни води и директните зауствания на отпадъчни води от канализациите на Дряново и Царева ливада ще продължат да оказват негативен натиск върху качеството на водите в р. Дряновска (водно тяло с код BG1YN800R1016), но предвид демографската прогноза не се очаква негативното въздействие върху състоянието на водното тяло да се увеличи.

Предвид описания в глава IV, проблем със заустване на производствени отпадъчни води от промишлени обекти в с. Соколово и предвижданията на ОУПО за създаване на нова предимно производствена зона I/Пп1 е възможно да възникне отрицателен кумулативен ефект. Той би се изразил в потенциалното увеличаване на количествата формирани и зауствени производствени отпадъчни води, което би увеличило натиска върху повърхностния воден обект – река Дряновска. В тази връзка в глави VII и IX ще бъдат предложени релевантни мерки.

В проекта на ОУП не се предвижда изграждане на нови инженерно-технически съоръжения, които да засягат водни обекти.

Предвид горното и при спазване на действащото законодателство и мерките в ПУРБ при прилагане на ОУП, не се очаква негативно въздействие върху водите от приложението на ОУП на Община Дряново.

Компоненти на околната среда, върху които променените хидроложки и хидрогеоложки условия и промененото качество на водите ще окажат съществено влияние

При реализиране на проекта ОУП на Община Дряново не се очаква да настъпят съществени промени в хидроложките и хидрогеоложки условия. Предвидените дейности и изменения в плана изключват промени в хидрографската мрежа, нарушения и промени в хидроложкия режим на повърхностните води и в хидрогеоложките условия, свързани с подземни води.

Реализирането на плана не влияе негативно по никакъв начин върху състоянието на подземните води, тъй като в плана не се предвиждат дейности, свързани с:

- отвеждане на замърсители в подземни води;
- обезвреждане, включително депониране на приоритетни вещества, които могат да доведат до непряко отвеждане на приоритетни вещества в подземните води;
- дейности върху повърхността и в подземния воден обект, които могат да доведат до непряко отвеждане на приоритетни вещества в подземните води;
- използване на материали, съдържащи приоритетни вещества при изграждане на конструкции, инженерно-строителни съоръжения и др., при които се осъществява или е възможен контакт с подземните води и от които могат да бъдат замърсени подземните води;
- смесване на подземни води с различно качество чрез съоръженията на подземни води;
- инжектиране на природен газ или втечен нефтен газ в подземните водни обекти.

Предвид горното, не се очаква промяна на хидроложките и хидрогеоложки условия и на качеството на водите, която да окаже съществено влияние върху останалите компоненти на околната среда.

Прогноза и оценка на очакваните изменения в качеството на водите, включително и в качеството на водите в границите на санитарно-охранителните зони, при заустване на отпадъчните води, при пряко и непряко отвеждане в подземните води и др.

Заустването на непречистени отпадъчни води влияе негативно върху качеството на водите във водоприемника. Съгласно ОУП, не се предвижда увеличаване на количеството зауствени

отпадъчни води от канализацията, поради очакваното намаляване на населението и съответно не се очаква негативно изменение на качеството на водите на водоприемника.

Недоизградена канализационна мрежа в населените места и използването на септични ями, неотговарящи на изискванията, създава заплахи за замърсяване на повърхностните и подземните води в района.

Промислените обекти на територията на общината заустват отпадъчните води чрез локални пречиствателни съоръжения и при спазване на определените индивидуални емисионни ограничения, не се очакват негативни изменения в качеството на водите на водоприемника. В ОУП се предвижда разширяване на терените за производствени дейности с нови зони, като част от тези зони окрупняват съществуващи производствени зони. Новите зони са предвидени предимно за сметка на обработваеми и необработваеми земеделски земи. Чрез това решение устройствения план подпомага инвестициите при инициране на бъдещи инвестиционни намерения. Обособяването на производствени зони, вкл. окрупняването им ще даде възможност за оптимизиране на бъдещата ВиК инфраструктура и третирането на отпадъчните води в случай на инициране и реализация на конкретни инвестиционни проекти, без увреждане на повърхностните и подземните води

За водоизточниците с определени санитарно охранителни зони (СОЗ) не се очакват изменения в качеството на водите при спазване на определените режими. За голяма част от водоизточниците за питейно водоснабдяване на Община Дряново все още не са определени СОЗ, въпреки че от ВиК са подадени заявления за откриване на процедури. До определянето на СОЗ, за тези водоизточници следва да се спазват забрани и ограничения в режима на ползване в буферна зона с радиус 1 км, съгласно мерките в ПУРБ. С отразяването на местоположението на водоизточниците и буферните зони в ОУП няма да се допусне влошаване на качеството на водата във водоизточника.

Като цяло, реализирането на проекта за ОУП на Община Дряново се оценява като положително и допринася за устойчиво развитие на околната среда при спазване на забраните и ограниченията в ПУРБ и най-вече с планираното изграждане на ГПСОВ - Дряново.

3. Въздействия върху земеползване и почви

Изхождайки от целта и основните задачи на ОУПО Дряново, устройствената концепция и възприетите решения на предварителния проект са обосновани промените в поземлените ресурси на общината.

Съгласно предвижданията, общата урбанизирана територия в община Дряново ще се увеличи с 484,38 ха, като се засягат най-много обработваеми земи с начин на трайно ползване – нива, като в това число влизат и земеделските територии с допустима промяна на предназначението Сср1.

Предвидените за нова урбанизация земи са пренебрежително малко в сравнение с общата площ на земеделските земи. Поради тази причина, считаме, че земеделските земи ще запазят своите основни функции.

Основните дейности по опазване на почвите са свързани с:

- предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища и организиране на почистването им чрез периодични контролни дейности от страна на общината;
- извършване на проверки, съставяне на констативни протоколи, предписания, актове за установяване на нарушения, издаване на наказателни постановления.

Проектните решения, заложи в Предварителния проект на ОУП водят до съществени промени в общата структура на общинската територия. Най-съществените

промени са намалението на площта на всички земеделски територии, като се засягат най-много обработваеми земи с начин на трайно ползване – нива, в които влизат и земеделските територии с допустима промяна на предназначението Сср1. Промените представляват намаляване с около 10% от общата площ на земеделските земи, като същите са свързани с нарастването на урбанизираните територии.

Анализ и оценка за въздействието върху околната среда на Предварителния проект на ОУП

Намалението на площта на земеделските територии, което е основната промяна в структурата на поземления ресурс на общинската територия е незначително – малко над 10%. Това дава основание да се прецени, че ОУП създава устройствени условия за реализиране на социално-икономическите цели на развитието на общината с минимално неблагоприятно въздействие върху природния ѝ поземлен ресурс. Изхождайки от ценността на земеделските земи, като важен ресурс на общината, Планът е определил обхвата на земеделските територии, в които предназначението на земята може да бъде променяно само в точно определени случаи.

Предпоставките за доброто екологично състояние на почвите в общината е отсъствието на промишлени и на селскостопански дейности, които да замърсяват околната среда. При предвижданата структура на територията и развитието на основните икономически дейности не се очаква негативно въздействие върху състоянието на почвите. Земеползването на част от земите ще се промени, но съгласно рамките на ОУПО то ще спомогне за запазване качествата на почвите на останалите земеделски земи.

Балансът на земите показва, че частта от земеделските земи, в които ще настъпи промяна на предназначението им, вследствие от реализацията на предвижданията в ОУПО, е значим. При оценката на въздействието в ОУП следва да бъде отчетен приоритетът на защита от промяна на предназначението на земеделски земи.

Горният анализ дава основание за следната оценка на въздействие:

- по вид, въздействието е пряко;
- по вероятност - ниско до средно;
- по продължителност - постоянно;
- по териториален обхват - ограничено;
- риск за човешкото здраве – нисък до среден;
- кумулативен ефект - нисък;
- превишаване на екологични стандарти - няма;

4. Въздействия върху геоложка основа

Въздействията върху геоложката основа възникват както в резултат на естествени (природни) процеси като ерозията, така и при изпълнение на строителни дейности на територията на община Дряново (изграждане на нови сгради и различни видове строителни съоръжения, както и при добив на подземни богатства, реконструкции, основни обновявания и ремонти, преустройства, надстройкаване или промяна на предназначението на съществуващи строежи).

Подобни въздействия могат да възникнат при реализацията на ОУПО Дряново и произтичащите инвестиционни инициативи. В тази връзка, устройството и застрояването на терени, попадащи в стръмни склонови участъци, както и подсичането на скатове, свързано със строителство и реконструкция на линейни съоръжения (особено - на пътища), е

необходимо да се извършва при реализиране на превантивни мерки, възпрепятстващи възникването или активизирането на свлачищни или срутищни процеси.

➤ **Вид на въздействията - вторични, кумулативни, едновременни, краткосрочни, средносрочни и дългосрочни, постоянни и временни**

Основните типове въздействия върху околната среда могат да се дефинират, както следва:

- **по вид** - по време на изпълнение на ново строителство, укрепване, ремонт и рехабилитация на сгради и/или съоръжения на техническата инфраструктура, въздействието е *пряко, първично, краткосрочно, временно, отрицателно, обективно обусловено*; при експлоатацията на реализираните обекти, произтичащи от прилагането на плана, въздействието е *пряко, постоянно, дългосрочно и с незначителни последици* и с подчертано *положителен ефект*;

- **по вероятност** - неблагоприятни въздействия могат да се проявят с различна вероятност при различните мероприятия, предвидени в ОУПО Дряново.

Възможното въздействие върху околната среда (в частност - върху геоложката основа) се оценява, както следва:

- **по продължителност** - дългосрочно по време в обхвата на действие на ОУП на община Дряново;

- **по териториален обхват** - съответства на степента на намеса - най-често е с локален обхват;

- **по честота** - временно (в периодите по време на строителството) и постоянно - по време на експлоатацията на различните обекти, които ще бъдат реализирани чрез ОУП на община Дряново;

- **кумулативен ефект** - от наслагващите се фактори, които оказват въздействие върху човешкото здраве.

Минерално разнообразие

ОУПО Дряново не предвижда усвояване на нови територии за добив на полезни изкопаеми (т.е., не се предвижда разширение на дейностите по експлоатацията на минералните ресурси на територията на общината). В непосредствена близост до границата на община Дряново, на територията на община Габрово, е разположено находище „Чириковец“ за добив на подземни богатства – строителни материали, което може да окаже косвено въздействие върху територията на землището на с. Скалско. Производствената база на това находище е разположена в края на землището на с. Скалско.

➤ **Вид на въздействията - вторични, кумулативни, едновременни, краткосрочни, средносрочни и дългосрочни, постоянни и временни**

Основните типове въздействия върху околната среда могат да се определят, както следва:

- **по вид** - по време на експлоатацията на находището на природни ресурси въздействието е *косвено, вторично, дългосрочно (до изтичане срока на концесията), отрицателно*;

- **по вероятност** – ниска.

Възможното въздействие върху околната среда, в частност и върху геоложката основа, се оценява, както следва:

- **по продължителност** - дългосрочно по време на експлоатацията на находището на минерални ресурси;

- **по териториален обхват** - съответства на степента на намеса - с локален обхват;
- **по честота** - постоянно - по време на експлоатация на находището и производствената база;
- **кумулятивен ефект** - няма.

5. Въздействия върху ландшафт

От баланса на територията е видно, че с предварителния проект за ОУП се цели решаване на устройствените проблеми на общината с промени на общата структура на територията ѝ, които засягат земеделския ландшафт. Предвижданията на Плана са насочени към стабилизиране на селищната мрежа на общината и ползването на отделните видове територии.

Горският ландшафт е засегнат в минимална степен – 0.29% от общата площ на горите, съгласно представения баланс на територията на общината.

Предварителния проект за Общ устройствен план на община Дряново с устройствените си предвиждания, правила и нормативи осигурява в максимална степен едновременно социализацията и опазването на всички ценни природни и антропогенни дадености – обекти с природно защитен статус, и обекти на културното наследство.

Като основа за изработването на проекта за ОУП на община Дряново са взети предвид съставните части на отделните земища в населените места в пространствено структуриране и функционално отношение, както прогнозата за тяхната динамика на база визията и стратегическите цели за развитие на района и анализ на демографските и социално-икономически процеси през времеви обхват на действие на плана.

Направените с проекта за ОУП на община Дряново предвиждания няма да се отразят негативно, тъй като същите намаляват аграрните компоненти в ландшафта на общината в средна степен.

В новопредвидените устройствени зони с проекта за ОУП на община Дряново също е застъпена концепцията за урбанистично развитие с ниски показатели на застрояване. Очаква се общо подобрене на средата, в резултат от възстановяването на природните и антропогенни компоненти на ландшафта.

Предвижданията на ОУПО няма да имат отрицателно въздействие върху развитието на ландшафта, тъй като ще бъдат предпоставка за съвременно третиране и устройство на територията и на отделни компоненти на ландшафта.

Промените в характера на ландшафта след реализиране на предварителния проект на ОУПО и устройствено зонироване на територията в разширен обхват, се очаква да настъпят в присъединените към населените места територии, разширяването на производствените зони, но като цяло Проектът е насочен към запазването на тяхното ландшафтно предназначение, като ги обединява в една цялостна урбанизирана структура.

С предложените мерки в глава VII, се намалява площта на засегнатия земеделски и горски ландшафт, предвид което може да се счете, че въздействието върху земеделския ще бъде намалено, а това върху горския ще бъде премахнато почти изцяло.

Основните типове въздействия върху ландшафта могат да се определят, както следва:

- **по вид** - пряко, дългосрочно, отрицателно;
- **по вероятност** – средна;
- **по продължителност** - дългосрочно;

- **по териториален обхват** - съответства на степента на намеса - с локален обхват;
- **по честота** - постоянно - по време на експлоатация на реализираните обекти;
- **кумулятивен ефект** - слаб.

6. Въздействия върху защитени природни обекти

6.1. Защитени територии по смисъла на ЗЗТ

Предварителният проект на ОУП не предвижда ново устройствено планиране в границите на ПЗ „Пещера Бачо Киро“ и ЗМ „Дряновски манастир“. Няма площни изменения в предназначението на начина на трайно ползване на включените в тях територии.

Устроени са съществуващите обекти разположени в непосредствена близост до северната и централната част на ЗМ, като някои от тях граничат с нея: самият Дряновски манастир и редица туристически обекти: хижа, къмпинг, хотели и заведения за хранене, които образуват своеобразен туристически район. В него са обособени като съществуващи устройствени зони 1/Оо в землището на гр. Дряново, 1/Ов и 2/Ов в землището на с. Геша.

Въздействия могат да настъпят, в случай, че се разширят обектите и се увеличи капацитетът им за туристи. Увеличеният туристически и посетителски поток е насочен към територията на ПЗ и ЗМ. Това може да предизвика по-голям от съществуващия натиск и различни отрицателни въздействия: увеличаване на замърсяванията с отпадъци, безпокойство и прогонване на животни, деградация на ландшафта. Поради тази причини са предложени мерки за предотвратяване на този риск.

6.2. Защитени зони от европейската екологична мрежа *Натура 2000*

Въздействията върху защитените зони за разгледани и анализирани подробно в ДОСВ, който е приложение към екологичната оценка на ОУП. Тук са изложени обобщено видовете и степените на въздействията по отношение на засегнатите елементи и природозащитните цели на четирите зони в границите на общината и съответните заключения съобразно тях.

6.2.1. Описание на въздействията върху целостта на защитените зони с оглед на тяхната структура, функции и природозащитни цели (по Раздел 5 на ДОСВ)

• Защитена зона BG0000214 „Дряновски манастир“

Структура и функции

Предвижданията на ОУП засягат следните елементи на защитената зона:

- Два типа природни местообитания 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс и 91E0* Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*). Очакваните въздействия са в средна степен (4). Те са непреки и вторични с дълготраен ефект и касаят нарушаване на видовия състав и риск от замърсявания.

- 3 вида със средна степен на въздействие (3): 5194 Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), 1193 Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), 6199* Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria*);

- 3 вида с ниска степен на въздействие (2): 1553 Видра (*Lutra lutra*), 1220 Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), 1171 Голям гробенест тритон (*Triturus karelinii*);

- 17 вида с незначителна степен на въздействие (1): всички 11 вида прилепи, 1217 Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), 1219 Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), 1083 Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), 1087 Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), 1088 Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), 1089 Буков сечко (*Morimus funereus*).

Очаква се влошаване на състоянието на местообитанията на изброените видове, фрагментация на екотон, безпокойство и смъртност.

Въздействията се очаква да се предизвикат при пълната урбанизация, застояване или друго усвояване на Жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване 3/Жм1, землище на с. Геша. Оказвайки въздействия в различна степен върху изброените местообитания и видове, има вероятност да бъдат нарушени структурата и функциите на защитената зона.

Не се очакват никакви химически, хидроложки и геоложки промени в други елементи на защитената зона.

Природозащитни цели

Има вероятност да бъде затруднено постигането на целите за подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 6430 и 91E0* и за подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*) и Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*).

Заключение за въздействието върху целостта на защитената зона

Очаква се ПП на ОУП да засегне неблагоприятно целостта на защитена зона BG0000214 „Дряновски манастир“ в **средна степен** (изхождайки от най-високата степен на въздействие върху природно местообитание или вид).

• Защитена зона BG0000263 „Скалско“

Структура и функции

Предвижданията на ОУП засягат следните елементи на защитената зона:

- Два типа природни местообитания 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи) и 6240* Субпанонски степни тревни съобщества. Очакваните въздействия са в значителна степен (9). Те се изразяват в площна загуба от 0,47% (1,64% с кумулативното въздействие) за местообитание 6210 и 1,04% (1,37% с кумулативното въздействие) за местообитание 6240*. Поставената оценка е толкова висока заради приоритетността на засегнатите местообитания и противоречие на една от целите в защитената зона (пояснена по-долу).

- 3 вида със средна степен на въздействие (3): 1217 Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), 1219 Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), 1171 Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*);

- 2 вида с ниска степен на въздействие (2): 5194 Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), 1193 Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*);

- 15 вида с незначителна степен на въздействие (1): 1335 Европейски лалугер (*Spermophilus citellus*), всички 10 вида прилепи, 1083 Бръмбар рогащ (*Lucanus cervus*), 1087 Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), 1088 Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), 1089 Буков сечко (*Morimus funereus*).

Очаква се пряко унищожаване и влошаване на състоянието на местообитанията на изброените видове, фрагментация на екотон, безпокойство, смъртност, риск от замърсяване.

Въздействията се очаква да се предизвикат при пълната урбанизация, застояване или друго усвояване на свободната част от Предимно производствена зона 1/Пп, землище на с. Скалско. Оказвайки въздействия в различна степен върху изброените местообитания и видове, ще бъдат нарушени структурата и функциите на защитената зона.

Не се очакват никакви химически, хидроложки и геоложки промени в други елементи на защитената зона.

Природозащитни цели

Ще бъде възпрепятствано постигането на целта „Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 6240* и 6210“, както и затруднено постигането на целта за подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*).

Заключение за въздействието върху целостта на защитената зона

Очаква се ПП на ОУП да засегне неблагоприятно целостта на защитена зона BG0000263 „Скалско“ в **значителна степен**.

• Защитена зона BG0000282 „Дряновска река“*Структура и функции*

Предвижданията на ОУП засягат следните елементи на защитената зона:

- Два типа природни местообитания 6430 Хидрофилни съобщества от високи тревы в равнините и в планинския до алпийския пояс и 91E0* Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*). Очакваните въздействия са в значителна степен – (7) за 6430 и (9) за 91E0*. Те се изразяват в площна загуба от 2,53% за местообитание 6430 и 3,02% (4,37% с кумулативното въздействие) за местообитание 91E0*, фрагментация, непреки и вторични (нарушаване на видовия състав и риск от замърсявания).

- 5 вида със средна степен на въздействие (3): 1217 Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), 1219 Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), 1220 Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), 1171 Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), 1083 Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*);

- 3 вида с ниска степен на въздействие (2): 1553 Видра (*Lutra lutra*), 5194 Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), 1193 Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*);

- 19 вида с незначителна степен на въздействие (1): всички 10 вида прилепи, 1138 Черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*); 1149 Обикновен щипок (*Cobitis taenia*) = *Cobitis taenia* Complex (*C. elongatoides* – Дунавски щипок); 2511 Балканска кротушка (*Gobio (Romanogobio) kessleri*); 1122 Балканска (малка) кротушка (*Gobio (Romanogobio) uranoscopus*); 1134 Европейска горчивка (*Rhodeus sericeus amarus*); 1146 Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*) = *Sabanejewia balcanica*, *Sabanejewia bulgarica*, 1087 Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), 1088 Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), 1089 Буков сечко (*Morimus funereus*).

Очаква се пряко унищожаване и влошаване на състоянието на местообитанията на изброените видове, фрагментация на екотон, безпокойство, смъртност, риск от замърсяване.

Въздействията се очаква да се предизвикат при пълната урбанизация, застояване или друго усвояване на Предимно производствени устройствени зони 1/Пп1, 4/Пп1 в землището на с. Ганчовец и 1/Пп1 в землището на с. Дългня, Терен за обект на техническата инфраструктура Тевк в землището на с. Ганчовец и Земеделска зона с възможност за застрояване за неземеделски нужди 1/Сср1 в землището на гр. Дряново. Оказвайки въздействия в различна степен върху изброените местообитания и видове, има вероятност да бъдат нарушени структурата и функциите на защитената зона.

Очаква се положителна промяна във физичните и химичните качества на водите на р. Дряновска, в резултат от изграждане и експлоатация на ПСОВ на гр. Дряново. Не се очакват други химически, хидроложки и геоложки промени в други елементи на защитената зона.

Природозащитни цели

Има вероятност да бъде възпрепятствано постигането на целите за увеличаване на площта на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Шипопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) и за подобряване на състоянието на популациите и местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*).

Заклучение за въздействието върху целостта на защитената зона

Очаква се ПП на ОУП да засегне неблагоприятно целостта на защитена зона BG0000282 „Дряновска река“ в **значителна степен**.

• Защитена зона BG0000610 „Река Янтра“

Структура и функции

Предвижданията на ОУП засягат следните елементи на защитената зона:

- Четири типа природни местообитания: 3270 Реки с кални брегове с *Chenopodium rubi* и *Bidenton p.p.*, 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 91E0* Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) и 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори. Очакваните въздействия са в средна степен (4). Те се изразяват в незначителна площна загуба 0,002% за местообитание 3270, фрагментация, загуба на екотон, непреки вторични дълготрайни (нарушаване на видовия състав и риск от замърсявания) за четирите типа;

- 1 вид с висока степен на въздействие (4): 1088 Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*);

- 2 вида със средна степен на въздействие (3): 1083 Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), 1089 Буков сечко (*Morimus funereus*);

- 7 вида с ниска степен на въздействие (2): 2635 Пъстър пор (*Vormela peregusna*), 5194 Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), 1217 Шипопашата костенурка (*Testudo hermanni*), 1219 Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), 1220 Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), 1193 Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), 1171 Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*);

- 24 вида с незначителна степен на въздействие (1): 1553 Видра (*Lutra lutra*), 1352 Европейски вълк (*Canis lupus*), всички 12 вида прилепи, 1138 Черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*); 1149 Обикновен щипок (*Cobitis taenia*) = *Cobitis taenia* Complex (*C. elongatoides* – Дунавски щипок); 2511 Балканска кротушка (*Gobio kessleri*); 1122 Балканска (малка) кротушка (*Gobio uranoscopus/Romanogobio uranoscopus*); 1134 Европейска горчивка (*Rhodeus sericeus amarus*); 1146 Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*) = *Sabanejewia balcanica*, *Sabanejewia bulgarica*; 2533 Голям щипок (*Cobitis elongata*), 1060 Лицена (голяма синевка) (*Lycaena dispar*); 4045 Ценагрион (ручейно пъстриче) (*Coenagrion ornatum*), 1087 Алпийска розалия (*Rosalia alpina*).

Очаква се влошаване на състоянието на местообитанията на изброените видове, фрагментация на екотон, безпокойство, смъртност, риск от замърсяване.

Въздействията се очаква да се предизвикат при пълната урбанизация, застояване или друго усвояване на Предимно производствени зони 1/Пп1, землище на с. Янтра, 2/Пп, землище на с. Славейково и 1/Пп1, землище на с. Чуково. Оказвайки въздействия в различна степен върху изброените местообитания и видове, има вероятност да бъдат нарушени структурата и функциите на защитената зона.

Не се очакват никакви химически, хидроложки и геоложки промени в други елементи на защитената зона.

Природозащитни цели

Има вероятност да бъде затруднено постигането на целите за подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 6430 и 91E0*, увеличаване на площта на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) и за подобряване на местообитанията на видовете Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*).

Заключение за въздействието върху целостта на защитената зона

Очаква се ПП на ОУП да засегне неблагоприятно целостта на защитена зона BG0000610 „Река Янтра“ в **средна степен**.

6.2.2. Заключение за вида и степента на отрицателното въздействие съобразно критериите по чл. 22 на Наредбата за ОС (по Раздел 9 на ДОСВ)

Предварителният проект на Общия устройствен план на община Дряново се очаква да окаже влияние в различна степен върху целостта на четирите засегнати защитени зони. Някои елементи на териториалното планиране в ОУП са в противоречие с част от целите на опазване на защитените зони.

Предварителният проект на ОУП, въпреки че не засяга площно всички защитени зони, ще окаже въздействие, в съчетание с други ППП и ИП, върху състоянието на природни местообитания и видове.

• BG0000214 „Дряновски манастир“

Защитената зона на практика не се засяга площно от нови устройствени предвиждания на ОУП. Елементът, който оказва въздействие е новопредложената УЗ 3/Жм1 в землището на с. Геша, която граничи със зоната. Останалите УЗ в защитената зона маркират съществуващи и действащи обекти (туристически и обществено обслужващи обекти край Дряновския манастир), за тях не се предвижда изменение на съществуващото положение и съответно възникване на нови въздействия.

ПП на ОУП се очаква да окаже средни по степен въздействия върху два типа природни местообитания и от незначителни до средни по степен въздействия върху общо 23 животнински вида.

Очаква се предложеният вариант на ПП на ОУП да засегне неблагоприятно целостта на защитена зона BG0000214 „Дряновски манастир“ в **средна степен**.

Алтернативно решение, което може да бъде изпълнено

При отразяване в окончателния проект и прилагане на смекчаващите мерки, обособени като алтернатива на ПП на ОУП, всички видове въздействия ще бъдат предотвратени или сведени до незначителни: за местообитания 6430 и 91E0* ще бъдат предотвратени; за видовете прилепи, четириточкова меча пеперуда и видовете бръмбари ще бъдат незначителни; за останалите видове ще бъдат предотвратени.

Предложеното алтернативно решение може да бъде изпълнено от гледна точка на целостта на защитена зона BG0000214 „Дряновски манастир“.

• Защитена зона BG0000263 „Скалско“

Елементът, който оказва въздействие е Предимно производствена зона 1/Пп, землище на с. Скалско, която попада чатично в защитената зона. Друга УЗ в защитената зона маркира съществуващ и действащи обекти (МВЕЦ), за него не се предвижда изменение на съществуващото положение и съответно възникване на нови въздействия.

ПП на ОУП се очаква да окаже значителни по степен въздействия върху два типа природни местообитания и от незначителни до средни по степен въздействия върху общо 20 животнински вида.

Очаква се предложеният вариант на ПП на ОУП да засегне неблагоприятно целостта на защитена зона BG0000263 „Скалско“ в **значителна степен**.

Алтернативно решение, което може да бъде изпълнено

При отразяване в окончателния проект и прилагане на смекчаващите мерки, обособени като алтернатива на ПП на ОУП, всички видове въздействия върху местообитания 6210 и 6240* и всички животински видове ще бъдат предотвратени.

Предложеното алтернативно решение може да бъде изпълнено от гледна точка на целостта на защитена зона BG0000263 „Скалско“.

• **BG0000282 „Дряновска река“**

Елементите, които оказват въздействие са Предимно производствени устройствени зони 1/Пп1, 4/Пп1 в землището на с. Ганчовец и 1/Пп1 в землището на с. Дългна, Терен за обект на техническата инфраструктура Тевк в землището на с. Ганчовец и Земеделска зона с възможност за застрояване за неземеделски нужди 1/Сср1 в землището на гр. Дряново, която попадат чатично и граничат със защитената зона.

ПП на ОУП се очаква да окаже значителни по степен въздействия върху два типа природни местообитания и от незначителни до средни по степен въздействия върху общо 27 животински вида.

Очаква се предложеният вариант на ПП на ОУП да засегне неблагоприятно целостта на защитена зона BG0000282 „Дряновска река“ в **значителна степен**.

Алтернативно решение, което може да бъде изпълнено

При отразяване в окончателния проект и прилагане на смекчаващите мерки, обособени като алтернатива на ПП на ОУП, всички видове въздействия ще бъдат предотвратени или сведени до незначителни: за местообитание 6430 площната загуба ще бъде предотвратена, а за местообитание 91E0* ще бъде сведена от 3,02% до 1,92%, което се определя като средна степен на въздействие; за видовете прилепи, видра, пъстър пор, влечуги, земноводни и видовете бръмбари ще бъдат незначителни; за останалите видове ще бъдат предотвратени.

Предложеното алтернативно решение може да бъде изпълнено от гледна точка на целостта на защитена зона BG0000282 „Дряновска река“.

• **BG0000610 „Река Янтра“**

Защитената зона на практика не се засяга площно от нови производствени предвиждания на ОУП. Елементите, които оказват въздействие са Предимно производствени зони 1/Пп1, землище на с. Янтра, 2/Пп, землище на с. Славейково и 1/Пп1, землище на с. Чуково. Останалите УЗ, които също граничат със защитената зона маркират съществуващи и действащи обекти (предприятие, МВЕЦ), за тях не се предвижда изменение на съществуващото положение и съответно възникване на нови въздействия.

ПП на ОУП се очаква да окаже средни по степен въздействия върху четири типа природни местообитания и от незначителни до високи по степен въздействия върху общо 34 животински вида.

Очаква се ПП на ОУП да засегне неблагоприятно целостта на защитена зона BG0000610 „Река Янтра“ в **средна степен**.

Алтернативно решение, което може да бъде изпълнено

При отразяване в окончателния проект и прилагане на смекчаващите мерки, обособени като алтернатива на ПП на ОУП, всички видове въздействия ще бъдат предотвратени или сведени до незначителни: за местообитания 3270, 6430, 91E0* и 91M0 ще бъдат предотвратени; за обикновения сечко ще бъдат сведени до ниски, за видовете видра,

земноводни, обикновена блатна костенурка, риби, лицена и ценагрион ще бъдат предотвратени, за всички останали видове ще бъдат незначителни.

Предложеното алтернативно решение може да бъде изпълнено от гледна точка на целостта на защитена зона BG0000610 „Река Янтра“.

Заключение:

След отразяване в окончателния проект и прилагане на смекчаващите мерки в раздел 6, обособени като алтернативен вариант на предварителния проект на ОУП на община Дряново, планът няма вероятност да окаже значително отрицателно въздействие върху целостта на защитени зони BG0000214 „Дряновски манастир“, BG0000263 „Скалско“, BG0000282 „Дряновска река“ и BG0000610 „Река Янтра“, и може да бъде изпълнен от гледна точка на природозащитните цели на четирите зони.

6.3. Защитени вековни или забележителни дървета

Устройствените предвиждания на ОУП са в съответствие със съществуващото предназначение, начин на трайно ползване или отреждане на поземлените имоти в които са разположени всички защитени дървета. Долу са представени групирано по предназначение/вид на територията и тяхното съответствие на устройственото зонироване на ОУП:

- **Дървета в земеделски територии:**

- Цер (1411), Зимен дъб (1415), Зимен дъб (1416) – разположени са в имоти с НТП „нива“, които са устроени като територии с общо предназначение „Обработваеми земи – ниви“;

- Благун (1312), Зимен дъб (1414) – разположени са в имоти с НТП „гrobiщен парк“, които са устроени като територии със самостоятелен устройствен режим „Гrobiщен парк – съществуващ (Тгп)“, съответно с индивидуални означения: 4/Тгп, землище на с. Царева ливада (до с. Долни Драгойча) и 3/Тгп, землище на с. Игнатовци.

- **Дървета в горски територии:** Зимен дъб (1184), Бук (1413), Скоруша (1417) – разположени са в имоти с НТП „друг вид дървопроизводителна гора“, които са устроени като територии с общо предназначение „Гори“.

- **Дървета в урбанизирани територии:**

- Зимен дъб (1130) – разположен е в границите на с. Каломен;

- Зимен дъб (1470) – разположен е в границите на с. Славейково.

Предварителния проект на ОУП на община Дряново не създава предпоставки за унищожаване или увреждане на дърветата, или за промяна на характера на обкръжаващите терени. Предвид тези обстоятелства, ОУП не застрашава доброто състояние на защитените дървета. Необходимо е да се има предвид наличието на зимния дъб (1470) в с. Славейково, тъй като към момента дървото е разположено на границата на два урегулирани имота които не са застроени (по съществуващия план на селото – по кадастър с идентификатори 66977.501.246 и 66977.501.9517). Неговото местоположение следва да се отчете и да се вземат мерки за опазването му при бъдещо проектиране и застрояване на имотите.

Обобщено основните типове въздействия върху защитените територии и защитените дървета (без защитените зони) могат да се определят, както следва:

- **по вид** – непряко, отрицателно;
- **по вероятност** – ниска, за дърветата с изключение на едно – няма вероятност;
- **по продължителност** – дългосрочно;
- **по териториален обхват** – ограничен, локално;

- *по честота* – периодично (сезонно);
- *кумулятивен ефект* – нисък.

7. Въздействия върху биологично разнообразие (извън предмета на опазване в защитените зони)

Като въздействия върху биологичното разнообразие ще се разгледат такива върху видовете с по-голяма консервационна значимост и други важни видове извън защитените зони, както и важните видове, които не са предмет на опазване в защитените зони. В съответствие с това условие те са описани в раздел 7 към глава II.

Видовете въздействия, които могат да произтекат от ОУП се заключават в две основни насоки:

- Усвояване и промяна на ландшафта в нови неурбанизирани земеделски и горски територии, чрез изграждане на сгради, съоръжения и други антропогенни структури. Това предизвиква пряка загуба или косвено увреждане и трансформация на характерни местообитания на тези видове.

- Последствия от разширяващата се урбанизация, свързана с увеличаване на човешкото присъствие, движение на хора и превозни средства, разширяване на териториите подложени на шумово, светлинно и друго замърсяване, генериране на отпадъчни води. Това може да предизвика безпокойство, прогонване и смърност на индивиди и съответно негативни промени в популациите им.

За идентифициране на въздействията, растителните, гъбните и животинските видове, за целта на доклада, е прието техното разделяне на екологични групи, според техните основни местообитания: водни обекти и влажни зони, земеделски земи, гори, скали и урбанизирани територии. Тези местообитания отговарят в общи линии на видовете територии по ЗУТ.

Съгласно проектният баланс на територията, ще настъпят промени в структурата на територия в общината, в следствие на които ще настъпи загуба или промени в основните местообитания. Чрез тези промени се проявяват и въздействията посочени по-горе.

• Водни обекти и влажни зони – общината няма голямо значение за тази екологична група, поради отсъствието на големи или други значими влажни зони, най-вече естествени такива. Най-важните водоеми – р. Янтра и Дряновска, са включени изцяло в защитени зони от мрежата Натура 2000 и въздействията върху всички растителни и животински видове и съобщества са минимизирани или премахнати, чрез мерките и условията от ДОСВ и предлагането на Алтернатива Б. За няколкото изкуствени водни обекти (седем микроязовира) е предвидено запазване настоящото състояние и е избягната урбанизация около тях. В резултат на това потенциалното им значение основно за земноводните, водолюбивите видове птици и евентуално видрата (*Lutra lutra*) се запазва. Няма промени в площта на водните площи по проектния баланс на територията на Община Дряново.

• Земеделски земи – най-големите промени в структурата на територията са в земеделските земи. Най-съществените промени са намалението на площта на всички земеделски територии с около 484,38 ха, в които влизат и земеделските територии с допустима промяна на предназначението (Сср1). Промените представляват намаляване с около 10% от общата площ на земеделските земи, като същите са свързани с нарастването на урбанизираните територии (основно жилищни (Жм) и производствени (Пп)). Загубата на земеделски територии ще бъде най-голяма за сметка на необработваемите земи (пасища, ливади и други затревени, охрастени или залесени територии), които имат първостепенно значение като местообитания за редица растителни и животински видове и тези поставени в категория обработваеми земи – трайни насаждения (изцяло обхващащи изоставени или

превърнати в дворове лозя и овощни градини), които също имат важно значение като местообитания. Следващия тип са обработваеми земи (219,32 ха), които не са с толкова голяма значимост като местообитания – имат функция основно като местообитания за хранене/ловуване и преминаване. В резултат на устройствените предвиждания на ПП на ОУП, тяхната площ ще намалее, съответно с 97,58 ха и 121,74 ха.

Към местообитанията в необработваемите земи и трайните насаждения са привързани голям брой видове растителни и животински видове. Някои от тях са изцяло или тясно привързани към такъв тип местообитания. От консервационно значимите видове в община Дряново, такива са например: *растения*: червен хедизарум (*Hedysarum tauricum*), шлемовиден салеп (*Orchis militaris*), обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*), есенен спиралник (*Spiranthes spiralis*) и много други, вкл. голям брой лечебни растения; *животни*: (влечуги) шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), ливаден гущер (*Lacerta agilis*), пепелянка (*Vipera ammodytes*), смок-стрелец (голям стрелец, синурник) (*Coluber caspius*); (птици) ливаден дърдавец (*Crex crex*), полска чучулига (*Alauda arvensis*), качулата чучулига (*Galerida cristata*), жълта стърчиопашка (*Motacilla flava*), сиво каменарче (*Oenanthe oenanthe*), черногушо ливадарче (*Saxicola torquata*), ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), малко белогушо коприварче (*Sylvia curruca*), голямо белогушо коприварче (*Sylvia communis*), голямо черноглаво коприварче (*Sylvia atricapilla*), червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), черночела сврачка (*Lanius minor*), червеноглава сврачка (*Lanius senator*), полско врабче (*Passer montanus*), щиглец (*Carduelis carduelis*), жълта овесарка (*Emberiza citrinella*), зеленогуша овесарка (*Emberiza cirrus*), градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), черноглава овесарка (*Emberiza melanocephala*), сива овесарка (*Miliaria calandra*); (бозайници) пъстър пор (*Vormela peregusna*), невестулка (*Mustela nivalis*) и други.

- Гори – площната загуба на гори (горски територии и горски земи) е минимална – общо 7,63 ха или 0,09% от общата площ на горите. Горски територии са включени основно в земеделските територии с допустима промяна на предназначението (Csp1), въпреки че, характера на устройствената зона предполага да не бъдат включвани такива.

Поради малката площ на горите, могат да се очакват слаби въздействия върху някои животински видове, основно върху видовете влечуги и птици, обитаващи гори, изразяващи се в загуба на местообитания. Тези въздействия се допълват от урбанизацията на покрайнини на гори (екотон с необработваеми земи), предвидени при значителното разширяване на жилищната територия на гр. Дряново (1/Жм1).

- Скали – въпреки, че обикновено са отредени като горски територии, скалите са специфично местообитание са много тясно специализирани растителни видове, както и място за укрите и размножаване най-вече на птици (скален орел (*Aquila chrysaetos*), сокол скитник (*Falco peregrinus*), бухал (*Bubo bubo*) и други грабливи птици, гарван (*Corvus corax*), видовете бързолети и лястовици) и прилепи.

Почти всички скални местообитания поадат в защитените зони от мрежата Natura 2000, част от тях и в защитените територии. ПП на ОУП не предвижда устройствени възможности, които да предизвикат унищожаване на такъв тип местообитания. Основна заплаха за петрофилните животински видове е човешкото безпокойство и прогонване, при увеличаване на капацитета на близко разположени туристически и други урбанизирани обекти и вследствие увеличен туристически поток.

- Урбанизирани територии – в общината са развити малки и средно големи села и един малък град. Предвижда се значително нарастване на жилищните зони основно на гр. Дряново, но и на много села (увеличение с 22,86%) и на предимно производствените зони (увеличение с около 100%). Нарастването им е изцяло за сметка на земеделски земи. Освен негативното въздействие върху биоразнообразието в тези земи, трансформирането в нови типове урбанизирани местообитания, вероятно ще се отразят благоприятно за някои синантропни видове птици, като: бял щъркел (*Ciconia ciconia*), домашна кукумявка (*Athene*

noctua), черен бързолет (*Apus apus*), градска лястовица (*Delichon urbica*) и селска лястовица (*Hirundo rustica*), чрез създаването на нови места/субстрати за гнездене.

Обобщение

От наличните данни може да се заключи, че не се засягат известни и описани находища на включени в ЧКБ и защитени от ЗБР растителни и животински видове, български и балкански ендемити. Тъй като се засягат подходящи местообитания за много видове и вероятността да се засегнат нерегистрирани находища е значителна, се налага включването на мерки за намаляване на въздействието и осигуряване на опазването им при бъдещото териториално развитие.

Основните типове въздействия върху биологичното разнообразие могат да се определят, както следва:

- **по вид** – пряко и непряко, отрицателно;
- **по вероятност** – средна;
- **по продължителност** – дългосрочно;
- **по териториален обхват** – из цялата територия на общината, въздействията могат да се проявят и извън мястото на намеса;
- **по честота** – постоянно – по време на експлоатация на реализираните обекти;
- **кумулятивен ефект** – среден.

8. Въздействия върху културно-историческо наследство, включително архитектурно и археологическо наследство

ОУП е инструмент за подпомагане на община Дряново за поетапно бъдещо решаване на някои основни проблеми на недвижимите културни ценности. ОУПО играе много важна роля в канализирането на инвестиционния процес чрез подпомагане на администрацията за ограничаване на безмилостна експанзия на строителство - основен фактор за излагане на НКЦ на риск и опасност за културното и природното наследство.

Избраният вариант на устройство не предполага негативни въздействия върху НКЦ и отразява съвременните политики в това отношение: новите устройствени територии не засягат единични или групови обекти на КИН. Прилагането на плана ще доведе до предотвратяване на възможни увреждания на природните и културно-историческите ценности в резултат на природни бедствия, човешка дейност, изоставяне на имоти, разпадане на жилищни постройки, нарушаване на културни ценности целенасочено или не и др.

Със спазването на предложените с ОУП на Община Дряново устройствени решения и рестрикции и предложената концепция, се очаква значително положително въздействие:

- по вид, въздействието е пряко;
- по вероятност - ниско до средно;
- по продължителност - постоянно;
- по териториален обхват - ограничено;
- риск за човешкото здраве – нисък до среден;
- кумулативен ефект - нисък;
- превишаване на екологични стандарти - няма;

9. Фактори, които замърсяват или увреждат околната среда

9.1. Въздействия от опасни вещества

Предвижданията на проекта на ОУП на Община Дряново няма да променят съществено съществуващата ситуация по отношение на опасните вещества и управление на риска. Описаните характеристики на общата концепция на ОУП на община Дряново – целеви ориентири и принципи, го определят като планов документ, насочен към екологосъобразно устройство на общинската територия. Ориентиран е към ограничаване до минимум на неблагоприятните последствия от урбанизация на територията и по-нататъшно протичане на урбанизационния процес към постигане на баланс между природна и урбанизирана среда. Тъй като съгласно разпоредбите на Закона за устройство на територията (чл. 103, ал. 2) общите устройствени планове определят преобладаващото предназначение и начин на устройство на отделните структурни части на териториите, обхванати от плана, конкретното предназначение и начин на устройство на отделните поземлени имоти в обхвата на ОУП се определя от подробни устройствени планове. На тази база, в проекта на ОУП не може да се предвиди конкретна реализация (изграждане) на ново предприятие и/или съоръжение с нисък или висок рисков потенциал, както и да се предвидят данни за количествата на опасните вещества по Приложение № 3 на ЗООС, които ще бъдат налични в предприятието/съоръжението. Такива предприятия и съоръжения могат да бъдат предвидени в следващите нива и етапи на проектиране и при условие, че се прояви такава инвестиционна инициатива, се предприемат съответните действия по реда на ЗООС. Ако при реализацията на даден инвестиционен проект инструкциите за работа с опасни вещества се спазват стриктно, не следва да се очаква въздействие върху компонентите на околната среда от фактор „опасни вещества“.

9.2. Въздействия от отпадъци

С настоящия план се предвижда развитието на системите по управление на отпадъците на територията на община Дряново да бъде насочено в посока към постигане на заложените национални приоритети в областта, в т.ч в Националната стратегия по опазване на околната среда и Националната програма за управление на отпадъците 2021-2028 г. Съобразно националните цели общината ще се стреми да насочи развитието си в следните посоки:

- Прилагане на мерки за предотвратяване образуването на отпадъци;
- Достигане на заложените в Закона за управление на отпадъците цели за повторна употреба и рециклиране на отпадъци;
- Достигане на заложените в Закона за управление на отпадъците цели за ограничаване на депонирането на битови отпадъци;
- Обхващане на по голям кръг от специфични отпадъчни потоци в общинските системи за разделно събиране на отпадъци и разширяване на съществуващите такива;
- Оползотворяване на строителните отпадъци, вкл. тяхното рециклиране;
- Цялостно намаляване на количествата отпадъци, предназначени за депониране;
- Повишаване на степента на информираност на населението за дейностите по отпадъците на общинско ниво;
- Повишаване на контрола.

Анализ и оценка за въздействието върху околната среда на на ОУП на Община Дряново

Неразделна част от подобряването на екологичната обстановка е ефективното управление на отпадъците, включващо подобряване на инфраструктурата и дейностите свързани с отпадъците. В тази връзка е необходимо да се увеличи процента на разделно събираните отпадъци. Да се увеличи дела на компостиране на отпадъците по домовете и в общината (от поддържане на зелените площи, храстите и дърветата в парковете и градините). Очаква се прилагането на интегрирания подход за управление на отпадъци да спомогне за

развитието на фактора „Отпадъци”, което ще намали влиянието му върху компонентите на околната среда и ще намали риска за човешкото здраве.

ОУПО определя зони с производствено предназначение от разновидност Пп с такива за земеделски земи с допустима промяна на предназначението. Те се устройват преобладаващо в периферията на населите места и извън нея, предвид което се очаква генериране на по-голямо количество отпадъци, сравнено с момента. Планирането на тези зони спомага за непопускане на хаотично разположения на обекти в други части на населените места и разпространението на други потоци отпадъци в тях.

Община Дряново участва в Регионално сдружение за управление на отпадъците на общините Севлиево, Дряново и Сухиндол и Регионална система за управление на отпадъците за общините: Севлиево, Дряново и Сухиндол. Същата обхваща функционирането и експлоатацията на три обекта: Сепарираща инсталация за битови отпадъци, обслужваща общините Севлиево, Дряново и Сухиндол, Регионално депо за неопасни и опасни отпадъци за общините Севлиево, Дряново и Сухиндол, както и площадки за компостиране на биоразградими отпадъци, една от които на територията на община Дряново, разположена на около 2 км от града, в посока с. Денчевци.

Рекултивираното общинско депо е устроено като терен със самостоятелен устройствен режим – „Техническа инфраструктура – б/Тевк“, което е в съответствие с реалното му състояние.

Организацията по събирането и транспортирането на строителни отпадъци в Община Дряново е възложена на общинско предприятие „Чисто Дряново“. Обслужването на строителните отпадъци се извършва по предварително направена заявка от лицата, извършващи ремонтни дейности. На разположение са 5 бр. контейнери с вместимост 5,5 куб. м. и 5 бр. с вместимост 3,5 куб.м. От общинското предприятие на заявителите се предоставят контейнери за строителни отпадъци, които чрез контейнеровоз се транспортират до площадката на регионално депо за отпадъци в гр. Севлиево.

Площадката за компостиране на биоразградими отпадъци се експлоатира от „Регионално депо за отпадъци – Севлиево“ ООД на база сключен договор между общините Севлиево, Дряново и Сухиндол и дружеството. На този етап съдове за разделно събиране на биоразградими отпадъци са разположени на територията на ограничен брой обекти, предлагащи предимно социални услуги. През 2021 г. на площадката за компостиране на община Дряново са приети 790 кг биоразградими отпадъци.

В заключение, проектът е отразил териториалните условия за събиране и третиране на образуваните отпадъци на територията на община Дряново. Реализирането на предвижданията в ОУПО предполага увеличаване на количествата образувани отпадъци на територията на общината, във връзка с което и с цел недопускане на отрицателно въздействие върху компонентите на околната среда, в глава VII са предложени мерки за доразвиване на системата за сметосъбиране и третиране на образуваните отпадъци в съответствие с предвидената нова урбанизация.

9.3. Въздействия от рискови енергийни източници – шум, вибрации, радиации

9.3.1. Въздействия от шума

В направения анализ на съществуващото състояние на транспортно-комуникационната осигуреност на Община Дряново е отчетено, че транспортната достъпност на всички населени места на територията на общината е добре осигурена и не е необходимо изграждане на допълнителни трасета. Т.е. няма да има предпоставки за допълнителни шумови емисии в околната среда и по-специално в жилищните зони на Общината. Като перспектива за транспортната инфраструктура на общината остава приоритетното поддържане и подобряване на съществуващата пътна мрежа. Подобряване

състоянието на пътните настилки, съчетано с подходящо крайпътно озеленяване, би довело и до по-добра акустична среда в населените места на Община Дряново.

На този етап не се очаква никакво развитие на ж.п.линиите и транспортното ж.п. обслужване на общината, респективно няма да има допълнително акустично натоварване от ж.п. транспорт.

Общият устройствен план предвижда нови предимно производствени устройствени зони Пп и нови зони за жилищно застрояване – Жм, които на места граничат едни с други. Това създава предпоставка за дискомфорт върху населението.

Във връзка с горното, предложените с ОУП на Община Дряново устройствени решения и рестрикции и предложената концепция – алтернативен Вариант Б, **няма вероятност от поява на негативно въздействие, оценено по следния начин:**

- по вид, въздействието е пряко;
- по вероятност - ниско до средно;
- по продължителност - постоянно;
- по териториален обхват - ограничено;
- риск за човешкото здраве – нисък до среден;
- кумулативен ефект – нисък до среден;
- превишаване на екологични стандарти - вероятно;

Предвижданията на ОУП на Община Дряново би следвало да способстват за ограничаване и намаляване на евентуални шумови емисии в урбанизираните зони на Общината и да осигурят благоприятна, комфортна акустична среда за населението.

Въздействието на Пп върху Жм би могло да се компенсира чрез оставяне на достатъчно отстояние между зоните, които биха могли да бъдат озеленени, като в глава VII са предложени и други мерки, които да ограничат или снижат очакваното въздействие.

9.3.2. Въздействия от йонизиращи лъчения

Предложенията за градоустройствени решения, заложи в оценявания проект за ОУП на Община Дряново, нямат пряко отношение към разгледаните източници на йонизиращи лъчения; не се предвиждат терени за такива дейности. Поради това не се очаква реализацията на плана да доведе до промяна на радиационния статус на територията на Община Дряново.

9.3.3. Въздействия от електромагнитните (нейонизиращи) излъчвания

Основните източници на завишени електромагнитни излъчвания на територията на Община Дряново, с възможно неблагоприятно въздействие върху човешкото здраве и околната среда са радио- и телевизионните предаватели, подстанцията за високо напрежение, електропроводите, трафопостовете, хранящи жилищни квартали и сгради, аналоговите и цифровите базови станции за мобилна комуникация и др.

Съгласно Обяснителната записка към ОУП на Община Дряново електроенергийната система на прилежащата територия е добре развита и оразмерена да поема по-голямо натоварване. Техническото състояние на използваните съоръжения е добро и към настоящия момент не е необходимо изграждането на нови такива. Следователно няма да има нови съоръжения, които да създават допълнителни ЕМП в околната среда и селищните територии. Налице са достатъчно мощности при необходимост да бъдат запазени новоизградени производствени или жилищни зони.

В предварителния проект на ОУПО са проектирани нови жилищни устройствени зони – 1/Жм1 и 2/Жм1, през които преминават съществуващи електропреносни въздушни линии

(ВЛ). В тази връзка и с цел недопускане на отрицателно въздействие, предвижданията на ОУПО следва да се съобразят с Наредба №16/09.06.2004 г. за сервитутите на енергийните обекти, въз основа на което в глава VII са предложени мерки, по отношение на окончателния проект на ОУПО.

Евентуално бъдещо изграждане и точното местоположение на нови ТП е предмет на проучвания в следващ планов етап (при разработване на ПУП и конкретни инвестиционни проекти). Тогава следва да се приложат всички нормативни изисквания, касаещи изграждането на електропреносни мрежи и съоръжения, с цел безопасност и защита от възникване на наднормени електромагнитни излъчвания.

Изграждането на тези съоръжения следва да бъде извършено при стриктното спазване на изискванията на съответните нормативни документи. Така ще се осигури превенция и по отношение нивата на електромагнитните излъчвания в околната среда.

По принцип при спазване на действащите нормативи, не се очакват вредни въздействия от ЕМП върху компонентите на околната среда и здравето на хората. В подробните устройствени планове следва да се следи за разположението на трафопостовите, охраняващи отделните групи от сгради.

Друг възможен източник на ЕМП в околната среда са елементите на съобщителната инфраструктура. Съгласно предоставената информация и трите национални оператора осъществяват пълно телекомуникационно покритие на територията на Община Дряново. На този етап няма информация за планирано изграждане на територията на общината на нови базови станции на трите мобилни оператора, които имат добре развита клетъчна мрежа в цялата страна.

В така представения проект за ОУПО няма предпоставки за възникването на наднормени електромагнитни излъчвания в околната среда и жилищните зони.

В заключение може да се обобщи, че от реализацията на ОУПО не се очакват значителни и трайни негативни въздействия от източници на електромагнитни излъчвания в околната среда и произтичащи от тях, шум и вибрации.

10. Въздействия върху здравно-хигиенни аспекти на околната среда

При оценката на риска са преценени факторите и тяхното влияние върху човешкото здраве в резултат на урбанизацията, предвидена с предварителния проект за ОУП на община Дряново.

Основната цел на ОУП е да осигури устойчиво развитие и благоустрояване на община Дряново, в съответствие със специфичните природни и обществено-икономически дадености и да създаде най-благоприятни условия за обитаване, труд и отдих на постоянното население на общината. Представеният ОУП с разработените в него: комфорт на обитаване; екологосъобразно развитие на стопанството и промишлеността; обезпеченост с техническа и инженерна инфраструктура; обезпеченост със социална инфраструктура – отговарят на съвременните нормативи и стандарти на ЗУТ и Наредба № 7 на МРРБ за правила и норми за устройство на различните видове територии. Основните параметри на ОУП са дадени в Правила и нормативи за прилагане на ОУП.

Устройствените решения, подкрепящи развитието на стопанския сектор в общината ще допринесат за създаване на условия за приемлива среда на труд и опазване на здравето на населението в синхрон с опазване и използване на потенциала на природните дадености и ще създават благоприятни условия за привличане на чужди инвестиции и разкриване на нови работни места. Проектът предвижда разширение на предимно производствени зони в поголемите населени места в общината, с които се осигуряват устройствени условия за реализация на инвестиционни инициативи.

Планът предвижда разширение на строителните граници на част от населените места. При тяхното проектиране са взети предвид разположението на съществуващите бивши селскостопански дворове и разположението на новите предимно производствени територии. На този етап не се очаква тези предвиждания за промишлените зони в проекта за ОУП да доведат до неблагоприятно въздействие по отношение на здравето на населението в община Дряново. При конкретното проектиране на бъдещи намерения в тези зони е необходимо да се оценят евентуалните въздействия върху здравето и се предвидят съответните мерки.

С плана са предвидени разширения на съществуващите гробищни паркове в множество населени места. Разположението им не предполага въздействие върху здравето на населението.

Анализираните нива на атмосферните замърсители за прогнозния период са основание да се твърди, че в общината няма големи замърсители на атмосферния въздух. Реализацията на ОУП не е свързана с появата на нови значителни източници на емисии в атмосферния въздух, които да окажат отрицателно въздействие върху качеството на въздуха в общината.

При реализиране на проекта ОУП на Община Дряново не се очаква да настъпят съществени промени в хидроложки и хидрогеоложки условия. С проекта е предвиден терен за изграждане на ПСОВ, като в комбинация с реконструкция и доизграждане на канализационната мрежа, реализацията на ОУП ще има положително повлияване върху околната среда и в частност повърхностните водни течения и подземните води.

Предвид стопанското, рекреационното, екологичното и естетическото значение на горите в община Дряново, ОУП предвижда запазване в максимална степен предназначението на тези територии и ограничаване възможностите за промяна на предназначението им за други нужди.

С проекта за ОУП на община Дряново се определят рамките за бъдещото планиране и управлението на устройствения процес. Поставени са изискванията към последващите подробни устройствени планове (ПУП) със съответните план схеми, определено е устройството на различните видове територии в съответствие със здравно-профилактичните изисквания. Предвидени са необходимите мерки за гарантиране и в бъдеще на здравословни условия за живот, като всички дейности и обекти в плана не създават условия за повишаване на здравния риск за населението.

От комунално-хигиенна гледна точка може да се обобщи, че проекта на ОУП на община Дряново не съдържа предвиждания, които могат да доведат до негативни ефекти за здравето на населението в общината. В проекта на ОУП се регламентира съвременна териториална планова основа за дългосрочно устойчиво и екологосъобразно устройствено развитие, в съответствие с приетите стратегически документи за регионално развитие и със специфичните за общината природни, културно-исторически, туристически и други дадености.

VII. МЕРКИ, КОИТО СА ПРЕДВИДЕНИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ И ВЪЗМОЖНО НАЙ-ПЪЛНО ОТСТРАНЯВАНЕ НА НЕБЛАГОПРИЯТНИТЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ПЛАНА ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА

Атмосферен въздух

Мярка	Цел/очакван ефект	Етап на изпълнение /прилагане
Стимулиране ползването на алтернативни енергийни източници за отопление в битовия сектор, различни от твърди горива	Подобряване качеството на атмосферния въздух	При прилагането на ОУП

Разработване и внедряване на проекти, свързани с повишаване на енергийната ефективност.	Подобряване качеството на атмосферния въздух	При прилагането на ОУП
Обособяване на буферни зони между различните устройствени зони, с цел намаляване на влиянието на производствени вентилационни газове и шум, излъчван в околната среда върху жилищни зони и територии	Ограничаване изпускането на неорганизираните емисии от прах в атмосферния въздух и опазване на човешкото здраве	При прилагането на ОУП

Повърхностни и подземни води

Мярка	Цел/очакван ефект	Етап на изпълнение /прилагане
Реконструкция и рехабилитация на водоснабдителната мрежа на община Дряново	По-добро управление на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване	При прилагането на ОУПО
Проучвания и изграждане на нови, вкл. резервни, водоизточници с оглед гарантиране питейното водоснабдяването на цялото население	По-добро управление на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване	При прилагането на ОУПО
Да се извърши учредяване на санитарно-охранителни зони около всички водоземни съоръжения (с или без разрешителни за водоземане) за питейно водоснабдяване. СОЗ да се отразяват своевременно в ОУПО като територии с особена териториалноустройствена защита.	Подобряване качеството на питейните води и опазване на водния ресурс	При прилагането на ОУПО
Прилагане на забрани и ограничения, съгласно Приложение 1 към Националния каталог от мерки в зона с радиус 1 км около водоземните съоръжения. Да се спазва мярка в ПУРБ с код DW_1 „Забрани и ограничения за изпълнение на дейности в зоните за защита на питейните води и в определените СОЗ и буферните зони около водоземните съоръжения/системи“, с действие за изпълнение DW_1_4 - „Спазване на забрани и ограничения в СОЗ съгласно заповедта за определяне на зоната и списъка по приложение № 1 към Националния каталог от мерки (ПУРБ)“	Подобряване качеството на питейните води и опазване на водния ресурс	При прилагането на ОУПО
Да се съобразява местоположението на питейните водоизточници, за които все още не са определени СОЗ и съответните буферни зони с радиус 1 км.	Подобряване качеството на питейните води и опазване на водния ресурс	При прилагането на ОУПО
Изграждане, реконструкция или модернизация на канализационна мрежа за агломерации с над 2000 е.ж, вкл. рехабилитация и доизграждане	Подобряване състоянието на повърхностни и подземни водни тела;	При прилагането на ОУПО
Увеличаване на свързаността на населението с канализацията	Подобряване на отвеждането на отпадъчните води	
Изграждане на градска пречиствателна станция за отпадни води (ГПСОВ)		
Изграждане на локални пречиствателни съоръжения за отпадъчни води в малките населени места		
Всички планове, проекти, програми и инвестиционни предложения, които могат да окажат хидроморфологичен натиск върху повърхностните водни тела в обхвата на ДРБУ и не са свързани с изпълнение на мерки от ПУРН и ПУРБ, да бъдат консултирани с БДДР и съобразени с териториалния обхват и период на изпълнение на предвидените в ПУРН мерки, които следва да се считат за приоритетни.	Недопускане на значително кумулативно отрицателно въздействие върху повърхностни и подземни водни обекти	При прилагането на ОУПО

Да бъдат отразени в графичната част на ОУПО заливаемите зони на повърхностните водни тела при 20-годишна вълна, съгласно ПУРН.	Защита от наводнения	Окончателен проект на ОУП
Допълване на Правилника за прилагане на ОУПО с изисквания към последващите ПУП и правилата за прилагането им като се опишат териториите и ограниченията за зоните за защита от наводнения при тяхното устройствено планиране най-малко с: - не се допуска промяна на предназначението на поземлените имоти на водни обекти и строителство в тях, освен на водностопански и хидротехнически системи и съоръжения. - при урбанизиране на територии около водни обекти, в подробните устройствени планове да се включват отреждания за регулация на речните корита и изграждане на необходимите защитни съоръжения; - във всички случаи на урбанизиране на територии край реки и дерета/долове, да се осигурява възможност за достъп за почистване, укрепване и поддържане на речното корито, дерето или суходолието;	Защита от наводнения	Окончателен проект на ОУП
Да се намалят териториалните обхвати на: 1) Жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване 1/Жм1, като отпаднат следните поземлени имоти с идентификатори по КККР на землището на гр. Дряново: 23947.54.296, който да запази предназначението си като вид неурбанизирана територия и отреждането си като „дере“, 23947.54.8, 23947.54.9, 23947.54.10, 23947.54.121, 23947.69.99, 23947.70.1, 23947.70.2, 23947.70.6, 23947.70.21, 23947.71.16, 23947.71.20 и 23947.71.23; 2) Предимно производствена устройствена зона 1/Пп1, като отпаднат следните поземлени имоти с идентификатори по КККР на землището на гр. Дряново: 23947.72.2, 23947.72.10, 23947.72.28 и 23947.72.33.	Предотвратяване на прекъсването и застрояване на бреговете на водни течения; намаляване на риска и щетите от наводнения.	Окончателен проект на ОУП
Да се намали териториалният обхват на Земеделска зона с възможност за застрояване за неземеделски нужди 1/Срп1, като се изключи поземлен имот с идентификатор 23947.87.25 по КККР на землището на гр. Дряново, който да запази предназначението си като горска територия.	Предотвратяване на прекъсването на водно течение/дол, част от водосбор, отвеждащ и дъждовни води; намаляване на риска и щетите от наводнения.	Окончателен проект на ОУП

Ландшафт, земи и почви

Мярка	Цел/очакван ефект	Етап на изпълнение /прилагане
Въвеждане на режим на превантивна защита върху земите с висока бонитетна категория (I-ва до IV-та), трайните насаждения и поливните обработваеми земи, както и на тези, попадащи в обхвата на защитени зони по Закона за биологичното разнообразие и Закона за защитените територии.	Опазване на ценни земеделски земи от застрояване	Окончателен проект на ОУП

На етапа на подробно устройствено планиране да се запазва максимално съществуващата естествена растителност.	Максимално опазване на естествената растителност в урбанизираните територии	При прилагането на ОУП
Насърчаване възстановяването на вече съществуващи обекти за сметка на новото строителство	Ограничаване на ново урбанизиране	При прилагането на ОУП

Защитени природни обекти, биологично разнообразие

Мярка	Цел/очакван ефект	Етап на изпълнение /прилагане
За инвестиционни предложения попадащи в големи затревени територии към датата на влизане сила на ОУП (ливади, пасища, мери и изоставени ниви с обща площ 10 дка или повече) да се провеждат предварителни проучвания за находища на защитени растителни и животински видове и при наличие на такива да се извършва ОВОС.	Предотвратяване на загуба на местообитанията и численост на видове с висок консервационен статут. Съответствие със Стратегическа цел V от НСОК и Специфична цел 4 от ПООС.	При прилагането на ОУП /При одобрения на инвестициони проекти
При строителство на нови улици, пътища и/или промяна на параметрите и категорията им, да се изисква проектиране и изграждане на прокари за различни животински видове, съобразени с пътищата на придвижването и миграцията им.	Осигуряване на свързаност между местообитанията и популациите, смекчаване на бариерния ефект; намаляване на смъртността на индивиди.	При прилагането на ОУП /При одобрения на инвестициони проекти
Да не се допуска урбанизация, строителство и поставяне на преместваеми обекти в границите на защитени територии по смисъла на ЗЗТ, с изключение на ремонт на съществуващи обекти.	Опазване на ландшафта и спазване на режимите в ЗТ. Съответствие със Стратегическа цел V от НСОК и Специфична цел 4 от ПООС.	При прилагането на ОУП
Да се запази настоящото конкретно предназначение на имотите с изградени обекти (сгради и паркинги) в УЗ 1/Оо, землище на гр. Дряново; 1/Ов, 2/Ов, поземлени имоти с идентификатори 14859.251.318 и 14859.252.296 (отредени като урбанизирани територии), землище на с. Геша, в които да не се допуска изграждане на нови и преоустройство на съществуващите сгради с увеличаване на параметрите ЗП и РЗП.	Поддържане на сегашното ниво на туристопотока и съществуващия антропогенен натиск върху ЗТ и ЗЗ; предотвратяване на деградация на ландшафта и екосистемите и негативни въздействия върху видове.	При прилагането на ОУП
Да не се допуска трайна промяна на ландшафта, включително промяна на предназначението и начина на трайно ползване на територията, ново строителство и проектиране на нови и разширяване на устройствени зони и ПУП, във или засягащи особено важни места с жизненоважно значение за местообитанията и видовете в защитените зони, представляващи ключови елементи на зоните, екотони и биокоридори: приоритетните за опазване типове природни местообитания; скали; голини; горски поляни; дерета; гори и храсти в земеделски земи; граничеци с гори ливади, пасища и мери; влажни/заливаеми ливади и пасища; влажни зони (блата, мочурища и др.) и др. територии, заети от води и водни обекти.	Запазване на най-важните територии в ЗЗ, с случай на изменение на ОУП; предотвратяване на унищожаване или увреждане на природни местообитания и негативни последствия за местообитанията и популациите на целевите и други видове от съществено значение за структурата и функциите на екосистемите в ЗЗ.	При прилагането на ОУП
Да се съобразяват предвижданията и ограниченията в бъдещи Планове за управление на защитени територии и защитени зони, утвърдени в срока на действие на ОУПО.	Осигуряване на законосъобразност, целесъобразност и приоритетност на специализираните планове за опазване на околната среда.	При прилагането на ОУП
При проектиране на регулация и застрояване на поземлени имоти с идентификатори 66977.501.246	Спазване на разпоредби на ЗБР – предотвратяване на унищожаване	При прилагането на ОУП

и 66977.501.9517 по КККР на с. Славейково, да се вземе предвид наличието на защитено вековно дърво зимен дъб с номер в държания регистър 1470 и да бъде осигурено неговото запазване и защита от повреди.	или увреждане на защитено вековно дърво.	/При одобрения на инвестициони проекти
Да се намали териториалният обхват на Жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване 1/Жм1, като отпаднат поземлените имоти със следните идентификатори по КККР на землището на гр. Дряново: 23947.40.118, 23947.40.119, 23947.45.1, 23947.45.90, 23947.47.193, 23947.47.205, 23947.47.200, 23947.47.219, 23947.47.222, 23947.47.224, 23947.47.225, 23947.47.226, 23947.47.232, 23947.53.2, 23947.53.12, 23947.53.23, 23947.53.25, 23947.54.2, 23947.54.5, 23947.54.6, 23947.54.32, 23947.54.95, 23947.54.108, 23947.54.109, 23947.54.110, 23947.54.111, 23947.54.129, 23947.54.303, 23947.60.21, 23947.65.3, 23947.65.5 и 23947.65.7. Посочените имоти да запазят предназначението си като земеделска територия.	Запазване на земеделски имоти (всички са общинска и държавна собственост), с налични местообитания за защитени видове; опазване на екотона гори – затревени площи. Съответствие със Стратегическа цел V от НСОК и Специфична цел 4 от ПООС.	Окончателен проект на ОУП
Да се намали териториалният обхват на Земеделска зона с възможност за застрояване за неземеделски нужди 1/Сср1, като отпаднат поземлените имоти със следните идентификатори по КККР на землището на с. Денчевци: 20660.320.1, 20660.320.2, 20660.320.3, 20660.320.4, 20660.320.5, 20660.320.6, 20660.320.7, 20660.320.8, 20660.320.9, 20660.320.10, 20660.320.11 и 20660.320.12. Посочените имоти да запазят предназначението си като земеделска територия.	Премахване на горски територии от устройствена зона за земеделски земи и привеждане в съответствие с нейната идея; предотвратяване намаляването на горите; запазване на горски местообитания.	Окончателен проект на ОУП

Отпадъци

Мярка	Цел/очакван ефект	Етап на изпълнение /прилагане
Използване на материали с възможност за демонтаж и повторна употреба; Влагане строителни отпадъци в обратни насипи; Оползотворяване на строителни отпадъци чрез преработката им в различни фракции, които да се влагат отново в строителни дейности	Оползотворяване на строителните отпадъци	При прилагането на ОУП
Разширяване на действащата общинска система за разделно събиране на биоразградими отпадъци; Създаване на възможност за ползване на площадката за компостиране на община Дряново от физически и юридически лица; Насърчаване на домашното компостиране.	Ограничаване на депонирането на биоразградими отпадъци	При прилагането на ОУП

Културно-историческо наследство

Мярка	Цел/очакван ефект	Етап на изпълнение /прилагане
Всички последващи устройствени планове, програми и инвестиционни предложения, засягащи територии за опазване на културното наследство да се съгласуват по реда на Закона за културното наследство	Опазване на културно-историческото наследство	При прилагането на ОУП

Прилагането на плана при възлагане на следващи нива на устройствено проектиране за териториите с НКЦ да се извърши при участието на археолог.	Опазване на културно-историческото наследство	При прилагането на ОУП
При проектиране и преди реализиране на ИП, в случай на установяване на обекти, които е възможно да представляват нерегистрирани културни ценности, приоритетно да се проведат необходимите проучвания, съвместно с НИНКН.	Опазване на културно-историческото наследство	При прилагането на ОУП
Община Дряново да предостави на НИНКН актуалните адреси и идентификаторите по закона за кадастъра и имотния регистър на заверените, обявени и декларирани НКЦ, разположени на територията на общината.	Опазване на културно-историческото наследство	При прилагането на ОУП
Във връзка с установяване на въздействие на природни и антропогенни фактори, които е възможно да представляват риск за увреждането на недвижими културни ценности и на експозиционната им среда, Община Дряново да извършва проверки на обектите с подходяща периодичност. В случай на установени увреждания или риск от такива своевременно да бъдат уведомявани компетентните органи.	Опазване на културно-историческото наследство	При прилагането на ОУП

Рискови енергийни източници – шум, вибрации, радиации

Мярка	Цел/очакван ефект	Етап на изпълнение /прилагане
Да отпадне новопроектираната Жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване 2/Жм1, като поземлените имоти с идентификатори 23947.501.2001, 23947.501.2223, 23947.501.1929, 23947.501.1924 и 23947.501.1923 (общинска или неустановена собственост) да се проектират като УЗ за озеленяване, паркове и градини (Оз). За останалите имоти частна собственост да се запази настоящото предназначение като земеделска земя.	Осигуряване на буферна озеленена зона между жилищни зони и голяма предимно производствена зона и републикански път I-5, с цел намаляване на дискомфорта и негативните въздействия върху населението от производствени вентилационни газове и производствен и транспортен шум. Съответствие и принос за постигане на Стратегическа цел III от НСОК и Специфична цел 1 и 5 от ПООС;	Окончателен проект на ОУП
Да се намали териториалният обхват на: 1) Жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване 1/Жм1, като отпаднат поземлените имоти със следните идентификатори по КККР на землището на гр. Дряново: 23947.38.6, 23947.39.2, 23947.39.31, 23947.47.9, 23947.47.17, 23947.47.19, 23947.47.23, 23947.47.24, 23947.47.34, 23947.47.36, 23947.47.37, 23947.47.50, 23947.47.56, 23947.47.80, 23947.47.87, 23947.47.230, 23947.47.328, и 23947.47.334 Посочените имоти да запазят предназначението си като земеделска територия; 2) Да се намали териториалният обхват на Жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване 2/Жм1 (до кв. „Крачунка“), като отпаднат поземлените имоти със следните идентификатори по КККР на землището на с. Геша: 14859.98.8, 14859.98.9, 14859.98.56 и 14859.98.187. Посочените имоти да запазят	Спазване на Наредба 16 за сервитутите – осигуряване на вертикални и хоризонтални сервитути спрямо ел.далекопроводи ВЛ; предотвратяване на въздействия от нейонизиращи лъчения, щети при аварии, предизвикване на аварии; безпрепятствен достъп до критична инфраструктура.	Окончателен проект на ОУП

предназначението си като земеделска и горска територия.		
---	--	--

Вредни физични въздействия

Мярка	Цел/очакван ефект	Етап на изпълнение /прилагане
Запазване на съществуващите крайпътни озеленени площи с изолационни и защитни (в т.ч. ветро- и снегозащитни) функции	Опазване на съществуващо озеленяване	При прилагането на ОУП
Разширяване на действащата общинска система за разделно събиране на биоразградими отпадъци; Създаване на възможност за ползване на площадката за компостиране на община Дряново от физически и юридически лица; Насърчаване на домашното компостиране.	Ограничаване на депонирането на биоразградими отпадъци	При прилагането на ОУП

Други

При прилагането на ОУПО, инвестиционни предложения, планове, програми или проекти, за които се изисква процедура по ОВОС/ЕО (по реда на Закона за опазване на околната среда) и/или процедура по оценка на съвместимостта с предмета и целите на опазване в защитени зони (по реда на Закона за биологичното разнообразие), да се одобряват, в това число и по реда на съответния специален закон само след произнасяне с акт за съгласуване от компетентните органи по околна среда и при съобразяване с условията и мерките в съответния акт.

Смекчаващи или възстановителни мерки, предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно отстраняване на неблагоприятните въздействия от осъществяване на проекта за ОУП на община Дряново върху защитени зони, произтичащи от ДОСВ.

Общи мерки за всички защитени зони за включване/предвиждане в окончателния проект на ОУП и неговото прилагане, включително чрез включване в *Правила и нормативи за прилагане на Общ устройствен план на община Дряново:*

1. При одобряване на планове, проекти, реализиране на инвестиционни предложения, залесителни, озеленителни, възстановителни и рекултивационни мероприятия, попадащи изцяло или частично в границите на защитена зона, да не се предвижда и допуска озеленяване с инвазивни и/или други чужди и нехарактерни растителни видове.

Цел/очакван ефект:

- Предотвратяване на влошаване на структурата на всички природни местообитания и местообитания на видове.

2. При изменение на ОУП и одобряване на нови ПУП, да се залагат и прилагат минималните стойности на устройствените нормативи/показатели съгласно *Наредба № 7 от 22 декември 2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони*, определени за всеки вид устройствена зона, когато попада изцяло или частично в границите на защитена зона.

Цел/очакван ефект:

- Смекчаване на общи негативни ефекти от застрояването, промяната на ландшафта, визуални, светлинни и акустични въздействия, запазване на свободни зелени площи между антропогенните структури.

3. Да не се допуска нова урбанизация и строителство, с изключение на инфраструктура, в 30 метрови ивици от двете страни (ляв и десен бряг) на повърхностни водни обекти (с изключение на река Дряновска и река Янтра), извън границите на съществуващите урбанизирани територии, стопански дворове и други застроени производствени и жилищни територии.

4. Да не се допуска нова урбанизация и строителство, с изключение на инфраструктура, в 50 метрови ивици от двете страни (ляв и десен бряг) на река Дряновска и река Янтра, извън границите на съществуващите урбанизирани територии, стопански дворове и други застроени производствени и жилищни територии.

Цел/очакван ефект от мерки 3 и 4:

- Предотвратяване на унищожаване и фрагментация на всички типове околородни природни местообитания (3270, 6430 и 91E0*), екотон и повишаване на съществуващия кумулативен ефект.

- Предотвратяване на унищожаване на местообитания, екотон, смъртност на индивиди и снижаване на безпокойството на всички животински видове обитаващи водни и околородни местообитания.

- Предотвратяване на нова фрагментация на местообитания на всички животински видове обитаващи водни и околородни местообитания.

- Осигуряване на териториално-устройствени условия за постигане на определените природозащитни цели на защитената зона по отношение на околородните типове природни местообитания и животинските видове обитаващи водни и околородни местообитания.

Конкретни смекчаващи мерки по защитени зони за включване/предвиждане в окончателния проект на ОУП и неговото прилагане:

Защитена зона BG0000214 „Дряновски манастир“

5. Да се намали териториалният обхват на Жилищна устройствена зона с преобладаващо ниско застрояване З/Жм1, като се изключат поземлените имоти със следните идентификатори по КККР на землището на с. Геша: 14859.131.10, 14859.131.11, 14859.131.12, 14859.131.13, 14859.131.14, 14859.131.15, 14859.131.16, 14859.131.17, 14859.131.18, 14859.132.3, 14859.132.4, 14859.132.5 и 14859.132.10. Посочените имоти да запазят предназначението си като земеделска територия.

Цел/очакван ефект:

- Намаляване на въздействията (загуба на екотон, разпространение на инвазивни видове, промяна на видовия състав, замърсяване) върху структурата на местообитания 6430 и 91E0*.

- Предотвратяване на унищожаване, фрагментация, влошаване (утъпкване и изменение на типичната растителност, замърсяване) на местообитания и екотон на видра, влечуги, земноводни, четириточкова меча пеперуда.

- Ограничаване на загубата и влошаването на ловни местообитания за прилепите.

- Намаляване на смъртността на индивиди и безпокойството на видра, влечуги, земноводни, твърдокрили, четириточкова меча пеперуда.

Защитена зона BG0000263 „Скалско“

6. Да се намали териториалният обхват на Предимно производствена зона 1/Пп, като се изключи поземленият имот с идентификатор 66768.57.121 по КККР на землището на с. Скалско. Препоръчва се предназначението на посочения имот да се промени на „земеделска територия“ или да се включи в категория „Други нарушени територии“.

Цел/очакван ефект:

- Предотвратяване на площната загуба на местообитания 6210 и 6240* и отпадане на пречката за постигане на природозащитната цел на защитената зона.
- Предотвратяване на унищожаване и фрагментация на местообитания и екотон на пъстър смок, сухоземни костенурки, земноводни.
- Предотвратяване на загубата и влошаването на ловни местообитания за прилепите.
- Намаляване на смъртността на индивиди при пъстър смок, сухоземни костенурки, земноводни, твърдокрили.

Защитена зона BG0000282 „Дряновска река“

7. Да се намали териториалният обхват на Предимно производствена устройствена зона 1/Пп1, като се изключат поземлените имоти със следните идентификатори по КККР на землището на с. Ганчовец: 14458.4.35 и 14458.5.49. Посочените имоти да запазят предназначението си като земеделска територия.

8. Да се намали териториалният обхват на Предимно производствена устройствена зона 4/Пп1, като се изключи поземленият имот с идентификатор 14458.4.501 по КККР на землището на с. Ганчовец. Имотът да запази предназначението си като земеделска територия, без се допуска урбанизация и строителство.

9. Да се намали териториалният обхват на Предимно производствена устройствена зона 1/Пп1, като се изключи поземленият имот с идентификатор 21261.86.10 по КККР на землището на с. Длъгня. Имотът да запази предназначението си като земеделска територия.

10. Да се намали териториалният обхват на Земеделска зона с възможност за застрояване за неземеделски нужди 1/Сср1, като се изключат поземлените имоти със следните идентификатори по КККР на землището на гр. Дряново: 23947.76.610, 23947.135.2 и 23947.135.3. Посочените имоти да запазят предназначението си като земеделска територия. При проектиране на ПУП за поземлен имот с идентификатор 23947.135.1, линията на застрояване да се ограничи до 20 метра от границата на имота с р. Дряновска (имот с идентификатор 23947.135.596).

Цел/очакван ефект от мерки 7, 8, 9 и 10:

- Предотвратяване на площната загуба на местообитание 6430 и намаляване на площната загуба на местообитание 91E0*.
- Намаляване на въздействията (загуба на екотон, разпространение на инвазивни видове, промяна на видовия състав, замърсяване) върху структурата на местообитание 91E0*.
- Предотвратяване на унищожаване и фрагментация на местообитания, екотон на видра, пъстър пор, влечуги и земноводни.
- Ограничаване на загубата и влошаването на ловни местообитания за прилепите.
- Намаляване на смъртността на индивиди и безпокойството на видра, пъстър пор, влечуги, земноводни, твърдокрили.

Защитена зона BG0000610 „Река Янтра“

11. Да се намали териториалният обхват на Предимно производствена устройствена зона 1/Пп1, като се изключат поземлените имоти със следните идентификатори по КККР на землището на с. Янтра: 87463.92.1, 87463.92.3 и 87463.92.24. Посочените имоти да запазят предназначението си като земеделска територия.

12. Да се отпадне Предимно производствена устройствена зона 2/Пп, обхващаща поземлен имот с идентификатор 66977.32.47 по КККР на землището на с. Славейково.

Имотът да запази предназначението си като земеделска територия, без се допуска урбанизация и строителство.

Цел/очакван ефект от мерки 11 и 12:

- Намаляване на въздействията (загуба на екотон, разпространение на инвазивни видове, промяна на видовия състав, замърсяване) върху структурата на местообитания 3270, 6430 и 91E0*.
- Предвратяване на унищожаване, фрагментация, увреждане (утъпкване и изменение на типичната растителност, замърсяване) на местообитания и екотон на видра, влечуги, земноводни, лицена, ценагрион.
- Ограничаване на загубата и влошаването на ловни местообитания за прилепите.
- Намаляване на смъртността на индивиди и безпокойството на видра, влечуги, земноводни, твърдокрили.

13. При проектиране на ПУП за Предимно производствена устройствена зона 1/Пп1, обхващаща поземлен имот с идентификатор 81726.12.21 по КККР на землището на с. Чуково, линията на застрояване да се определи на разстояние най-малко 70 метра от границата на северния съседен поземлен имот с идентификатор 81726.58.1 по КККР на землището на с. Чуково. Буферната ивица от 70 метра да се запази изцяло в естественото си състояние и да не се използва за подходи за достъп, съхраняване и депониране на земни маси, строителни материали и отпадъци при реализиране на строителство в устройствената зона.

Цел/очакван ефект:

- Предотвратяване на въздействията (загуба на екотон, разпространение на инвазивни видове, промяна на видовия състав, замърсяване) върху структурата на местообитание 91M0.
- Предвратяване на унищожаване, фрагментация, увреждане (утъпкване и изменение на типичната растителност, замърсяване) на местообитания и екотон, прекъсване на биокоридори на вълк, пъстър пор, влечуги, земноводни и твърдокрили.
- Ограничаване на загубата и влошаването на ловни местообитания за прилепите.
- Намаляване на смъртността на индивиди и безпокойството на вълк, пъстър пор, влечуги, земноводни и твърдокрили.

Смекчаващите мерки е необходимо да бъдат прилагани в пакет, а не изборително. Този тип смекчаващи мерки трябва да са наложителни за всички последващи ПУП и инвестиционни предложения (в целия окончателен проект за ОУП на община Дряново), които са от подобен характер, предполагат сходни отрицателни въздействия и е оценено (включително с отчитане на кумулативния ефект), че е възможно да бъдат реализирани без да противоречат на целите на опазване на защитените зони.

VIII. МОТИВИ ЗА ИЗБОР НА РАЗГЛЕДАНИТЕ АЛТЕРНАТИВИ И ОПИСАНИЕ НА МЕТОДИТЕ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА, ВКЛЮЧИТЕЛНО ТРУДНОСТИТЕ ПО СЪБИРАНЕ НА НЕОБХОДИМАТА ЗА ТОВА ИНФОРМАЦИЯ

1. Алтернативни варианти за постигане на целите на плана и на околната среда

В процеса на изготвяне на проекта за ОУП на Община Дряново, от страна на проектантския колектив са извършени работни обсъждания на алтернативи по всяко едно от устройствените решения свързани с плана, с представители на специалисти и заинтересовани лица от различни обществени групи (*включително общинската администрация, общинския съвет, градоустройствени и технически специалисти, експлоатационни дружества и др.*).

Разработените в етап предварителен проект на ОУП устройствени варианти отразяват и баланса на вижданията на консултираните към момента заинтересовани страни в степента в която съчетаването на тези виждания е възможно. Мотивите за избор на алтернативите,

залегнали в окончателната версия на проекта на ОУП, се свеждат до следните групи критерии:

- 1) функционалност и постигане на поставената устройствена цел;
- 2) степен на очакваното въздействие върху околната среда и качеството на живот;
- 3) осигуряване на подходяща за реализацията на функциите му жизнена среда.

Проектът за ОУП на община Дряново е възложен за изготвяне от Община Дряново на „Про Консулт Дряново“ ДЗЗД. В представената ни проектна документация и разработки към проекта за ОУП на Община Дряново, не са разгледани и предвидени алтернативни варианти на проекта.

Към настоящия момент съществуват следните три реално осъществими алтернативни варианта за реализация на ОУП на Община Дряново:

1) Вариант А – Реализиране на ОУП в представения вариант на предварителен проект, без да бъдат реализирани (частично или изцяло) предложените от екипа по ЕО мерки в Раздел VII за смекчаване въздействието на отделните устройствени мероприятия, заложиени в Плана;

2) Вариант Б – Реализиране на ОУП в предложен алтернативен вариант, с минимално намаление на териториалния обхват на някои устройствени зони и задължително изпълнение на всички смекчаващи мерки за предотвратяване и намаляване на неблагоприятните въздействия от реализацията на план, предложени от екипа по ЕО в Раздел VII. В тази алтернатива е имплементирана предложената алтернатива в ДОСВ, съобразена с въздействията върху защитените зони от мрежата Natura 2000;

3) Вариант В – Нулевата алтернатива – алтернативата планът да не се одобри и изпълни;

Сравнението на положителните и отрицателните страни на указаните алтернативни варианти, в т.ч. и на нулевата алтернатива, е извършено въз основа на матрица на съответствието на всяка от алтернативите с приоритетите и целите на разгледаните в Раздел V цели и приоритети за опазване на околната среда.

Таблица 93 Сравнителна оценка на въздействието на алтернативните варианти на ОУП на община Дряново върху постигането на актуалните национални цели и общински цели за околната среда

Национална цел от НСОК	Вариант А Предварителен проект	Вариант Б Предложена алтернатива	Вариант В Нулева алтернатива
Специфична цел I: Възстановяване и съхраняване на биологичното разнообразие и естествените функции на екосистемите с особено внимание върху тези с висок потенциал на биологично разнообразие	--	0	-
Специфична цел II: Устойчиво управление на защитените зони и информирано участие на заинтересованите страни; споделена отговорност, споделено управление	--	+	-
Специфична цел III: Екологизация на градовете - възстановяване на присъствието на природата в урбанизираните територии	-	0	-
Специфична цел IV: Утвърждаване на модел на икономически растеж, който създава стойност	+	+	X

Специфична цел V: Ефективно прилагане на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и на всички нива	0	0	0
Специфична цел VI: Трансформация на икономиката и модела на поведение към нулево замърсяване	X	X	X
Специфична цел VII: Ограничаване на емисиите парникови газове - трансформация във всички сектори – от промишленост и енергетика до транспорт и селското	X	X	X
Специфична цел VIII: Постигане на устойчиво към изменението на климата общество, адаптирано към неизбежното въздействие на изменението на климата	X	X	X
Стратегическа цел IX: Подобряване нивото на интегриране на политиките по управление на околната среда на всички нива	-	+	-
Стратегическа цел X: Информираност, образование и отговорност за околна среда	+	+	-
Стратегическа цел XI: Изграждане на капацитет за управление на околната среда	X	X	X
Общинска цел от ПООС			
Специфична цел 1: Да се запази доброто качество на атмосферния въздух и да се поддържа нивото на емисиите под пределно допустимите концентрации	-	+	-
Специфична цел 2: Да се оптимизира качеството на услугата в областта на управлението на водите и да се развие инфраструктурата за питейни и отпадъчни води	++	++	++
Специфична цел 3: Да се изпълнят количествените цели в сектор „Отпадъци“ на общинско ниво, чрез прилагане на мерки, съгласно йерархията при управление на отпадъците - предотвратяване, подготовка за повторна употреба, рециклиране	0	0	0
Специфична цел 4: Да се съхрани биоразнообразието на общината и да се предприемат дейности насочени към поддържане на защитените територии в добро състояние	--	0	-
Специфична цел 5: Да се подобри управлението и увеличи площта на зелената система на територията на Община Дряново	-	+	-
Специфична цел 6: Да се повиши информираността на населението относно състоянието на околната среда и възможностите, които тя предлага за развиване на устойчиви икономически	X	X	X

дейности и създаване на условия за подготовка на проекти в областта на екологията			
<p>ЛЕГЕНДА:</p> <p>Вариант А: Предварителен проект на ОУП Община Дряново без прилагане на допълнителни мерки</p> <p>Вариант Б: Предложена алтернатива на ОУП Община Дряново с редукция на УЗ и реализация на предложените мерки</p> <p>Вариант В: Нулева алтернатива</p> <p>+++ важно положително въздействие</p> <p>++ силно положително въздействие</p> <p>+ положително въздействие</p> <p>0 нулево въздействие</p> <p>- отрицателно въздействие</p> <p>-- силно отрицателно въздействие</p> <p>--- критично отрицателно въздействие</p> <p>x неприложимо (няма връзка)</p>			

2. Мотиви за избор на алтернатива

Предварителният проект на ОУП в този вид (Вариант А) не е съвместим с предмета и целите на ЗЗ BG0000236 „Скалско“ и не показва добра съвместимост с предмета и целите на останалите три защитени зони.

Проектът по Вариант А, предлага няколко устройствени предвиждания, които в перспектива могат да създадат екологични проблеми, включително дискомфорт и риск за човешкото здраве: устройва за жилищно застрояване незастроени площи – пряко граничещи с производствена зона и с водни течения, не предвижда сервитут на електропреносни ВЛ в устройствена зона за жилищно застрояване.

Най-приемливо е ОУП на община Дряново да се приеме и реализира в предложението алтернативен вариант (Вариант Б). Обособената алтернатива по предложените мерки осигурява възможно най-пълно намаляване на въздействията до незначителна степен, а за някои местообитания и видове и предотвратяване и отстраняване на такива. Предложената алтернатива е напълно съвместима с определените цели на опазване на всички защитени зони. По отношение на биологичното разнообразие извън защитените зони, също предлага най-малко неблагоприятни въздействия и съвместимост с националните и общинските цели за околна среда. Алтернативен Вариант Б преодолява противоречията спрямо заложените цели за околна среда на национално и регионално ниво, а именно допринася за увеличаване на озеленените площи в гр. Дряново, подобряване на акустичната обстановка, намаляване на потенциалния риск и щети от наводнения, намаляване на риска за човешкото здраве.

Предложеният алтернативен Вариант Б, коригира гореизложените потенциално рискови устройствени предвиждания и чрез допълнителен набор от мерки минимизира очаквани отрицателни въздействия и предвидими бъдещи такива, вкл. в случаите на изменение на ОУП.

Нулевата алтернатива (Вариант В) може да бъде изпълнена от гледна точка на предмета и целите на опазване на четирите защитени зони. Същевременно с това има възможност да не се прилага, тъй като няма предимства пред предложената алтернативен Вариант Б на предварителния проект по отношение на въздействието върху предмета и целите на опазване в защитените зони.

3. Описание на методите за извършване на екологична оценка

Екологичната оценка е нормативно определена процедура в следните нормативни документи на световно, европейско и национално ниво:

- Протокол за стратегическа екологична оценка към Конвенцията за оценка на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст (в сила от юли, 2010 г.);
- Директива 2001/42/ЕС за оценката на въздействието на някои планове и програми върху околната среда;
- Закон за опазване на околната среда /ЗООС/;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми /Наредба за ЕО/.

Целта на екологичната оценка е интегриране на екологичните съображения в разработваните планове, стратегии и програми, които имат потенциал за въздействие върху околната среда и човешкото здраве при прилагането си. По този начин опазването на околната среда ще се съвмести и съобрази при самото изготвяне на плана, с което се допринася за постигане на опазването на околната среда и устойчиво развитие в резултат на прилагането и реализирането ѝ.

Същността на екологичната оценка се състои в идентифициране, анализ и оценяване на потенциалните въздействия върху компонентите и факторите на околната среда, вкл. Човешкото здраве, в резултат на реализиране на съответния план на възможно най-ранен етап от изготвянето му, преди неговото крайно приемане от съответния орган отговорен за това.

При извършване на екологичната оценка са използвани методите, посочени в "Ръководство за екологична оценка на планове и програми в България" и указания и методики на Европейската комисия. Отчитането на стратегическите цели и на факторите, свързани с изграждането и понататъшното развитие на разглежданата територия, на нейните функционални особености и характеристики в устройствените решения, залегнали в ОУП изисква използването на интегрален (комплексен) подход. В плана акцентът е поставен върху жизнената среда и са отчетени и екологичните изисквания за опазване на околната среда, както и на редица икономически предпоставки и условия.

Основният метод за извършване на настоящата екологична оценка е интегриране на екологичната оценка с процеса на планиране. Използвани са основните принципи за екологична оценка на планове и програми:

- интегриране с процеса на планиране - екологичната оценката е интегрирана в процеса на изготвянето на плана;
- диалог на най-ранен етап - екологичната оценка е разработена преди да са взети ключовите решения на плана;
- отговорност - възложителят на плана, в случая Община Белица е в най-добра позиция да намали въздействията в хода на постигане на целите на плана;
- воля на вземане на решение - при приемането на окончателния вариант на плана ще бъде взет предвид настоящия доклад за екологична оценка;
- информираност - настоящата екологична оценка обхваща както процеса на техническо предвиждане, така и редовното консултиране с органите по опазване на околната среда и други специализирани ведомства - Басейнова Дирекция, РЗИ и др. По реда на общественото обсъждане на плана обществеността също взема участие в процеса на екологичната оценка.

Екологичната оценка е извършена в съответствие с действащото европейско и българско законодателство. Спазени са изискванията на Наредбата за ЕО. Взети са предвид всички изказани становища, мнения и препоръки от компетентните органи при проведените консултации по време на изготвяне на екологичната част към ОУПО.

За да бъдат постигнати целите и задачите на екологичната част, посочени по-горе в разработката, авторския колектив анализира и оцени ОУП на база методически подход, според който:

- Характер - ОУП е проектен устройствен документ с продължителност около 20 години;
- Статус - ОУО е документ, който регламентира устройствените действия в границите на община Белица;
- По периода си на прилагане – с период на перспектива от 20-25 години;
- По своето значение – устройствен документ, даващ рамката за развитие на общината в дългосрочен план.
- При изготвяне на екологичната оценка са използвани методите посочени в:
Ръководство за екологична оценка на планове и програми в България – аналитичен, матрица на въздействията, диагностичен метод, анализи, обсъждания, консултации;
Други указания и методики на европейската комисия за стратегическа екологична оценка;
Национални, регионални стратегии, планове и програми;
Статистически данни, изследвания, анализи и проби от РИОСВ и РЗИ.
- Общите методики за изследване, прогноза и оценка на околната среда при изготвяне на екологичната част към ОУПО, включват:
  - Документален анализ – действащи нормативни документи, документи на ЕС относно регионално развитие, архивни документи, национални стратегии, планове и програми, графични материали и др.;
  - Комплексен анализ – на природни, културни, социално-икономически и екологични фактори на въздействия върху околната среда;
  - Експертна оценка на потенциала на територията и наличните ресурси;

При извършване на оценката и прогнозата за въздействие върху атмосферния въздух в доклада са използвани:

- Актуализирана единна методика за инвентаризация на емисиите на вредни вещества във въздуха – Заповед № РД-165/20.02.2013 г. на ИАОС.
- Методика за определяне на емисиите на вредни вещества от превозни средства и тяхната концентрация в приземния атмосферен слой, утвърдена със Заповед №РД-994/04.08.2003г. на МОСВ.
- Инструкция за операторите и компетентните органи в България за определяне и оценка на годишните емисионни товари от дейностите в обхвата на ЕРИПЗ.

За определянето на повърхностните и подземни водните тела и водни обекти е използвана наличната информация на страницата на БДДР.

Общи методи на извършване на екологичната оценка Колективът разработващ екологичната част има практически опит и умения за работа в екип, предвид което е приложил следните общи методи за работа:

- Групова и обща оценка на въздействието върху околната среда и кумулативните въздействия от прилагането на плана по компоненти и фактори;
- Количествен и качествен анализ и оценка на текущото състояние по компоненти и фактори и възможните въздействия от прилагането на плана;

Методи за анализ, оценка и прогноза на основните компоненти и фактори на околната среда:

Метод на оценка по компонент „атмосферен въздух“ – включват събиране и обработване на данни; изследване на литературни и нормативни източници; документален анализ; оценки за редуциране и възможно най-пълно отстраняване на отрицателните въздействия, препоръки и мерки.

Анализът на климатичните характеристики на община Дряново е направен на база налична информация и данни от НИМХ, метеорологични и климатични справочници, и

експертна оценка. За качеството на атмосферния въздух е използвана информация от специализираните регистри и база данни на ИАОС, МОСВ и РИОСВ.

Метод на оценка по компонент „води“:

- Оценка на показателите на водите;
- Проучване и анализ на ПУРБ;
- Аналитични методи и оценка на състоянието на повърхностни, подземни, питейни и отпадъчни води;

Метод на оценка по компонент „земи и почви“:

- Събиране на картен материал, информация за видовете почви в Р България и частност община Дряново, категоризация за земите и начина им на трайно ползване;
- Анализ на почвените ресурси и дадени мерки за опазване на почвите и тяхното управление.

Метод на оценка по компонент „геоложка среда“:

- Картен материал;
- Документален анализ;
- Анализ на състоянието на геоложката среда и дадени мерки за опазване на компонента и устойчивото му управление.

Метод на оценка по компонент „ландшафт“:

- Анализ и оценка на ландшафта в общината;
- Експертна оценка и препоръки за опазване на ландшафта по компоненти на околната среда.

Метод на оценка по компонент „културно наследство“:

- Получаване на данни от МК и НИНКН за всички обявени и декларираны обекти на НКН;
- Класификация на принадлежността на всеки обект според определения исторически период;
- Класификация според простраствената структура и териториалния обхват;
- Класификация според значимостта на обектите на културно наследство – европейско, национално, регионално;
- Анализ на взаимовръзката между културното наследство с природни дадености;
- Оценка на застрашените културни ценности.

Метод на оценка по компонент „здравен риск“:

- Анализ на социо-демографски и медико-статистически данни за населението в община Дряново;
- Анализ на данните за естествено и механично движение на населението в общината;
- Оценка на здравния риск в зависимост от динамиката на компонентите в околната среда;
- Прогноза за здравния статус на населението при реализирането на обектите в ОУП Дряново.

1. Документация, предоставена от Възложителя

- Общ устройствен план на община Дряново – предварителен проект;
- Опорен план;
- Всички Схеми към Предварителния проект на ОУП;
- Кореспонденция с РИОСВ, в т.ч. с указания за доклада за ЕО ;
- Кореспонденция за проведени консултации;

2. Нормативна база

- Закон за опазване на околната среда;
- Закон за устройство на територията;
- Закон за чистотата на атмосферния въздух;
- Закон за водите;
- Закон за горите;
- Закон за защита на растенията;
- Закон за биологичното разнообразие;
- Закон за почвите;
- Закон за защита от шума в околната среда;
- Закон за управление на отпадъците
- Закон за защитените територии;
- Закон за собствеността и ползването на земеделските земи;
- Закон за опазване на земеделските земи и Правилник за прилагането му;
- Закон за подземните богатства
- Закон за културното наследство;
- Закон за защита при бедствия;
- Закон за здравето;
- Закон за здравословни и безопасни условия на труд;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони;
- Подзаконовни нормативни документи по опазване на околната среда, в т.ч. Наредби, Заповеди, Постановления;
- Европейски директиви (не са изброявани поименно, тъй като са транспонирани в националното законодателство).

Защитени зони и защитени територии

Подробно описание на използваните методи е изложено в ДОСВ, като в този раздел са представени съкратено основните подходи.

Като основен източник на информация за разпространението на природните местообитания и видове са използвани резултатите (докладите и цифровите слоеве) от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“. Предвид известните неточности на извършеното картиране, поради особености на моделирането и непълна информация, настоящото оценяване на въздействията се основава съществено и на експертната преценка и наблюдения от полевите проучвания.

На терен са посетени всички елементи на ОУП, които попадат в границите на защитените зони и разположени извън тях, които могат да окажат преки или непреки въздействия. Полевите проучвания са извършени в периода юли-август 2022 г. (30.07, 06.08, 13.08 и 30.08).

За експертната преценка за наличието, отсъствието на природни местообитания, пригодността за местообитание на целеви вид и площното разпространение, освен практическия опит, са използвани два основни източника: 1) *Зингстра, Х., Ковачев, А., Китнаес, К., Цонев, Р., Димова, Д., Цветков, П. (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София* и 2) *Кавръкова, В., Димова, Д. Димитров, М., Цонев, Р., Белев, Т., & Раковска. Р. (ред.). 2009. Ръководство за определяне на местообитанията от европейска значимост в България. Второ*

преработено и допълнено издание. София, Световен фонд за дивата природа, Дунавско-Карпатска програма и федерация "Зелени Балкани".

При анализа са използвани и актуални кадастрални данни за община Дряново към месец август 2022 г., публично достъпни на уеб адрес: kais.cadastre.bg/bg/Map. Площта на засегнатите природни местообитания е изчислена на база на предоставените графични файлове (.shp в система WGS84, мрежа UTM 35) на границите на природните местообитания в границите на защитените зони засегнати от плана.

Тъй като над 99% от площта на двете защитени територии се припокрива със ЗЗ BG0000214 „Дряновски манастир“ наличната информация за зоната е приложена и за тях.

Растителност и животински свят извън ЗЗ и ЗТ

Оценката е разработена основно върху информацията от съществуващите литературни източници. Извършената камерална работа е допълнена с лични данни за наблюдавани видове от различни теренни проучвания.

Фокус на въздействията са консервационно значимите видове растения, гъби и животни на национално и европейско ниво. Основните критерии за идентифицирането на такива видове са: 1) включени в актуалната Червена книга на Република България (2011) и 2) строго защитени от Закона за биологичното разнообразие (Приложение 3). Отбелязани са и видове със сравнително по-ниска природозащитна значимост.

Конкретните методики и ръководства, както и всичко останали литературни и нормативни документи са описани в Раздел X на настоящия доклад, а по-подробен списък на източниците за изготвянето на оценката за съвместимостта със защитените зони е изложен в Раздел 11 на ДОСВ.

IX. ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ МЕРКИ ВЪВ ВРЪЗКА С НАБЛЮДЕНИЕТО ПО ВРЕМЕ НА ПРИЛАГАНЕТО НА ПЛАНА – СРОКОВЕ, ОТГОВОРНИЦИ, САНКЦИИ

Компоненти фактори	Мярка по наблюдение и контрол	Срок	Индикатори	Периодичност на отчитане	Изпълнение
Атмосферен въздух	Подобряване състоянието на пътната инфраструктура	Постоянен	Изградена и реконструирана пътна мрежа – km	Ежегодно	Община Дряново
	Редуциране използването на нискокалорични горива за битово отопление	Постоянен	Вид и количество на използваните/продадени горива за битово отопление	Ежегодно	Община Дряново
	Разработване на проекти за повишаване на енергийната ефективност	Постоянен	Постигане на показателите за енергийна ефективност, вкл. и по отношение използването на алтернативни източници на енергия	Ежегодно	Община Дряново
	Обекти с приложени мерки за енергийна ефективност	Постоянен	- Брой обекта/годишно - Оценка на сградния фонд от жилищни сгради за наличие на синантропни защитени видове	Ежегодно	Община Дряново
	Регистрирани превишения на нормите за допустими емисии по отношение на атмосферните замърсители	Постоянен	Брой регистрирани превишения	Ежегодно	Община Дряново
	Повишаване степента на климатична неутралност на местната икономика чрез изградени инсталации за производство на електроенергия от ВЕИ	Постоянен	Брой, вид на енергийния източник и мощност (MW), въведени в експлоатация централи за производство на електроенергия от ВЕИ	Ежегодно	Община Дряново
Води	Подмяна и доизграждане на	Постоянен	Изградена и реконструирана водопроводна мрежа – km.	Ежегодно	Община Дряново, ВиК оператор

	водопроводна та мрежа				
	Проектиране и изграждане на канализацион ни мрежи на населените места	Постоянен	Дължина на реконструирана и нова канализационна мрежа – km.	Ежегодно	Община Дряново, ВиК оператор
	Проектиране и изграждане на подходящи пречиствателн и съоръжения за третиране на отпадъчните води	Постоянен	Изградени ПСОВ - бр	Ежегодно	Община Дряново, ВиК оператор
	Наблюдение на местата с най-голям риск от ерозия и набелязване на конкретни залесителни мероприятия	Постоянен	Използвани за озеленяване местни естествени растителни видове	Ежегодно	Община Дряново Общинска служба по земеделие Дряново, РДГ
Почви	Осигуряване на зелена система в новите урбанизирани територии; Създаване на дървесна и тревна растителност в разширените урбанизирани територии; Поддържане на дървесната и тревната растителност, формираща защитните растителни ивици край пътищата.	Постоянен	Брой залесителни мероприятия, местоположение	Ежегодно	Община Дряново
	Контрол за нерегламентир ано разпространен ие на отпадъци	Постоянен	Площи, заети от нерегламентирани сметища, дка	Ежегодно	Община Дряново
Отпадъци	Превантивни и последващи действия	Постоянен	Вид предприети мерки и резултати	Ежегодно	Община Дряново

	срещу нерегламентирано замърсяване с отпадъци				
	Разделно събиране и транспортиране на отпадъците от населените места	Постоянен	- количества отпадъци за депониране – т/годишно; - количества отпадъци за рециклиране - т/годишно; - изградени площадки за съхранение и оползотворяване на биоразградими отпадъци – брой годишно; площадки/обекти за съхранение/оползотворяване на торови маси от животновъдството – брой годишно; - площадки за строителни отпадъци – брой годишно	Ежегодно	Община Дряново
Биологично разнообразие, защитени територии и зони	Спазване на режимите на дейности и управление на защитените територии и защитените зони	Постоянен	1) Допуснати; одобрени ПУП на територията на защитените зони, заета площ (кадастрален номер, дка). 2) Имоти с променено предназначение в ЗТ и ЗЗ (кадастрален номер, дка). 3) Брой издадени разрешителни за строеж в ЗТ и ЗЗ. 4) Установени нарушения от Общината в ЗТ и ЗЗ, брой, местоположение, засегната площ (дка).	Ежегодно	Община Дряново
Функционално зонироване. Съответствие със ЗУТ и подзаконовите нормативни актове	Площ на отделните зони с променено предназначение спрямо ОУП	Постоянен	Кв.м. % от общата площ	Ежегодно	Община Дряново
Устройствено планиране за разполагане на обекти, в които се съхраняват или употребяват опасни	одобрени за изграждане предприятия или съоръжения, за които е нужно извършване на класификация по чл. 103 от	Постоянен	Брой/годишно	Ежегодно	Община Дряново

химични вещества и смеси (ОХВС)	ЗООС и издаване на разрешително за експлоатация по чл. 104 от Закона.				
--	---	--	--	--	--

Х. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

Нормативна уредба:

- ✓ Закон за опазване на околната среда (Обн. ДВ, бр. 91/2002 г. посл. изм. и доп., бр. 42 от 7.06.2022 г., в сила от 7.06.2022 г.);
- ✓ Закон за водите (Обн. ДВ. бр.67 от 27 Юли 1999г. посл. изм. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2022г.)
- ✓ Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси (Обн. ДВ, бр. 10/04.02.2000 г. и изм. и доп.);
- ✓ Наредба за реда и начина на класифициране, опаковане и етиктиране на химичните вещества и смеси (Обн. ДВ, бр. 68/31.08.2010 г.);
- ✓ Регламент 1907/2006г. (ЕО) за регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химичните вещества;
- ✓ Регламент (ЕО) № 1272/2008 на Европейския Парламент и на Съвета от 16 декември 2008 година относно класифицирането, етиктирането и опаковането на вещества и смеси, за изменение и за отмяна на директиви 67/548/ЕИО и 1999/45/ЕО и за изменение на Регламент (ЕО) № 1907/2006;
- ✓ Наредба за предотвратяване на големи аварии с опасни вещества и за ограничаване на последствията от тях (обн. ДВ, бр.39/2006 г. и изм. и доп.);
- ✓ Наредба за реда и начина за съхранение на опасни химични вещества и смеси, (Приета с ПМС № 152/30.05.2011 г., обн. ДВ., бр. 43 от 7 юни 2011 г.);
- ✓ Закон за водите (обн. ДВ бр. 67/27.07.1999 г. и изм. и доп.);
- ✓ Наредба № 1 от 7.07.2000 г. за проучването, ползването и опазването на подземните води (обн. ДВ бр. 87/2007 г. и изм. и доп.);
- ✓ Наредба № 1 от 11.04.2011 г. за мониторинг на водите (Издадена от министъра на околната среда и водите, обн., ДВ, бр. 34 от 29.04.2011 г., в сила от 29.04.2011 г., изм. и доп., бр. 22 от 5.03.2013 г., в сила от 5.03.2013 г.);
- ✓ Наредба № 2 от 16.10.2000 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (обн. ДВ бр. 27/2008 г. и изм. и доп.);
- ✓ Наредба № 3 от 88/16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно - охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди (обн. ДВ, бр. 88/2000 г. и изм. и доп.);
- ✓ Наредба № 9 от 16.03.2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели (обн. ДВ бр. 30/2001 г. и изм. и доп.);
- ✓ Наредба № 7 за условията и реда за заустване на производствени отпадъчни води в канализационните системи на населените места (ДВ бр.98/2000 г.);
- ✓ Наредба № 4 на МРРБ за условията и реда за присъединяване на потребители и за ползване на водоснабдителни и канализационни системи (ДВ бр.88/2004 г.);
- ✓ Закон за управление на отпадъците (Обн., ДВ, бр. 53 от 13.07.2012 г., в сила от 13.07.2012 г.);

- ✓ Наредба № 1 от 04.06.2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри;
- ✓ Наредба № 2 за класификация на отпадъците (Издадена от министъра на околната среда и водите и министъра на здравеопазването, обн., ДВ, бр. 66 от 8.08.2014 г.);
- ✓ Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали (приета с ПМС 277 от 5.11.2012 г., обн., ДВ, бр. 89 от 13.11.2012 г., в сила от 13.11.2012 г.);
- ✓ Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки (Приета с ПМС № 271 от 30.10.2012 г., обн., ДВ, бр. 85 от 6.11.2012 г., в сила от 6.11.2012 г.);
- ✓ Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци (приета с ПМС № 53 от 1999 г., ДВ, бр. 29/1999 г. и изм. и доп.);
- ✓ Наредба № 6 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (Издадена от министъра на околната среда и водите, обн., ДВ, бр. 80 от 13.09.2013 г., в сила от 13.09.2013 г.);
- ✓ Наредба № 7 за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци (Изд. на МОСВ, МРРБ, МЗГ, и МЗ, обн. ДВ бр. 81 от 17.09.2004 г.);
- ✓ Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти (приета с ПМС № 352 от 27.12.2012 г., ДВ, бр. 2/2013 г.);
- ✓ Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори (приета с ПМС № 351 от 27.12.2012 г. обн. ДВ, бр. 2/2013 г.);
- ✓ Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (приета с ПМС № 355 от 28.12.2012 г. обн. ДВ. бр. 2/2013 г. и изм. и доп.);
- ✓ Закон за чистотата на атмосферния въздух (обн. ДВ, бр. 45/28.05.1996 г. и изм. и доп.);
- ✓ Наредба № 1 за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии (обн. ДВ, бр. 64/2005 г. в сила от 06.08.2006 г. и изм. и доп.);
- ✓ Наредба № 6 от 26 март 1999 година за реда и начина за измерване на емисиите на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници (обн. ДВ, бр.31/1999 г. и изм. и доп.);
- ✓ Наредба № 7 от 3 май 1999 година за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (обн. ДВ, бр.45/1999 г. и изм. и доп.);
- ✓ Наредба № 12/2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици и олово в атмосферния въздух, в сила от 30.07.2010 г.
- ✓ Методика за изчисляване височината на изпускащите устройства, разсейването и очакваните концентрации на замърсяващи вещества в приземния слой на атмосферата – програмен продукт PLUME;
- ✓ Закон за почвите (ДВ бр.89 2006 г., посл.изм. бр.89 от 06.11.2007 г.);
- ✓ Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите. В сила от 12.08.2008 г. Издадена от Министерството на околната среда и водите, Министерството на здравеопазването и Министерството на земеделието и храните (обн. ДВ. бр.71 от 12.08..2008 г);

- ✓ Наредба № 4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите (обн. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009 г.);
- ✓ Закон за териториално и селищно устройство (ДВ бр. 29/1979 г., посл. изм. и доп. бр.14/1998 г.);
- ✓ Закон за Защитените територии (ДВ бр. 113/11.11.1998 г., 1- 19, изм. ДВ бр. 98/1999 г., ДВ бр. 28/ 2000 г.);
- ✓ Закон за биологичното разнообразие
  - ✓ - Закон за лечебните растения
  - ✓ - Закон за устройство на територията
  - ✓ - Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми
    - ✓ - Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предметите и целите на опазване на защитените зони
    - ✓ - Наредба №7 от 22 декември 2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони
      - ✓ - Наредба №16 от 9 юни 2004 г. за сервитутите на енергийните обекти
      - ✓ Конвенции, директиви и регламенти
      - ✓ - Директива 92/43 на Съвета на ЕИО от 21.05.1992 г. за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна
        - ✓ Стратегии, планове и програми
        - ✓ - Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г.
        - ✓ - Програма за опазване на околната среда на община Дряново за периода 2021 – 2028 г.
- ✓ Закон за защита от шума в околната среда (обн. ДВ, бр.74/13.09.2005 г., посл. изм. I доп.);
- ✓ Наредба № 54 от 13.12.2010 г. за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда, издадена от министъра на здравеопазването и министъра на околната среда и водите, обн., ДВ, бр. 3 от 11.01.2011 г., в сила от 12.02.2011 г.;
- ✓ Наредба № 6 за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти на шума върху здравето на населението (обн. ДВ бр. 58/2006 година);
- ✓ Методика за определяне на общата звукова мощност, излъчвана в околната среда от промишлено предприятие и определяне на нивото на шума в мястото на въздействие – утвърдена със Заповед № РД-613/08.08.2012 г.;
- ✓ Закон за здравословни и безопасни условия на труд (ДВ бр.124 /1997г./ посл. изм. и доп. ДВ бр. 25/2001 г.);
- ✓ Наредба № Из-2377 от 15.09.2011 г. за правилата и нормите за пожарна безопасност при експлоатация на обектите (ДВ бр. 81/2011).

Планове, програми и регистри:

- ✓ Областна стратегия за развитие на област Габрово за периода 2014-2020 г.;
- ✓ Проект на Национална стратегия за околна среда до 2030 г. и План за действие към нея;
- ✓ Годишен анализ на здравно-демографското състояние и здравната мрежа в област Габрово за 2021 г. по местосъбитие;
- ✓ План за интегрирано развитие на Община Дряново за периода 2021-2027 г.;
- ✓
- ✓ Национален план за управление на отпадъците (НПУО) 2021 – 2028 г.;
- ✓ Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор (НСУРВС) в Република България;
- ✓ Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г.;
- ✓ Национална концепция за пространствено развитие на Република България 2013-2025 г.;
- ✓ Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030;
- ✓ Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите 2020 – 2030 г.;
- ✓ Стратегия за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията на Република България 2014 – 2023 г.;
- ✓ Национален план за действие за енергията от възобновяеми енергийни източници за периода 2010 – 2020 г.;
- ✓ Регионален план за развитие на Северен централен район за периода 2014-2020 г.;
- ✓ Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на Община Дряново за период 2020-2030 г.;
- ✓ РИОСВ-Велико Търново - Годишни доклади за състоянието на околната среда;
- ✓ Публичен регистър на предприятията с висок рисков потенциал;
- ✓ Списък на предприятията с нисък рисков потенциал;
- ✓ Списък с операторите, за които е подадена информация за вписване в публичния регистър на операторите, които извършват дейност/дейности по приложение №1 към чл.3, т.1 от Закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети;
- ✓ ПУРБ 2016-2021 в Дунавски РБУ - <http://www.bd-dunav.org/content/upravlenie-na-vodite/plan-za-upravlenie-na-rechniia-baseyn/aktualizaciia-na-purb/>
- ✓ ПУРН 2016-2021 в Дунавски РБУ - <http://www.bd-dunav.org/content/upravlenie-na-vodite/upravlenie-na-riska-ot-navodneniia/plan-za-upravlenie-na-riska-ot-navodneniia/>
- ✓ Предварителна оценка на риска от наводнения (ПОРН) в Дунавски РБУ 2022-2027 - <http://www.bd-dunav.org/content/upravlenie-na-vodite/plan-za-upravlenie-na-riska-ot-navodneniia-2022-2027/predvaritelna-ocenka-na-riska-ot-navodneniia-v-dunavski-rayon/>
- ✓ Интернет страница на БДДР - <http://www.bd-dunav.org/>

- ✓ БИЗНЕС ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ДЕЙНОСТТА НА „ВИК“ ООД – ГАБРОВО КАТО ВИК ОПЕРАТОР ЗА ПЕРИОДА 2022-2026 г.
- ✓ ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДРЯНОВО (ПИРО) ЗА ПЕРИОДА 2021 - 2027 г .
- ✓ ПРОГРАМА ЗА ОКОЛНА СРЕДА (ПООС) 2021-2028 Община Дряново –
- ✓ РЗИ Габрово - Доклад за качеството на водата за питейно-битови цели в Област Габрово за 2021 г.
- ✓ Геоинформационна система за управление на водите и докладване - <https://gwms.eea.government.bg/giswmr/>
- ✓ СПИСЪК НА ОБЕКТИТЕ ОТ КРИТИЧНАТА ИНФРАСТРУКТУРА В ОБЩИНА ДРЯНОВО - <https://obuch.info/spisk-na-obektite-ot-kritichnata-infrastruktura-v-obshina-drya.html>
- ✓ Списък на язовирите в Област Габрово (портал за отворени данни - <https://data.egov.bg/data/resourceView/8ade9b43-0327-4541-b39e-63115fb04144>
- ✓ NSI – данни преброяване 2021 https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/query.jsf?x_2=1962

Научни разработки и ръководства:

- ✓ Ръководство за стратегическа екологична оценка - указания и методики на Европейската комисия /Интернет страницата на Комисията/;
- ✓ Ръководство за екологична оценка на планове и програми в България, МОСВ и др., 2002
- ✓ Климатичен справочник за НР България, т. IV, С, 1984 г;
- ✓ Климатичен справочник , т. 3, 1983г;
- ✓ Климатичен справочник. Валежи в България, БАН, 1990 г;
- ✓ Почвена карта на България в мащаб 1:400 000, 1973 г;
- ✓ Почвено - географски райони, 1982 г;
- ✓ Почвено-географско райониране на България” (П. Петров, 1997);
- ✓ Карта на Почвени типове в България - източник АГРОНЕТ, 2006 г.;
- ✓ Утвърдени локални експлоатационни ресурси и проектен дебит на водовземни съоръжения за подземни води към 15.05.2006 г. МОСВ;
- ✓ Гълъбов и др., 1999. Определяне ресурсите на подземните води (Методическо ръководство), 1999;
- ✓ Методика за определяне на разсейването на емисиите на вредни вещества от превозни средства и тяхната концентрация в приземния атмосферен слой, МОСВ’2003;
- ✓ Комплексна експертна оценка на ландшафта, БАН, 1985 г;
- ✓ Базисна геоекологична класификация на ландшафтите в България, проф. П. Петров. София,1989 г.;
- ✓ http://journal.ue-varna.bg/uploads/20170810060948_1992586408598bf8ac5ec8a.pdf (водоползване)

- ✓ Зингстра, Х., Ковачев, А., Китнаес, К., Цонев, Р., Димова, Д., Цветков, П. (ред.), 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. БФБ, София
- ✓ - Кавръкова, В., Димова, Д. Димитров, М., Цонев, Р., Белев, Т., & Раковска. Р. (ред.), 2009. Ръководство за определяне на местообитанията от европейска значимост в България. Второ преработено и допълнено издание. София, Световен фонд за дивата природа, Дунавско-Карпатска програма и федерация “Зелени Балкани”
- ✓ - Бондев, 1997. Геоботаническо райониране. В: География на България. Акад. изд. „Проф М. Дринов”;
- ✓ - Колектив, Бондев (ред.), 1995. Хорологичен атлас на лечебните растения в България. АИ „Проф. Марин Дринов“, София
- ✓ - Асьов, Б., Петрова, А.С. (ред.), 2012. Конспект на висшата флора в България. Хорология и флорни елементи. Четвърто преработено и допълнено издание. БФБ, София.
- ✓ - Бисерков, В. и др. (ред.), 2011. Червена книга на Република България. Том I – Растения и гъби. БАН, МОСВ, София;
- ✓ - Бисерков, В. и др. (ред.), 2011. Червена книга на Република България. Том II – Животни. БАН, МОСВ, София;
- ✓ - Бисерков, В. и др. (ред.), 2011. Червена книга на Република България. Том III – Природни местообитания. БАН, МОСВ, София
- ✓ - Бисерков, В. (ред.), 2007. Определител на земноводните и влечугите в България. София, Зелени Балкани.
- ✓ Янков, П (отг. ред.), 2007. Атлас на гнездящите птици в България. Природозащитна поредица, Книга 10. София, БДЗП.
- ✓ Директива 92/43 на Съвета на ЕИО от 21.05.1992 г. за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна
- ✓ Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г.
- ✓ Доклади за разпространение и оценка на природозащитното състояние на природни местообитания и видове (по проект „Картиране и определяне природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“) – за защитени зони BG0000214 „Дряновски манастир“, BG0000263 „Скалско“, BG0000282 „Дряновска река“, BG0000610 „Река Янтра“, natura2000.moew.government.bg;
- ✓ Стандартни формуляри за защитените зони по Натура 2000, natura2000.moew.government.bg;
- ✓ Регистри на защитените територии, защитените зони и защитените дървета към ИАОС, pdbase.government.bg/zpo/bg/index.jsp;
- ✓ Кадастрално-административна информационна система, kais.cadastre.bg

XI. ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ДОКЛАДА ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА

1. Доклад за оценка на степента на въздействие на Предварителен проект на Общ устройствен план на община Дряново (положителна оценка на качеството му съгласно чл. 24, ал. 3 – 7 от Наредбата за ОС, публикуван за консултации с обществеността на интернет страницата на РИОСВ – Велико Търново на 24.11.2022 г.

<https://www.riosvt.org/compatibility/konsultacii/>